

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ปริญญาานิพนธ์
ของ
พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฐ์บัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
กุมภาพันธ์ 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

346.21

พ. 145

พ. 145

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

บทคัดย่อ

ของ

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
กุมภาพันธ์ 2545

๒๕๔๕

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลชีต,
ศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชลี อุบภัย.*

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพจากแนวความคิดของแต่ละกลุ่มบุคคล ได้ผลสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ 4 ด้าน คือ การสอน ความรอบรู้ ความสัมพันธ์กับชุมชน และสถานประกอบการ และทักษะและบุคลิกภาพ

2. การศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ ด้วยเทคนิคการวิจัย EDRF ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ได้ผลสรุปคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างในแต่ละด้านคือ ด้านการสอน ประกอบด้วย การวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ ด้านความรอบรู้ ประกอบด้วย อาชีวศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และสถานประกอบการ ประกอบด้วย มนุษยสัมพันธ์ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน และ ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ ส่วนด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร มีการดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องของหลักสูตรเดิมสำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะแยกส่วนไม่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพในเชิงองค์รวม ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

2. การสร้างหลักสูตร เป็นการเขียนโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร โดยนำแนวทางการบูรณาการหลักสูตรแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน และประยุกต์แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นฐานในการสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้องค์ประกอบของหลักสูตรคือ สภาพปัญหาและความต้องการหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ผลสรุปว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและความสอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ การศึกษานำร่องและการทดลองใช้หลักสูตร การศึกษานำร่อง ด้วยการคัดเลือกเนื้อหาหลักสูตร 1 หน่วยเรียน ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง หลังจากนั้นนำหลักสูตรทั้งหมดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งเป็นนักศึกษาสายครุวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ของคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ใช้ระยะเวลาในการทดลองหลักสูตร 18 สัปดาห์ โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทำการทดสอบก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ t - test แบบไม่เป็นอิสระ ผลการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 3.50 และ ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร จากผลการทดลองใช้หลักสูตรแสดงว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร โดยปรับปรุงในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาและปรับปรุงด้านภาษาในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

A CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE THE VOCATIONAL
TEACHER 'S CHARACTERISTICS OF VOCATIONAL TEACHER STUDENTS
OF RAJAMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY

AN ABSTRACT
BY
PHONGSAK SRICHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University
February 2002

Phongsak Srichan. (2002). *A curriculum development to enhance the vocational teacher's characteristics of vocational teacher students of Rajamangala Institute of Technology*. Dissertation, Ed.D. (Curriculum Research and Development). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Dr.Choosak Khampalikit, Prof. Dr.Samrerng Boonruangrutana, Asst. Prof. Dr. Nuchalee Upaphai.

This study was the Research and Development. Its aim was to develop the curriculum for enhancing the vocational teacher's characteristics of vocational teacher students, Rajamangala Institute of Technology. The five stages of research methodology were as follow:

Step one : Surveying the basic data. The method of this stage was as below.

1. According to the review of documents and researches which related to appropriate vocational teacher's characteristics in the idea of various personal groups, the results of the findings identified these characteristics in 4 aspects: 1) instruction 2) academic mastery 3) relationship with communities and enterprises 4) skills and personalities.

2. Regarding the opinions of 17 expertise in relation to the vocational teacher's characteristics enhancement for vocational teacher students by applying the Ethnographic Delphi Futures Research procedures, the results found that; 1) in the vocational area, instruction consisted of teaching planning, appropriate techniques and instructional utilization, as well as measurement and evaluation 2) academic mastery consisted of vocational education, profession of teacher, and technology for education 3) relationship with communities and enterprises consisted of human relationship, educational cooperation, and community survey 4) skills and personalities consisted of problem-solving skills and presentation skills, and personalities of attitude towards profession of teacher, responsibility, discipline, mercy and self-confidence.

Step two : Curriculum construction. The method of this stage was as below.

1. The Curriculum documentary analysis of the vocational teacher production program of Rajamangala Institute of Technology was conducted in order to study problems and shortcomings of the given curriculum. The analysis revealed beneficial finding for curriculum development that the given curriculum contents were divided into

separate parts and did not enhance the appropriate vocational teacher's characteristics, therefore, the curriculum should be improved by content integration enhancing the appropriate vocational teacher's characteristics.

2. The curriculum was developed according to the primary source survey and curriculum documentary analysis. The essential base-concerns for curriculum construction and teaching-learning management were the idea of integrating interdisciplinary curriculum, the problem-solving method, and cooperative learning technique. All concerns held creating the following problems and needs, curriculum principles, curriculum objectives, curriculum contents, teaching-learning activities, instructional media and curriculum evaluation, respectively.

Step three : Curriculum outline evaluation. Owing to the expertises' evaluation for the appropriation and consistency of curriculum outline, it was found that all of the curriculum components were appropriate and consistence.

Step four : Curriculum experiment. The curriculum was experimented with vocational teacher students, one unit of this curriculum was treated in an experiment as a pilot study, and then was improved to be used in this study with the third-year vocational teacher students of the Faculty of the Fine Arts, Rajamangala Institute of Technology for 18 weeks. The one group pretest-posttest design was utilized. The data were analyzed by using dependent t-test. The results were 1) the mean of knowledge and attitudes towards the vocational teacher characteristics in the posttest was significantly higher than that in the pretest at the level of .01 2) the mean of the comprehensive effectiveness between process and achievement was higher than the 3.50 criterion, and 4) the appropriation of the curriculum experiment was rated as high level.

Step five : Curriculum evaluation and improvement. With respect to the curriculum experiment , it was found that the curriculum improved by the researcher was effective in accordance with curriculum evaluation criteria. The researcher improved the curriculum in the aspects of an appropriation of contents and duration of the students learning, and the language used in each curriculum component for appropriation as well as consistency. Then, the complete curriculum was constructed to be utilized for learning and teaching process.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้แก่
นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ของ
นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 15.. เดือน กุมภาพันธ์..... พ.ศ. 2545..

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชลี อุปภัย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.บุญลือ ทองอยู่)

งานวิจัยนี้ได้รับการอุดหนุน

จาก

ทุนงบประมาณแผ่นดิน

ประกาศคุณูปการ

ความสำเร็จของการทำปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน ท่านแรกที่คุณวิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง คือ อาจารย์ ดร. ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต ที่กรุณารับเป็นประธานคณะกรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์ซึ่งต้องคอยให้คำแนะนำปรึกษาด้วยความเสียสละและอดทน ตลอดจนคอยปลุกฝังวิธีการทำงานวิจัยด้วยความเป็นนักวิจัยที่ดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณนี้อย่างสูงและขอระลึกไว้ในความทรงจำตลอดไป

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สำเริง บุญเรืองรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุชลี อุปภัย ที่กรุณารับเป็นกรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำปรึกษาที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ และ ดร. บุญลือ ทองอยู่ ที่ท่านได้มาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเป็นกรรมการสอบปากเปล่า ทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขุภีบัณฑิต

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษาและคอยห่วงใยตลอดการศึกษาที่ผ่านมา อีกทั้งได้ให้ความเมตตา มอบทุนอุดหนุนการวิจัย "ทุนงบประมาณแผ่นดิน" ในการทำปฏิญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยพร วงศ์วรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วสันต์ รั้งรองรัตน์ ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอยู่ตลอดเวลา และขอขอบใจนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ตลอดระยะเวลาของการทดลองใช้หลักสูตร

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร รุ่นที่ 13 ทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจสำหรับการวิจัยครั้งนี้

สุดท้าย บุคคลที่อยู่เบื้องหลังของการทำวิจัยทุกขั้นตอน เป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน และรอคอยความสำเร็จการศึกษาครั้งนี้อย่างใจจดใจจ่อ คือ คุณสิริพร ศรีจันทร์ ด.ญ. ปาจริย์ ศรีจันทร์ คุณพ่อ และญาติพี่น้องทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัย จึงขอมอบความสำเร็จการศึกษาครั้งนี้เป็นความสุขของครอบครัวร่วมกัน ตลอดทั้งขอฝากความสุขไปให้คุณแม่ ถึงแม้ท่านจะไม่มีวันรับรู้ความสำเร็จการศึกษาครั้งนี้ก็ตาม

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
	ความสำคัญของการวิจัย.....	9
	ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ.....	13
	คุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวทางพระพุทธศาสนา.....	13
	คุณลักษณะของครูวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา.....	16
	คุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวคิดของนักการศึกษา.....	19
	คุณลักษณะของครูวิชาชีพจากผลการวิจัย.....	24
	ข้อสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ.....	28
	แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร.....	35
	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร.....	35
	องค์ประกอบของหลักสูตร.....	45
	การประเมินหลักสูตร.....	47
	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน.....	50
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร.....	50
	แนวคิดพื้นฐานของการบูรณาการหลักสูตร.....	50
	สาเหตุของการบูรณาการหลักสูตร.....	51
	ความหมายของหลักสูตรบูรณาการ.....	52
	ประเภทของการบูรณาการหลักสูตร.....	53
	การบูรณาการหลักสูตรแบบหัวเรื่องเป็นแกน.....	56
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน.....	58
	วิธีสอนแบบแก้ปัญหา.....	58
	กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	61
	การออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน.....	67
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	84
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร.....	86
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร.....	88
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร.....	90
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร.....	95
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	97
ผลการสร้างหลักสูตร.....	102
ผลการประเมินเอกสารหลักสูตร.....	121
ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	125
ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร.....	134
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	136
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	136
วิธีดำเนินการวิจัย.....	136
สรุปผลการวิจัย.....	138
อภิปรายผลการวิจัย.....	141
ข้อเสนอแนะ.....	152
บรรณานุกรม.....	153
ภาคผนวก.....	166
ภาคผนวก ก.....	167
ภาคผนวก ข.....	374
ภาคผนวก ค.....	387
ภาคผนวก ง.....	414
ภาคผนวก จ.....	418
ภาคผนวก ฉ.....	423
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	436

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ..... 28
2	ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของหน่วยเรียนกับเนื้อหาวิชาที่นำมาบูรณาการ..... 72
3	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้นักศึกษา สายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล..... 81
4	ค่ามัธยฐาน (Mdn) ค่าควอไทล์ที่ 3 (Q_3) ค่าควอไทล์ที่ 1 (Q_1) และค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (I.R.) ของคุณลักษณะครูวิชาชีพจากการทำเดลฟาย..... 99
5	เปรียบเทียบปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....103
6	โครงสร้างหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล..... 107
7	โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา..... 108
8	การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา..... 109
9	การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา..... 111
10	เปรียบเทียบเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการผลิต ครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล..... 115
11	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของโครงร่าง หลักสูตร..... 121
12	ค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร (IOC) และการแปลความหมาย..... 123
13	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมในการใช้หลักสูตร จากการศึกษานำร่อง..... 125
14	ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ ในแต่ละหน่วยเรียน..... 127
15	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและ หลังทดลองใช้หลักสูตร..... 128
16	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ของผู้เข้ารับการทดลอง ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร..... 129
17	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการวัดเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและ หลังทดลองใช้หลักสูตร..... 129
18	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเจตคติของผู้เข้ารับการทดลอง ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร..... 130

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของการสังเกตทักษะ และบุคลิกภาพของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร.....	131
20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ในการใช้หลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร.....	132
21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายรายข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้.....	415
22 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดเจตคติ.....	416
23 ค่าความเหมาะสมรายข้อและค่าความสอดคล้องรายข้อของแบบสังเกต ทักษะและบุคลิกภาพ.....	417

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ.....	34
2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	36
3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา.....	38
4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.....	39
5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา.....	41
6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสจ๊วต อูทรานันท์.....	42
7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่.....	43
8 รูปแบบการประเมิน CIPP Model.....	49
9 จุดประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	64
10 ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน.....	67
11 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะครูวิชาชีพกับหัวเรื่อง.....	70
12 เนื้อหาที่นำมาบูรณาการในแต่ละหน่วยเรียน.....	74
13 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	75
14 แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ.....	79
15 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันอยู่ท่ามกลางกระแสการแข่งขันในทุกๆ ด้าน ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธกระแสแห่งการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ เพื่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุขและอย่างมีศักดิ์ศรี ความสามารถในการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการซึ่งเกื้อหนุนต่อการเพิ่มศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญที่เป็นรากฐานของการพัฒนาทุกด้านคือคน คนในประเทศที่มีคุณภาพย่อมเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ เพราะคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุกอย่าง และปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาคนก็คือ การศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคนให้มีคุณภาพที่สามารถนำการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 3)

การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพ ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง อาทิ ครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร ผู้เรียน ตลอดจนทรัพยากรเพื่อการลงทุนต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องได้ครูที่มีคุณภาพ มีความสามารถสูง ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถทำหน้าที่ครูได้อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี แม้ว่าในปัจจุบันบทบาทของครูได้เปลี่ยนแปลงจากการสั่งสอนท่องบ่นไปสู่การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม การใช้สื่อการสอนสร้างความสนใจ และกระบวนการปฏิสัมพันธ์อันหลากหลาย ซึ่งดูเหมือนว่าบทบาทของครูในการสั่งสอนจะลดลงไป แต่ข้อเท็จจริงบทบาทของครูกลับมีความสำคัญยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ฝึกทักษะที่สำคัญ ผู้เสนอสาระที่ท้าทาย ผู้กระตุ้นให้เกิดความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ศิษย์ เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพท่ามกลางสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง และการได้มาซึ่งครูที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำเป็นต้องมีระบบการฝึกหัดครูที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นการรับประกันว่าบุคคลที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูนั้นมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ครูมีความประพฤติอันเหมาะสมกับความเป็นครู ตลอดจนมีศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างแท้จริง (Goodlad. 1990 : 53-54 ; ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2538 : 7 ; รุ่ง แก้วแดง. 2540: 6-7)

ปัจจุบันค่านิยมที่มีต่อวิชาชีพครูค่อนข้างต่ำ มีครูจำนวนไม่น้อยที่ขาดศรัทธา อดุมการณและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครู ทำให้ไม่สนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในหน้าที่ของตน นอกจากนี้ยังมีครูบางคนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับฐานะของครู ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วงการครูอยู่เนืองๆ (สุมน อมรวิวัฒน์. 2533 :436-438) ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิชาชีพครูมีผลมาจากทุกระบบที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ไม่ว่าจะเป็นระบบการผลิตครูระบบการใช้ครู และระบบสนับสนุนและรับรองมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานติดต่อกันเป็นลูกโซ่ จนกระทั่งกลายมาเป็นสภาวะวิกฤตแห่งวิชาชีพครูดังเช่นปัจจุบัน

ระบบการผลิตครูนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดวิกฤตแห่งวิชาชีพครู ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2538: 36-38) กล่าวว่า การฝึกหัดครูของไทยยังขาดการปลูกฝังในเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่เรียนที่สอนมีลักษณะแยกเป็นส่วนๆ โดยหวังว่าผู้เรียนจะไปผสมผสานกันเองหลังจบการศึกษาแล้ว ส่วนอาจารย์ผู้สอนก็ทำตัวไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการสอน และมักจะพูดอยู่เสมอๆ ว่า เธอไปสอนอย่างที่คุณบอกแต่อย่าไปสอนอย่างที่คุณสอน ดังนั้นบัณฑิตครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครูจึงถูกเพ่งเล็งจากผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานคุณภาพที่ยังค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 76) กล่าวว่า ครูไทยในปัจจุบันไม่มีคุณภาพในการสอน ไม่สามารถสอนเด็กให้มีพัฒนาการตามที่ต้องการจะเป็นได้ ครูเป็นต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้ศักยภาพของเด็กไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างถูกต้องเท่าที่ควร มีการต่อว่าครูและระบบการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูที่ไม่มีคุณภาพมาโดยตลอด และปัญหาดังกล่าวได้ถูกระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้ครูและสังคม นักศึกษาครูส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะที่ดีของครูในด้านทักษะและความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่าง เป็นระบบ ขาดนิสัยการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตลอดจนขาดศรัทธาในวิชาชีพครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 39-40)

จากการศึกษาของ ปทีป เมธาคณวุฒิ (2530 : 97-98) และ ดิเรก พรสีมา (2542 :10 -11) พบว่าหลักสูตรของสถาบันฝึกหัดครูเป็นหลักสูตรแบบแยกส่วนมิใช่เป็นหลักสูตรที่เชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน จนไม่สามารถทำให้บัณฑิตครูมีโลกทัศน์กว้างไกล ขาดการพัฒนาความสามารถทางปัญญา ขาดการวิเคราะห์สังเคราะห์และการคิดอย่างเป็นระบบ หลักสูตรปัจจุบันถูกกำหนดมาจากส่วนกลางและผูกติดกับแนวคิดสากลมากกว่าท้องถิ่น เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติจริง เน้นองค์ความรู้มากกว่าวิธีแสวงหาความรู้ วิชาที่สอนเป็นแบบแยกส่วนขาดความเชื่อมโยงและบูรณาการ มีผลให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาทักษะและวิธีการมองปัญหาในเชิงองค์รวม เมื่อพิจารณาด้านการเรียนการสอนพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ยังสอนนักศึกษาครูด้วยวิธีการบรรยายเน้นครูเป็นศูนย์กลาง อาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากกว่าส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายหรือแปลกใหม่เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแต่เพียงฝ่ายเดียวและการจัดการเรียนการสอนขาดการประสานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของท้องถิ่นและชุมชน ส่วนการวัดและประเมินผลมุ่งเน้นการสอบวัดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ชี้นำแนวความคิดและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูในอนาคต และที่สำคัญหลักสูตรการผลิตครูไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อรองรับการผลิตครูรุ่นใหม่ ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความพร้อมทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาการ ความสามารถในการชี้นำความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งสามารถปรับใช้เทคโนโลยีในวิชาชีพได้

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสนใจและพยายามที่จะแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่เห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้กำหนดไว้ในหมวด 3 ข้อ 6 ว่า ให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535:15) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาการผลิตครู การฝึกอบรม และพัฒนาครูประจำการไว้เป็นแผนงานหนึ่งจากทั้งหมด 9 แผนงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540: 72-76) ตลอดทั้งแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2538 มุ่งหวังว่าจะช่วยนាំนโยบายการปฏิรูปการฝึกหัดครูซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 8 ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง สาระสำคัญที่ปรากฏในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานับนี้มีด้วยกัน 5 เรื่องคือ 1. การสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู 2. การพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์ /ศึกษาศาสตร์ 3. การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู 4. การพัฒนาครูประจำการ และ 5. การจัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างบัณฑิตครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านครุติ ครูเก่ง มีปัญญา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ส่วนหลักสูตรการเรียนการสอนจะต้องมุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาคูเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว หลักสูตรควรมีลักษณะบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระ ความรู้ และการปฏิบัติ มีการจัดกลุ่มประสบการณ์เนื้อหาที่มีการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน และหลักสูตรควรมีเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้บัณฑิตครูมีความรู้และทักษะในด้านการจัดการการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 39-47) นอกจากนั้นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกหรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระ มาเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาคูรู้จักคิดอย่างอิสระโดยไม่ครอบงำความคิด อาจารย์ต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร ปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรักความเข้าใจ (สมน อมรวิวัฒน์. 2538: 47)

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีแผนงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่หน่วยงานที่นำไปปฏิบัติคือสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลายยังไม่นำแนวทางที่กำหนดไว้นี้ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ต่างฝ่ายต่างก็มุ่งผลิตครูตามแนวทางของตน ส่งผลให้สถาบันผลิตครูขาดเอกภาพในนโยบายและมาตรฐานการผลิตครู คุณภาพการผลิตครูจึงแตกต่างกันไปตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของแต่ละสถาบัน อีกทั้งเนื่องจากการแก้ไขปัญหาการฝึกหัดครูเป็นไปเพียงบางจุดหรือบางระบบเท่านั้น ยังขาดการประสานงานและเชื่อมโยงถึงกันในทุกๆ ระบบที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิชาชีพครูยังคงมีต่อไป ดังที่ มนตรี จุฬาวรรณกุล (2542: 10-11) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ในวิชาชีพครูพบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูมีอยู่มากมาย ปัญหาหลายอย่างมักมีปฏิสัมพันธ์กัน การแก้ไขปัญหาลึกได้ก่อนจะช่วยชี้นำไปสู่การแก้ปัญหาก็เกี่ยวข้องกันได้โดยปริยาย และปัญหาหลักที่ควรได้รับการแก้ไขตามลำดับคือ 1. การปรับวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับ 2. การสร้างระบบพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ 3. พัฒนาสถาบันผลิตครูให้เข้มแข็ง และ 4. หาคณก่งคนดีมาเป็นครู

จะเห็นว่าการทำวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับ เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ในระดับแรก เพราะถ้าวิชาชีพครูในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับก็จะทำให้ครูที่อยู่ในระบบอยากเป็นครูต่อไป คนดีคนเก่งรุ่นใหม่ก็อยากเป็นครู ขณะเดียวกันสถาบันฝึกหัดครูก็ต้องปรับปรุงตัวเองเพื่อสร้างบัณฑิตครูรุ่นใหม่เข้าสู่วิชาชีพครู เป็นที่น่ายินดีที่รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างจริงจัง ดังที่เห็นได้จากกฎหมายและข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปศึกษาต่างเอื้ออำนวยให้มีการปฏิรูประบบการผลิตครูและพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 81 ว่าให้มีการสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพครู (สำนักนายกรัฐมนตรี.2540: 35) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของไทย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก ดังที่กำหนดไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ว่า ให้กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง และมาตรา 53 กำหนดให้ครูทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (กระทรวงศึกษาธิการ.2542: 26-27) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาระบบการผลิตครูและส่งเสริมให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริงเพื่อให้วิชาชีพครูกลับมามีความสำคัญดังเช่นในอดีต ดังนั้นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครูคือ คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ จึงต้องปรับตัวเองเพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกไปรับใช้สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตครูและบุคลากรทางการศึกษาในปัจจุบันแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ 1. ประเภทที่ผลิตบัณฑิตครูด้านวิชาสามัญทั่วไป เช่น คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น และ 2. ประเภทที่ผลิตบัณฑิตครูด้านวิชาชีพหรืออาชีวศึกษา

เช่น ศิลปกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม เป็นต้น ทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของไทย มีเป้าหมายร่วมกันคือเพื่อผลิตครูที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการผลิตครูวิชาชีพสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักที่สำคัญคือ ผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรี พร้อมกับให้การศึกษาทางด้านวิชาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพ และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม(สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.2541:ก) สำหรับการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีนั้นตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กำหนดให้คณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในทางปฏิบัติอยู่ในความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์จัดสอนวิชาการศึกษาหรือวิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์จัดสอนวิชาศึกษาทั่วไป และคณะวิชาชีพจัดสอนวิชาชีพเฉพาะสาขา หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลปัจจุบันมี 6 หลักสูตร คือ

1. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.-เกษตรศึกษา)
2. หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.-วิชาเอก...)
3. หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.-คหกรรมศาสตร์ศึกษา)
4. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.-ธุรกิจศึกษา)
5. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-ศิลปกรรม)
6. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-นาฏศิลป์และดุริยางค์)

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 4 ด้านคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน พบดังนี้

1. ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ระบุปรัชญาในการจัดหลักสูตรเป็นการเฉพาะ ส่วนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพในภาพรวม พบว่า มุ่งพัฒนาคุณลักษณะของครูวิชาชีพใน 6 ด้าน คือ การสอน ความรอบรู้ ทักษะในการทำงาน บุคลิกภาพ เจตคติต่อวิชาชีพครู และการพัฒนาชุมชนและสังคม

2. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ 1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2. หมวดวิชาเฉพาะ แบ่งเป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขาและกลุ่มวิชาการศึกษา และ 3. หมวดวิชาเลือกเสรี เมื่อพิจารณาหน่วยกิตรวมของแต่ละหลักสูตร พบว่า มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 126-150 หน่วยกิต ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ส่วนด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. วิชาชีพเฉพาะสาขา 2. วิชาการศึกษา และ 3. วิชาศึกษาทั่วไป แต่ละกลุ่มวิชามีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะคือ วิชาชีพเฉพาะสาขามีคณะวิชาชีพรับผิดชอบ วิชาการศึกษามีคณะศึกษาศาสตร์และคณะวิชาชีพพร้อมกันรับผิดชอบ และวิชาศึกษาทั่วไปมีคณะศิลปศาสตร์รับผิดชอบ

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นเนื้อหาในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา เพื่อที่จะให้นักศึกษามีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกเหนือจากอาชีพครู นักศึกษามีเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูค่อนข้างน้อยเนื่องมาจากข้อจำกัดของระยะเวลาศึกษา อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของแต่ละหลักสูตรขาดการประสานงาน การปรึกษาหารือ และการร่วมมือกันวางแผนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสายครูวิชาชีพอย่างจริงจัง

4. ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพมุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนด้วยวิธีการสอบเป็นหลัก เน้นการประเมินด้านทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง ขาดการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการประเมินผลการเรียนไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพราะมุ่งเน้นการประเมินด้านความรู้ในเนื้อหาสาระเป็นหลักจนละเลยการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพด้านอื่นๆ เช่น เจตคติต่อวิชาชีพครู บุคลิกภาพความเป็นครู

ผลจากการวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สรุปได้ว่า หลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของครูวิชาชีพด้านความรู้ในเนื้อหาเป็นหลักจนละเลยการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีด้านอื่นๆ ส่วนเนื้อหาหลักสูตรมีลักษณะแยกเป็นส่วนๆ ขาดการบูรณาการในด้านเนื้อหาสาระระหว่างรายวิชา ซึ่งสังเกตได้จากการแบ่งเนื้อหาหลักสูตรออกเป็นรายวิชาที่แยกย่อยออกไป ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการสร้างครูวิชาชีพให้มีความรู้แบบแยกส่วน ส่งผลให้นักศึกษามองไม่เห็นองค์รวมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพไม่แตกต่างจากปัญหาของการจัดหลักสูตรการผลิตครูโดยทั่วไป จากผลการวิจัยประเมินหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2536: 38-40) และผลการวิจัยประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2542 : 60-65) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของบัณฑิตครูวิชาชีพส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ คุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ควรได้รับการเสริมสร้างมีหลายด้าน เช่น เจตคติต่อวิชาชีพครู คุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ การควบคุมอารมณ์ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ระเบียบสังคม การวางแผนจัดการ การแก้ปัญหา การมีวิจรณ์ญาณในการทำงาน และความสามารถพิเศษอื่นๆ ผลการวิจัยยังพบอีกว่า หลักสูตรส่วนใหญ่เน้น

ทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนกัน ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นอาจารย์ผู้สอนยังมุ่งเน้นการบรรยายเป็นหลัก มีการใช้สื่อการเรียนการสอนค่อนข้างน้อยและสื่อการสอนที่ครูใช้เป็นหลักได้แก่หนังสือและตำรา นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการกำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่เข้ามาเรียนสายครูวิชาชีพไม่ให้ความสำคัญการเรียนในกลุ่มวิชาทางการศึกษาเท่าใดนัก เนื่องจากรายวิชาเหล่านี้ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่เข้ามาเรียน สิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้เข้ามาเรียนคือการมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพเฉพาะสาขามากกว่าความเชี่ยวชาญในด้านการสอน อีกทั้งนักศึกษาที่เข้ามาเรียนสายครูวิชาชีพโดยส่วนใหญ่สอบเข้าเรียนสายวิชาชีพโดยตรงไม่ได้ จึงต้องเลือกมาเรียนสายครูเพื่อให้เป็นทางผ่านไปสู่การประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่อาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2539:42) ที่ได้ทำการวิจัยประเมินความต้องการในการผลิตบัณฑิต ครุศาสตร์อุตสาหกรรมระหว่าง พ.ศ.2539-2543 พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาขาดคุณสมบัติในด้านเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาชีพครู เข้ามาเรียนเพื่อเป็นทางผ่านไปสู่การประกอบอาชีพอื่นเท่านั้น และบัณฑิตส่วนใหญ่ไม่เลือกที่จะประกอบอาชีพครู ภายหลังสำเร็จการศึกษา เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2541 : 24-31) ที่ได้ทำการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาสายครูวิชาชีพของคณะศิลปกรรม พบว่า มีเพียงร้อยละ 15 ของผู้สำเร็จการศึกษาที่ประสงค์จะประกอบอาชีพครู และยังพบว่าคุณลักษณะของนักศึกษาครูวิชาชีพที่ควรเร่งปลูกฝัง คือ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ทักษะในการทำงาน และบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อการเป็นครู

ถึงแม้คณะวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งรับผิดชอบการผลิตครูวิชาชีพได้ตระหนักถึงความสำคัญและพยายามแสวงหาแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ เช่น จัดสัมมนาอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีจากทุกคณะวิชาชีพและวิทยาเขตที่เปิดสอนหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ โดยมีคณะศึกษาศาสตร์เป็นแกนนำ แต่ข้อสรุปที่ได้จากการสัมมนาเป็นเพียงนโยบายที่ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมสำหรับนำไปปฏิบัติร่วมกันอย่างเด่นชัด จึงยังไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพได้ อีกทั้งประเด็นในการสัมมนายังมุ่งปรับปรุงเอกสารหลักสูตรรายวิชาด้านการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของหลักสูตรเป็นหลักจนละเลยการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพซึ่งได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างครอบคลุมทุกด้าน

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตครูวิชาชีพและกระบวนการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบที่แน่ชัดว่าครูวิชาชีพควรมีคุณลักษณะที่ได้อย่างไร และมีวิธีการอย่างไรจึงจะได้หลักสูตรเพื่อนำ

มาใช้สำหรับการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพดังกล่าว ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพยายามพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรวิชาวชิพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาการศึกษาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรเป็นการบูรณาการเนื้อหาของแต่ละวิชาที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพซึ่งปรากฏอยู่แล้วในหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา สาเหตุที่ผู้วิจัยต้องพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการด้านเนื้อหาวิชา ก็เพราะว่า โดยหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพแล้ว จำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายวิชาเพื่อนำมาพัฒนาการสอนของตน และนำมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น การจัดหลักสูตรแบบเดิมที่มีลักษณะแยกเป็นส่วนๆ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและการจัดการเรียนการสอน ที่หวังว่าจะให้นักศึกษาไปผสมผสานกันเองภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว จึงไม่อาจสนองตอบต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ทำหน้าที่ครูวิชาชีพได้ นอกเหนือจากลักษณะของหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยยังได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแบบบูรณาการและเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพขึ้น ประกอบด้วย วิธีสอนแบบแก้ปัญหาสำหรับใช้ฝึกให้นักศึกษามีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบเป็นคนมีเหตุผลในการแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม อันมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างให้นักศึกษามีทักษะทางสังคม ทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ด้วยแนวทางที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถนำหลักสูตรมาใช้เพื่อเสริมสร้างให้ศึกษาศาสตรวิชาวชิพมีคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อันจะช่วยเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรวิชาวชิพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
2. เพื่อสร้างหลักสูตรสำหรับใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพใน

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แล้วดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพดังกล่าวขึ้น ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้จะทำให้ได้หลักสูตรรายวิชาที่มีคุณภาพสำหรับนำมาใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพโดยตรง อีกทั้งได้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหาและกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ต่างร่วมกันในการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ผลิตครูทั้งในด้านครูวิชาชีพและในด้านครูสามัญทั่วไป สำหรับนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นครูอย่างครอบคลุมทุกด้าน สอดคล้องกับนโยบายการผลิตครู และความต้องการของผู้ใช้ครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพนี้ เป็นหลักสูตรรายวิชาที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อนำมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ลักษณะของหลักสูตรเป็นแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาจากรายวิชาที่มีอยู่แล้วในโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งนักศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพของทุกหลักสูตรใช้เรียนร่วมกัน

2. การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มุ่งเน้นทำการศึกษาคุณลักษณะของครูวิชาชีพในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพที่ทุกหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพมีร่วมกัน

3. ประชากรการวิจัย

ประชากรของการทดลองหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่ นักศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพ หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเป็นนักศึกษาศาสตรจารย์วิชาชีพ ระดับชั้นปี 3 ของคณะศิลปกรรม สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประจำปีการศึกษา ที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 29 คน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ หมายถึง หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา มีลักษณะเป็นหลักสูตรรายวิชาที่มีการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา และมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ คือ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลหลักสูตร

2. คุณลักษณะครูวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย คุณลักษณะของครูวิชาชีพใน 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ

2.1 ด้านการสอน หมายถึง ความรู้ความสามารถในด้านการเรียนการสอนวิชาชีพ ได้แก่ การวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

2.2 ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีวศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.3 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน

2.4 ด้านทักษะและบุคลิกภาพ หมายถึง ความสามารถในด้านทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการนำเสนอ และบุคลิกภาพความเป็นครู ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ครูวิชาชีพ หมายถึง ครูผู้สอนทางด้านวิชาชีพหรืออาชีวศึกษาที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนหรือนักศึกษาในสายวิชาชีพ และสำเร็จการศึกษาทางด้านครูวิชาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งต่อไปนี้เป็นคือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม นาฏศิลป์และดุริยางค์ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2543 : 3 ; กรมอาชีวศึกษา. 2544 : 1)

4. นักศึกษาสายครูวิชาชีพ หมายถึง นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักสูตร ดังนี้ คือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.-เกษตรศึกษา) หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (คต.บ.-คหกรรมศาสตร์ศึกษา)

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.-ธุรกิจศึกษา) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-ศิลปกรรม) และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-นาฏศิลป์และดุริยางค์)

5. คณะวิชาชีพ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาระดับคณะสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่จัดการศึกษาหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 6 คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะคหกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะศิลปกรรม และคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์

6. ประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรรายวิชาที่ได้ผ่านการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรตามเกณฑ์กระบวนการและผลสัมฤทธิ์ ที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมินหลักสูตร โดยกำหนดเกณฑ์ 80/80

6.1 สัญลักษณ์ 80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรมในแต่ละหน่วยเรียน ได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

6.2 สัญลักษณ์ 80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ทางเรียนการสอนตามหลักสูตร คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความรู้ความเข้าใจหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนทุกหน่วยเรียน ได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสำรวจคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

ศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพจากแนวคิดของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้ คือ แนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แนวคิดของนักการศึกษา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร ประเภทของการบูรณาการหลักสูตร และหลักการบูรณาการหลักสูตรแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา และเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

การศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูทั่วไปและครูวิชาชีพ ผู้วิจัยแบ่งแนวทางในการศึกษาออกเป็น 4 แนวทางด้วยกันคือ แนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แนวคิดของนักการศึกษา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดมีดังนี้

1.1 คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ท่านพุทธทาส ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้ (โสรัจ โพรแก้ว, 2532 : 32-35)

1. ครูโดยหน้าที่ คือ ผู้เปิดประตูทางวิญญาณ เป็นผู้นำทางวิญญาณหรือเป็นที่ปรึกษาในด้านจิตด้านวิญญาณ
2. ครูโดยสิทธิ คือ ปุชนิยบุคคล เป็นที่เคารพนับถือบูชาของคน เป็นบุคคลผู้ประเสริฐ ทำประโยชน์ให้มากกว่ารับสิ่งตอบแทน
3. ครูในอุดมคติ คือ ผู้นำ ซึ่งได้แก่ ผู้นำในทางวัตถุ หมายถึง เป็นผู้นำในการแสวงหา ในการแสวงผล ในการเป็นอยู่ และผู้นำในทางวิญญาณ เป็นเรื่องของจิตใจ การอยู่อย่างไม่มีความทุกข์

สมน อมรวิวัฒน์ (2532 : 144-145) กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดีในหลักสูตรครูศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ได้แก่
  - 1.1 สุขภาพดีทั้งกายและจิต
  - 1.2 มีความรู้ทางวิชาการและใฝ่รู้อยู่เสมอ
  - 1.3 เลี้ยงชีพได้โดยชอบ
  - 1.4 ประสานสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม
  - 1.5 ใช้หลักธรรมและปัญญาในการแก้ปัญหา
  - 1.6 มีอิสระภาพ ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุและคุณค่าเทียมทั้งปวง
2. ความเป็นกัลยาณมิตร โดยสามารถปฏิบัติตนได้ดังนี้
  - 2.1 เป็นที่รัก สนิทสนมไว้วางใจ
  - 2.2 เป็นที่เคารพและที่พึ่ง
  - 2.3 เป็นแบบอย่าง
  - 2.4 สั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษา
  - 2.5 อุดหนุนและพร้อมรับฟังคำซักถาม
  - 2.6 ชี้แจงแถลงเรื่องได้ลึกซึ้ง
  - 2.7 ไม่แนะนำ ักจูงไปในทางเสื่อม

3. ความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา ได้แก่

- 3.1 นำศิษย์ก้าวหน้าจากความเขลาออกมาสู่แสงสว่างทางความรู้
- 3.2 ประสงค์สิทธิในความรู้ ผูกพัน บูชา มากกว่าเงินทอง
- 3.3 จิตใจสว่างใส เป็นอิสระ เป็นแบบอย่างได้
- 3.4 อุดหนุนภาระหน้าที่อันหนักเพื่อพัฒนามนุษย์ทุกด้าน

พระราชวรมุณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2541:15-20) กล่าวว่า ครูที่พึงประสงค์ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือ กัลยาณมิตร

7 ประการคือ

- 1.1 ปิโย หมายถึง เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เพราะครูทำตนให้เป็นที่ยรักของศิษย์
- 1.2 ครุ หมายถึง เป็นที่เคารพ เพราะมีความหนักแน่น น่าเคารพ ยำเกรง
- 1.3 ภาวนีโย หมายถึง เป็นที่สรรเสริญ เพราะฝึกฝนอบรมคนให้เจริญด้วย

ความรู้และเชี่ยวชาญ

- 1.4 วัตตา หมายถึง เป็นผู้ว่ากล่าว มีความเพียรพริ้งสอน พริ้งเตือนศิษย์
- 1.5 วจนิกขโม หมายถึง เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ แม้จะถูกกระทบกระทั่งเสียด

ลี ลองภูมิ

- 1.6 คัมภีรังกถังกัตตา หมายถึง เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้ง สอนให้เข้าใจ

"ได้แจ่มแจ้งและลุ่มลึก

- 1.7 โนจัญฐาเน นิโยชเย หมายถึง พึงนำไปในฐานะที่ดี ในตำแหน่งที่ดี ไม่

ชักชวนในฐานะอันไม่สมควร ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย

2. ตั้งใจประสิทธิ์ประสาทความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมที่เรียกว่า ธรรมเทศกธรรม

5 ประการ คือ

- 2.1 อนุบุพพิกา หมายถึง สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับความยากง่ายอย่างลุ่มลึกมีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2.2 ปริยายทสสาวิ หมายถึง จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล ยกเหตุผลมาแสดงให้เห็น ชัดเจนในแต่ละแง่ แต่ละประเด็น

2.3 อนุทยตา หมายถึง ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี มุ่งจะให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

2.4 อนามิสันดร หมายถึง ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิสสินจ้าง หรือผลประโยชน์ตอบแทน

2.5 อนุปัจหัจจ์ หมายถึง วางจิตตนไม่กระทบตนและผู้อื่น สอนตามหลักความเนื้อหา ไม่ยกตน ไม่เสียดสีผู้อื่น

3. ดำเนินลีลาครูทั้งสี่ ดังนี้

- 3.1 สันตึกา หมายถึง ชี้ให้ชัดจะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง
- 3.2 สมาทปทา หมายถึง ชวนให้ปฏิบัติ การจูงใจให้เกิดสมาทาน คือรับเอาไปปฏิบัติ
- 3.3 สมุตเตชนา หมายถึง เราให้กล้า ปลุกใจให้คิดแก้ปัญหาความกระตือรือร้นคิดว่าเราทำได้ไม่ท้อถอย
- 3.4 สัมปทังสนา หมายถึง ปลุกให้ร่าเริง ทำบรรยากาศให้สนุกสนานให้ผู้ฟังเข้มข้น มีความหวังมองเห็นผลดีและทางสำเร็จ

4. มีหลักตรวจสอบถาม ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการ คือ

- 4.1 สอนด้วยความรู้จริง ทำได้จริงจึงสอนคนอื่น
- 4.2 สอนอย่างมีเหตุผล ให้คนฟังพิจารณาเข้าใจด้วยปัญญาของเขาเอง
- 4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จตามความมุ่งหมายของเรื่องนั้นๆ

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

- 5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
- 5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- 5.3 สอนให้ศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
- 5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
- 5.5 สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพ

จากการศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประมวลเป็นข้อสรุปได้ว่า ครูที่ดีควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีบุคลิกภาพที่ดี หมายถึง การกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์หรือเป็นกัลยาณมิตร มีความหนักแน่นและอดทนต่ออุปสรรคต่างๆ มีความเพียรพยายามในการทำ ความดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์

2. มีหลักการสอนที่ดี หมายถึง การมีลำดับขั้นตอนในการสอนที่ชัดเจน มีการอธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจน มีทักษะในการสอน และมีหลักในการวัดผลและประเมินผลที่ดี

3. มีความศรัทธาในวิชาชีพครู หมายถึง การมีความรักและเมตตาต่อศิษย์ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ตลอดจนไม่แสวงหาอามิสสินจ้างใดๆ จากศิษย์

1.2 คุณลักษณะของครูวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา

คุรุสภา ในฐานะองค์กรวิชาชีพครู ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2537 ไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541:1-25)

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

หมายถึงการใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัย ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสาร สิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติ จนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอน ให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนา
2. เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน ที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ
3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
4. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่ง

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

หมายถึง การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยาวาจาและจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาดตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนั้นคุรุสภา ได้กำหนดจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539 ไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2541 : ปกหลัง)

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา มีดังนี้

1. มีความรอบรู้วิชาการ ได้แก่ การพัฒนาตนเองของครูให้เป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ เข้าร่วมกิจกรรมและการสัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ ตลอดจนการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ
2. มีการพัฒนาการสอน ได้แก่ การมีเทคนิคการสอนที่ดี มีการเตรียมการสอน มีหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีเทคนิคการวัดผลการเรียนการสอน
3. มีบุคลิกภาพความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การแต่งกายสะอาด มีความสุภาพเรียบร้อย
4. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ได้แก่ การมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรักและเมตตาต่อศิษย์ และมีจรรยาบรรณของครู
5. มีทักษะในการทำงาน ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา

6. มีความมุ่งมั่นพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาชุมชน

1.3 คุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวคิดของนักการศึกษา

ยนต์ ชุมจิต (2539 : 109) กล่าวว่าครูที่ดีควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. บุคลิกภาพดี เช่น รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ
  2. คุณสมบัติส่วนตัวดี เช่น สติปัญญาดี เจลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสุขภาพอนามัยดี
  3. สอนดีและปกครองดี เช่น อธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา
  4. ประพฤติดี เช่น เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริตทั้งกาย วาจา และใจ
  5. มีจรรยาและคุณธรรมสูง เช่น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน
  6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี กล่าวคือ มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิชั้น
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2540 : 139-140) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538: 39) ได้กำหนดแนวทางสำหรับการพัฒนาบัณฑิตครูไว้ในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2538 ว่าบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ควรมีคุณลักษณะดังนี้คือ

1. ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย
  - 1.1 มีความคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
  - 1.2 มีเหตุผล
  - 1.3 สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างดี
2. ด้านจิตใจ ประกอบด้วย
  - 2.1 มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างสม่ำเสมอ
  - 2.2 มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างของศิษย์และผู้อื่นได้
  - 2.3 มีศรัทธาในการเป็นครู
  - 2.4 มีจรรยาแห่งวิชาชีพครู
3. ด้านร่างกาย ประกอบด้วย
  - 3.1 มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์และแข็งแรง

3.2 สามารถที่จะดำรงตนให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทาง
ธรรมชาติและเทคโนโลยี

4. ด้านสังคม ประกอบด้วย

4.1 มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถประสานสัมพันธ์และปรับตัวในชุมชนที่ต้อง
ปฏิบัติงาน

4.2 มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคม

5. ด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย

5.1 มีความรู้อย่างลุ่มลึกในวิชาที่สอน

5.2 สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัญญา จิตใจ ร่างกาย และ
สังคมของศิษย์

5.3 คิดประดิษฐ์หรือปรับปรุงหลักสูตร สื่อการสอน ทั้งที่เป็นวัสดุและ ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น

5.4 สามารถสร้างและเลือกใช้เครื่องมือการวัดผล ตลอดจนประเมินผลการ
เรียนการสอนอย่างเหมาะสม

วิฑูรย์ อุปถัมภ์ (2530 : ข-ค) สรุปสมรรถภาพที่จำเป็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ
ในวิทยาลัยครู เรียงตามลำดับความจำเป็นจากมากไปหาน้อย ไว้ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านคุณลักษณะและเจตคติ ได้แก่

1.1 มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่

1.2 มีความเสียสละอุทิศเวลาเพื่องาน

1.3 ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไว้วางใจได้

1.4 มีเจตคติที่ดีต่องานในอาชีพ

1.5 ขยัน คล่องแคล่ว กระตือรือร้น

1.6 มีสุขภาพกายและจิตดี

1.7 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.8 ใจคอหนักแน่นควบคุมอารมณ์ได้

1.9 เคารพกฎหมาย ระเบียบวินัย และข้อบังคับของสถาบัน

1.10 มีมนุษยสัมพันธ์ดี เคารพผู้บังคับบัญชา

1.11 แต่งตัวเรียบร้อย สะอาด ทำทางเหมาะสม

1.12 มีลักษณะความเป็นผู้นำ

2. สมรรถภาพด้านความรู้และทักษะ ได้แก่

2.1 มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพเฉพาะ

2.2 มีทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพ

- 2.3 มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในวิชาชีพเฉพาะ
  - 2.4 รู้จักการวิเคราะห์ปัญหาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ
  - 2.5 มีความรู้เกี่ยวกับการแนะแนววิชาชีพ
  - 2.6 มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู
  - 2.7 มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพสัมพันธ์
  - 2.8 มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่น
  - 2.9 มีความรู้เกี่ยวกับงานธุรการ
  - 2.10 มีการพัฒนาปรับปรุงแผนการเรียนการสอน
  3. สมรรถภาพด้านวิธีสอน ได้แก่
    - 3.1 เลือกวิธีสอนได้อย่างเหมาะสม
    - 3.2 มีเทคนิคในการใช้คำถาม
    - 3.3 มีเทคนิคในการให้เนื้อหา การอธิบายประกอบภาพ การใช้แบบจำลอง การใช้ของจริง การใช้ซอล์และกระดานดำ ตลอดจนการใช้เครื่องมือฉายต่างๆ
    - 3.4 จัดกลุ่มอภิปรายมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
  4. สมรรถภาพด้านการจัดห้องเรียนและการจัดโรงงาน ได้แก่
    - 4.1 สามารถจัดระเบียบในโรงงานและห้องทดลอง
    - 4.2 สามารถจัดระเบียบของอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในโรงงาน
    - 4.3 ชี้แจงความปลอดภัยก่อนการทำงาน
  5. สมรรถภาพด้านการประเมินผล ได้แก่
    - 5.1 มีความสามารถในการให้คะแนนอย่างเที่ยงตรง ยุติธรรม
    - 5.2 ชี้แจงการประเมินผลของการทำงานและการฝึกในแต่ละครั้ง
  6. สมรรถภาพด้านการปรับปรุงวิชาชีพ
    - 6.1 มีความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาทางด้านช่าง
    - 6.2 มีความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ อย่างกว้างขวาง
    - 6.3 คำนึงถึงความต้องการในตลาดแรงงาน และสภาพเศรษฐกิจ
    - 6.4 พัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละท้องถิ่น
- วีรพันธ์ สิทธิพงศ์ (2542 : 83-84) ได้สรุปถึงสมรรถนะของครูวิชาชีพ ไว้ดังนี้
1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและเนื้อหาที่จะสอน
  2. การวางแผนและดำเนินการเรียนการสอน
  3. การอบรมสั่งสอนและตักเตือนการใช้ชีวิตของนักศึกษา
  4. การประเมินผลทักษะและความรู้ของนักศึกษา
  5. การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

6. การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
7. การสร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจอุตสาหกรรมและชุมชน
8. การบริหารจัดการห้องเรียน โรงฝึกงานและห้องปฏิบัติการ
9. การปกครองและให้บริการนักศึกษา
10. การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน
11. การให้บริการทางวิชาการแก่บุคคล สังคม ชุมชนหรือสถาบัน
12. การปฏิบัติงานธุรการและงานบริหารทั่วไป
13. การปฏิบัติหน้าที่พัฒนาสถาบัน
14. อำนาจความสะดวกทางการเรียนการสอน
15. การบริหารจัดการเครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุฝึก และความปลอดภัยในการฝึกงานของนักศึกษา

สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรด้านวิชาชีพของประเทศอังกฤษ หรือ The Further Education National Training Organization (FENTO) (2000 : 6-37) ได้กำหนดมาตรฐานด้านอาชีพของครูและบุคลากรในวิทยาลัยที่สอนวิชาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจในงานอาชีพ (Professional knowledge and understanding) ประกอบด้วย

- 1.1 วิชาชีพเฉพาะ
- 1.2 หลักการอาชีพศึกษา
- 1.3 ความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพเฉพาะ
- 1.4 การจัดการศึกษาด้านอาชีพกับกลุ่มบุคคลพิเศษ เช่น ผู้ด้อยโอกาส

คนพิการ

1.5 ความรู้อื่นๆ ได้แก่ ภาษา สารสนเทศ สังคมวัฒนธรรม การวิจัย การจัดการในการทำงาน

2. ด้านทักษะและคุณลักษณะ (Skills and attributes)

2.1 ทักษะ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การวิจัยและค้นคว้า การวางแผน การติดตามผล การแก้ปัญหา การจัดการ การบริหารเวลา การประยุกต์ความรู้ การตัดสินใจ การขจัดความขัดแย้ง การสื่อสาร การสร้างเครือข่าย การสัมภาษณ์ การเจรจาต่อรอง การนำเสนอ การบริหารการเปลี่ยนแปลง

2.2 คุณลักษณะ ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ ความขยัน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นแบบอย่างที่ดี สติปัญญาดี ความซื่อสัตย์สุจริต

3 ด้านหลักการสอน (Key area of teaching) ประกอบด้วย

- 3.1 การประเมินความต้องการของผู้เรียน
- 3.2 การวางแผนและเตรียมการสอน
- 3.3 การพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอน
- 3.4 การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
- 3.5 การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ
- 3.6 การจัดบริการสนับสนุนผู้เรียน
- 3.7 การประเมินผลการเรียนรู้และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน
- 3.8 การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน
- 3.9 การประเมินผลงานในแต่ละระดับและการวางแผนในอนาคต
- 3.10 มีคุณสมบัติในงานอาชีพตามที่กำหนด

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดของนักการศึกษา มีดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เนื้อหาที่จะนำไปสอน ความรู้ในวิชาชีพครู และความรู้รอบตัวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
2. ด้านเทคนิควิธี เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ได้แก่ งานด้านการสอน การประสานความร่วมมือทางการศึกษา การปกครองและให้บริการนักศึกษา การประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาสังคม
3. ด้านทักษะ เป็นความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวิเคราะห์ การวิจัยและค้นคว้า การวางแผน การติดตามผล การจัดการการแก้ปัญหา
4. ด้านคุณลักษณะ เป็นบุคลิกลักษณะที่แสดงออกให้เหมาะสมกับความเป็นครูวิชาชีพ ได้แก่ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ความคิดสร้างสรรค์ คุณธรรมจริยธรรม ความขยัน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต

1.4 คุณลักษณะของครูวิชาชีพจากผลการวิจัย

เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ (2520 : 56-59) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหาร การศึกษา พระสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ได้แก่ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การตรงต่อเวลา
  2. ด้านการสอน ได้แก่ ความสามารถในการอธิบาย การสอนให้ได้รู้จักคิด และการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร
  3. ความรู้ทางด้านวิชาการของครู ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาที่จะนำไปสอน ความรู้เทคนิควิธีสอน ความรู้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ครูจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน
  4. ลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมความรักชาติ รักษาความลับของทางราชการ เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  5. ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความมีศรัทธาในอาชีพครู ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความมีเหตุผล ความสุภาพอ่อนโยน ความอดทน ความขยันขันแข็ง ความสุขุมรอบคอบ การพูดที่ชัดเจนชัดคำ การรู้จักควบคุมอารมณ์ ความกล้าแสดงความคิดเห็น
  6. ด้านอื่นๆ ได้แก่ คุณลักษณะด้านอื่นๆ ที่อาจจะสอดแทรกอยู่ในด้านต่างๆ
- ทั้ง 5 ด้านที่ผ่านมา

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2541 : 39-40) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะความเป็นครูเก่งและครูดี ด้วยการศึกษาจากนักศึกษาในโครงการคุรุทายาทที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ผลการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย พบว่า

1. ครูเก่ง มีลักษณะดังนี้
  - 1.1 ด้านการทำงาน ประกอบด้วย มีความรู้ในวิชาชีพครู มีความสามารถปฏิบัติงานหน้าที่ครู
  - 1.2 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วย มีการพัฒนาตนเอง มีการพัฒนาโรงเรียน มีการพัฒนาชุมชน
  - 1.3 ด้านความรอบรู้ ประกอบด้วย มีความรอบรู้สถานการณ์บ้านเมืองและความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2. ครูดี มีลักษณะดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย มีวินัย มีความขยัน มีความอดทน มีความประหยัด มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเมตตา กรุณา

2.2 ด้านความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วย ประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต

2.3 ด้านความรักและความศรัทธาในอาชีพครู ประกอบด้วย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความรักในอาชีพครู

พรทิพย์ รัตนวิสาสนนท์ (2527 : 65-75) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถภาพของครูช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพที่ครูช่างอุตสาหกรรมควรมีมากที่สุด คือ

1. ด้านวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ความชำนาญในวิชาเทคนิคหรือวิชาชีพเฉพาะสาขาของตนที่จะนำไปปฏิบัติงาน มีทักษะในการใช้เครื่องมือและวัสดุฝึก มีความรู้ในงานวิชาชีพ

2. ด้านการสอน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นำทฤษฎีการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน มีความรู้งานในหน้าที่ครูช่างอุตสาหกรรม

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์และสังคม ได้แก่ มีความเสียสละต่อส่วนรวม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ทำงานที่ตนรับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายอย่างได้ผล ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเสียสละต่อส่วนรวม

4. ด้านการแนะแนวและปกครองชั้นเรียน ได้แก่ การกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือตัวเอง แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมาย มีความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน

กฤตา สุนทรโชคชัย (2529 : 68) ได้ทำการวิจัยศึกษาคุณลักษณะเด่นของครูช่างอุตสาหกรรม พบว่า คุณลักษณะเด่นของครูช่างอุตสาหกรรมที่แตกต่างจากครูทั่วไป มีดังนี้

1. ด้านวิสัยช่าง
2. ด้านเทคโนโลยี
3. ด้านระมัดระวัง
4. ด้านจิตใจ
5. ด้านฝีมือ
6. ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่ม
7. ด้านการประยุกต์
8. ด้านเจตคติต่ออาชีพ
9. ด้านความรู้ทางช่าง
10. ด้านความถนัดทางช่าง

สุรพงษ์ หงษ์ศิลา (2539 :37-38) ทำการวิจัยศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของอาจารย์อุตสาหกรรมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในสถาบันราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์อุตสาหกรรมศึกษาควรมีสมรรถภาพ ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านการเตรียมการสอน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการจัดเตรียมการสอน การจัดเตรียมตำราหรือเอกสารต่างๆ ตลอดจนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

2. สมรรถภาพด้านเทคนิคและวิธีสอน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีในเทคนิคและวิธีสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. สมรรถภาพด้านการจัดห้องเรียนและโรงฝึกงาน หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการจัดบริหารโรงฝึกงาน จัดเก็บรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อความสะอาดปลอดภัย และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาอุตสาหกรรมศึกษา

4. สมรรถภาพด้านการประเมินผล หมายถึง ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีในการประเมินผล เพื่อให้การสอนวิชาอุตสาหกรรมศึกษาประสบผลสำเร็จ

5. สมรรถภาพด้านการอบรม แนะนำและปกครอง หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีที่มีผลต่อระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนการควบคุมให้นักศึกษาประกอบกิจกรรมให้เป็นประโยชน์ตามจุดประสงค์และเหมาะสมกับสถานการณ์

6. สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เสนอแนะและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาของศูนย์วิจัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยไอโฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา (วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. 2542 : 51-55) พบว่า สมรรถนะที่มุ่งหวังของครูอาชีวศึกษา (Vocational Teacher Competency Profile) มี 10 สมรรถนะ ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ การสำรวจชุมชน พัฒนาเป้าหมายวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษา การวิเคราะห์การงานอาชีพ พัฒนารายวิชา ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา ประเมินโปรแกรมงานอาชีวศึกษาของสถาบัน

2. การวางแผนการเรียนการสอน ได้แก่ สืบหาความต้องการและความสนใจของผู้เรียน พัฒนาจุดประสงค์เชิงปฏิบัติของนักศึกษา พัฒนาหน่วยการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตรรายวิชา เตรียมเอกสารการสอน

3. การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การศึกษาดูงานภาคสนาม จัดการเรียนการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม อภิปรายรายบุคคล ใช้เทคนิควิธีการระดมสมอง ให้เพื่อนช่วยเพื่อน การจำลองสถานการณ์ จัดแนะแนวการเรียน สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการทดลองปฏิบัติจริง เทคนิคการแก้ปัญหา การทำโครงการ

4. การประเมินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติของนักศึกษา ประเมินความรู้เชิงทฤษฎี ประเมินสมรรถนะด้านเจตคติ ด้านทักษะ ประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

5. การบริหารการเรียนการสอน ได้แก่ การบริหารการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ ความปลอดภัยในการใช้ห้องปฏิบัติการ การอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน

6. การแนะแนว ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักศึกษา ศึกษาความต้องการของนักศึกษา จัดหาข้อมูลด้านแหล่งงานอาชีพ ช่วยเหลือนักศึกษาในการสมัครเข้าศึกษาต่อ

7. ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ การวางแผนความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา จัดทำเอกสารเผยแพร่หลักสูตรต่อชุมชน

8. องค์การนักศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ พัฒนาปรัชญาขององค์กรนักศึกษาอาชีวศึกษา จัดตั้งองค์กรนักศึกษาอาชีวศึกษาของสถาบัน ช่วยเหลือนักศึกษาในการกำหนดกิจกรรม

9. บทบาทในวิชาชีพและการพัฒนา ได้แก่ ติดตามความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพ พัฒนาการสอนและบทเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบให้ทันสมัย การพัฒนาการสอนอาชีวศึกษา

10. ประสานงานโครงการความร่วมมือทางอาชีวศึกษา ได้แก่ จัดทำแนวทางการดำเนินงานในการประสานความร่วมมือ บริหารนักศึกษาในโครงการความร่วมมือ

ผลจากการศึกษาคูณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพจากผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการสอน ได้แก่ การวางแผนการสอนวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ ทักษะการสอนวิชาชีพ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดและบริหารห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ การบริหารจัดการเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุฝึก และการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

2. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพเฉพาะ ธุรกิจการตลาด อาชีวศึกษา การวิเคราะห์อาชีพ วิชาชีพครู เทคโนโลยีการศึกษา การวิจัย

3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย การสำรวจชุมชน มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การประสานความร่วมมือทางการศึกษา การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และสถานประกอบการ การประเมินโครงการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ

4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

4.1 ด้านทักษะ ประกอบด้วย การวางแผนและจัดอันดับความสำคัญ การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การบริหารเวลา การสร้างเครือข่าย การจัดการกับความขัดแย้ง การนำเสนอ การสัมภาษณ์ การใช้ภาษา การเจรจาธุรกิจ และการประเมินผล

4.2 ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาชีพครู การแต่งกาย มนุษย์สัมพันธ์ ประชาธิปไตย ความเป็นผู้นำ ความมีวินัย ความขยัน ความอดทน ความประหยัด ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และความซื่อสัตย์

ข้อสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวทางของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม คือ แนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แนวคิดของนักการศึกษา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อสรุปเป็นคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพสำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

แนวคิด คุณลักษณะครูวิชาชีพ	พุทธศาสนา	เกณฑ์มาตรฐาน คุรุสภา	นักการศึกษา	ผลการวิจัย
ด้านการสอน				
1. การวางแผนการสอนวิชาชีพ	/	/	/	/
2. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ	-	-	/	/
3. เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสม กับวิชาชีพ	/	/	/	/
4. ทักษะการสอนวิชาชีพ	/	/	/	/
5. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	/	/	/	/
6. การจัดและบริหารห้องเรียน หรือห้องปฏิบัติการ	-	/	/	/
7. การบริหารจัดการเครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุฝึก	-	/	/	/
8. การประเมินผลการเรียน การสอนวิชาชีพ	/	/	/	/

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวคิด คุณลักษณะครูวิชาชีพ	พุทธศาสนา	เกณฑ์มาตรฐาน คุรุสภา	นักการศึกษา	ผลการวิจัย
ด้านความรู้				
1. วิชาชีพเฉพาะ	/	/	/	/
2. อาชีวศึกษา	-	-	/	/
3. การวิเคราะห์อาชีพ	-	-	/	/
4. ธุรกิจการตลาด	-	-	/	/
5. วิชาชีพครู	-	/	/	/
6. เทคโนโลยีการศึกษา	-	/	/	/
7. การวิจัย	-	/	/	/
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	-	/	/	/
9. การจัดการในการทำงาน	-	/	/	/
10. สภาพเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง	-	/	/	/
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และสถานประกอบการ				
1. มนุษย์สัมพันธ์	-	/	/	/
2. การประสานความร่วมมือทาง การศึกษา	-	/	/	/
3. การประชาสัมพันธ์แผนงาน การศึกษา	-	/	/	/
4. การสำรวจชุมชน	-	/	/	/
5. การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และสถานประกอบการ	-	/	/	/
6. การประเมินโครงการจัดการ ศึกษาร่วมกับชุมชนและสถาน ประกอบการ	-	/	/	/

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวคิด คุณลักษณะครูวิชาชีพ	พุทธศาสนา	เกณฑ์มาตรฐาน ครูสภา	นักการศึกษา	ผลการวิจัย
ด้านทักษะและบุคลิกภาพ				
<u>ด้านทักษะ</u>				
1. การวางแผนและจัดอันดับ				
ความสำคัญ	/	/	/	/
2. การวิเคราะห์	/	/	/	/
3. การแก้ปัญหา	/	/	/	/
4. การบริหารเวลา	-	-	/	/
5. การสร้างเครือข่าย	-	-	/	/
6. การจัดการกับความขัดแย้ง	-	-	/	/
7. การนำเสนอ	/	/	/	/
8. การสัมภาษณ์	/	/	/	/
9. การใช้ภาษา	/	/	/	/
10.การเจรจาธุรกิจ	-	-	/	/
11.การประเมินผล	/	/	/	/
<u>ด้านบุคลิกภาพ</u>				
1. เจตคติต่อวิชาชีพครู	/	/	/	/
2. การแต่งกาย	/	/	/	/
3. ประชาธิปไตย	/	/	/	/
4. ความเป็นผู้นำ	/	/	/	/
5. ความมีวินัย	/	/	/	/
6. ความขยัน	/	/	/	/
7. ความอดทน	/	/	/	/
8. ความประหยัด	/	/	/	/
9. ความยุติธรรม	/	/	/	/

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวคิด คุณลักษณะครูวิชาชีพ	พุทธศาสนา	เกณฑ์มาตรฐาน ครูสภา	นักการศึกษา	ผลการวิจัย
10. ความรับผิดชอบ	/	/	/	/
11. ความเมตตากรุณา	/	/	/	/
12. ความซื่อสัตย์	/	/	/	/

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ ในตาราง 1 พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันและต่างก็กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ใน 4 ด้านหลัก คือ ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ จึงสรุปได้ว่า ครูวิชาชีพที่ดีควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. ด้านการสอน ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อย

- 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
- 1.2 การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ
- 1.3 เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
- 1.4 ทักษะการสอนวิชาชีพ
- 1.5 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
- 1.6 การจัดและบริหารห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ
- 1.7 การบริหารจัดการเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุฝึก
- 1.8 การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อย

- 2.1 วิชาชีพเฉพาะ
- 2.2 อาชีวศึกษา
- 2.3 การวิเคราะห์อาชีพ
- 2.4 ธุรกิจการตลาด
- 2.5 วิชาชีพครู

- 2.6 เทคโนโลยีการศึกษา
- 2.7 การวิจัย
- 2.8 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.9 การจัดการในการทำงาน
- 2.10 สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อย
  - 3.1 มนุษยสัมพันธ์
  - 3.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - 3.3 การประชาสัมพันธ์แผนงานการศึกษา
  - 3.4 การสำรวจชุมชน
  - 3.5 การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ
  - 3.6 การประเมินโครงการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ
- 4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 4.1 ด้านทักษะ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อย
    - 4.1.1 การวางแผนและจัดอันดับความสำคัญ
    - 4.1.2 การวิเคราะห์
    - 4.1.3 การแก้ปัญหา
    - 4.1.4 การบริหารเวลา
    - 4.1.5 การสร้างเครือข่าย
    - 4.1.6 การจัดการกับความขัดแย้ง
    - 4.1.7 การนำเสนอ
    - 4.1.8 การสัมภาษณ์
    - 4.1.9 การใช้ภาษา
    - 4.1.10 การเจรจาธุรกิจ
    - 4.1.11 การประเมินผล
  - 4.2 ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อย
    - 4.2.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู
    - 4.2.2 การแต่งกาย
    - 4.2.3 ประชาธิปไตย
    - 4.2.4 ความเป็นผู้นำ
    - 4.2.5 ความมีวินัย

- 4.2.6 ความขยัน
- 4.2.7 ความอดทน
- 4.2.8 ความประหยัด
- 4.2.9 ความยุติธรรม
- 4.2.10 ความรับผิดชอบ
- 4.2.11 ความเมตตากรุณา
- 4.2.12 ความซื่อสัตย์

จากข้อสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ แสดงเป็นแผนภาพรอบคุณลักษณะของ
ครูวิชาชีพได้ดังภาพประกอบ 1

คุณลักษณะหลัก

คุณลักษณะย่อย

1.การสอน	1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	1.2 การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ	1.3 เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	1.4 ทักษะการสอนวิชาชีพ	1.5 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	1.6 การจัดและบริหารห้องเรียนห้องปฏิบัติการ
	1.7 การบริหารจัดการเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุ	1.8 การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ				
2.ความรอบรู้	2.1 วิชาชีพเฉพาะ	2.2 อาชีวศึกษา	2.3 การวิเคราะห์อาชีพ	2.4 ธุรกิจการตลาด	2.5 วิชาชีพครู	2.6 เทคโนโลยีการศึกษา
	2.8 ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.9 การจัดการในการทำงาน	2.10 เศรษฐกิจสังคมและการเมือง			
3.ความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ	3.1 มนุษยสัมพันธ์	3.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา	3.3 การประชาสัมพันธ์แผนงานการศึกษา	3.4 การสำรวจชุมชน	3.5 การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนฯ	3.6 การประเมินโครงการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนฯ
4.1 ทักษะ	4.1.1 การวางแผน	4.1.2 การวิเคราะห์	4.1.3 การแก้ปัญหา	4.1.4 การบริหารเวลา	4.1.5 การสร้างเครือข่าย	4.1.6 การจัดการกับความขัดแย้ง
4. ทักษะและบุคลิกภาพ	4.1.7 การนำเสนอ	4.1.8 การสัมภาษณ์	4.1.9 การใช้ภาษา	4.1.10 การเจรจาธุรกิจ	4.1.11 การประเมินผล	
	4.2.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู	4.2.2 การแต่งกาย	4.2.3 ประชาธิปไตย	4.2.4 ความเป็นผู้นำ	4.2.5 ความมีวินัย	4.2.6 ความขยัน
4.2 บุคลิกภาพ	4.2.7 ความอดทน	4.2.8 ความประหยัด	4.2.9 ความยุติธรรม	4.2.10 ความรับผิดชอบ	4.2.11 ความเมตตากรุณา	4.2.12 ความซื่อสัตย์

ภาพประกอบ 1 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแนวคิดที่ได้มากำหนดเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มีหัวข้อที่ศึกษาดังนี้ คือ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ตามแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่ส่วนมากมักนำเสนอรูปแบบหรือขั้นตอนหลักที่ใกล้เคียงกัน เริ่มจากนักการศึกษาชาวอเมริกันชื่อ รัลล์ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Tyler. 1949) เป็นบุคคลแรกที่ได้สร้างรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ นับได้ว่าเป็นรูปแบบแรกที่ได้รับการยอมรับและยังคงนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับต่างๆ จนกระทั่งปัจจุบัน ต่อมาได้มีนักการศึกษาคนอื่นๆ นำแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์มาปรับปรุงและขยายแนวความคิดต่อได้แก่ ฮิลดา ทาบา (Taba. 1962) ซึ่งได้ปรับขยายแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากเดิมว่าการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากระดับล่างสู่ระดับบนหรือที่เรียกว่า grass roots approach ซึ่งเป็นวิธีการที่แตกต่างจากไทเลอร์ ที่ค่อนข้างจะเน้นวิธีการจากระดับบนลงมาสู่ระดับล่างหรือ top - down เวลาต่อมาได้มีนักการศึกษาอีกหลายท่านได้พัฒนารูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละสังคม อาทิ เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis. 1981) โอลิวา (Oliva. 1992) ส่วนนักการศึกษาของไทยที่ได้เป็นผู้บุกเบิกงานด้านการพัฒนาหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาแต่ละท่านที่กล่าวมา มีดังนี้

2.1.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler. 1949 : 3) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ในหนังสือ Basic Principles of Curriculum and Instruction เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับและรู้จักกันดีในชื่อของวิธีแนวทาง-จุดหมายปลายทาง (means - ends approach) ซึ่งมีหลักการว่า ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนนั้นควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการต่อไปนี้คือ

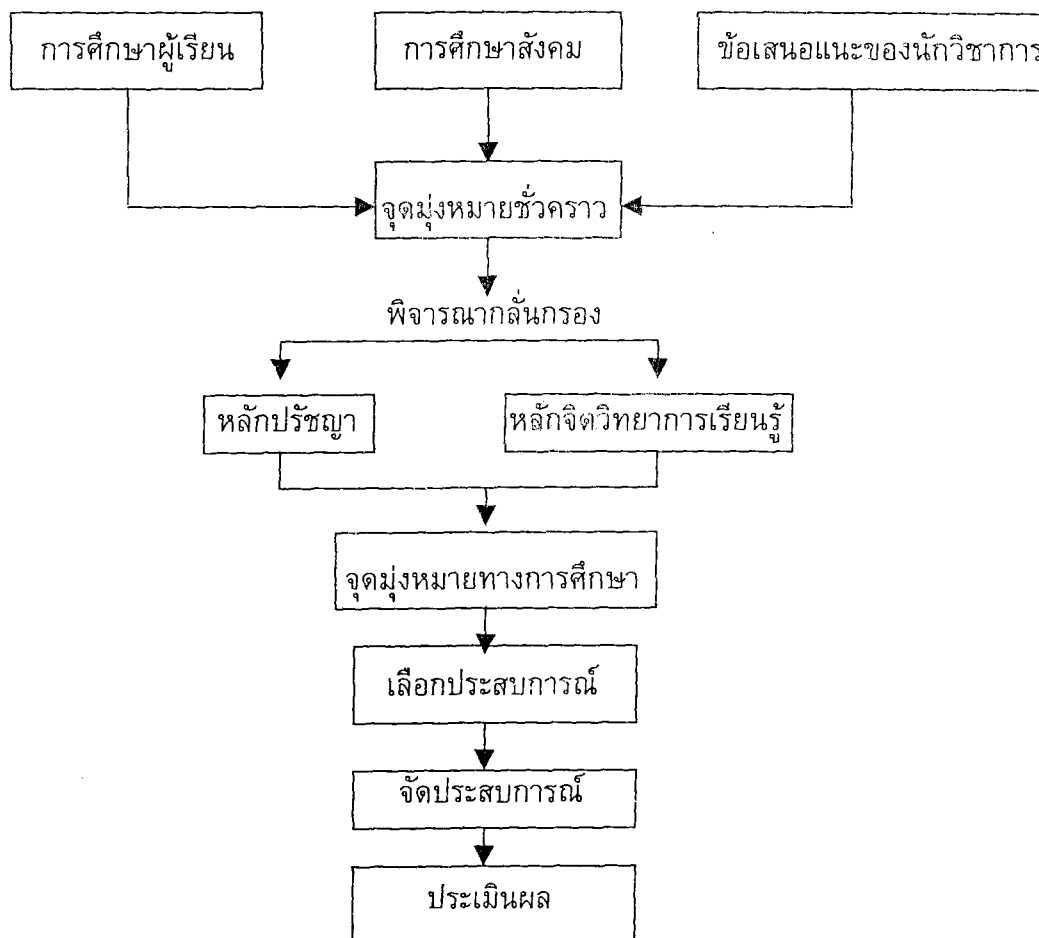
1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้

บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. จะทราบได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายดังกล่าว ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้

จากคำถามทั้ง 4 ประการของไทเลอร์นี้ สามารถนำมากำหนดเป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนคือ กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา คัดเลือกประสบการณ์ จัดลำดับประสบการณ์ และการประเมินผล ไทเลอร์เน้นความสำคัญของการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะเป็นหัวใจสำคัญของการได้มาซึ่งคำตอบอีก 3 ข้อที่เหลือ ก่อนการกำหนดจุดมุ่งหมายควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่างๆ 3 แหล่ง คือ ผู้เรียน สังคม และนักวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้ได้จุดมุ่งหมายชั่วคราวก่อน ต่อมาจึงใช้หลักปรัชญาและหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มากลั่นกรองจุดมุ่งหมายชั่วคราวเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้ได้จุดมุ่งหมายที่แท้จริง มาใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกประสบการณ์ จัดประสบการณ์ และการประเมินผลตามลำดับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ แสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

2.1.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

ทาบา(Taba.1962) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบในหนังสือ Curriculum Development : Theory and Practice เป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นวิธีการจากระดับล่างไปสู่ระดับบน หรือ grass - roots approach มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ใกล้เคียงกับขั้นตอนของไทเลอร์ แต่ต่างกันที่ไทเลอร์ค่อนข้างเสนอวิธีการที่เป็นระดับบนสู่ระดับล่าง หรือ top - down ทาบาเชื่อว่าการพัฒนาหลักสูตรที่เริ่มจากระดับบนหรือการสั่งการของผู้บริหารไม่ใช่วิธีการพัฒนาหลักสูตรที่ดี การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากระดับล่าง หรือครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้จริงเป็นผู้ที่อยู่ติดกับข้อมูลพื้นฐานจริงมีความเหมาะสมมากกว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ นักพัฒนาหลักสูตรหรือครูผู้สอนเป็นผู้สำรวจความต้องการทางการเรียนจากกลุ่มผู้เรียน ทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน ในด้านข้อมูลพื้นฐาน ข้อบกพร่อง และความแตกต่างระหว่างบุคคล

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย ภายหลังจากการได้ระบุถึงความต้องการของนักเรียนพร้อมกับวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนจะใช้ข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้จะเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหา ซึ่งเนื้อหาที่คัดเลือกมาจะต้องเหมาะสมและมีความสำคัญกับผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหาวิชา เมื่อครูได้เนื้อหามาแล้วจะต้องจัดลำดับเนื้อหาวิชาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เช่น วุฒิภาวะ ความพร้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อจัดลำดับเนื้อหาแล้ว ครูจะทำการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาและสภาพผู้เรียน

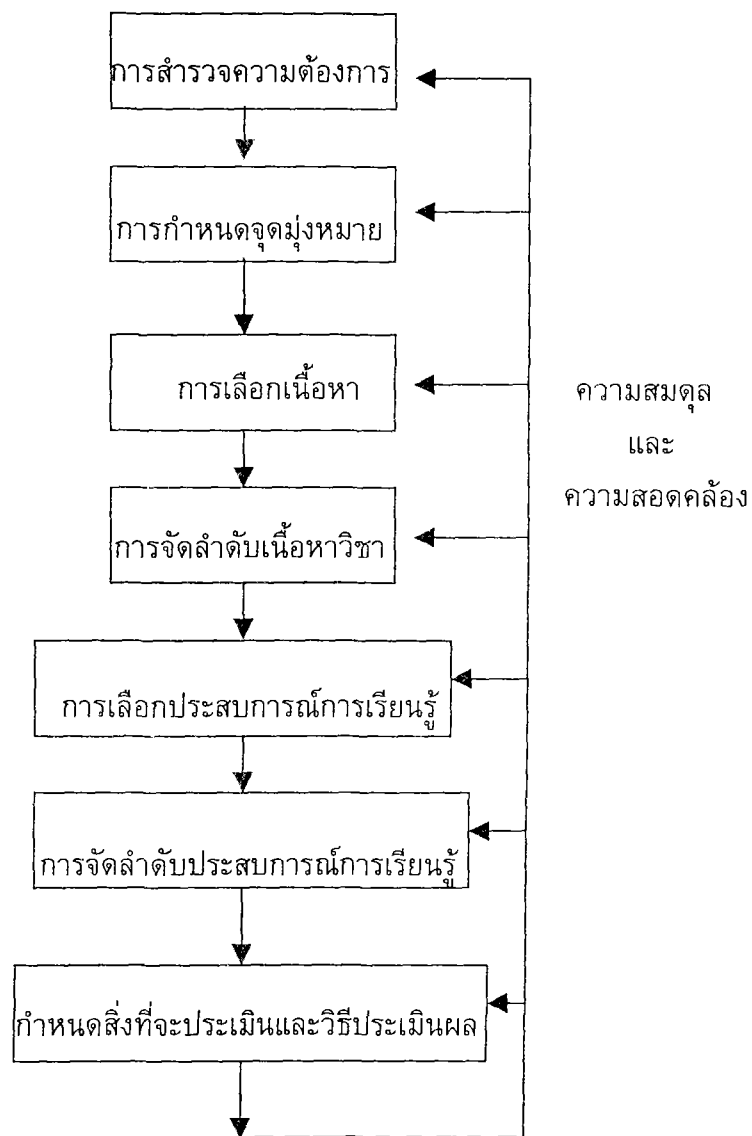
ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นคนตัดสินใจจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

ขั้นที่ 7 กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีประเมินผล นักพัฒนาหลักสูตรจะช่วยในการตัดสินใจว่ามีจุดมุ่งหมายข้อใดบ้างที่ผู้เรียนได้บรรลุ ส่วนครูผู้สอนจะช่วยในการคัดเลือกเทคนิควิธีการประเมินผลที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

ทาบาอธิบายเพิ่มเติมว่า หลังจากประเมินหลักสูตรแล้วควรตรวจสอบความสมดุลและความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบความคงที่ขององค์ประกอบที่บรรจุอยู่ในหน่วยเรียน สัดส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนความสมดุลของรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ (Oliva. 1992 : 162)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา แสดงในภาพประกอบ 3

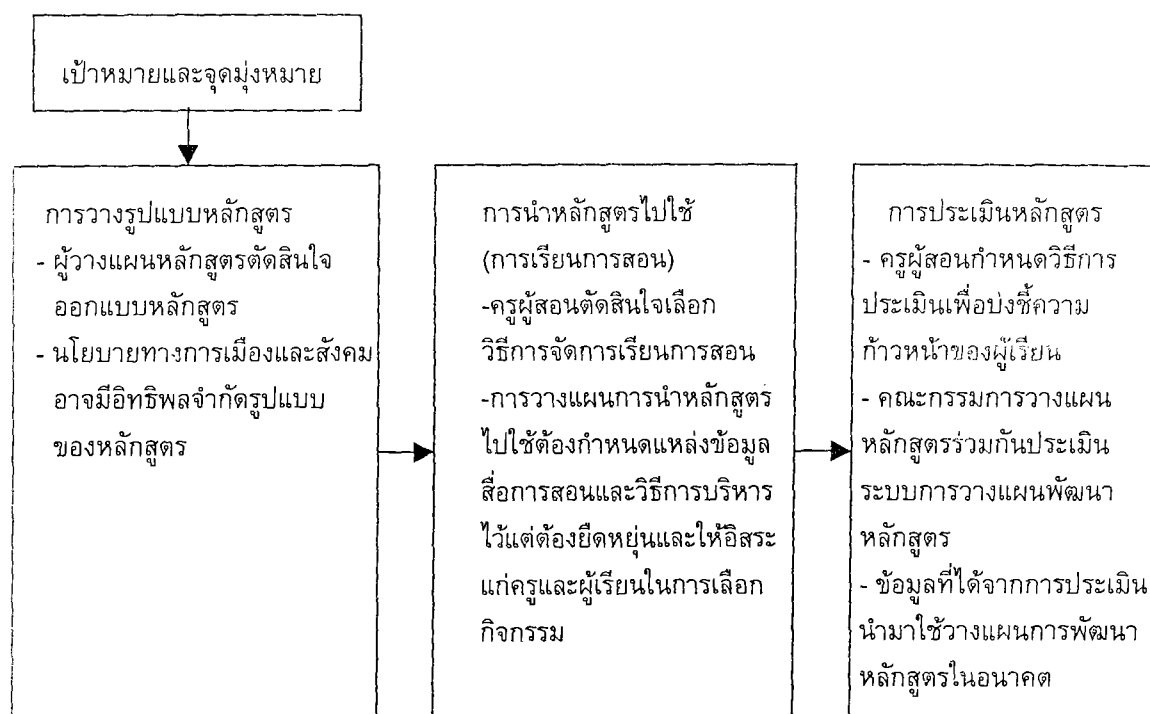

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

2.1.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis.1981 : 31) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรด้วยวิธีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบในระบบการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนี้เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ต้องการให้ประสบผลสำเร็จ การกำหนดเป้าหมายทางการศึกษามีสิ่งที่ต้องพิจารณา 4 ประการคือ ข้อมูลการพัฒนาบุคคล ลักษณะทางสังคม ทักษะการแสวงหาความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป้าหมายทางการศึกษาและจุดมุ่งหมายเฉพาะจะเป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล ข้อดีของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนี้อยู่ที่การวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ช่วยให้มองภาพของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบวงจรทั้งระบบการวางแผนหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์และทบาจะมุ่งเน้นเฉพาะการวางแผนหลักสูตรเป็นสำคัญ

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส แสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

2.1.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

โอลิวา ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ของการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน นับว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอย่างละเอียดอีกรูปแบบหนึ่ง โอลิวากำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 13 ขั้นตอน ดังนี้ (Oliva.1992 : 172-174)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปรัชญา จุดมุ่งหมาย และความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 - 4 การวิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริงของสังคมและผู้เรียน เพื่อนำมาถ่วงน้ำหนักองให้ได้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

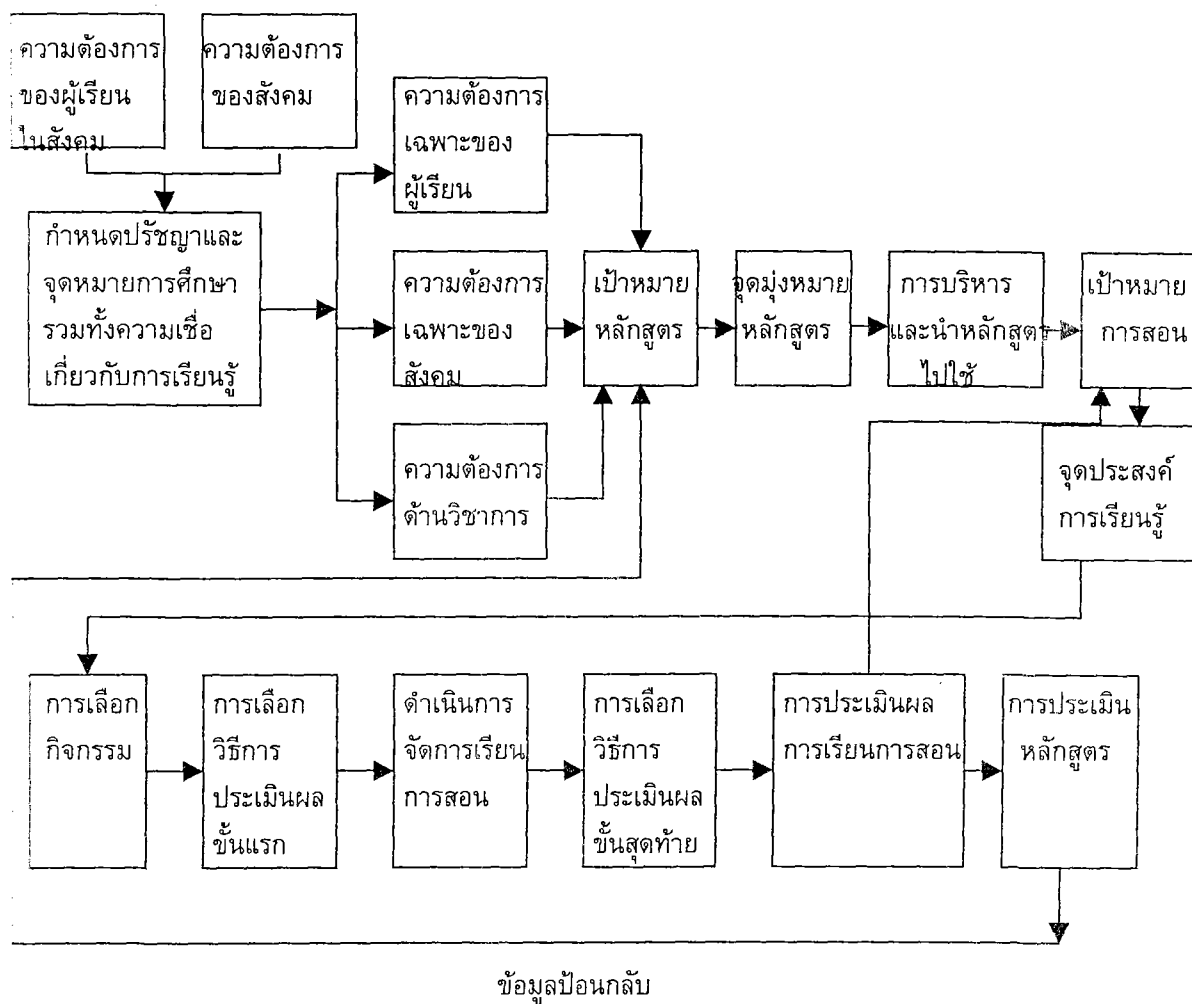
ขั้นตอนที่ 5 การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 6 - 9 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ คัดเลือกกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน

ขั้นตอนที่ 10 การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่วางแผนไว้

ขั้นตอนที่ 11 - 12 การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

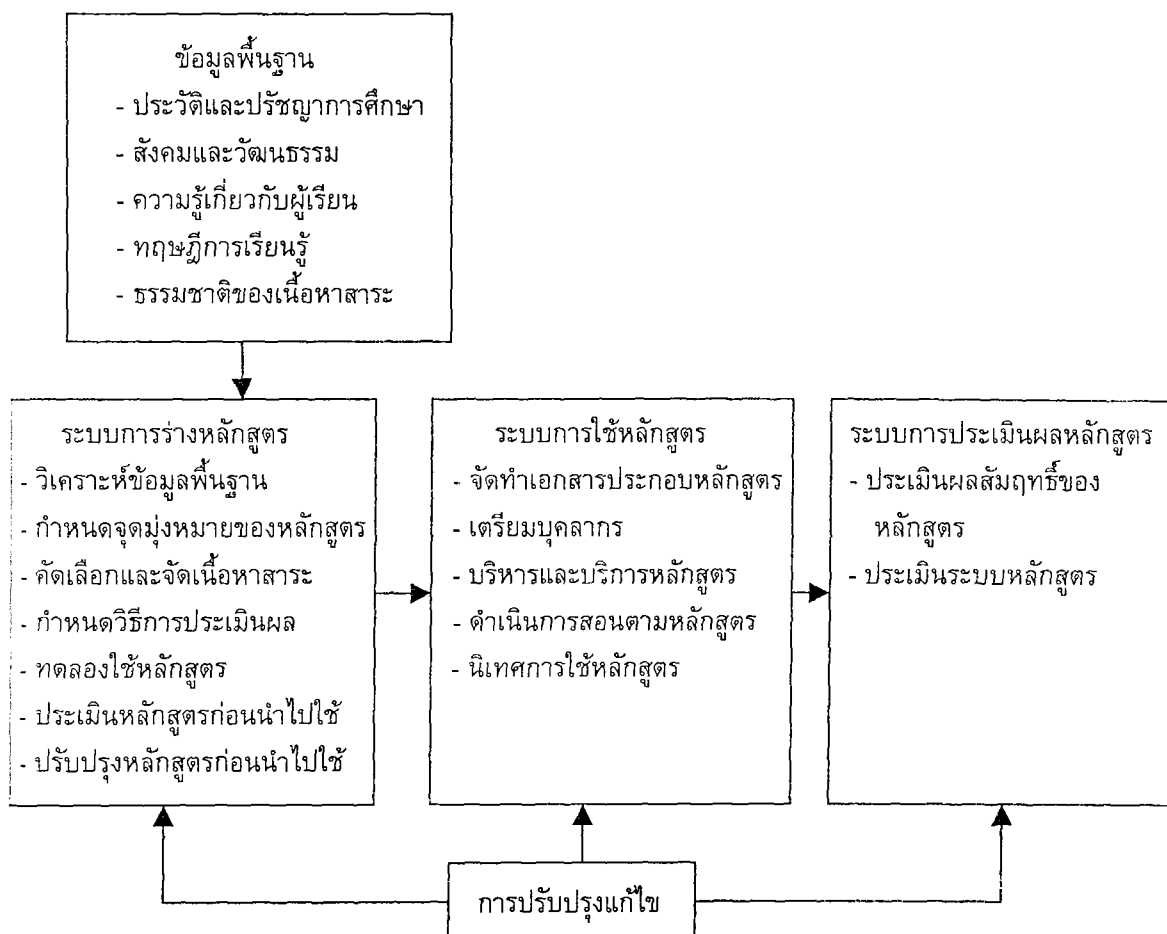
ข้อดีของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวาอีกประการหนึ่งคือ การระบุข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ช่วยให้มองภาพการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบวงจรซึ่งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวาแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลีวา

2.1.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์

สังกัด อุทรานันท์ (2532 : 35) กล่าวถึงระบบการพัฒนาหลักสูตรที่ต่อเนื่องกัน ทั้ง 4 ส่วนคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินผลหลักสูตร ระบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์ แสดงในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์

2.1.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 10) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร พิจารณาออกแบบหลักสูตร

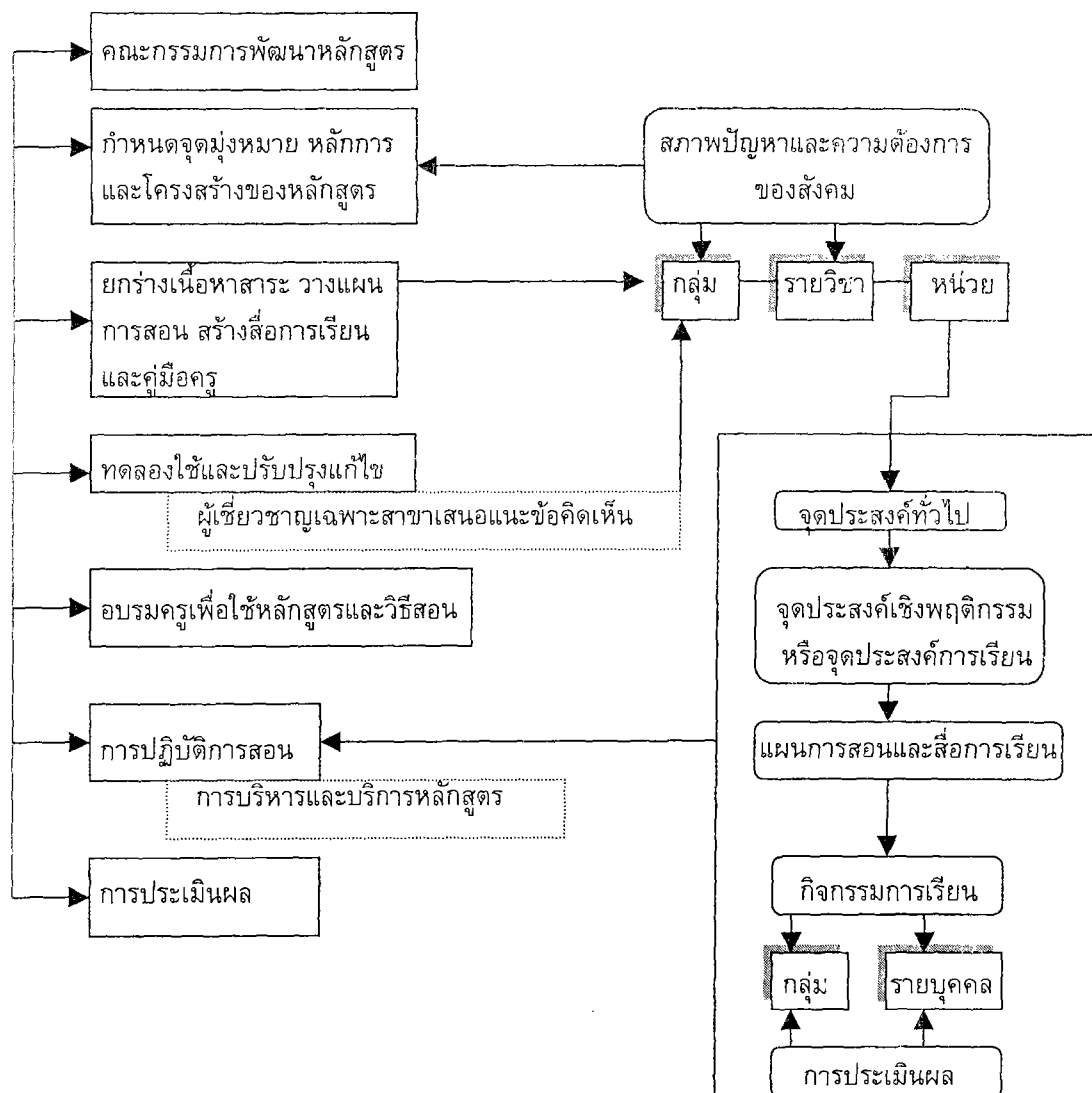
ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละหน่วยการเรียนรู้การสอน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่องหลักสูตรที่สร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 อบรมครูผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา พร้อมกับ
ประชาสัมพันธ์หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 นำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน จัด
เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ดำเนินการสอน การประเมินผลการเรียน และประเมินหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ แสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

นอกจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของนักการศึกษาดังที่กล่าวมา ยังมีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักวิจัยอีกหลายท่าน อาทิ สมบูรณ์ ตันยะ (2524 : 17) สมคิด ธนเรืองสกุลไทย (2533 : 29) ณรงค์ ฉายายนต์ (2536 : 51) สุริยา เหมตะศิลป์ (2537 : 59) ชาตรี มณีโกศล (2539 : 69) และ พรชัย หนูแก้ว (2541 : 44) ที่ได้กำหนดขั้นตอนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันเพียงรายละเอียดที่ทำการศึกษาเท่านั้น ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ปรากฏมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตร เป็นขั้นตอนของการร่างเอกสารหลักสูตร ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

ขั้นที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการประเมินโครงร่างของเอกสารหลักสูตรที่สร้างขึ้น ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีในหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายคน ที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรใดๆ ก็ตาม ต่างก็มีกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร จากกระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาสรุปเป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรสำหรับนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาที่จำเป็นต้องเสริมสร้างที่ศึกษาได้จากขั้นตอนที่ 1 เริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตศรัทธาที่ใช้อยู่เดิม เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการร่างเอกสารหลักสูตร แล้วจึงดำเนินการร่างเอกสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลการวิเคราะห์หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตร ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด

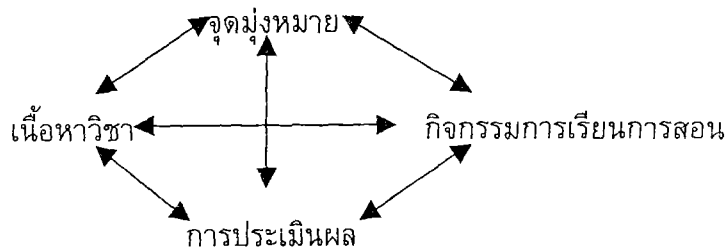
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรหลังจากนำไปทดลองใช้ ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ต่อไป

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1949: 1) ได้ตั้งคำถามพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร 4 ข้อ ซึ่งนับเป็นหลักการและเหตุผลสำคัญสำหรับการสร้างหลักสูตร จากคำถามทั้ง 4 ข้อ สามารถนำมากำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

ทาบ (Taba, 1962: 425) กล่าวว่า หลักสูตรโดยทั่วไปมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งแสดงได้ดังนี้ (ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุธยา, 2540: 15)

สังัด อุทรานันท์ (2532: 224) ชาตรี มณีโกศล (2539: 71-72) และพรชัย หนูแก้ว (2541: 48) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้คือ

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. หลักการของหลักสูตร
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. เนื้อหาสาระ
5. กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้การสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

หลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2543) กำหนดองค์ประกอบสำคัญของประมวลการสอนรายวิชา ดังนี้คือ

1. ชื่อรายวิชา
2. จุดมุ่งหมายรายวิชา
3. หน่วยกิต
4. คำอธิบายรายวิชา
5. การแบ่งหน่วยเรียน
6. จุดประสงค์การสอน
7. กำหนดการสอน
8. การวัดและประเมินผลการเรียน
9. แนวการสอนแต่ละหน่วยเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมา สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้คือ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และ การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

2.3 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด สามารถนำมาใช้ในสถานการณ์จริงได้หรือไม่ เนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่นำเสนอครั้งนี้ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร และรูปแบบการประเมินหลักสูตร

2.3.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่าน กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้ คือ

ทาบา (Taba, 1962: 310) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมถึงการประเมินสิ่งต่อไปนี้เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนการของหลักสูตร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อการเรียนการสอน

โบซอง (Beauchamp, 1975: 170-171) และ สัจด์ อุทรานันท์ (2527: 277-278) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่ใกล้เคียงกันว่า จะต้องประเมินสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินเอกสารหลักสูตร
2. ประเมินการใช้หลักสูตร
3. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร
4. ประเมินระบบหลักสูตร

ชมพันธุ์ ฤกษ์ ฤกษ์ (2540: 39-40) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรในด้านต่างๆ เช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารหลักสูตรและการบริการวิชาการ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด จะปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ดีที่สุดอย่างไร

จากแนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรที่สร้างขึ้น

2. การประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร

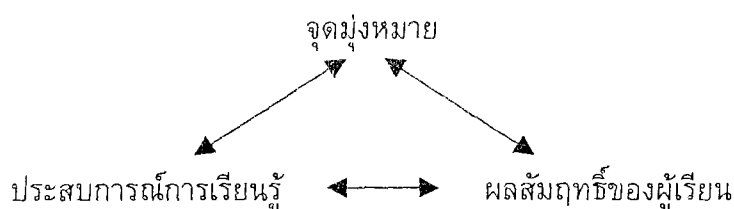
3. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นภายหลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2.3.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินหลักสูตรมีลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการประเมินซึ่งแต่ละรูปแบบต่างมีจุดเน้นที่แตกต่างกันสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้นำรูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของฟาย เดลตา แคปลา มาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก การประเมินหลักสูตรต้องพิจารณาองค์ประกอบที่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันทั้ง 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมาย ประสิทธิภาพการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งแสดงไว้ดังนี้ (Tyler. 1949: 110-120)

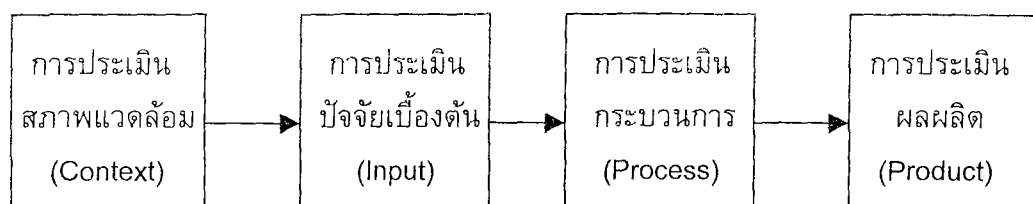
ไทเลอร์กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่มุ่งชี้ถึงความสำเร็จของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและการเรียนการสอน และเป้าหมายของการจัดการศึกษาก็คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ ดังนั้นการประเมินผลจึงมุ่งวัดว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปหรือไม่มากน้อยปานใด วิธีการประเมินผลตามแนวคิดของไทเลอร์ สรุปได้ดังนี้ (ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา 2540 : 73-75)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่จะให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จจุดมุ่งหมายจะต้องครอบคลุมหลักสูตรและมีข้อความที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน
2. จัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ต้องการจะวัด สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นจะต้องเอื้อต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียน
3. สำนวณเครื่องมือประเมินผลเพื่อนำมาใช้ในการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน
4. สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีความเป็นปรนัย มีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสูง

2) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของฟาย เดลตา แคปปา

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสมาคมฟาย เดลตา แคปปา (Phi Delta Kappa) ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971 : 128) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการประเมิน CIPP Model นับว่าเป็นรูปแบบการประเมินที่ค่อนข้างครอบคลุมทั้งระบบของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งเริ่มจากการประเมินสภาพแวดล้อม (Context) ได้แก่ ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ปรึษาการศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายที่เหมาะสม หลังจากนั้นเป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input) ว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอะไรบ้างที่จะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร หลักสูตร งบประมาณ สื่อและอุปกรณ์ เป็นต้น การประเมินทั้งสองส่วนนี้เป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ต่อมาเป็นการประเมินกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ (Process) เพื่อศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สุดท้ายเป็นการประเมินผลผลิต (Product) ซึ่งเป็นผลที่เกิดที่เป็นขึ้นกับผู้เรียน จากกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model แสดงได้ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการประเมิน CIPP Model

จากจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรและรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีวิธีการที่สำคัญคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินที่ชัดเจนซึ่งเป็นแนวคิดของไทเลอร์ จุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นได้มาจากการประเมินสภาพแวดล้อมและปัจจัยนำเข้าซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม ต่อมาเป็นการประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตร ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้หลักสูตร สุดท้ายเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่ถือเป็นผลผลิตของหลักสูตร แล้วนำไปตรวจสอบกับจุดมุ่งหมายว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ต่อไป

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับนำมาใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตราจารย์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รายละเอียดมีดังนี้

3.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร

3.1.1 แนวคิดพื้นฐานของการบูรณาการหลักสูตร

ความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาดั้งเดิมว่า การศึกษาเป็นการเตรียมคนเพื่ออนาคต การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการจดจำเนื้อหาสาระที่จัดมาให้แล้ว มีการแบ่งแยกสาขาวิชาอย่างชัดเจน มีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญที่นั่งอยู่ในสำนักงาน ซึ่งอยู่ห่างไกลจากชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน (ดุซงกี สัตถวารักษ์, 2538 : 48) ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ดังที่ อัญชลี สารรัตนะ (2542 : 27-28) กล่าวว่า หลักสูตรแบบเดิมที่มุ่งยึดเอาเนื้อหาวิชาเป็นหลักและยึดครูเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน ล้มเหลวในการเตรียมผู้เรียนให้อยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ และความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียนกับโลกของความจริง ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ขาดทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย หากยังคงจัดหลักสูตรและการสอนแบบเดิม ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรก็ยังคงมีคุณลักษณะแบบเดิมที่ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะอยู่ในสังคมที่มีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

ต่อมาได้มีความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาว่า การแก้ปัญหาได้ปัญหาหนึ่งในสังคมหรือการทำงานใดๆ ก็ตาม เราไม่ได้ทำงานแยกเป็นวิชาเหมือนที่เรียนในโรงเรียน จำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายๆ วิชามาผสมผสานกันการแก้ปัญหานั้นๆ จึงจะบรรลุผล ปัญหาที่พบไม่ใช่ปัญหาของวิชาใดวิชาหนึ่งแต่เป็นปัญหาในลักษณะองค์รวม หลักสูตรและการเรียนการสอนจึงควรผสมผสานกันให้ได้สัดส่วนที่พอเหมาะ หรือที่เรียกว่ามีการบูรณาการ ความเชื่อดังกล่าวมีรากฐานมาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) และปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่ต่างก็เน้นในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการกระทำจริง (Learning by doing) หลักสูตรแบบบูรณาการจึงมีที่มาจากปรัชญาดังกล่าว

การศึกษาแบบบูรณาการช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโลกของสิ่งที่เรียนกับโลกของความจริง ผู้เรียนต้องใช้ความคิด ความรู้สึก และประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีลักษณะเป็นองค์รวมมีความหมาย อันนำไปสู่การเพิ่มพูนความสามารถในการจำ

และการแก้ปัญหา ผู้เรียนสามารถดึงข้อมูลจากสมองออกมาใช้ได้ดี ทำให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่การปฏิบัติ และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ในส่วนของหลักสูตรจะช่วยจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ในสาขาต่างๆ ในส่วนของการสอนจะช่วยกระตุ้นให้ผู้สอนใช้วิธีสอนที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอาจจัดได้ดังนี้คือ เกมการศึกษา สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ โปรแกรมสำเร็จรูป ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โครงงาน การทดลอง การตอบสนอง การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหา สืบสวนสอบสวน กลุ่มสืบค้นความรู้ กลุ่มสัมพันธ์ การเรียนแบบร่วมมือ อริยสัจสี่ การศึกษาด้วยตนเอง ทัศนศึกษานอกสถานที่ การเรียนรู้จากห้องสมุด การเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด การฝึกภาคสนาม เป็นต้น

3.1.2 สาเหตุของการบูรณาการ

สาเหตุของการบูรณาการหลักสูตร เนื่องมาจากการขยายตัวของความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของเนื้อหาสาระต่างๆ ในหลักสูตร จึงทำให้ต้องค้นหาวิธีการเลือกเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยใช้เวลาเท่าเดิม ขณะเดียวกันการที่ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้มาใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้จากศาสตร์หลายๆ สาขามาประสานสัมพันธ์กันและเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้น บุคคลจึงจะสามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มองเห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์และศิลป์อย่างรอบด้าน นอกจากนั้นจะเห็นว่าการฝึกอบรมคนเพียงคนเดียวเพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในทุกเรื่องนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก จึงต้องฝึกอบรมคนเพื่อให้มีความรู้หลายๆ อย่างรอบด้าน เพื่อการบูรณาการสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงได้ (Jacobs:1989 : 3-4 ; เพราพรรณ โกมลาลัย:2541 : 66) แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543 : 159) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการบูรณาการหลักสูตรไว้ดังนี้

1. วิถีชีวิตจริงของคนเรามีเรื่องราวต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่ได้แยกออกจากกันเป็นเรื่องๆ
2. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงโดยเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างไกลตัวออกไป
3. การขยายตัวของความรู้ในปัจจุบัน เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก มีเรื่องใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายจึงจำเป็นต้องเลือกสาระที่สำคัญและจำเป็นให้แก่ผู้เรียนภายในเวลาเท่าเดิม
4. ไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้

5. เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกัน ควรนำมาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชา ลดเวลา แบ่งเบาภาระของครูผู้สอน

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถ และทักษะที่หลากหลาย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบหลักสูตรรายวิชา สืบเนื่องมาจากการจัดหลักสูตรแบบเดิมที่มีลักษณะแบบแยกย่อยเป็นรายวิชาต่างๆ ไม่อาจช่วยในการพัฒนาให้นักศึกษาสายครุวิชาชีพมีคุณลักษณะของครุวิชาชีพที่พึงประสงค์ได้ การออกแบบหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาจะช่วยให้ นักศึกษามองเห็นภาพรวมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครุวิชาชีพ และช่วยให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีไปสู่การแก้ปัญหาการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

3.1.3 ความหมายของหลักสูตรบูรณาการ

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการบูรณาการและหลักสูตรบูรณาการ ไว้ดังนี้

สโรธ บัวศรี (2529 : 8) กล่าวว่า การบูรณาการหมายถึง ความสมบูรณ์สภาพที่ปราศจากปัญหา ปราศจากภัย ปราศจากความปวดร้าว ซึ่งนับเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาเป็นอย่างยิ่ง และดุซนีย์ สิตลวรพงศ์(2538 : 47) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า บูรณาการหมายถึง การทำให้สมบูรณ์ การทำให้เต็มหน่วยเบ็ดเสร็จในตัว สมดุล และนำไปใช้ประโยชน์ได้

พระเทพเวที (2531 : 9) ได้ให้นิยามของคำว่าบูรณาการไว้ดังนี้คือ การทำให้หน่วยย่อยๆ ที่สัมพันธ์อิงอาศัยกันอยู่เข้ามารวมกันทำหน้าที่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว และเมื่อนำคำว่า บูรณาการ รวมกับคำว่า การศึกษา ก็หมายความว่า การจัดการศึกษาหรือจัดหลักสูตรและการสอนซึ่งนำศาสตร์สาขาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ และทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และพัฒนาการที่สมบูรณ์ เป็นคนที่สมบูรณ์

สัจจ อุทรานันท์ (2532 : 221) กล่าวถึงหลักสูตรบูรณาการว่า เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างเนื้อหาวิชาหลายๆ วิชา จนไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเป็นเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่ง การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการเป็นการหนีจากการเน้นหนักในเนื้อหาวิชาที่มากจนเกินไป

สมน อมรวิวัฒน์ (2535 : 175-179) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การหลอมรวมที่เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่ การบูรณาการมีความครอบคลุมถึง ความสมบูรณ์ ความเต็ม

ความพอดี ความสมดุล ความผสมกลมกลืนได้สัดส่วนพอเหมาะ สมองวัตถุประสงค์ เกิดผลในทางสร้างสรรค์ เป็นเอกภาพ

พรชัย หนูแก้ว (2541 : 33) กล่าวถึงลักษณะของการบูรณาการไว้ดังนี้

1. เป็นการรวมเนื้อหา ความคิดรวบยอด กิจกรรมการเรียนการสอนหรือทักษะที่สำคัญจากสองวิชาหรือมากกว่าเข้าด้วยกัน

2. สนองต่อความต้องการ ปัญหา และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน

3. สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ชนาธิป พรกุล (2542 : 45) ให้ความหมายของการบูรณาการว่า เป็นการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิดที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงในแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่มีความรู้ข้อมูลข่าวสารมาก จึงเกิดหลักสูตรแบบบูรณาการซึ่งพยายามสร้างหัวเรื่องในโปรแกรมวิชา โดยนำความคิดหลักในแต่ละวิชามาสัมพันธ์กันและสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ ด้วย เป้าหมายสูงสุดของการบูรณาการคือ การแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความสุขและสมบูรณ์

จากความหมายของการบูรณาการของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์กันระหว่างความรู้จากศาสตร์ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการทำงานได้ เมื่อนำคำว่าบูรณาการรวมกับคำว่าหลักสูตรเป็นหลักสูตรบูรณาการ มีความหมายว่า เป็นการผสมผสานและการเชื่อมโยงเนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์จากหลายๆ วิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรตั้งแต่สองวิชาเป็นต้นไป เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับนำไปใช้ในการเสริมสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

3.1.4 ประเภทของการบูรณาการหลักสูตร

สาโรช บัวศรี (2529 : 9) กล่าวว่า การบูรณาการหลักสูตรภายในโรงเรียน ทำได้ 4 วิธี ดังนี้

1. จัดวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกันให้อยู่ในหลักสูตรของภาคเรียนเดียวกันหรือในปีการศึกษาเดียวกัน

2. จัดวิชาที่ใกล้ชิดกันให้อยู่เป็นกลุ่มวิชาเดียวกัน

3. การบูรณาการโครงสร้างของหลักสูตร เป็นการจัดหลักสูตรออกเป็น 2 ตอน คือ กลุ่มวิชาแกนกลางมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสภาพการบูรณาการโดยตรง ด้วยการกำหนดหัวข้อ

เป็นแกน ซึ่งเกิดจากความสนใจของผู้เรียนร่วมกัน และกลุ่มวิชาเฉพาะสาขามุ่งให้เกิดความเข้าใจในแต่ละสาขาวิชานั้น

4. การบูรณาการโดยเน้นปัญหาของผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการไม่ได้กำหนดแน่นอนในหลักสูตรว่าจะให้เรียนวิชาใด เป็นการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้ปัญหาเป็นแกน ซึ่งปัญหาถูกกำหนดขึ้นมาจากการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน มุ่งหวังจะให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ตัดสินใจเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักทำงานให้กับสังคม การเรียนการสอนที่นำมาใช้จึงเป็นวิธีการแก้ปัญห (Problem-Solving)

ดุขฎี สิตลวรารค์ (2538 : 59-61) แบ่งลักษณะการบูรณาการออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการนำจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรประเภทสหวิทยาการเป็นหลักในการบูรณาการ จุดประสงค์การเรียนรู้เลือกมาจากหลายๆ วิชา และครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะปฏิบัติ

2. ยึดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำสาระของกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมาบูรณาการรวมเป็นหน่วยเดียวกันซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้หลายๆ อย่างภายในหน่วยเดียวกัน

3. ยึดผู้เรียน เป็นการยึดผู้เรียนเป็นหลักในการกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อม ความสนใจ ทักษะคิด ความถนัดของผู้เรียนร่วมกัน เมื่อกำหนดได้แล้วผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ส่วนครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ชนาธิป พรกุล (2542 : 46-47) และ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 47) แบ่งหลักสูตรบูรณาการออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Model) คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาจากวิชาต่างๆ มาโยงความสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น อาจเรียกวิธีการบูรณาการแบบนี้ว่า สหวิทยาการแบบมีหัวข้อ (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือการบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก การจัดแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากวิชาต่างๆ มากกว่า 2 วิชา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริง

2. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Model) คือ การนำเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปสอดแทรก (Infusion) ในวิชาต่างๆ ของหลักสูตร อาจเรียกว่าการบูรณาการที่เน้นเนื้อหารายวิชาเป็นหลัก การบูรณาการรูปแบบนี้เป็นวิธีการที่ทำได้ง่าย เพราะผู้สอนสามารถบูรณาการเรื่องใดเรื่องหนึ่งกับวิชาที่ตนกำลังสอนอยู่

อัญชลี สารัตนะ (2542 : 29-30) แบ่งบูรณาการออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน แต่มีรูปแบบของการบูรณาการที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ

1. การบูรณาการภายในวิชา เป็นการนำเนื้อหาภายในวิชาเดียวกันไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงในบริบทที่มีความหมาย ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมาย

2. การบูรณาการระหว่างวิชา เป็นการเชื่อมโยงหรือรวมศาสตร์ต่างๆ ตั้งแต่ 2 สาขาขึ้นไป ภายใต้หัวข้อ (Theme) เดียวกัน เป็นการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในศาสตร์ หรือความรู้ในวิชาต่างๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไป เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและใกล้เคียงกับชีวิตจริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของการบูรณาการหลักสูตรที่กล่าวมาจะพบว่า มีการแบ่งประเภทของการบูรณาการหลักสูตรไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภท วิธีการจัดหลักสูตรบูรณาการที่น่าจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ คือรูปแบบการจัดหลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้หัวข้อเป็นแกน (Interdisciplinary Curriculum) เป็นลักษณะของการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาจากรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ด้วยการนำเนื้อหาของแต่ละวิชาที่ครูผู้สอนเห็นว่าเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันมาจัดรวบรวมไว้ในหน่วยเรียนเดียวกันในลักษณะของการผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนกัน แล้วจัดลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบหลักสูตรบูรณาการแบบมีหัวข้อเป็นแกนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ เนื่องจากการใช้หัวข้อเป็นแกนเป็นการยกสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งต้องใช้การผสมผสานกันระหว่างเนื้อหาวิชาหลายๆ วิชา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ จึงเท่าเทียมว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการหลักสูตรแบบใด การจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (อรทัย มูลคำและคนอื่นๆ, 2543 : 13)

1. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น

2. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มในลักษณะที่หลากหลายในการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนมีโอกาสมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

3. จัดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างได้ผล

4. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

5. เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้องดีงามให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงามและความเหมาะสมได้ สามารถขจัดความขัดแย้งด้วยเหตุและผล มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยปัญญาและสามัคคี

ถึงแม้ว่าการบูรณาการหลักสูตร ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ แต่ก็ป็นวิธีการที่ทำได้ค่อนข้างยากเพราะต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์และมีความสามารถสูง อีกทั้งเรื่องของความกว้างของเนื้อหาแต่ละรายวิชาที่นำมาบูรณาการด้วยกัน อาจจะทำให้ผู้เรียนขาดความลึกซึ้งในการเรียนรู้เนื้อหาตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ผู้เรียนอาจมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชา ความที่ผู้สอนต้องการ แต่ถ้าหากผู้สอนเอาใจใส่ทุ่มเทให้กับการจัดการเรียนการสอนและทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรแล้วก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากหลักสูตรแบบบูรณาการ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี จากการศึกษางานวิจัยของ พรชัย หนูแก้ว (2541: 125-126) ซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน สำหรับใช้เสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแบบบูรณาการเหมาะสมกับการนำมาใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนทั้งในด้านการยอมรับ ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม ได้เป็นอย่างดี

3.1.5 การบูรณาการหลักสูตรแบบหัวเรื่องเป็นแกน

วัตถุประสงค์ของการบูรณาการหลักสูตรแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน มีดังนี้
(สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2542 : 63 ; Drake.1991 : 20-22)

1. ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งครอบคลุมเนื้อหา ได้ความรู้ทั้งด้านเนื้อหาสาระ กระบวนการ และเรียนรู้ว่าวิธีการนั้นๆ จะนำไปใช้ได้อย่างไร
2. ฝึกนิสัยการค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน
3. ผู้เรียนมีโอกาสดูการทำงานร่วมกันเป็นทีม และแก้ปัญหาร่วมกัน
4. ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกพบปัญหาหลายด้าน
5. ผู้เรียนได้ฝึกวิธีการสร้างองค์ความรู้
6. ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานจากความหลากหลายของเนื้อหาวิชา

ส่วนขั้นตอนในสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการโดยใช้หัวเรื่องเป็นแกน มีวิธีการดังนี้ (Wood.1997 : 55-56 ; อัญชลี สารรัตน์.2542 : 30 และ สุวิทย์ มูลคำ. 2543: 161-163)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนที่จะเรียนด้วยหลักสูตรแบบบูรณาการ ได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับสติปัญญา รูปแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ความสนใจ ความรู้และประสบการณ์เดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหัวเรื่อง เป็นการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อนำมากำหนดเป็นหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอดหรือปัญหาในการสอน หรืออาจกำหนดเรื่องที่จะสอนจากการเลือกจุดประสงค์รายวิชา 2 รายวิชาขึ้นไป แล้วนำมาสร้างเป็นหัวเรื่อง ความคิดรวบยอดหรือปัญหาในการสอน ในการเลือกหัวข้อเรื่องมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาดังนี้คือ

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีโอกาสได้เลือกเรียน
2. เป็นเรื่องที่สามารถโยงความสัมพันธ์ได้หลายวิชา
3. เป็นเรื่องที่มีประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง และมีความหมายต่อผู้เรียน
4. เป็นเรื่องที่มีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับความรู้ที่เป็นสากล
5. เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และส่งเสริมการพัฒนารอบด้าน

6. การตั้งชื่อเรื่องต้องทันสมัยและน่าสนใจ ยั่วให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการระบุความรู้และความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ควรกำหนดให้ชัดเจนในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรม และการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ เขียนเป็นแผนการสอน ซึ่งอาจจัดในรูปของแผนการสอนรายวิชาหรือแผนการสอนรายคาบ รวมทั้งระบุทรัพยากร แหล่งความรู้ อุปกรณ์หรือวัสดุอื่นๆ ที่ต้องใช้

ขั้นตอนที่ 5 ปฏิบัติการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลสำเร็จของการสอนตามจุดประสงค์ โดยมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรมไว้สำหรับการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผล เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน และการบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการวัดผลที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เช่น สังเกตการปฏิบัติงาน ตรวจผลงาน ทดสอบ และสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ ประเมินผู้เรียนแล้ว ควรประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงด้วยการบันทึกจุดเด่นจุดด้อยของกิจกรรม แล้วนำมาพิจารณาร่วมกับความก้าวหน้าของผู้เรียนและการบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดเนื้อหาสาระเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพราะการนำเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องมาผสมผสานกันอย่างได้สัดส่วนที่เหมาะสม จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ จึงเท่ากับว่าการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี อย่างไรก็ตามการจัดหลักสูตรบูรณาการจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าปราศจากการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร ดังนั้นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหา (สาโรช บัวศรี, 2529 : 9) ตลอดทั้งจัดบรรยากาศห้องเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำ จึงเป็นแนวทางที่ช่วยเอื้อต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการได้อย่างดี ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

3.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ ประกอบด้วย วิธีสอนแบบแก้ปัญหา และกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 วิธีสอนแบบแก้ปัญหา

การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหาก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรบูรณาการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพราะผู้เรียนจะได้มีโอกาสเผชิญกับปัญหาซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ ผู้เรียนต้องใช้ความรู้จากเนื้อหาหลายๆ วิชาเพื่อจะสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย จากการศึกษางานวิจัยของพิทยา อึ้งบุญชู (2538: 92-93) ภาวนา เทียนขาว (2540:100) วิโชติ พงษ์ศิริ (2540: 68) และ วิมล พงษ์पालิต (2541: 88) ผลการวิจัยพบใกล้เคียงกันว่า

การสอนแบบแก้ปัญหาช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้เรียนด้วย อาทิ เจตคติต่อวิชาที่เรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ ลักษณะมุ่งมั่นอดทน เป็นต้น รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา มีดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานของการสอนแบบแก้ปัญหา

การเรียนการสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังนี้ (ทองจันทร์ หงศ์ลดาธรมภ์. 2531: 78)

1) การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีแนวคิดดังกล่าวคือ ทฤษฎีมนุษยนิยมของโรเจอร์ (Rogers) ซึ่งเชื่อว่า เป้าหมายการศึกษา คือ การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเห็นการเปลี่ยนแปลงในโลกและเกิดการเรียนรู้ ผู้ที่ได้รับการศึกษาคือผู้ที่ได้เรียนรู้ว่าจะปรับตัวอย่างไร จะเรียนรู้อย่างไร และไม่มีความรู้ใดที่มั่นคงแน่แท้ ความรู้ในการแสวงหาความรู้จึงเป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการแสวงหาความรู้ได้

2) การเรียนรู้แบบเอกัตภาพ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลรายบุคคล เทคนิคการสอนอาจใช้อย่างเดียวหรือหลายอย่างร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนระบุเป้าหมาย เลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

2. หลักการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา

หลักสำคัญของการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา มีดังนี้ (ทองจันทร์ หงศ์ลดาธรมภ์. 2538 : 6)

1) เป็นการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ผู้เรียนจะใช้ปัญหาเป็นหลักในการแสวงหาความรู้ ปัญหานั้นต้องเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เพื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้ใหม่

2) เป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ

3) เป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยกันคิดหาทางแก้ปัญหา อีกทั้งยังช่วยให้เกิดทักษะทางสังคมด้วย

3. ขั้นตอนวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา

ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้คิดค้นวิธีสอนแบบแก้ปัญหาค้นขึ้น เป็นการสอนที่เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนจะใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหา ซึ่งแบ่งการสอนเป็น 5 ขั้นตอน คือ ตั้งปัญหา ตั้งสมมติฐาน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสาโรช บัวศรี (2529: 13-14) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดหลักสูตรแบบ

บูรณาการนั้น จะต้องมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ การสอนต้องใช้วิธีการแบบอริยสัจสี่หรือสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นนี้ผู้สอนต้องสร้างกิจกรรมหรือกำหนดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์ชักนำให้ผู้เรียนได้นิยามปัญหาด้วยตัวเอง ฝึกให้เขารู้จักคิดสร้างปัญหาออกมาให้ได้

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนสามารถคิดได้ว่าคำตอบของปัญหานี้น่าจะเป็นเช่นไร สาเหตุของปัญหานี้คืออะไร

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลองปฏิบัติ เมื่อได้ตั้งสมมติฐานไว้แล้วว่า สาเหตุของปัญหามาจากอะไรก็จะคิดต่อไปว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร แล้วทดลองแก้ปัญหาเหล่านั้น รวบรวมข้อมูลจากการทดลองปฏิบัติแล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลจากการทดลองหรือเสาะหามาได้แล้วก็นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปว่าสมมติฐานนั้นเป็นจริงหรือไม่

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการสรุปผล ผลจากการทดลองและวิเคราะห์แล้ว ก็นำมาสรุปว่าคำตอบของปัญหาคืออะไร การสอนให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นอย่างมีระบบตั้งแต่การรู้จักนิยามปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกวิธีการและทดลองปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา วิเคราะห์ผลการทดลอง และสรุปเป็นข้อค้นพบ

นอกจากนั้น บุญชม ศรีสะอาด (2538: 67-68) ได้กล่าวว่า การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นวิธีสอนที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักเช่นเดียวกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ 1. นิยามปัญหา 2. ตั้งสมมติฐาน 3. รวบรวมประเมิน จัดระดับและตีความหมายข้อมูล 4. สรุปผล และ 5. ตรวจสอบผลสรุป วิธีสอนแบบนี้มีข้อดีคือ ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจริงจัง เกิดความเข้าใจและจดจำได้นาน พัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียน ช่วยสร้างความสนใจในการเรียน ผู้เรียนได้ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ นอกเหนือจากตำรา ผู้เรียนเกิดการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดอย่างเป็นระบบ ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเป็นปัญหาที่น่าสนใจ เหมาะสมกับผู้เรียน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อปัญหา

สรุปได้ว่า วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนเป็นผู้คิดแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติและสรุปผลด้วยตนเอง จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด เพราะปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญอยู่จริงกับปัญหาจำลองที่กำหนดไว้ในบทเรียนมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมานี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่ด้วยความสามารถแก้ปัญหาได้ จนทำให้ผู้เรียนเข้าสู่สภาวะบูรณาการหรือเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

ส่วนขั้นตอนของวิธีการสอนแบบแก้ปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา / สร้างสถานการณ์ ครูเป็นผู้กำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้นักศึกษาได้เผชิญกับปัญหา ปัญหาที่กำหนดขึ้นนี้เป็นปัญหาที่สอดคล้องกับความสนใจและสัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน กิจกรรมที่อาจนำมากำหนดเป็นปัญหาได้แก่ การตั้งคำถาม การอภิปราย กรณีศึกษา เกมหรือกิจกรรม การชมวีดิทัศน์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม มีการตั้งสมมติฐานหรือคาดคะเนคำตอบของปัญหาอย่างมีเหตุผล แสวงหาทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหา กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการ เป็นการให้ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหาตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้โดยมีครูคอยให้คำแนะนำปรึกษา อาจจะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประกอบ หนังสืออ่านประกอบ การสอบถามจากผู้รู้ การประชุมกลุ่ม การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงานและผลงาน ครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม เช่น การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน จัดให้มีการอภิปรายการนำเสนอผลงาน ครูให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์

3.2.2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีความเชื่อพื้นฐานว่า การเรียนเพื่อให้รู้ขึ้นที่จิตใจ ดังนั้นการเรียนการสอนที่ไม่เข้าถึงจิตใจของผู้เรียนจึงไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ไม่ว่าผู้สอนจะสอนดีเพียงใดก็ตาม หลักของการเรียนจึงมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้คนที่แตกต่างจากตน ตลอดจนการรู้จักช่วยเหลือเอื้อเฟื้อคนอื่นจากการศึกษางานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชาตานนท์ (2536 : 65) สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540 : 132-133) และ ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา (2542 : 73-74) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย รายละเอียดของการเรียนรู้แบบร่วมมือมีดังนี้

1. ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือเป็นการสอนด้วยการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละประมาณ 2-6 คน เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือกันในกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งกลุ่มย่อยๆ โดยทั่วไปตรงที่การเรียนแบบร่วมมือจะจัดกลุ่มแบบความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน มีการสนับสนุนช่วยเหลือกันและกันระหว่างคนเก่งและคนอ่อน เป็นการสอนทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี ส่วนการแบ่งกลุ่มเรียนโดยทั่วไปมักจะจัดกลุ่มตามระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกันและมุ่งเน้นเฉพาะด้านผลงานมากกว่ากระบวนการ ไม่สนใจที่จะสอนทักษะทางสังคม

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994 : 12-15) และ อาร์สันเหนือ (2539 : 89) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

- 1) มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญและจำเป็นในกลุ่มทุกคน
- 2) มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อหน้าเพื่อน ๆ ในกลุ่ม
- 3) สมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบในผลงานที่ได้รับมอบหมาย ความสำเร็จของสมาชิกทุกคนถือเป็นความสำเร็จของกลุ่ม
- 4) สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการฝึกฝนในเรื่องของทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่ม

องค์ประกอบสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ มีดังนี้ (Johnson and Johnson, 1994 : 81-97 ; วัฒนาพร ระบับทุกซ์, 2541 : 38-39)

1) การพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) สมาชิกทุกคนมีหน้าที่และความสำคัญเท่าเทียมกันหมด แต่ละคนจะรู้จักหน้าที่ของตนเองว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้างในการเรียนครั้งนั้นๆ และจะต้องรับผิดชอบในกิจกรรมที่ทำเสมอ สมาชิกทุกคนจะตระหนักดีว่าความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

2) หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (Personal Responsibility) สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เช่น การตอบคำถามและอธิบายให้แก่เพื่อนสมาชิกด้วยกันด้วยความเต็มใจ การสนับสนุนให้กำลังใจแก่เพื่อนในกลุ่ม ผลงานของสมาชิกทุกคนถือเป็นผลงานของกลุ่ม

3) การปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (Face to Face Promotive interaction) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือนี้ผู้เรียนจะนั่งกันเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน เพื่อที่จะได้ซักถามตอบปัญหา อธิบายโต้ตอบซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน

การทำงาน ยอมรับเหตุผลของผู้อื่น ได้เถียงกันด้วยเหตุผล รู้จักสนับสนุนและกล่าวชมเชยผู้อื่น เป็นการฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

4) ทักษะทางสังคม(Social Skill) ผู้เรียนบางคนที่ไม่มีความรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอาจจะมีปัญหาในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ก่อนที่จะเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ผู้สอนจำเป็นต้องวางพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนดังนี้ คือ

- ทักษะการจัดกลุ่ม ฝึกการจัดกลุ่มอย่างรวดเร็ว และทำงานในกลุ่มโดยไม่รบกวนผู้อื่น

- ทักษะการทำงานกลุ่ม เป็นทักษะที่ช่วยให้การทำงานกลุ่มเกิดผลดี ได้แก่ ทักษะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น การอธิบายโต้ตอบ การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

- ทักษะการสร้างความรู้ เป็นทักษะที่ใช้ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดตามลำดับขั้นอย่างมีเหตุผล

5) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) หลังจากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ระยะหนึ่ง สมาชิกแต่ละคนจะประเมินผลการทำงานของตนเองและผลงานกลุ่ม เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนวางเป้าหมายในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิม

จากลักษณะและองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้นแต่ยังต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของสมาชิกแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

2. จุดประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ

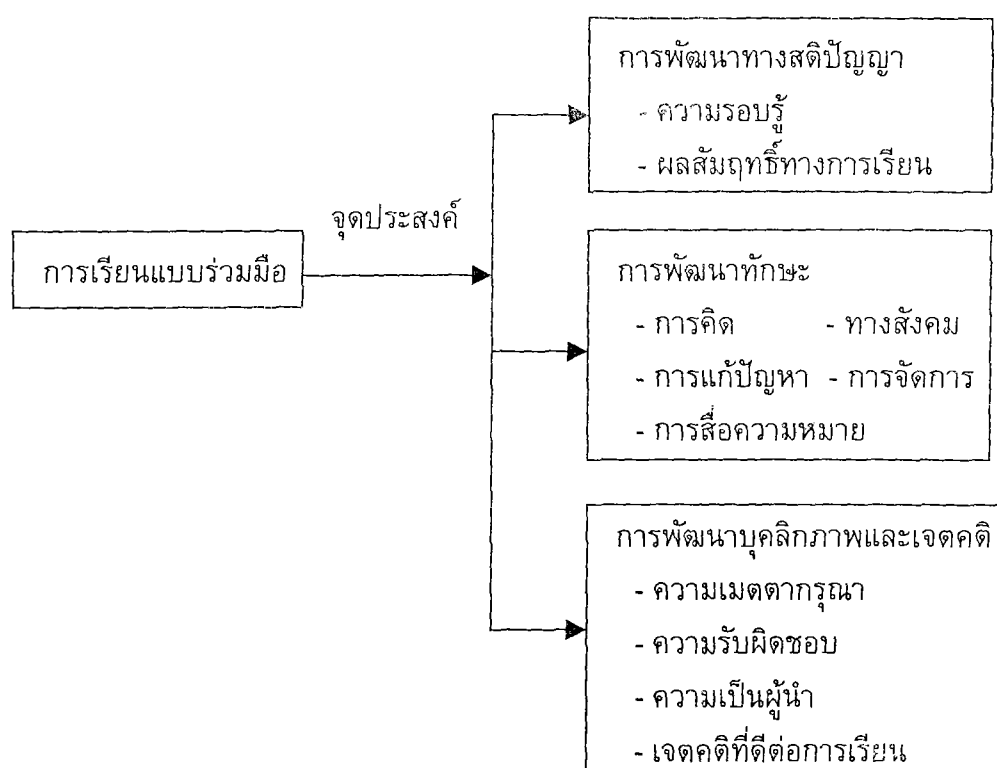
การเรียนแบบร่วมมือมีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ (ชนาธิป พรกุล, 2542 : 54)

- 1) การพัฒนาสติปัญญา มีทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา
- 2) ทักษะทางสังคม เช่น การร่วมมือ การช่วยเหลือ การปฏิสัมพันธ์ในทางสร้างสรรค์ ความอดทนต่อความแตกต่าง เรียนรู้ในการพึ่งพาผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นทีม
- 3) การพัฒนาตนเอง เช่น ควบคุมตนเองในการเรียน เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ

4) ความเท่าเทียมกัน ยอมรับว่าทุกคนเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องใด

นอกจากนั้น จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1994 : 190-205) ยังได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนในทุก รายวิชาและทุกระดับชั้น เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การคิดแบบหลากหลาย การพัฒนาประชาธิปไตย การพัฒนาทักษะทางสังคม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมีระเบียบวินัย มนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการพัฒนาค่านิยมและ จริยธรรม

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลายด้าน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้ ซึ่งครอบคลุม การพัฒนาในด้าน การพัฒนาทางสติปัญญา การพัฒนาทักษะ และการพัฒนาบุคลิกภาพและ เจตคติ จุดประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ แสดงในภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 จุดประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ

3. ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ไม่ว่าจะใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด การเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ (Johnson and Johnson. 1994 : 100-107)

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม เป็นการแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 2-6 คน ครูแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจกวัสดุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหาและแหล่งข้อมูล มอบหมายงานให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และอธิบายขั้นตอนการทำงาน

ขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล แล้วทำการทดสอบ

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ครูอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ และร่วมกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม พิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

ส่วนการประเมินผลการเรียน อาจทำได้หลายวิธีเพื่อเป็นการช่วยและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ครูอาจจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลดังนี้

- 1) ให้คะแนนรายบุคคลบวกกับคะแนนกลุ่ม ถ้าทุกคนในกลุ่มทำงานได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
- 2) ทุกคนในกลุ่มได้คะแนนเท่ากัน
- 3) เลือกงานคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตรวจแล้วให้คะแนน
- 4) ตรวจผลงานของทุกคนในกลุ่มแล้วหาคะแนนเฉลี่ย แล้วนำคะแนนเฉลี่ยบวกกับคะแนนการทำงานร่วมกัน

4. เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือมีการพัฒนาไว้มาก ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเทคนิคต่อไปนี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ประกอบด้วย Jigsaw, Co-op Co-op และ Numbered Heads Together (Slavin. 1995: 71-90 ; Johnson and Johnson.1994 : 89-91)

4.1 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ Jigsaw

เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอด ความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาจากตำรา เรียน ขั้นตอนกิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้เท่ากับจำนวน สมาชิกกลุ่ม
- 2) จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถต่างกัน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน" (Home Groups) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่ต่างกัน
- 3) ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อ ทำงานและศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า "กลุ่มเชี่ยวชาญ" (Expert Groups)
- 4) สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มเชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ
- 5) ครูทดสอบเนื้อหาแล้วให้คะแนน

4.2 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ Co-op Co-op

เป็นเทคนิคที่เน้นการทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความ สามารถและความถนัดต่างกัน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนเก่งได้ช่วยเหลือ เพื่อนที่เรียนอ่อน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูง ทั้งการวิเคราะห์และสังเคราะห์ และเป็น วิธีการที่สามารถนำไปใช้สอนวิชาใดก็ได้ มีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้

- 1) กำหนดขอบข่ายประเด็นหรือเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียน ได้ศึกษา
- 2) ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นหรือ หัวข้อ ที่จะศึกษา
- 3) กำหนดกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกกลุ่มมีความสามารถต่างกัน
- 4) แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา
- 5) สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย แล้วแบ่งหน้าที่รับผิดชอบโดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยคนละหัวข้อ
- 6) สมาชิกนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม อาจมีการอ่านทบทวน และปรับแต่งภาษา ให้ผลงานกลุ่มที่ทำงานร่วมกันมีความสละสลวยต่อเนื่อง เตรียมผู้ที่จะนำเสนอ ผลงานกลุ่ม
- 7) นำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน
- 8) ทุกกลุ่มช่วยกันประเมินผล โดยประเมินทั้งกระบวนการทำงาน กลุ่มและผลงานกลุ่ม

4.3 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ Numbered Heads Together

เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ มีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้

- 1) เตรียมประเด็นปัญหาหรือข้อคำถามที่จะให้ผู้เรียนศึกษา
- 2) แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มละความสามารถกัน
- 3) ถามคำถามหรือมอบหมายงานให้ทำ
- 4) ให้ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อยจนมั่นใจว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคน

เข้าใจคำตอบ

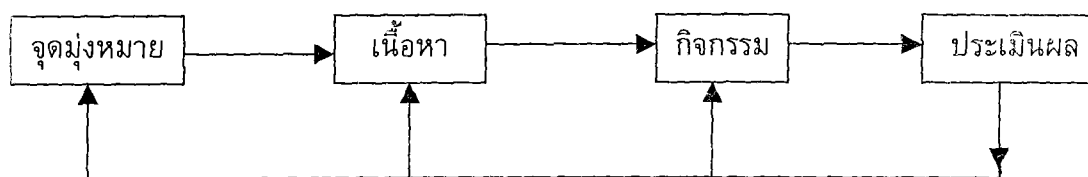
5) ครูถามคำถามในประเด็นที่กำหนดโดยเรียกหมายเลขประจำตัวผู้เรียนคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

6) ให้คำชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด ผู้เรียนทุกคนตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำตอบที่ตนและกลุ่มร่วมกันศึกษาคำถาม ทำความเข้าใจข้อคำตอบจนกระจ่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางสติปัญญา การพัฒนาทักษะ และการพัฒนาบุคลิกภาพและเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยมุ่งหวังจะนำมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี

3.3 การออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา และกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อใช้เสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
อธิบายได้ว่า

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ตลอดจนการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่นักศึกษาศาสตรบัณฑิตพึงขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้าง ซึ่งได้กล่าวไว้ในขั้นตอนการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ด้านการสอน ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
  - 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
  - 1.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
  - 1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับ
  - 2.1 อาชีพศึกษา
  - 2.2 วิชาชีพครู
  - 2.3 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย ความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับ
  - 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 3.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - 3.3 การสำรวจชุมชน
4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 4.1 ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะเกี่ยวกับ
    - 4.1.1 ทักษะการแก้ปัญหา
    - 4.1.2 ทักษะการนำเสนอ
  - 4.2 บุคลิกภาพ ประกอบด้วย บุคลิกภาพเกี่ยวกับ
    - 4.2.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู
    - 4.2.2 ความรับผิดชอบ
    - 4.2.3 ความมีระเบียบวินัย
    - 4.2.4 ความเมตตากรุณา
    - 4.2.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดเนื้อหา

เป็นการบูรณาการเนื้อหาจากรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้าน โดยยึดหลักการบูรณาการเนื้อหาแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดหัวเรื่อง เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้ง 4 ด้าน สามารถนำคุณลักษณะย่อยในแต่ละด้านมาจัดเป็นกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นหัวเรื่องได้ดังนี้ คือ

1.1 คุณลักษณะด้านการสอน ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ด้าน คือ การวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ เป็นคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการบริหารด้านการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงกำหนดชื่อหัวเรื่องว่า "ผู้จัดการการเรียนรู้"

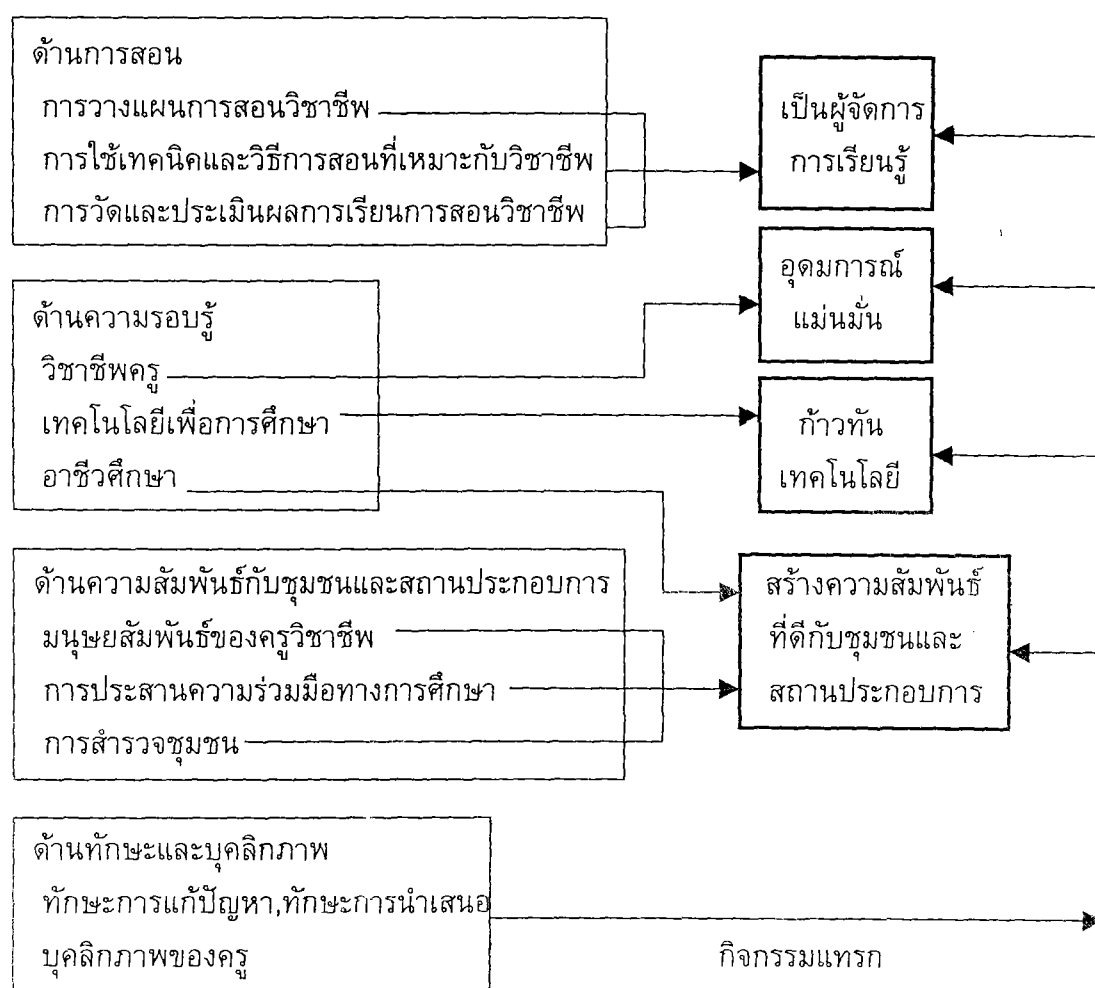
1.2 คุณลักษณะด้านความรู้ ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ด้าน คือ อาชีวศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นคุณลักษณะครูวิชาชีพที่มุ่งให้เกิดความรู้รอบรู้อย่างกว้างขวาง เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระของแต่ละคุณลักษณะย่อย พบว่า มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน จึงแยกจัดไว้เป็น 3 กลุ่ม แล้วพิจารณากำหนดชื่อหัวเรื่องให้สอดคล้องกับคุณลักษณะย่อยนั้นๆ ได้ดังนี้ คือ ความรอบรู้วิชาชีพครู ให้ชื่อหัวเรื่องว่า "อุดมการณ์แม่หมั่น" ความรอบรู้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้ชื่อหัวเรื่องว่า "ก้าวทันเทคโนโลยี" และ ความรอบรู้อาชีวศึกษามีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ให้ชื่อหัวเรื่องว่า "สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ"

1.3 คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ด้าน คือ มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน เป็นคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประสานความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ โดยมีครูวิชาชีพเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน จึงกำหนดชื่อหัวเรื่องเป็น "สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ"

1.4 คุณลักษณะด้านทักษะและบุคลิกภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ด้าน คือ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการนำเสนอ และบุคลิกภาพของครู เป็นคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่มุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงนำคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านนี้มาจัดเป็นกิจกรรมสอดแทรกไว้ในทุกหน่วยเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้านกับการกำหนดหัวเรื่อง แสดงในภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะครูวิชาชีพกับหัวเรื่อง

จากภาพประกอบ 11 พบว่าแต่ละหัวเรื่องประกอบด้วยคุณลักษณะครูวิชาชีพที่เป็นจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนต่างกัน ผู้วิจัยนำจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละหัวเรื่องมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหน่วยเรียน กำหนดให้ 1 หัวเรื่อง เป็น 1 หน่วยเรียน สรุปว่าแต่ละหน่วยเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพในด้านต่างๆ ดังนี้

หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์มั่นคง

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ

1. ด้านความรู้วิชาชีพครู
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ

1. ด้านความรู้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ

1. ด้านความรู้วิชาชีพ
2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ
  - 2.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 2.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - 2.3 การสำรวจชุมชน
3. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ

1. ด้านการสอน
  - 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
  - 1.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
  - 1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

2. การคัดเลือกเนื้อหา เริ่มจากการวิเคราะห์แต่ละรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา (แสดงในตาราง 9) ทั้ง 10 รายวิชา แล้วกำหนดเป็นเนื้อหาสำคัญสำหรับนำมาคัดเลือกบรรจุไว้ในแต่ละหน่วยเรียน ทั้งนี้คำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหน่วยเรียนกับเนื้อหา ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของหน่วยเรียนกับเนื้อหาวิชาที่นำมาบูรณาการ แสดงใน ตาราง 2

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของหน่วยเรียนกับเนื้อหาวิชาที่นำมาบูรณาการ

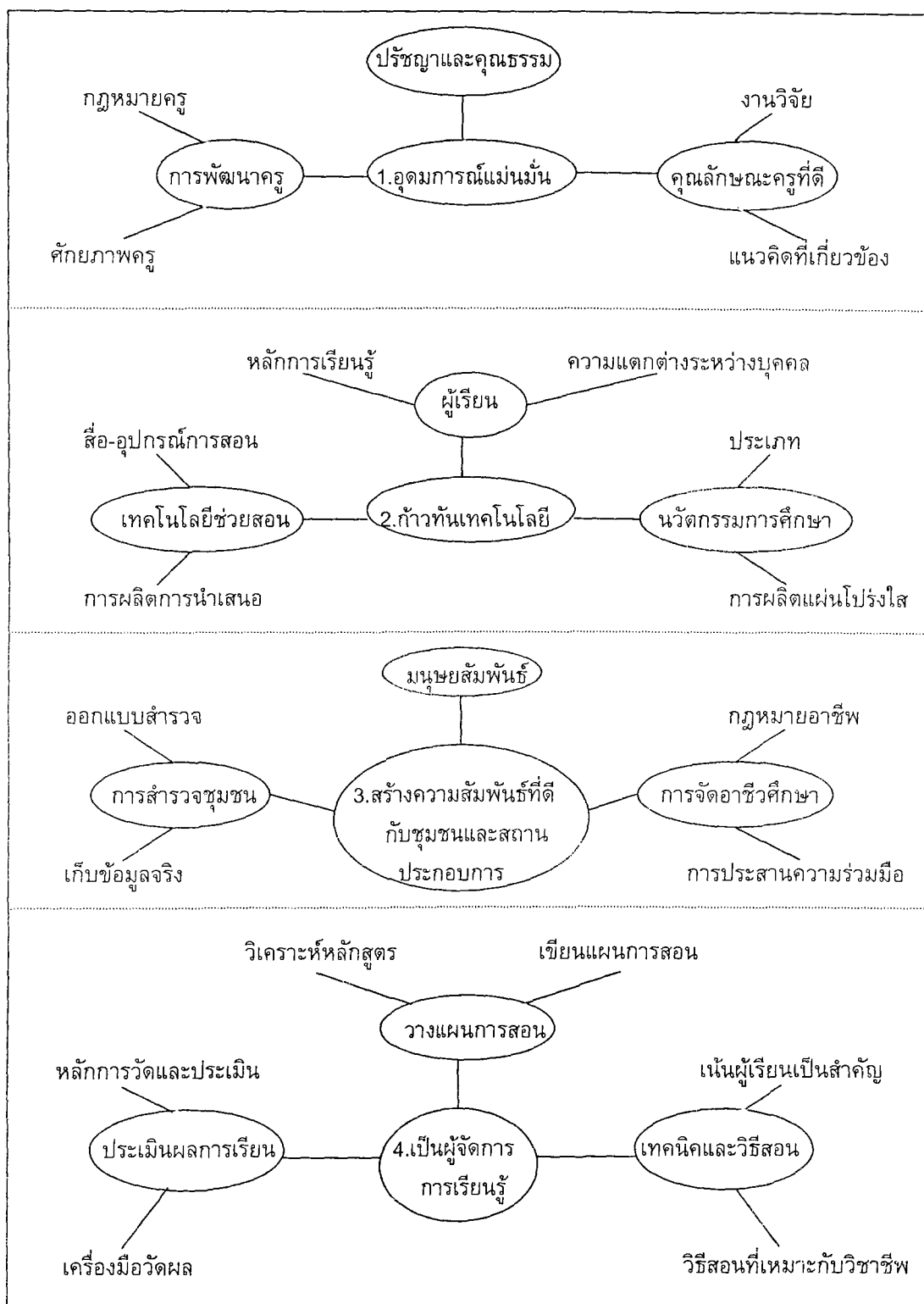
หน่วยเรียน	จุดมุ่งหมาย	รายวิชา/เนื้อหา
หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์ แม่แผ่นดิน	เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ 1. ด้านความรอบรู้วิชาชีพครู 2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ	<u>วิชาหลักและวิธีการสอน</u> -ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ -คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ <u>วิชาหลักการอาชีวศึกษา</u> -กฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพครู -การพัฒนาครูวิชาชีพ <u>วิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา</u> -หลักการวิจัยทางการศึกษา -การศึกษางานวิจัยคุณลักษณะของ ครูวิชาชีพ
หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวหน้า เทคโนโลยี	เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ 1. ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา 2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ	<u>วิชาจิตวิทยาการศึกษา</u> -หลักการเรียนรู้ -ความแตกต่างระหว่างบุคคล -คุณลักษณะผู้เรียนวิชาชีพ <u>วิชาเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น</u> -นวัตกรรมการศึกษา <u>วิชาปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา</u> -เทคโนโลยีช่วยสอน -การผลิตแผ่นโปรงใส
หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความ สัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชนและสถาน ประกอบการ	เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ 1. ด้านความรอบรู้วิชาชีพ 2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และสถานประกอบการ 2.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ 2.2 การประสานความร่วมมือ ทางการศึกษา	<u>วิชาจิตวิทยาการศึกษา</u> -มนุษยสัมพันธ์ <u>วิชาหลักการอาชีวศึกษา</u> -การจัดอาชีวศึกษา -กฎหมายอาชีพ

ตาราง 2 (ต่อ)

หน่วยเรียน	จุดมุ่งหมาย	รายวิชา/เนื้อหา
หน่วยเรียนที่ 3 (ต่อ)	2.3 การสำรวจชุมชน 3. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ	<u>วิชาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน</u> <u>อุตสาหกรรมและชุมชน</u> -การประสานความร่วมมือทาง การศึกษา -การสำรวจชุมชน
หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการ การเรียนรู้	เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ 1. ด้านการสอน 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ 1.2 เทคนิคและวิธีการสอน ที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 1.3 การวัดและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาชีพ 2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ	<u>วิชาการพัฒนาหลักสูตร</u> -หลักการพัฒนาหลักสูตร -การวิเคราะห์หลักสูตร <u>วิชาหลักและวิธีการสอน</u> -เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ -วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ <u>วิชาปฏิบัติการสอน</u> -การวางแผนการสอนวิชาชีพ <u>วิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา</u> -หลักการวัดและประเมินผล -เครื่องมือวัดผลประเมินผล

จากตาราง 2 พบว่า เนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วยหลายวิชา ดังนี้คือ หน่วยเรียนที่ 1 ประกอบด้วย วิชาหลักและวิธีการสอน วิชาหลักการอาชีวศึกษา และวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา หน่วยเรียนที่ 2 ประกอบด้วย วิชาจิตวิทยาการศึกษา วิชาเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น และวิชาปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา หน่วยเรียนที่ 3 ประกอบด้วย วิชาจิตวิทยาการศึกษา วิชาหลักการอาชีวศึกษา และ วิชาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน และหน่วยเรียนที่ 4 ประกอบด้วย วิชาการพัฒนาหลักสูตร วิชาหลักและวิธีการสอน วิชาปฏิบัติการสอน และวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา

เนื้อหาที่นำมาบูรณาการในแต่ละหน่วยเรียน แสดงในภาพประกอบ 12

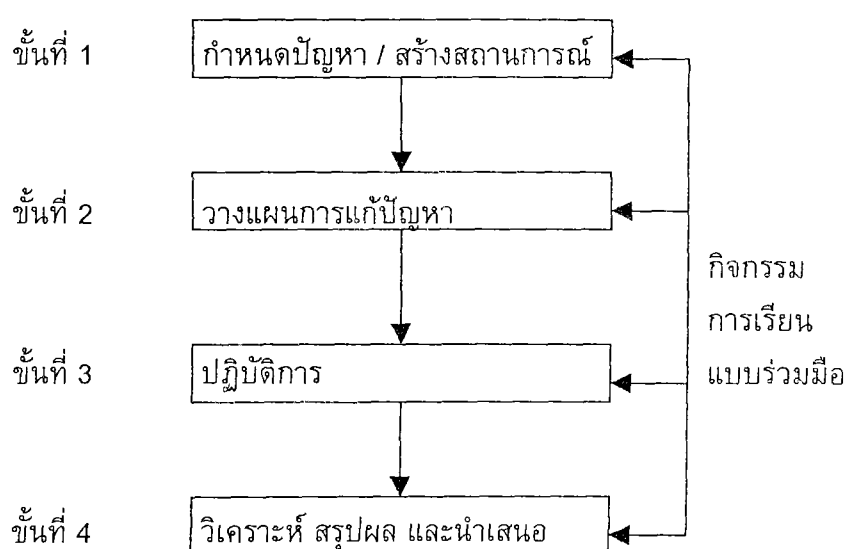

ภาพประกอบ 12 เนื้อหาที่นำมาบูรณาการในแต่ละหน่วยเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียนประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือประกอบกัน โดยวิธีสอนแบบแก้ปัญหามำกำหนดเป็นขั้นตอนการสอน ส่วนเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือนำมาเป็นกิจกรรมแทรกในแต่ละขั้นตอนการสอน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มตามหัวข้อปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนด ผู้เรียนฝึกแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนทักษะและบุคลิกภาพที่ดี

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงในภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำอธิบายของขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา / สร้างสถานการณ์

ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหา ปัญหาที่กำหนดต้องสอดคล้องกับความสนใจและสัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน ได้แก่ การตั้งคำถาม การอภิปราย กรณีศึกษา เกมหรือกิจกรรม ชมวีดิทัศน์แล้วร่วมอภิปราย

ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา

ให้ผู้เรียนฝึกร่วมกันวางแผนการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติโครงการที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน ช่วยกันแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา มีการกำหนดขั้นตอนและผู้รับผิดชอบ

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการ

ให้ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหาตามแผนงานที่กำหนด ครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ และเป็นที่ยกย่องให้แก่ผู้เรียน ขณะเดียวกันให้ผู้เรียนประเมินการปฏิบัติงานเป็นระยะ แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และนำเสนอ

เป็นการตรวจสอบทั้งกระบวนการทำงานและผลงาน ให้ผู้เรียนประเมินการทำงานของตนเองและผลงานกลุ่ม ประเด็นที่มุ่งประเมิน ได้แก่ การปฏิบัติงานตามแผน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน แล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ต่อหน้าชั้นเรียน ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปบทเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล

เป็นการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ และประเมินการปฏิบัติงานด้วยเครื่องมือประเมินตามที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน
2. การประเมินผลหลังเรียน เป็นการทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และประเมินทักษะและบุคลิกภาพของผู้เรียนภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนทุกหน่วยเรียน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวิชาชีพครูมาเป็นเวลานาน ทับถมติดต่อกันเป็นลูกโซ่ จนกระทั่งกลายมาเป็นสภาพปัญหาล้นวิกฤตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นกับทุกระบบที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ไม่ว่าจะเป็นระบบการผลิตครู ระบบการใช้ครู และระบบการส่งเสริมและรักษาคุณภาพมาตรฐานของวิชาชีพครู ส่งผลให้วิชาชีพครูถูกมองว่าเป็นอาชีพที่ตกต่ำ ครูขาดแรงจูงใจในการทำงานและคนเก่งคนดีไม่ยอมมาเป็นครู ระบบการผลิตครูนับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรและการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครูไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาครู หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่ผ่านมามีก่อให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกันกับหลักสูตรการผลิตครูโดยทั่วไป เนื่องจากหลักสูตรเหล่านี้มุ่งเน้นในด้านความรู้และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเฉพาะสาขา จึงได้ผลิตครูวิชาชีพให้มีความรู้แบบแยกส่วน สืบเนื่องจากหลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาครูเรียนในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ได้จำนวนหน่วยกิตครบตามที่หลักสูตรกำหนดไว้เท่านั้น หลักสูตรขาดการบูรณาการเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพ ทำให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพมองไม่เห็นภาพรวมของการเป็นครู มีผลต่อการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการเรียนเพื่อไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้ไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นพบว่า ยังคงมุ่งเน้นในภาคทฤษฎีมากกว่าที่จะให้ลงมือปฏิบัติจริง นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย ตลอดทั้งอาจารย์ผู้สอนขาดการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาที่จะออกไปประกอบอาชีพครูในอนาคต

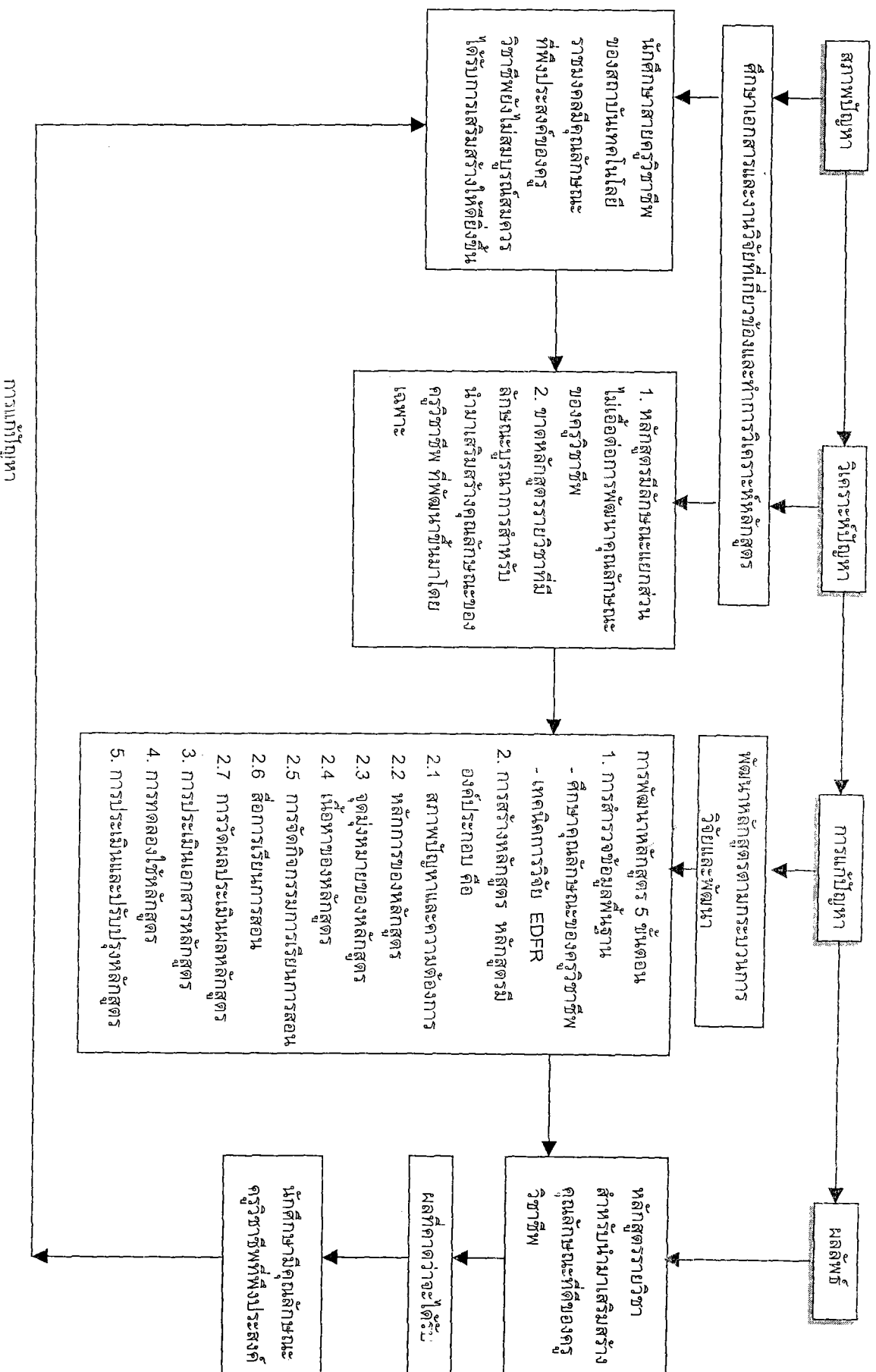
สภาพข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพ พร้อมทั้งทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังที่ได้อ้างมา หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการบูรณาการเป็นเนื้อหาที่มีอยู่แล้วจากรายวิชาต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษาหรือกลุ่มวิชาชีพครู ตามหลักสูตรการผลิตบัณฑิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาครูวิชาชีพก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี ส่วนการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนนั้น ผู้วิจัยมุ่งปลูกฝังให้นักศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถและเจตคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม ตลอดจนพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครูวิชาชีพที่ดีด้วย จึงได้อาศัยแนวทางดังกล่าวมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมกับได้นำวิธีสอนแบบ แก้ปัญหามาเป็นขั้นตอนในการสอน และจัดกิจกรรม

การเขียนแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยในการพัฒนาทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูได้ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนการสอนดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้

การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้อง แล้วทำการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างต่อไป ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร เริ่มดำเนินการจากการวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่มีอยู่เดิม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ได้มาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้หาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน และ ขั้นตอนที่ 5 เป็นการตรวจสอบผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ต่อไป

จากกรอบแนวคิดของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา สามารถแสดงเป็นแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพประกอบ 14

การแก้ปัญหา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของศรัทธาชีพ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของศรัทธาชีพ

ส่วนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อให้ได้คุณลักษณะของศรัทธาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร เป็นขั้นตอนของการร่างหลักสูตรและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพที่ได้สำรวจไว้ในขั้นตอนแรก แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อทราบสภาพปัญหาของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สำหรับนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างหลักสูตร

ส่วนที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลจากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรในส่วนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ส่วนที่ 2 การปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาสายศรัทธาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีลักษณะสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 ขั้นตอน แสดงไว้ดังตาราง 3

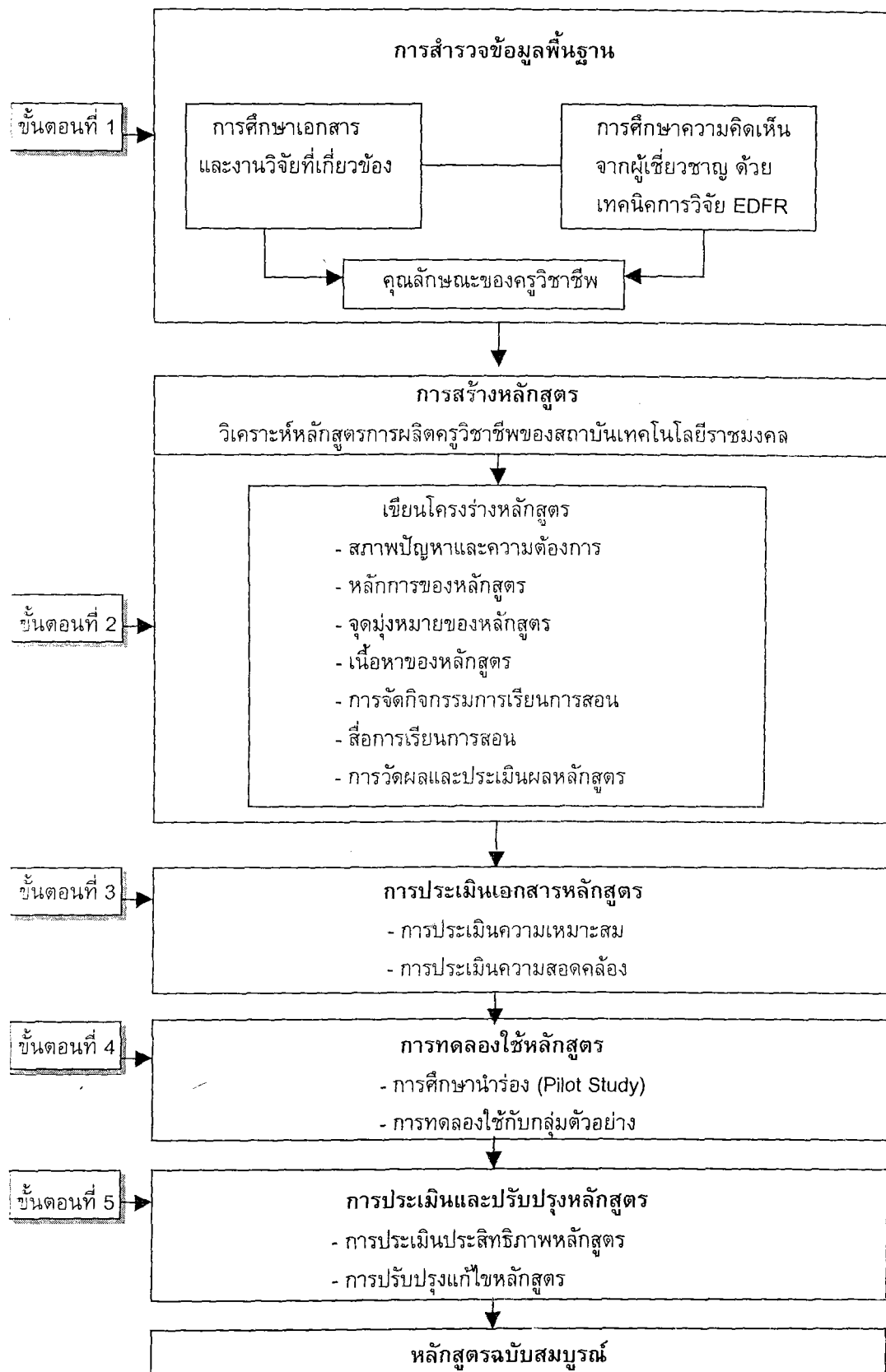
ตาราง 3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน	1. เพื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษา	- ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัย - เทคนิคการวิจัย อนาคต EDFR	- หนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัย - ผู้เชี่ยวชาญ 17 คน	- คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ - ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร	1. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2. เพื่อร่างเอกสารหลักสูตรสำหรับใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ	- วิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ - เขียนโครงร่างหลักสูตร	- เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ - ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลจากการวิเคราะห์หลักสูตร	- ปัญหาและข้อบกพร่องของหลักสูตรเดิม - โครงร่างของหลักสูตร

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน การวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน เอกสาร หลักสูตร	เพื่อประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครง ร่างหลักสูตร	ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินโครงร่าง หลักสูตรและให้ ข้อเสนอแนะ	ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน	โครงร่างหลัก สูตรที่ผ่านการ ประเมินความ เหมาะสมและ ความสอดคล้อง จากผู้เชี่ยวชาญ
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้ หลักสูตร	1. เพื่อศึกษานำร่อง (Pilot Study) หลักสูตรในสถานการณ์ จริง 2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรกับ นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	-ศึกษานำร่อง (Pilot Study) -ออกแบบการ ทดลองเป็นกลุ่ม เดียวทดสอบ ก่อนและหลังใช้ หลักสูตร	-กลุ่มตัวอย่าง 20 คน -กลุ่มตัวอย่าง 29 คน	-ผลการประเมิน ความเหมาะสม การใช้หลักสูตร -ผลการประเมิน ประสิทธิภาพ ของหลักสูตร
ขั้นตอนที่ 5 การประเมิน และปรับปรุง หลักสูตร	1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ของหลักสูตร หลังจากนำไป ทดลองใช้ 2. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ให้สมบูรณ์	-ประเมิน ประสิทธิภาพ ของหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่ กำหนดและปรับ ปรุงแก้ไขในส่วน ที่บกพร่อง	-เครื่องมือใน การทดลอง หลักสูตร	-หลักสูตรที่มี ความสมบูรณ์

จากขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรที่ปรากฏใน ตาราง 3 สามารถแสดงเป็นแผนภาพ
แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ได้ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

รายละเอียดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 ขั้นตอน มีดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสนาครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2. การศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดของกลุ่มบุคคลต่างๆ คือ แนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา นักการศึกษา และผลการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ หลังจากนั้นนำกรอบคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ได้ไปใช้สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญต่อไป

ส่วนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่นักศึกษายังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้าง เทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ การกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการทำเดลฟาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (จุฬพล พูลภัทรชีวิน, 2538: 266-267)

1. การกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญในที่นี้ ประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการผลิตบัณฑิตครูและพัฒนาครูทางด้านวิชาชีพกระจายตามสาขาวิชาชีพต่างๆ ดังนี้คือ เกษตรกรรม ยุทธศาสตร์ คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปกรรม รวมทั้งหมด 17 คน สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

1.1 มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป

1.2 มีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ

1.3 มีประสบการณ์ด้านการสอนให้แก่ศึกษาศาสนาครูวิชาชีพ อย่างน้อย

5 ปี

1.4 มีประสบการณ์ด้านการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานครูวิชาชีพ

1.5 ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกไว้ทั้ง 17 คน

โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 25 มกราคม 2544 ถึง วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และจัดเรียงลำดับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย แล้วคัดเลือกลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้านมา 3 ลำดับแรก

4. การทำเดลฟาย ผู้วิจัยนำคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ด้วยการให้คุณลักษณะของครูวิชาชีพในแต่ละด้านที่เรียงลำดับไว้แล้วเป็นข้อคำถาม แต่ละข้อจะมีช่องระดับของการเสริมสร้างอยู่ 5 ช่องใช้แทนคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างมากที่สุดไปจนถึงไม่ต้องเสริมสร้างอีก นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง วันที่ 10 มีนาคม 2544 นำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน(Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

4.1 ค่ามัธยฐาน (Median) ที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมายได้ดังนี้

ค่ามัธยฐานระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นน้อยที่สุดสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

ค่ามัธยฐานระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นน้อยสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

ค่ามัธยฐานระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นระดับปานกลางสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

ค่ามัธยฐานระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นมากสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

ค่ามัธยฐานระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นมากที่สุดสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

4.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมายได้ดังนี้

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน

จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ถ้าค่ามัธยฐานที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ผู้วิจัยถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อข้อความนั้นว่าเป็นคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตครูวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อเพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่คัดเลือกไว้จากการดำเนินการในขั้นแรก แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และ 2. การร่างหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่มีอยู่เดิม สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประเด็นที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 4 ด้าน คือปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน หลักสูตรที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย 6 หลักสูตร คือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.-เกษตรศึกษา) หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.-คหกรรมศาสตร์ศึกษา) หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต(บธ.บ.-ธุรกิจศึกษา) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-นาฏศิลป์และดุริยางค์) และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต(ศษ.บ.-ศิลปกรรม) วิธีการวิเคราะห์เอกสารใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปของความเรียง

ส่วนที่ 2 การร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดมาใช้ในการร่างหลักสูตร ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ได้จากการวิจัยขั้นตอนแรก ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปัญหาและข้อบกพร่องจากการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม ผู้วิจัยนำมาเป็นข้อมูลประกอบการร่างหลักสูตร โครงร่างของหลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้ คือ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร รายละเอียดมีดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเขียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการสำหรับใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิต

2. หลักการของหลักสูตร เป็นแนวความคิดหรือแนวทางในการดำเนินการ พัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับหลักการ สภาพ ปัญหาและความต้องการ ด้วยการคาดหวังว่าเมื่อได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แล้ว สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้ นักศึกษาเกิดความรู้ เจตคติ ทักษะและบุคลิกภาพ เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ

4. เนื้อหาของหลักสูตร แบ่งเป็นหน่วยเรียน แต่ละหน่วยเรียนแบ่งออกเป็น แผนการสอนย่อย ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระของหน่วยเรียน การกำหนดเนื้อหาสาระของแต่ละ หน่วยเรียนใช้หลักการบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร โดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัด กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน

6. สื่อการเรียนการสอน กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของนักศึกษา

7. การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร มีวิธีการดังนี้

7.1 การประเมินผลการเรียนแต่ละหน่วยเรียน เป็นการประเมินผลหลัง เสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละหน่วยเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบ ทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินการปฏิบัติงาน และแบบสังเกตที่กำหนดไว้ในแต่ละ หน่วยเรียน

7.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน เป็นการประเมินนักศึกษาก่อน และหลังการทดลองใช้หลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้และแบบวัดเจตคติ

7.3 การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเกี่ยวกับการเรียน การสอนตามหลักสูตรจากนักศึกษากลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมใน การใช้หลักสูตรและข้อเสนอแนะจากนักศึกษากลุ่มทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร

การประเมินเอกสารหลักสูตร มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงร่างของหลักสูตรก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร และ 2. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร มีดังนี้

1. จุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

1.1 การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

1.2 การประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน มีดังนี้

1.2.1 ความสอดคล้องระหว่างสภาพปัญหาและความต้องการกับหลักการของหลักสูตร

1.2.2 ความสอดคล้องระหว่างสภาพปัญหาและความต้องการกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร

1.2.3 ความสอดคล้องระหว่างหลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร

1.2.4 ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับเนื้อหาหลักสูตร

1.2.5 ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.6 ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับการวัดผลประเมินผลหลักสูตร

1.2.7 ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยเรียน

1.2.8 ความสอดคล้องภายในแต่ละหน่วยเรียน

2. วิธีดำเนินการประเมิน มีดังนี้

2.1 กำหนดผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตร ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ จำนวน 7 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษารายละเอียดต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตร กำหนดประเด็นที่จะประเมินแล้วนำมาเขียนเป็นข้อคำถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ภาษาและความครอบคลุมสิ่งที่จะประเมินแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหลักสูตรและแบบประเมินหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 - 18 พฤษภาคม 2544

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยนำเสนอในรูปค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร นำเสนอในรูปค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การพิจารณาความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำเอาคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2535: 124)

มีความเห็นว่า เหมาะสมมากที่สุด ให้คะแนนเป็น 5

มีความเห็นว่า เหมาะสมมาก ให้คะแนนเป็น 4

มีความเห็นว่า เหมาะสมปานกลาง ให้คะแนนเป็น 3

มีความเห็นว่า เหมาะสมน้อย ให้คะแนนเป็น 2

มีความเห็นว่า เหมาะสมน้อยที่สุด ให้คะแนนเป็น 1

จากนั้นคำนวณค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญโดยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม

2.4.2 การพิจารณาความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งคำนวณได้จากสูตร IOC(Index of Consistency) (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์, 2527: 37)

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน นำมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

นำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตรดัชนีความสอดคล้อง ถ้าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าโครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน ถ้าต่ำกว่านี้ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ 2 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยนำผลจากการประเมินโครงร่างของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ถ้าค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม กำหนดให้คงส่วนนี้ไว้ และผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ถ้าได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าโครงร่างของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน ในกรณีที่ค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ผู้วิจัยนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริง แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. การศึกษานำร่อง (Pilot Study) และ 2. การทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษานำร่อง มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษานำร่อง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคระหว่างการใช้หลักสูตร
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาสายครุวิชาชีพ 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักศึกษาสายครุวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ของคณะครุศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในหน่วยเรียนที่ 1 แบบทดสอบและแบบประเมินการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในหน่วยเรียนนั้น และแบบประเมินความเหมาะสมในการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการปฐมนิเทศนักศึกษาเพื่อชี้แจงจุดประสงค์และวิธีการเรียนการสอน แล้วเริ่มดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและแผนการสอนของหน่วยเรียนที่ 1 ทำการทดลองระหว่างวันที่ 22 - 26 พฤษภาคม 2544 หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนแล้ว ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียน พร้อมทั้งประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับ นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรและความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร
2. วางแบบแผนการทดลองหลักสูตร ใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง หรือ One Group Pretest Posttest Design (Mcmillan and Schumacher, 1989 : 312) ดังนี้

T_1 X T_2

เมื่อ T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตร

X แทน การได้รับการทดลองตามหลักสูตร

T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตร

3. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาสายครุวิชาชีพ ระดับชั้นปีที่ 3 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาสายครูวิชาชีพ ระดับชั้นปีที่ 3 คณะศิลปกรรม สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักศึกษา 29 คน

4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

4.1 เอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ คู่มือครู คู่มือผู้เรียน และเอกสารประกอบการสอน

4.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และแบบสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ และวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน และการประเมินผล ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน

2) สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละหน่วยเรียน

3) หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4) หาค่าความยากง่ายรายข้อ ด้วยการนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักศึกษาสายครูวิชาชีพ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน ใช้เกณฑ์การจำแนกกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ ร้อยละ 27 แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้แบบทดสอบจำนวน 60 ข้อ

5) หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยการนำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้มาทดสอบกับนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 40 คน แล้ววิเคราะห์ด้วยสูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR - 20) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้เท่ากับ 0.89 ดังแสดงในภาคผนวก ค

4.2.2 แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ และศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู ของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523: 10-18) เยาวดี รวงชัยกุล (2523: 5-15) และ สวัสดิ์ ประทุมราช (2525: 42-48) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

2) สร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ลักษณะของข้อความมีทั้งทางบวกและทางลบ

3) นำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องกับเจตคติที่ต้องการประเมิน แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ นำแบบวัดเจตคติไปทดสอบกับนักศึกษาสายครูวิชาชีพ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

5) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดเจตคติ ด้วยการวิเคราะห์ด้วย t - test คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้แบบวัดเจตคติจำนวน 48 ข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 1.84 - 8.33 ดังแสดงในภาคผนวก ค

4.2.3 แบบสังเกตคุณลักษณะครูวิชาชีพ เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพในด้านทักษะและบุคลิกภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพในด้านทักษะและบุคลิกภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

2) สร้างแบบสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ สำหรับใช้ประเมินทักษะและบุคลิกภาพของนักศึกษาในระหว่างการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3) นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความสอดคล้องกับความต้องการวัด แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4.3 แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสำหรับให้นักศึกษากลุ่มทดลองเป็นผู้ประเมิน ลักษณะเครื่องมือประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งครอบคลุมทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินการใช้หลักสูตร ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการประเมิน แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

5. ระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร ในภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ใช้ระยะเวลาทดลอง 1 ภาคเรียน หรือ 18 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที

6. การดำเนินการทดลอง การทดลองใช้หลักสูตรมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

6.1 การเตรียมการก่อนทดลอง เป็นการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู คู่มือผู้เรียน และเอกสารประกอบการสอน เตรียมสถานที่เรียนและสื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

6.2 การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน 2544 ถึง วันที่ 27 กันยายน 2544 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

6.2.1 ทำการทดสอบวัดความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ครูวิชาชีพกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างก่อนทดลองใช้หลักสูตร

6.2.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการทดลอง ใช้หลักสูตรไปยังคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อทดลองใช้หลักสูตร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดำเนินการปฐมนิเทศนักศึกษากลุ่มทดลองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตร แล้วดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และในระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนทำการสังเกตทักษะและบุคลิกภาพของนักศึกษาด้วยแบบ สังเกตทักษะและบุคลิกภาพที่สร้างขึ้น

6.2.3 ทำการทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และประเมินทักษะและ บุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองใช้หลักสูตร ใช้สถิติทดสอบ t -test dependent เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

6.2.4 ตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษากลุ่มทดลอง จากแบบทดสอบวัดความรู้และแบบวัดเจตคติ แล้วเปรียบเทียบผลก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรในเชิงสถิติ และประเมินทักษะและบุคลิกภาพของนักศึกษากลุ่มทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองใช้หลักสูตรทุกหน่วยเรียน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการดังนี้

7.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความรู้มาหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ (E_1/E_2) กำหนดเกณฑ์ไว้ไม่ต่ำกว่า 80 / 80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 (อรพรรณ พรสีมา. 2530 : 130-131)

$$E_1 = \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียน

$\bar{X}$ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองในแต่ละหน่วยเรียน

A หมายถึง คะแนนเต็มของการทดสอบในแต่ละหน่วยเรียน

$$E_2 = \frac{\bar{F}}{P} \times 100$$

เมื่อ E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอน

$\bar{F}$ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

P หมายถึง คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นนี้ เป็นการประเมินผลหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ มีวิธีการดังนี้

5.1 การประเมินหลักสูตร ในการประเมินหลักสูตรผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตร ดังนี้

5.1.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ มีค่า E_1/E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80

5.1.2 คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.3 คะแนนด้านเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.4 ค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองอยู่ในระดับมากหรือมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50

5.1.5 ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรของผู้เข้ารับการทดลองอยู่ในระดับมากหรือมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50

5.2 การปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้และได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้ดังกล่าวตลอดทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษากลุ่มทดลอง มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตร ให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นำเสนอตามวิธีการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 ขั้นตอนคือ

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
  2. การสร้างหลักสูตร
  3. การประเมินเอกสารหลักสูตร
  4. การทดลองใช้หลักสูตร
  5. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร
- สำหรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ และ 2. ผลการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

ผลการศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดทางพุทธศาสนา นักการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา และผลการวิจัยและสัมมนา ได้ข้อสรุปว่า คุณลักษณะที่ดีของครู วิชาชีพประกอบด้วย 1. คุณลักษณะด้านการสอน ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวางแผนการสอนวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาชีพ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ การนิเทศการเรียนการสอนวิชาชีพ การบริหารห้องเรียนและห้องฝึกปฏิบัติงาน การจัดบริการสนับสนุนผู้เรียนสายวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 2. คุณลักษณะด้านความรอบรู้ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาชีพเฉพาะที่สอน การจัดอาชีวศึกษา การวิเคราะห์อาชีพ ธุรกิจการตลาด วิชาชีพครู เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดการในการทำงาน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 3. คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ มนุษย์สัมพันธ์ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา

การประชาสัมพันธ์แผนงานการศึกษา การสำรวจชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ และการประเมินโครงการการจัดการศึกษา และ 4. คุณลักษณะด้านทักษะและบุคลิกภาพ ด้านทักษะควรมีทักษะในด้านการวางแผนและจัดอันดับความสำคัญ การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การบริหารเวลา การสร้างเครือข่าย การจัดการกับความขัดแย้ง การนำเสนอ การเจรจาธุรกิจ และการประเมินผล ส่วนด้านบุคลิกภาพควรมีบุคลิกภาพภายในคือ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และบุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเสียสละ และความขยันหมั่นเพียร

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ดำเนินการเป็นขั้นตอนเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน โดยใช้กรอบคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แล้วทำการคัดเลือกคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมา 3 ลำดับแรกของคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้าน หลังจากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเกี่ยวกับดัชนีชี้วัด (Indicator) ของคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้าน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย แสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่ามัธยฐาน (Mdn) ค่าควอไทล์ที่ 3 (Q_3) ค่าควอไทล์ที่ 1 (Q_1) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R.) ของคุณลักษณะครูวิชาชีพจากการทำเดลฟาย

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	Mdn	Q_3	Q_1	I.R.
ด้านการสอน				
1. การวางแผนการสอนวิชาชีพ				
1.1 การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ	4.00	5.00	4.00	1.00
1.2 การวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา	5.00	5.00	4.50	0.50
1.3 โครงการสอนวิชาชีพ	5.00	5.00	4.00	1.00
1.4 แผนการสอนวิชาชีพ	5.00	5.00	4.50	0.50
2. การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ				
2.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ	4.00	5.00	4.00	1.00
2.2 เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5.00	5.00	5.00	0.00
2.3 วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	5.00	5.00	4.50	0.50
2.4 การออกแบบการเรียนการสอนวิชาชีพ	5.00	5.00	4.50	0.50
3. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ				
3.1 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	4.00	5.00	4.00	1.00
3.2 เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	5.00	5.00	4.50	0.50
3.3 การประเมินผลด้านพุทธิพิสัย	5.00	5.00	4.00	1.00
3.4 การประเมินผลด้านจิตพิสัย	5.00	5.00	4.50	0.50
3.5 การประเมินผลด้านทักษะปฏิบัติ	5.00	5.00	4.50	0.50
ด้านความรู้				
1. อาชีวศึกษา				
1.1 ปรัชญาการจัดอาชีวศึกษา	4.00	5.00	3.50	1.50
1.2 หลักการจัดอาชีวศึกษา	4.00	5.00	3.50	1.50
1.3 รูปแบบการจัดอาชีวศึกษา	5.00	5.00	4.00	1.00
1.4 กฎหมายเกี่ยวกับอาชีพ	4.00	4.00	3.00	1.00

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	Mdn	Q ₃	Q ₁	I.R.
2. วิชาชีพครู				
2.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	5.00	5.00	4.00	1.00
2.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	5.00	5.00	4.50	0.50
2.3 กฎหมายครู	4.00	5.00	3.50	1.50
2.4 การพัฒนาครูวิชาชีพ	5.00	5.00	4.00	1.00
3. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา				
3.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	4.00	5.00	3.50	1.50
3.2 นวัตกรรมการศึกษา	5.00	5.00	4.50	0.50
3.3 การผลิตสื่อการเรียนการสอน	5.00	5.00	4.00	1.00
3.4 เทคโนโลยีช่วยสอน	5.00	5.00	4.50	0.50
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ				
1. มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ				
1.1 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์	4.00	4.00	3.00	1.00
1.2 กระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์	4.00	5.00	3.50	1.50
1.3 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์	5.00	5.00	4.00	1.00
1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์	4.00	4.00	3.00	1.00
2. การประสานความร่วมมือทางการศึกษา				
2.1 รูปแบบการประสานความร่วมมือทางการศึกษา	4.00	5.00	4.00	1.00
2.2 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการ ประสานความร่วมมือทางการศึกษา	5.00	5.00	4.50	0.50
2.3 บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการใน การประสานความร่วมมือทางการศึกษา	5.00	5.00	4.50	0.50
2.4 ปัญหาและอุปสรรคในการประสาน ความร่วมมือทางการศึกษา	4.00	5.00	4.00	1.00

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	Mdn	Q ₃	Q ₁	I.R.
3. การสำรวจชุมชน				
3.2 หลักการสำรวจชุมชน	4.00	5.00	3.50	1.50
3.3 วิธีการสำรวจชุมชน	4.00	4.00	3.00	1.00
3.4 การวางแผนการสำรวจชุมชน	4.00	4.00	3.00	1.00
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจชุมชน	4.00	5.00	3.50	1.50
ด้านทักษะและบุคลิกภาพ				
1. ทักษะการแก้ปัญหา				
1.1 การวิเคราะห์ปัญหา	5.00	5.00	4.50	0.50
1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา	5.00	5.00	4.50	0.50
1.3 การปฏิบัติตามแผน	5.00	5.00	4.50	0.50
1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา	5.00	5.00	4.00	1.00
2. ทักษะการนำเสนอ				
2.1 การเตรียมข้อมูล	4.00	5.00	3.50	1.50
2.2 การพูดอธิบาย	5.00	5.00	4.50	0.50
2.3 การใช้กิริยาท่าทาง	5.00	5.00	4.00	1.00
2.4 การสร้างความสนใจ	4.00	5.00	4.00	1.00
2.5 การสรุปผล	4.00	5.00	3.50	1.50
3. บุคลิกภาพ				
3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู	5.00	5.00	4.50	0.50
3.2 ความรับผิดชอบ	5.00	5.00	4.50	0.50
3.3 ความมีระเบียบวินัย	5.00	5.00	4.00	1.00
3.4 ความเมตตากรุณา	5.00	5.00	3.50	1.50
3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง	5.00	5.00	4.00	1.00

จากตาราง 4 คุณลักษณะของครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพทั้งในด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ มีค่ามัธยฐาน (Mdn) ตั้งแต่ 4.00 - 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R.) มีค่าตั้งแต่ 0.50 - 1.50 เมื่อพิจารณาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าทุกข้อของคุณลักษณะครูวิชาชีพมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ผลการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และ 2. ผลการร่างหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลแบ่งออกเป็น 6 หลักสูตร แยกตามประเภทของสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วย 1. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.-เกษตรศึกษา) 2. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.อ.บ.) 3. หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.-คหกรรมศาสตรศึกษา) 4. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.-ธุรกิจศึกษา) 5. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-นาฏศิลป์และดุริยางค์) และ 6. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-ศิลปกรรม)

ผลการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นำเสนอเป็น 4 ด้าน คือ 1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2. เนื้อหาหลักสูตร 3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4. การประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีปรัชญาในการจัดศึกษา ดังนี้

" สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนากำลังคนให้มี

คุณสมบัติพร้อมที่จะประยุกต์และพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย "

ผลการวิเคราะห์ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ นำมาเปรียบเทียบกับได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพ

หลักสูตร	ปรัชญาของหลักสูตร	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	คุณลักษณะบัณฑิต ที่มุ่งเน้น
1. วิทยาศาสตร์ บัณฑิต (วท.บ.- เกษตรศึกษา)	ยึดตามปรัชญาของ สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล *	1. ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูเกษตร หรือนักวิชาการเกษตร 2. วางแผนการปฏิบัติงานอย่าง รอบคอบ ประหยัด รวดเร็ว 3. มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ความคิดสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์ มีจรรยาบรรณต่อการเป็นครูหรือ นักเกษตร และมีความรับผิดชอบ ต่อการพัฒนาสังคม	1. การสอน 2. ทักษะในการ ทำงาน 3. บุคลิกภาพ 4. เจตคติที่ดี 5. การพัฒนา ชุมชน
2. ครุศาสตร์ อุตสาหกรรม บัณฑิต (ค.อ.บ.)	ผลิตครูช่างที่มีความรู้ ความสามารถและ ศักยภาพได้ตาม มาตรฐาน พัฒนาช่าง เทคนิคเพื่อไปพัฒนา อุตสาหกรรมของชาติ	1. ผลิตครูช่างที่มีความเชี่ยวชาญ ในวิชาเฉพาะสาขา 2. ผลิตครูช่างที่มีความสามารถในการสอน 3. มีความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน การแก้ปัญหา มีความรอบ คอบ มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา 4. มีคุณธรรม สำนึกในจรรยา บรรณครู และรับผิดชอบต่อสังคม	1. ความรอบรู้ ในวิชาชีพ 2. การสอน 3. ทักษะการ ทำงาน 4. เจตคติที่ดี 5. พัฒนาสังคม
3. คหกรรม ศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.- คหกรรม ศาสตรศึกษา)	มุ่งพัฒนากำลังคน ให้มีความสามารถ ทางด้านวิชาการและ วิชาชีพ สามารถ ประยุกต์และพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการ	1. มีความรู้ความสามารถในวิชา คหกรรมศาสตร์เพียงพอต่อการ นำไปสอน 2. มีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ครู 3. เป็นผู้นำในสังคม สามารถค้น คว้าวิจัยและเผยแพร่ความรู้ การ	1. ความรอบรู้ใน วิชาชีพ 2. การสอน 3. ทักษะในการ ทำงาน

ตาราง 5 (ต่อ)

หลักสูตร	ปรัชญาของหลักสูตร	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	คุณลักษณะบัณฑิต ที่มุ่งเน้น
3. คหกรรม (ต่อ)	พัฒนาตนเอง ครอบ ครัว และสังคม	ตัดสินใจ การวางแผนและการแก้ ปัญหา ใช้เทคโนโลยีปรับปรุงการ ทำงาน 4. ปลูกฝังคุณธรรม ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความขยันอดทน ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ ที่ดีกับคนอื่น และมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพ	4. บุคลิกภาพ 5. เจตคติที่ดี 6. ความสัมพันธ์ กับชุมชน
4. บริหารธุรกิจ บัณฑิต (บธ.บ.- ธุรกิจศึกษา)	ยึดตามปรัชญาของ สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล *	1.ผลิตครูธุรกิจสำหรับทำหน้าที่ สอนหรือฝึกอบรมในองค์การธุรกิจ 2.มีความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อ ระดับสูงต่อไป	1. การสอน 2. ความรอบรู้
5. ศึกษาศาสตร บัณฑิต (ศษ.บ.- นาฏศิลป์และ ดุริยางค์)	ยึดตามปรัชญาของ สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล *	1. ผลิตครูที่มีความสามารถในการ สอนและมีความชำนาญใน วิชาเฉพาะ 2. มีความคิดสร้างสรรค์ การวาง แผนการทำงาน พัฒนาตนเอง ตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม 3. มีคุณธรรมจริยธรรม ความ สามัคคี มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันอดทนรับผิดชอบต่อสังคม	1. การสอน 2. ความรอบรู้ใน วิชาชีพเฉพาะ 3. ทักษะในการ ทำงาน 4. เจตคติที่ดี 5. บุคลิกภาพ 6. การพัฒนา สังคม

ตาราง 5 (ต่อ)

หลักสูตร	ปรัชญาของหลักสูตร	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	คุณลักษณะบัณฑิต ที่มุ่งเน้น
6.ศึกษาศาสตร์ บัณฑิต (ศษ.บ.- ศิลปกรรม)	ยึดตามปรัชญาของ สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล *	1. ผลิตครูช่างศิลปหัตถกรรมที่มี ความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะ 2. ผลิตครูช่างศิลปหัตถกรรมที่มี ความสามารถในการสอน 3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีกิจนิสัย ในการค้นคว้า การวางแผน การ แก้ปัญหาอย่างรอบคอบ 4. มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สำนึก ในจรรยาครู และรับผิดชอบต่อ สังคม	1. ความรอบรู้ใน วิชาชีพเฉพาะ 2. การสอน 3. ทักษะในการ ทำงาน 4. บุคลิกภาพ 5. เจตคติที่ดี 6. การพัฒนา สังคม

จากตาราง 5 หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่ไม่ระบุปรัชญาของหลักสูตรไว้เป็นการเฉพาะแต่ใช้ปรัชญาการศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกำหนดไว้เป็นปรัชญาของหลักสูตร มีเพียง 2 หลักสูตรที่มีปรัชญาของหลักสูตรโดยเฉพาะ ได้แก่ หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) และหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.-คหกรรมศาสตรศึกษา) ส่วนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า ทุกหลักสูตรได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตครูวิชาชีพให้มีคุณลักษณะใน 6 ด้าน คือ 1. การสอน 2. ความรอบรู้ 3. ทักษะในการทำงาน 4. บุคลิกภาพ 5. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและอาชีพครู และ 6. การพัฒนาชุมชนและสังคม

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดรูปแบบของหลักสูตรเป็น 2 รูปแบบ คือ 1. หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี และ 2. หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง 2-3 ปี โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ 1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชาคือ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์ และพลศึกษาและนันทนาการ 2. หมวดวิชาเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย วิชาเฉพาะสาขา และวิชาการศึกษาหรือวิชาชีพครู และ 3. หมวดวิชาเลือกเสรี

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร นำเสนอเป็น 2 ด้าน คือ 1. การวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และ 2. การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล

หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีโครงสร้างหลักสูตร ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 โครงสร้างหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

หลักสูตร	หมวดวิชา				หน่วยกิต รวม
	ศึกษาทั่วไป	วิชาเฉพาะ		เลือกเสรี	
		เฉพาะสาขา	วิชาการศึกษา		
1.วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.-เกษตรศึกษา)	41	66	32	6	145
*2.ครุศาสตรอุตสาหกรรม บัณฑิต (ค.อ.บ.) (เป็นหลักสูตร 2-3 ปีต่อเนื่อง)	15-18	40-45	21	3-6	81-87
3.คหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศ.บ.-คหกรรมศาสตร์ ศึกษา)	35	72	31	6	144
4.บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.-ธุรกิจศึกษา)	35	75	30	6	146
5.ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-นาฏดุริยางคฯ)	38	72	26-36	6	140-150
6.ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.-ศิลปกรรม)	32	82	30	6	150
เกณฑ์มาตรฐานทบวงฯ	30	84(4 ปี),42(2-3 ปีต่อเนื่อง)		6	120-150

จากตาราง 6 โครงสร้างหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งออกเป็น 3 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี เมื่อพิจารณาหน่วยกิตรวม พบว่า ทุกหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตระหว่าง 140-150 หน่วยกิต (หลักสูตร 4 ปี) และ 81 - 87 หน่วยกิต (หลักสูตร 2-3 ปีต่อเนื่อง) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด เมื่อพิจารณาจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาพบว่า ทุกหลักสูตรกำหนดจำนวนหน่วยกิตไว้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดเช่นเดียวกัน

2.2 การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา

หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในกลุ่มวิชาการศึกษาจัดเป็นหลักสูตรภาคบังคับที่กำหนดให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพทุกคนต้องเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชาคือ กลุ่มวิชาการศึกษาพื้นฐาน(บังคับ) กลุ่มวิชาการศึกษาเฉพาะสาขา และกลุ่มวิชาการศึกษาเลือก การวิเคราะห์หลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา และ 2. การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรในกลุ่มวิชาการศึกษา แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา

กลุ่มวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	ผู้รับผิดชอบ
1. การศึกษาพื้นฐาน	1. จิตวิทยาการศึกษา	2	คณะศึกษาศาสตร์
	2. หลักการอาชีพศึกษา	2	
	3. การวัดและประเมินผลการศึกษา	2	
	4. การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา	2	
	5. เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น	2	
	6. ปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา	1	
	7. หลักและวิธีการสอน	2	
	8. ปฏิบัติการสอน	1	
	รวม	14	
2. การศึกษาเฉพาะสาขา	1. การพัฒนาหลักสูตร	2	คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิชาชีพ
	2. การฝึกสอน	4	
	หน่วยกิตที่ขาดอยู่ให้เลือกจากวิชาการศึกษาของคณะวิชาชีพ		
	รวม	ไม่ต่ำกว่า 12	
3. การศึกษาเลือก	เลือกจากรายวิชาการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์	ไม่ต่ำกว่า 2	คณะศึกษาศาสตร์
	รวมทั้งหมด	ไม่ต่ำกว่า 30	

จากตาราง 7 โครงสร้างหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพในกลุ่มวิชาการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเฉพาะสาขา และการศึกษาเลือก เมื่อพิจารณาจำนวนหน่วยกิตรวม พบว่า หลักสูตรกำหนดไว้อย่างน้อย 30 หน่วยกิต แต่ในทางปฏิบัติแต่ละหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพอาจกำหนดจำนวนหน่วยกิตไว้แตกต่างกันและไม่เป็นไปตามเกณฑ์หลักสูตรที่คณะศึกษาศาสตร์กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามทุกหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตในกลุ่มวิชาการศึกษาไว้ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต ตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.) กำหนด ส่วนหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ 2 คณะ คือ 1. คณะศึกษาศาสตร์ รับผิดชอบกลุ่มวิชาการศึกษาพื้นฐาน กลุ่มวิชาการศึกษาเฉพาะ(รับผิดชอบเพียงบางวิชาเท่านั้น) และกลุ่มวิชาการศึกษาเลือก 2. คณะวิชาชีพ รับผิดชอบกลุ่มวิชาการศึกษาเฉพาะสาขาของแต่ละคณะวิชาชีพ

2.3 การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา

ผลการวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา นำเสนอเป็น 2 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา และ
2. การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา

2.3.1 การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา

ผลการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพในกลุ่มวิชาการศึกษา แสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	คุณลักษณะครูวิชาชีพที่มุ่งเน้น
1. เพื่อผลิตครูวิชาชีพระดับปริญญาตรี ทางด้าน เกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ คหกรรม ศิลปกรรม และนาฏศิลป์และดุริยางค์	- ผลิตครูวิชาชีพสาขาเฉพาะต่างๆ
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ ความสามารถ และทักษะใน วิชาชีพไปถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป	- ด้านการสอน - ด้านความรอบรู้
3. เพื่อให้มีทักษะในการสอน สามารถปฏิบัติตามขั้นตอน ของหลักการสอนและวิธีสอนได้อย่างเหมาะสม	- ด้านการสอน
4. เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อ มีเจตคติที่ดีและมีศรัทธาต่ออาชีพครู	- บุคลิกภาพความเป็นครู

ตาราง 8 (ต่อ)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	คุณลักษณะครูวิชาชีพที่มุ่งเน้น
5. เพื่อให้มีความสามารถในการให้คำแนะนำประสานงาน ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ร่วมงาน รวมทั้งติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน	- ทักษะในการทำงาน
6. เพื่อให้สามารถจัดดำเนินการหรือร่วมกับหน่วยงานอื่น ในการสัมมนาหรือฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร หลักสูตร ตำราเรียน และอุปกรณ์การสอนต่างๆ	- ทักษะในการทำงาน - ความสัมพันธ์กับชุมชนและสถาน ประกอบการหรือหน่วยงานอื่นๆ
7. เพื่อให้มีนิสัยรักการศึกษา ค้นคว้า วางแผน และ เตรียมการสอน โดยถือเป็นงานหลักของหน้าที่ครู	- ทักษะในการทำงาน
8. เพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับงานด้าน การศึกษาวิชาชีพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์และมี ประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนและการจัดดำเนินงาน ด้านอาชีวศึกษาในแขนงวิชาต่างๆ	- ทักษะในการทำงาน

จากตาราง 8 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในกลุ่มวิชาการศึกษามุ่งผลิตบัณฑิตครู วิชาชีพให้มีคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1. ด้านการสอน 2. ด้านความ รอบรู้ 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ 4. ด้านทักษะในการทำงาน และ 5. ด้านบุคลิกภาพของครู

2.3.2 การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา

การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ รายวิชาที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะศึกษาศาสตร์ เนื่องจากเป็นรายวิชาพื้นฐานที่นักศึกษา สายครูวิชาชีพต้องเรียนเหมือนกันทุกๆ หลักสูตร รายวิชาที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 10 รายวิชา ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์รายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษา

รายวิชา	จุดมุ่งหมายรายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	เนื้อหาสำคัญ
1.จิตวิทยาการศึกษา	1.เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ 2.แก้ปัญหาในการปกครองชั้นเรียนและปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้เรียน 3.นำความรู้ทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้กับครอบครัวตนเองและสังคม 4.พัฒนากิจนิสัยผู้เรียนเรื่อง การค้นคว้าด้วยตนเอง	ศึกษาขอบข่ายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมและแรงจูงใจ บุคลิกภาพ และการปรับตัว เซอร์วิปัญญา การจำการลืม ทฤษฎีการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน	- ธรรมชาติของผู้เรียน - หลักการเรียนรู้ - ความแตกต่างระหว่างบุคคล - ความพร้อมและแรงจูงใจ บุคลิกภาพ และการปรับตัว - เซอร์วิปัญญา การจำและการลืม - มนุษย์สัมพันธ์
2.หลักการอาชีวศึกษา	1.เข้าใจความหมายของการศึกษาและการอาชีวศึกษา 2.วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาการจัดอาชีวศึกษา 3.เข้าใจวิวัฒนาการด้านการจัดอาชีวศึกษา 4.เข้าใจนโยบายและแนวโน้มการจัดอาชีวศึกษาของไทย 5.เข้าใจความสัมพันธ์ของการอาชีวศึกษากับการพัฒนาคน 6.เข้าใจกฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	ศึกษาความหมายของการศึกษาและการอาชีวศึกษา ปรัชญาการศึกษา แนวการจัดอาชีวศึกษา การพัฒนากำลังคน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	- ความหมายของการอาชีวศึกษา - ปรัชญาอาชีวศึกษา - วิวัฒนาการและแนวโน้มอาชีวศึกษา - การพัฒนากำลังคน - รูปแบบการจัดอาชีวศึกษา - กฎหมายอาชีพ

ตาราง 9 (ต่อ)

รายวิชา	จุดมุ่งหมายรายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	เนื้อหาสำคัญ
3.การวัดและประเมินผลการศึกษา	1.เข้าใจพื้นฐานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน 2.มีทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล 3.เลือกใช้เครื่องมือวัดผลได้อย่างเหมาะสม 4.เข้าใจวิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน 5.ประเมินผลและตัดสินผล การเรียนได้ถูกต้อง 6.ตระหนักถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผล	ศึกษาความรู้พื้นฐาน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน จุดประสงค์การเรียน การสอน การสร้างและ พัฒนาเครื่องมือวัดผล การประเมินผลการเรียน และการประเมินโครง การ	- ลักษณะการวัด และประเมินผลการ เรียนการสอน - จุดประสงค์การ เรียนการสอน - เครื่องมือวัดผล - การประเมินผล การเรียนการสอน - การประเมินโครง การ
4. การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา	1.เข้าใจหลักการวิจัยการศึกษา 2.เขียนโครงการวิจัยการศึกษา 3.ปฏิบัติการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา 4.เขียนรายงานการวิจัย 5.มีกิตินิสัยแสวงหาความรู้ อยู่เสมอ 6.ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย	ศึกษาความหมายและ ประเภทของการวิจัย ทางการศึกษา สมมติฐานการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ปัญหา วิจัย เอกสารและงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล รายงานการวิจัย	- หลักการวิจัย - ปัญหาวิจัย - เอกสารและงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง - การเก็บข้อมูล - การวิเคราะห์ข้อมูล - การเขียนรายงาน

ตาราง 9 (ต่อ)

รายวิชา	จุดมุ่งหมายรายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	เนื้อหาสำคัญ
5. เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น	1.เข้าใจบทบาทของนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 2.วิเคราะห์ระบบการสอน 3.มีทักษะในการเลือกและใช้สื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา 4.ตระหนักถึงคุณค่าสื่อการสอนและนวัตกรรมการศึกษา	ศึกษาบทบาท คุณค่า หลักการของนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิเคราะห์ระบบการสอน เลือกและใช้สื่อประเภทต่างๆ	- บทบาทของสื่อและนวัตกรรมการศึกษา - ระบบการสอน - การเลือกและใช้สื่อการสอน
6.ปฏิบัติการเทคโนโลยีทางการศึกษา	1.เข้าใจกระบวนการผลิตสื่อการสอน 2.มีทักษะการผลิตสื่อการสอน 3.เข้าใจวิธีหาประสิทธิภาพสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น 4.มีเจตคติที่ดีต่อการผลิตสื่อการสอน	ศึกษากระบวนการผลิตสื่อการสอน ฝึกปฏิบัติการผลิตและใช้สื่อการสอนประเภทต่างๆ ประเมินคุณภาพของสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น	- กระบวนการผลิตสื่อการสอน - ทักษะการผลิตและใช้สื่อการสอน - ประสิทธิภาพสื่อการสอน
7.หลักและวิธีการสอน	1.เข้าใจหลักสูตรและการสอน 2.เข้าใจองค์ประกอบการเรียนรู้การสอน 3.เข้าใจหลักการสอนและทักษะการสอน 4.เข้าใจวิธีสอนที่เหมาะสมกับการสอนวิชาชีพ 5.มีเจตคติที่ดีต่อการสอน 6.ตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นครู	ศึกษาหลักสูตรและการสอน องค์ประกอบการเรียนรู้การสอน ความเป็นครูที่ดี หลักการสอน ทักษะการสอน วิธีสอนแบบต่างๆ	- หลักสูตรและการสอน - องค์ประกอบของการเรียนการสอน - หลักการสอน - ทักษะการสอน - วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ - คุณลักษณะครูที่ดี

ตาราง 9 (ต่อ)

รายวิชา	จุดมุ่งหมายรายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	เนื้อหาสำคัญ
8.ปฏิบัติการสอน	1.ฝึกทักษะในการสอน 2.สามารถวางแผนการสอนได้ 3.ทดลองสอนหน้าชั้นเรียน 4.ปรับปรุงตนเองให้มีความพร้อมก่อนออกฝึกสอน 5.มีความมั่นใจในการสอน	ศึกษาวิธีเตรียมการสอน การจัดทำแผนการสอน ฝึกทักษะการสอน ปรับปรุงบุคลิกภาพความเป็นครู การฝึกสอนหน้าชั้นตามสาขาวิชา	- การเตรียมการสอน - ฝึกทักษะการสอน - บุคลิกภาพความเป็นครู - การฝึกสอนหน้าชั้น
9.การพัฒนาหลักสูตร	1.เข้าใจความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร 2.เข้าใจการพัฒนาหลักสูตร 3.มีทักษะการเขียนประมวลการสอนรายวิชา 4.ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการเรียนการสอน	ศึกษาความหมายของหลักสูตร ความสำคัญองค์ประกอบ ประเภทของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การเขียนประมวลการสอนตามรายวิชาเอก	- ลักษณะสำคัญของหลักสูตร -การพัฒนาหลักสูตร - ประมวลการสอน
10.ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรม และชุมชน	1.เข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน 2.เข้าใจการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของอุตสาหกรรม 3.เข้าใจวิธีแสวงหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน 4.เข้าใจกลวิธีเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน	ศึกษาความรู้เบื้องต้นของโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน ความเปลี่ยนแปลง ความแตกต่างของอุตสาหกรรม วิธีแสวงหาความร่วมมือ สัมพันธภาพระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน	- ความรู้เกี่ยวกับโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน - ความเปลี่ยนแปลง - ความแตกต่าง - ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน

จากตาราง 9 แสดงผลการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและคำอธิบายรายวิชาของกลุ่มวิชาการศึกษาทั้ง 10 รายวิชา พบว่า แต่ละรายวิชาต่างมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีรายวิชาใดที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งนี้ สืบเนื่องจากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชาและผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญของรายวิชา และผลจากการวิเคราะห์รายวิชาครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการร่างหลักสูตรต่อไป

3. ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดระบบการศึกษาแบบทวิภาค โดยแบ่งเวลาในปีการศึกษาหนึ่งๆ เป็น 2 ภาคการศึกษา แต่ละภาคการศึกษามีระยะเวลาเรียน 18 สัปดาห์ และบางหลักสูตรอาจจัดการศึกษาในภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นภาคการศึกษาไม่บังคับ ใช้เวลาเรียน 6-9 สัปดาห์ ลักษณะของการจัดการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป 2. กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา และ 3. กลุ่มวิชาการศึกษา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แสดงในตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

กลุ่มวิชา	เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอน
1. วิชาศึกษาทั่วไป	1. ให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต 2. ให้ความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อขั้นสูง 3. พัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และเจตคติที่ดี 4. ให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาเฉพาะทางด้านศิลปศาสตร์
2. วิชาชีพเฉพาะสาขา	1. ให้ความรู้พื้นฐานงานอาชีพทั่วไป 2. ให้ความรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพเฉพาะจนเกิดความรู้ชำนาญ 3. ให้มีความรู้วิชาชีพเฉพาะเพียงพอที่จะนำไปสอนได้
3. วิชาการศึกษา	1. ให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาหรือวิชาชีพครู 2. พัฒนาทักษะการสอนและการถ่ายทอดความรู้ 3. ปรับปรุงบุคลิกภาพความเป็นครู 4. สร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู

จากตาราง 10 เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลแตกต่างกันไปตามกลุ่มวิชาต่างๆ ของหลักสูตร โดยที่กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปมุ่งให้มีความรู้พื้นฐานและพัฒนาบุคลิกภาพ กลุ่มวิชาชีพเฉพาะมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้เชี่ยวชาญ และกลุ่มวิชาการศึกษามุ่งให้เกิดความรู้วิชาชีพครู พัฒนาบุคลิกภาพความเป็นครู และความสามารถในด้านการสอน

4. ผลการวิเคราะห์การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การประเมินผลการเรียนรายวิชา และ 2. การประเมินผลการสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การประเมินผลการเรียนรายวิชา ใช้วิธีการประเมินทั้งอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม วิชาทฤษฎีใช้วิธีการประเมินผลทั้งอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม วิชาปฏิบัติใช้วิธีการประเมินผลแบบ อิงกลุ่ม ส่วนคะแนนการประเมินผลได้จาก 1. การสอบย่อยหรือสอบกลางภาค 2. การสอบปลายภาค 3. การพิจารณากิจกรรมหรืองานที่มอบหมาย และ 4. การพิจารณาकिनัยในการเรียนและมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4.2 การประเมินผลการสำเร็จการศึกษา ยึดตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด นั่นคือ ต้องเรียนครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้และต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 แต่มีระดับคะแนนจึงจะถือว่าเรียนจบตามหลักสูตร ทุกภาคเรียนที่เข้าศึกษาถ้านักศึกษาได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 จะได้รับการเตือนจากคณะให้อยู่ในภาวะรอพินิจ

2. ผลการร่างหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมาใช้เป็นแนวทางในการร่างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ

โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สภาพปัญหาและความต้องการ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จคือ ครู เพราะครูเป็นบุคคลที่นโยบายของการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติโดยตรง จนอาจกล่าวได้ว่าครูเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเลยทีเดียว ครูที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่งจะช่วยเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในอันที่จะช่วยเหลือกันสร้างและพัฒนาครูให้ได้ครูที่ดีมีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวัง

สถาบันฝึกหัดครูมีบทบาทในการผลิตครูออกไปรับใช้สังคม จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนับเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูทางด้านอาชีวศึกษาหรือครูวิชาชีพในสาขาต่างๆ ดังนี้คือ เกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม พาณิชยกรรม ช่างอุตสาหกรรม และนาฏศิลป์และดุริยางค์ โดยมีคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิชาชีพแต่ละคณะร่วมกันรับผิดชอบในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากการศึกษาที่ผ่านมาและข้อมูลจากการวิจัยประเมินหลักสูตรพบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาสายครูวิชาชีพส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ อาทิ ความสามารถในการสอน คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การวางแผนการจัดการ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนความสามารถพิเศษ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาต่างประเทศ การวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุของความด้อยคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวมีหลายประการ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพเหล่านี้ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์หลักสูตรพบว่า หลักสูตรเองมีลักษณะแยกส่วนขาดการบูรณาการทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เนื้อหาและกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ 1. กลุ่มวิชาชีพ มีคณะวิชาชีพเป็นผู้รับผิดชอบ 2. กลุ่มวิชาครู มีคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ และ 3. กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป มีคณะศิลปศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังพบว่าภายในแต่ละกลุ่ม วิชาด้วยกันเองยังขาดการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนอาจารย์ผู้สอนยัง

คงมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรายวิชาที่แยกย่อยออกไปทำให้ขาดการปรึกษาหารือหรือประสานงานการสอนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ดีให้นักศึกษาได้ จึงเท่ากับว่าหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่ผ่านมามุ่งสร้างครูวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถแบบแยกส่วน โดยหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะไปผสมผสานกันได้เองเมื่อออกไปทำงานแล้ว ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นพบว่าอาจารย์ผู้สอนยังคงใช้วิธีบรรยายเป็นหลักขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นต้นแบบแก่นักศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนขาดการกระตุ้นให้นักศึกษาครูได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิด อาจารย์ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนการสอนและมักจะพูดเสมอว่า "เธอไปสอนอย่างที่คุณบอกอย่าไปสอนอย่างที่ครูทำ" ดังนั้นจึงมักจะพบเสมอว่า นักศึกษาครูซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรมีความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีแต่นำไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

สภาพปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาสายครูวิชาชีพขึ้น โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่นักศึกษาสายครูวิชาชีพยังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหัดครูวิชาชีพเพื่อพิจารณากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงสร้างหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าว แล้วนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรตรวจสอบโครงร่างและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้เสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

2.2 หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพที่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน (Interdisciplinary Curriculum) จากรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ส่วนกระบวนการเรียนการสอนมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่พึงประสงค์ได้

2.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสอน มีความรู้ความสามารถในด้านการวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิค และวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 2. ด้านความรู้ มีความรอบรู้เกี่ยวกับอาชีพศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ มีความรู้ความสามารถในด้าน มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน และ 4. ด้านทักษะ และบุคลิกภาพ มีทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการนำเสนอ และบุคลิกภาพความเป็นครู

2.4 เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรยึดตามเนื้อหาจากรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาตาม หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2541 ประกอบด้วย 10 รายวิชา ดังนี้คือ 1. จิตวิทยาการศึกษา 2. หลักการอาชีพศึกษา 3. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน 4. หลักและวิธีการสอน 5. ปฏิบัติการสอน 6. การพัฒนาหลักสูตร 7. เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น 8. ปฏิบัติการเทคโนโลยีทางการศึกษา 9. การวัดและ การประเมินผลการศึกษา และ 10. การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา

การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาวิชาในรายวิชาการศึกษา แล้วทำการคัดเลือก เนื้อหาวิชามาบรรจุไว้ในหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยเรียน แต่ละ หน่วยเรียน ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์ของหน่วยเรียน เนื้อหา การแบ่งหน่วยเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน

หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน

ครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพในด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู และ ด้านทักษะและบุคลิกภาพ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 9 คาบ ดังนี้

- 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ (3 คาบ)
- 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ (3 คาบ)
- 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต (3 คาบ)

หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี

ครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพในด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา และด้านทักษะและบุคลิกภาพ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 15 คาบ ดังนี้

- 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ (3 คาบ)
- 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ (6 คาบ)
- 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ (6 คาบ)

หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ
ครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพในด้านความรอบรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษา
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ แบ่งเนื้อหา
ออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 9 คาบ ดังนี้

3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ (2 คาบ)

3.2 การจัดอาชีวศึกษา (5 คาบ)

3.3 การสำรวจชุมชน (2 คาบ)

หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

ครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพในการสอน และด้านทักษะและ
บุคลิกภาพ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 16 คาบ ดังนี้

4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ (6 คาบ)

4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ (6 คาบ)

4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ (4 คาบ)

2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียน ประยุกต์ใช้วิธีสอน
แบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบ
กิจกรรม ดังนี้

2.5.1 วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่นำมาใช้ใน
แต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้คือ ขั้นกำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์
ขั้นตั้งสมมติฐานหรือวางแผนแก้ปัญหา ขั้นลงมือปฏิบัติการ และ ขั้นการวิเคราะห์และการสรุป
ผล

2.5.2 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิด
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ขณะเดียวกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิด
ทักษะการทำงานเป็นทีม

สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติในแต่ละหน่วยเรียน
ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารประกอบ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เกมหรือกิจกรรม
กรณีศึกษา ชมวีดิทัศน์ การอภิปราย ปฏิบัติงานแต่ละหน่วยเรียน

2.6 สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วย เอกสารประกอบการสอน หนังสืออ่านประกอบ เกมหรือกิจกรรม กรณีศึกษา แผ่นภาพ
โปสเตอร์ วิดิทัศน์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอนต่างๆ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สไลด์
เครื่องฉายภาพทึบแสง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.7 การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร มี 2 ลักษณะคือ

2.7.1 การวัดผลและประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียนด้วยเครื่องมือวัดที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน

2.7.2 การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร เป็นการวัดสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ เกี่ยวกับคุณลักษณะศรัทธาชีพ และแบบประเมินด้านทักษะและบุคลิกภาพ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินเอกสารหลักสูตร

ผลการประเมินเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร 2. การประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร และ 3. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. สภาพปัญหาและความต้องการ	4.14	0.38	มาก
2. หลักการของหลักสูตร	4.29	0.49	มาก
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.43	0.53	มาก
4. เนื้อหาของหลักสูตร	4.00	0.58	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.43	0.53	มาก
6. สื่อการเรียนการสอน	4.14	0.69	มาก
7. การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร	4.29	0.49	มาก
8. ระยะเวลาเรียน	4.00	0.82	มาก
9. กิจกรรมการทำงานกลุ่ม	4.14	0.38	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
10. หน่วยเรียนที่ 1	4.29	0.49	มาก
10.1 แผนการสอนที่ 1.1	4.43	0.53	มาก
10.2 แผนการสอนที่ 1.2	4.14	0.69	มาก
10.3 แผนการสอนที่ 1.3	4.29	0.49	มาก
11. หน่วยเรียนที่ 2	4.14	0.69	มาก
11.1 แผนการสอนที่ 2.1	4.00	0.82	มาก
11.2 แผนการสอนที่ 2.2	4.43	0.53	มาก
11.3 แผนการสอนที่ 2.3	4.14	0.38	มาก
12. หน่วยเรียนที่ 3	4.14	0.38	มาก
12.1 แผนการสอนที่ 3.1	4.14	0.69	มาก
12.2 แผนการสอนที่ 3.2	4.29	0.76	มาก
12.3 แผนการสอนที่ 3.3	4.00	0.58	มาก
13. หน่วยเรียนที่ 4	4.57	0.53	มากที่สุด
13.1 แผนการสอนที่ 4.1	4.43	0.53	มาก
13.2 แผนการสอนที่ 4.2	4.29	0.49	มาก
13.3 แผนการสอนที่ 4.3	4.14	0.38	มาก

จากตาราง 11 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 - 4.57 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.30 - 0.82 แสดงว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากจนถึงมากที่สุด

3.2 การประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร

ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมาย ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร (IOC) และการแปลความหมาย

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
1. สภาพปัญหาและความต้องการกับหลักการของหลักสูตร	0.86	สอดคล้อง
2. สภาพปัญหาและความต้องการกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3. หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับเนื้อหาหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
5. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอน	1.00	สอดคล้อง
6. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับการวัดผลประเมินผลหลักสูตร	0.86	สอดคล้อง
7. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 1	1.00	สอดคล้อง
8. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 2	1.00	สอดคล้อง
9. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 3	1.00	สอดคล้อง
10. จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 4	1.00	สอดคล้อง
11. ความสอดคล้องภายในหน่วยเรียนที่ 1	1.00	สอดคล้อง
11.1 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.1	1.00	สอดคล้อง
11.2 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.2	1.00	สอดคล้อง
11.3 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.3	0.86	สอดคล้อง
12. ความสอดคล้องภายในหน่วยเรียนที่ 2	0.86	สอดคล้อง
12.1 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 2.1	1.00	สอดคล้อง
12.2 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 2.2	1.00	สอดคล้อง
12.3 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 2.3	0.86	สอดคล้อง
13. ความสอดคล้องภายในหน่วยเรียนที่ 3	0.86	สอดคล้อง
13.1 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 3.1	0.86	สอดคล้อง
13.2 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 3.2	1.00	สอดคล้อง
13.3 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 3.3	0.86	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
14. ความสอดคล้องภายในหน่วยเรียนที่ 4	1.00	สอดคล้อง
14.1 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 4.1	1.00	สอดคล้อง
14.2 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 4.2	0.86	สอดคล้อง
14.3 ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 4.3	0.86	สอดคล้อง

จากตาราง 12 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.86 - 1.00 แสดงว่าองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน

3.3 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

3.3.1 สภาพปัญหาและความต้องการ ได้ปรับปรุงในด้านภาษาและเขียนให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร

3.3.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้ปรับปรุงในด้านภาษาและเขียนให้ชัดเจนขึ้น

3.3.3 เนื้อหาของหลักสูตร ได้แก้ไขคำว่า "หน่วยการเรียนรู้" เป็นคำว่า "หน่วยเรียน" เพราะคำว่า "หน่วยการเรียนรู้" เป็นคำที่ใช้แสดงอัตราเวลาเรียนของแต่ละรายวิชาในหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษา อาจทำให้เกิดความสับสนในภายหลังได้

3.3.4 หน่วยเรียนที่ 1 ได้ปรับปรุงเนื้อหาของแต่ละแผนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียน

3.3.5 หน่วยเรียนที่ 3 ได้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการสอนที่ 3.2 เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียน

3.3.6 หน่วยเรียนที่ 4 ได้ปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการสอนที่ 4.2 และแผนการสอนที่ 4.3 เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

นำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาวิชาชีพที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสายศรัทธาวิชาชีพ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การศึกษานำร่อง (Pilot Study) และ 2. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผลการศึกษานำร่อง

นำหลักสูตรหน่วยเรียนที่ 1 ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรในสถานการณ์จริง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสายศรัทธาวิชาชีพของคณะกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวน 20 คน ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วให้นักศึกษาประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร ผลการประเมินความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรจากการศึกษานำร่องแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรจากการศึกษานำร่อง

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. คู่มือผู้เรียน			
1.1 ความชัดเจนของจุดประสงค์การเรียนรู้	4.30	0.73	มาก
1.2 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.15	0.81	มาก
1.3 สัดส่วนของเวลากับเนื้อหาที่ใช้สอน	3.30	0.76	ปานกลาง
1.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	4.05	0.79	มาก
1.5 สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	3.10	0.72	ปานกลาง
1.6 การประเมินผลการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	4.25	0.69	มาก
2. ผู้สอน			
2.1 การวางแผนและเตรียมการสอน	4.35	0.75	มาก
2.2 ประสิทธิภาพในการสอน	4.25	0.69	มาก
2.3 ความรู้ในเนื้อหาที่สอน	4.46	0.69	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3. เนื้อหา			
3.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.05	0.60	มาก
3.2 เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.30	0.80	มาก
3.3 ความยากง่ายของเนื้อหา	3.30	0.75	ปานกลาง
3.4 การจัดเรียงลำดับเนื้อหา	3.30	0.69	ปานกลาง
4. กิจกรรมการเรียนการสอน			
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.90	0.91	มาก
4.2 เหมาะสมกับผู้เรียน	3.95	1.05	มาก
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.85	1.23	มาก
4.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	3.30	0.66	ปานกลาง
4.5 เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน	3.20	0.72	ปานกลาง
4.6 เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน	4.05	0.66	มาก
5. สื่อการเรียนการสอน			
5.1 เอกสารประกอบการเรียน	4.25	0.86	มาก
5.2 หนังสืออ่านประกอบ	2.80	1.01	ปานกลาง
5.3 กิจกรรมและกรณีศึกษา	4.25	0.72	มาก
5.4 สถานที่เรียน	3.10	0.73	ปานกลาง
5.5 โสตทัศนูปกรณ์	3.10	0.79	ปานกลาง
6. การประเมินผลการเรียนการสอน			
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.70	0.66	มาก
6.2 ความชัดเจนของวิธีการประเมินผล	3.55	0.94	มาก
6.3 วิธีการประเมินผลระหว่างเรียน	3.05	0.76	ปานกลาง
6.4 วิธีการประเมินผลหลังเรียน	3.10	0.79	ปานกลาง
รวม	3.73	0.78	มาก

จากตาราง 13 ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรจากการศึกษานำร่องโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือ สัดส่วนของเวลา กับเนื้อหาที่ใช้สอน สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในคู่มือผู้เรียน กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน หนังสืออ่านประกอบ สถานที่เรียน โสตทัศนูปกรณ์ วิธีการประเมินผลระหว่างเรียน และวิธีการประเมินผลหลังเรียน ผู้วิจัยนำข้อที่ผู้เรียนประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลางมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2 ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสายครุวิชาชีพของคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2544 จำนวน 29 คน ระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน 2544 ถึง วันที่ 27 กันยายน 2544 รวม 18 สัปดาห์ ได้ผลดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรแต่ละหน่วยเรียนตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ 80/80 (E_1/E_2) แสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละหน่วยเรียน

หน่วยเรียน	E_1	E_2
1. อุดมการณ์แน่วแน่	81.90	83.73
2. ก้าวทันเทคโนโลยี	84.74	81.78
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	82.56	83.36
4. เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	85.85	82.75

จากตาราง 14 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรแต่ละหน่วยเรียนตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ 80/80 (E_1/E_2) พบว่า ทุกหน่วยเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร แสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

หน่วยเรียน	คะแนนเต็ม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. อุดมการณ์แน่วแน่	11	4.62	1.49	9.10	1.32
2. ก้าวทันเทคโนโลยี	18	5.79	2.21	13.28	1.99
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชนและสถานประกอบการ	11	4.72	1.39	8.31	1.22
4. เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	20	7.97	1.80	16.76	1.79

จากตาราง 15 เป็นการแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทดสอบด้านความรู้ของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรในภาพรวม ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร แสดงในตาราง

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

หน่วยเรียน	n	ΣD	ΣD^2	t
1. อุดมการณ์แม่บ้าน	29	130	634	17.83**
2. ก้าวทันเทคโนโลยี	29	215	1,735	17.78**
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	29	104	424	14.31**
4. เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	29	251	2,253	27.49**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองในทุกหน่วยเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2.3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการวัดเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร แสดงในตาราง 17

ตาราง 17 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการวัดเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

หน่วยเรียน	คะแนนเต็ม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. อุดมการณ์แม่บ้าน	60	46.41	2.70	54.00	1.46
2. ก้าวทันเทคโนโลยี	60	46.24	3.10	52.34	1.76
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	60	48.55	1.97	54.55	1.45
4. เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	60	47.83	1.87	53.44	2.39

จากตาราง 17 เป็นการแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการวัดเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรในภาพรวม ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเจตคติด้วยแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร แสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

หน่วยเรียน	n	ΣD	ΣD^2	t
1. อุดมการณ์แน่วแน่	29	203	1,815	10.05**
2. ทักษะเทคโนโลยี	29	178	1,314	11.76**
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	29	176	1,246	12.97**
4. เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	29	163	1,175	9.96**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 พบว่า เจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองในทุกหน่วยเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2.4 ผลการสังเกตทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการประเมินด้านทักษะและบุคลิกภาพ แสดงในตาราง 19

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของการสังเกตทักษะและบุคลิกภาพของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ทักษะการแก้ปัญหา	3.92	0.74	มาก
1.1 การวิเคราะห์ปัญหา	3.97	0.73	มาก
1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา	4.00	0.76	มาก
1.3 การปฏิบัติตามแผน	3.83	0.76	มาก
1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา	3.86	0.69	มาก
2. ทักษะการนำเสนอ	3.57	0.59	มาก
2.1 การเตรียมข้อมูล	3.89	0.72	มาก
2.2 การพูดอธิบาย	3.48	0.69	ปานกลาง
2.3 การใช้กิริยาท่าทาง	3.38	0.62	ปานกลาง
2.4 การสร้างความสนใจ	3.41	0.68	ปานกลาง
2.5 การสรุปผลการนำเสนอ	3.69	0.76	มาก
3. บุคลิกภาพ	3.92	0.78	มาก
3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู	4.03	0.82	มาก
3.2 ความรับผิดชอบ	4.00	0.76	มาก
3.3 ความมีระเบียบวินัย	3.79	0.81	มาก
3.4 ความเมตตากรุณา	4.07	0.75	มาก
3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง	3.69	0.76	มาก

จากตาราง 19 ผลการประเมินด้านทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ในภาพรวมของแต่ละด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในด้านทักษะการนำเสนอมีข้อที่มีผลการประเมินในระดับปานกลาง คือ การพูดอธิบาย การใช้กิริยาท่าทาง และการสร้างความสนใจ ส่วนข้ออื่นๆ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

4.2.5 ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร แสดงในตาราง 20

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. คู่มือผู้เรียน			
1.1 ความชัดเจนของจุดประสงค์การเรียนรู้	4.28	0.59	มาก
1.2 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	3.83	1.04	มาก
1.3 สัดส่วนของเวลากับเนื้อหาที่ใช้สอน	3.52	0.95	มาก
1.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	3.79	0.94	มาก
1.5 สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	3.72	0.88	มาก
1.6 การประเมินผลการเรียนการสอนที่กำหนดไว้	3.72	0.96	มาก
2. ผู้สอน			
2.1 การวางแผนและเตรียมการสอน	4.21	0.68	มาก
2.2 ประสิทธิภาพในการสอน	4.31	0.66	มาก
2.3 ความรู้ในเนื้อหาที่สอน	4.03	0.73	มาก
3. เนื้อหา			
3.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.69	0.93	มาก
3.2 เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้เรียน	3.69	0.94	มาก
3.3 ความยากง่ายของเนื้อหา	3.00	1.02	ปานกลาง
3.4 การจัดเรียงลำดับเนื้อหา	3.72	0.66	มาก
4. กิจกรรมการเรียนการสอน			
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.97	0.93	มาก
4.2 เหมาะสมกับผู้เรียน	4.07	0.70	มาก
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.17	0.68	มาก
4.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	3.97	1.03	มาก
4.5 เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน	3.83	1.04	มาก
4.6 เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน	4.10	0.86	มาก

ตาราง 20 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
5. สื่อการเรียนการสอน			
5.1 เอกสารประกอบการเรียน	4.14	0.67	มาก
5.2 หนังสืออ่านประกอบ	2.72	0.88	ปานกลาง
5.3 กิจกรรมและกรณีศึกษา	4.07	0.71	มาก
5.4 สถานที่เรียน	3.79	0.73	มาก
5.5 โสตทัศนูปกรณ์	3.86	0.85	มาก
6. การประเมินผลการเรียนการสอน			
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน	3.86	0.76	มาก
6.2 ความชัดเจนของวิธีการประเมินผล	4.03	0.74	มาก
6.3 วิธีการประเมินผลระหว่างเรียน	4.05	0.86	มาก
6.4 วิธีการประเมินผลหลังเรียน	4.03	0.72	มาก
รวม	3.72	0.83	มาก

จากตาราง 20 ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรจากการประเมินของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือ ความยากง่ายของเนื้อหา และหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยนำข้อที่ผู้เรียนประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลางมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้วผู้วิจัยทำการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรดังนี้

5.1 ผลการประเมินหลักสูตร

5.1.1 จุดประสงค์ในการประเมิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรจากการนำไปทดลองใช้

5.1.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย

1. เกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตร

- ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ มีค่า E_1 / E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80

- คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- คะแนนด้านเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของผู้เข้ารับการทดลองอยู่ในระดับมากหรือมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50

- ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรของผู้เข้ารับการทดลองอยู่ในระดับมากหรือมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50

2. ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินโครงสร้างหลักสูตร

3. ข้อคิดเห็นของผู้เข้ารับการทดลองที่มีต่อการใช้หลักสูตร

5.1.3 ผลการประเมิน เมื่อพิจารณาค่าสถิติพื้นฐานจากตารางและการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติจากตารางข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจ ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ มีค่า E_1 / E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คะแนนด้านความรู้และเจตคติของผู้เข้ารับการทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะและบุคลิกภาพมีค่ามากกว่า 3.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรมีค่ามากกว่า 3.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้ปรับปรุงสภาพปัญหาและความต้องการจุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรในหน่วยเรียนที่ 1, 3, 4 โดยปรับปรุงในด้านภาษา และเขียนแต่ละส่วนให้สอดคล้องกันและชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ควรปรับเนื้อหาให้มีความยากง่ายพอเหมาะเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียน และควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบให้มากขึ้น

ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นครั้งนี้มี ประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง

5.2 ผลการปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตร ในประเด็นต่อไปนี้

5.2.1 สภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร เขียนส่วนที่เป็นสภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตรให้ชัดเจนและสอดคล้องกัน

5.2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เขียนให้ชัดเจนและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

5.2.3 เนื้อหาของหลักสูตร ปรับเนื้อหาของหลักสูตรในหน่วยเรียนที่ 1,3 และ 4 ให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่เรียนและจัดเรียงลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องกัน

หลังจากปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยก็จัดทำเป็นหลักสูตร ฉบับสมบูรณ์ (ดังแสดงในภาคผนวก ก) ซึ่งสามารถนำไปใช้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีจุดมุ่งหมายย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
2. เพื่อสร้างหลักสูตรสำหรับใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มี 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ นำผลการศึกษามาวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปเป็นคุณลักษณะของครูวิชาชีพสำหรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วทำเทคนิคเดลฟายเพื่อหาข้อสรุปคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพสำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างหลักสูตรต่อไป

การดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองทุกขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เสนอในรูปแบบของค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการสร้างหลักสูตร แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดหลักสูตรสำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร ขอบเขตที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 4 ด้าน คือ 1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2. เนื้อหาหลักสูตร 3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และ 4. การประเมินผลการเรียนการสอน การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตร

2. การร่างหลักสูตร นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพมาเขียนโครงร่างของหลักสูตร

โครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเอกสารหลักสูตร

เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร แล้วนำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในรูปค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การศึกษานำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสายครูวิชาชีพของคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน และ 2. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสายครูวิชาชีพของคณะศิลปกรรม ชั้นปีที่ 3 จำนวน 29 คน รูปแบบการทดลองใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
2. แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และ แบบสังเกตทักษะและบุคลิกภาพ
3. แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

การดำเนินการทดลอง เริ่มจากการทดสอบก่อนทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มทดลอง หลังจากนั้นดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ระยะเวลาในการทดลอง 18 สัปดาห์ และภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองใช้หลักสูตรทำการทดสอบกับกลุ่มทดลองกลุ่มเดิมอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะครูวิชาชีพระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ที่กำหนด เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรของกลุ่มทดลอง ประเมินทักษะและบุคลิกภาพของกลุ่มทดลอง และประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรจากกลุ่มทดลอง

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร จากค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ มีค่า E_1 / E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80 คะแนนด้านความรู้และเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของกลุ่มทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรต้องมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะและบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50 และค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก มีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50

ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรพิจารณาจาก เกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพหลักสูตร ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินโครงสร้างหลักสูตร และข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการทดลองที่มีต่อการใช้หลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ พบว่า คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ มี 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสอน ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวางแผนการสอนวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาชีพ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ การนิเทศการเรียนการสอนวิชาชีพ การบริหารห้องเรียนและห้องฝึกปฏิบัติงาน การจัดบริการสนับสนุนผู้เรียนสายวิชาชีพ และ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 2. ด้านความรู้รอบรู้ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาชีพเฉพาะที่สอน การจัดอาชีวศึกษา การวิเคราะห์อาชีพ ธุรกิจการตลาด วิชาชีพครู เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการในารทำงาน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

และสถานประกอบการ ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ มนุษย์สัมพันธ์ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา การประชาสัมพันธ์แผนงานการศึกษา การสำรวจชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ และการประเมินโครงการการจัดการศึกษา และ 4.ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ด้านทักษะควรมีทักษะในด้านการวางแผนและจัดอันดับความสำคัญ การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การบริหารเวลา การสร้างเครือข่าย การจัดการกับความขัดแย้ง การนำเสนอ การสัมภาษณ์ การใช้ภาษา การเจรจาธุรกิจ และการประเมินผล ส่วนด้านบุคลิกภาพควรมีบุคลิกภาพภายในคือ เจตคติต่อวิชาชีพครู และบุคลิกภาพภายนอก ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเสียสละ และความขยันหมั่นเพียร

ผลการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสตราจารย์ มีดังนี้ คือ 1. ด้านการสอน ประกอบด้วย การวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย อาชีวศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย มนุษย์สัมพันธ์ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน และ 4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ ส่วนด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ผลการสร้างหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า 1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งเน้นคุณลักษณะครูวิชาชีพ 6 ด้าน คือ การสอน ความรอบรู้ ทักษะในการทำงาน บุคลิกภาพ เจตคติที่ดีต่องานอาชีพและวิชาชีพครู และการพัฒนาชุมชนและสังคม 2. เนื้อหาของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ (1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (2) หมวดวิชาเฉพาะ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาการศึกษาและกลุ่มวิชาเอก และ (3) หมวดวิชาเลือกเสรี 3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มวิชาชีพเฉพาะด้าน เน้นความรอบรู้เนื้อหาวิชาเฉพาะด้านเพียงพอที่จะนำไปสอนในระดับการศึกษาต่างๆ (2) กลุ่มวิชาการศึกษา เน้นความรอบรู้ในวิชาชีพครูและทักษะการสอน และ (3) กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป เน้นความรู้พื้นฐานทั่วไปเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 4. การประเมินผลการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ (1) การประเมินผลการเรียนรายวิชา วิชา ฤทธิใช้วิธีการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม ส่วนวิชาปฏิบัติใช้วิธีการ

ประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ และ (2) การประเมินผลการสำเร็จการศึกษา ยึดตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกำหนด

ผลการร่างหลักสูตร นำข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรมากำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

3. ผลการประเมินเอกสารหลักสูตร

ผลการประเมินเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร พบว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมมากและมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น ส่วนการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ได้ปรับปรุงการเขียนสภาพปัญหาและความต้องการให้สอดคล้องกัน เขียนจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น ปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยเรียนที่ 1, 3 และ 4 ให้เหมาะสม

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการศึกษานำร่อง เมื่อนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพ ในหน่วยเรียนที่ 1 ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอนแล้วให้ผู้เข้ารับการทดลองประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร พบว่า ในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ผลดังนี้

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ 80/80 (E_1/E_2) พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทุกหน่วยเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะศรัทธาชีพของผู้เข้ารับการทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะศรัทธาชีพของผู้เข้ารับการทดลอง พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรจากผู้เข้ารับการทดลอง พบว่า
ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตร เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพ
หลักสูตร สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจระหว่างกระบวนการเรียนการสอน
และผลสัมฤทธิ์มีค่า E_1 / E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คะแนนด้านความรู้และเจตคติของผู้เข้ารับ
การทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรมากกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะและบุคลิกภาพมีค่ามากกว่า 3.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่
กำหนด และค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรมีค่ามากกว่า 3.50 สูงกว่าเกณฑ์
ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้ปรับปรุงสภาพปัญหาและความต้องการ จุดหมาย
ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรในหน่วยเรียนที่ 1, 3, 4 โดยปรับปรุงในด้านภาษาและเขียน
แต่ละส่วนให้สอดคล้องกันและชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ควรปรับเนื้อหาให้มีความ
ยากง่ายพอเหมาะเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียน และควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบให้มาก
ขึ้น

ผลการปรับปรุงหลักสูตร หลังจากรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของ
หลักสูตร ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ปรับปรุง
หลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้ สภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตรเขียนให้ชัดเจนและ
สอดคล้องกัน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเขียนให้ชัดเจนและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหาของ
หลักสูตรปรับเนื้อหาของหลักสูตรในหน่วยเรียนที่ 1, 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่เรียน

หลังจากปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยก็จัดทำเป็น
หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาในขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา
และความต้องการที่แท้จริงเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จะนำมาใช้ในการเสริมสร้างให้แก่
นักศึกษาสายครู วิชาชีพก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ซึ่งจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูทั่วไปและครูวิชาชีพทั้ง 4 แนวทาง คือ แนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แนวคิดของนักการศึกษา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อสรุปผลการศึกษาในแต่ละแนวทางมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ พบว่า ครูวิชาชีพที่ดีควรประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ด้านคือ 1. ด้านการสอน เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพครู ทั้งนี้เนื่องจากโดยหน้าที่หลักสำคัญของครูวิชาชีพคือ งานด้านการสอนและการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี ครูวิชาชีพจะต้องมีความรู้ความสามารถ ในด้านหลักการสอนเป็นอย่างดี ดังที่ พระราชวรมุนี (2541 : 15-20) กล่าวว่า ครูที่พึงประสงค์ ต้องมีความสามารถในการดำเนินลีลาครูทั้งสี่ ได้แก่ สันทัดสนา คือ จะสอนอะไรก็ควรชี้ให้เห็นชัดเจน สมাপทา คือ การเน้นให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติจริง สมุตเตชนา คือ ปลุกใจให้เกิดความ กระตือรือร้น และ สัมปัทสนา คือ การจัดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน สอดคล้องกับ แนวคิดและผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ เฉลิยว บุรีภักดีและคณะ (2520 : 56-59) ยนต์ ชุ่มจิต (2539 : 109) สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2540: 139 - 140) วิฑูรย์ อุปถัมภ์ (2530: ข-ค) ธีรวุฒิ เอกะกุล (2541 : 39-40) และ วีรพันธ์ สิทธิพงศ์ (2542 : 83-84) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพในด้านการสอนไว้ใกล้เคียงกันคือ ครูวิชาชีพต้องมีความสามารถในการวางแผนการสอน การเลือกใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ การเลือกใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ และการจัดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน 2. ด้านความรู้ เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพในการพัฒนาตนเองให้เกิดความรอบรู้อย่างลุ่มลึกทั้งในด้านวิชาชีพเฉพาะที่จะนำมาสอนและด้านวิชาการทั่วไป เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้มีความถูกต้องและแม่นยำ ดังที่คุรุสภา (2541 : 1-25) ได้กำหนดเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2537 โดยเฉพาะในมาตรฐานข้อที่ 1 และ 11 ได้กำหนดไว้ว่า ให้ครู ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการอยู่เสมอ มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองเป็นระยะ ตลอดจน แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพครู สอดคล้องกับ มาตรฐานด้านอาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาของประเทศอังกฤษ (FENTO. 2000 : 6- 37) ที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านอาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนึ่งในสามองค์ประกอบ หลักว่า ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานอาชีพ ได้แก่ วิชาชีพเฉพาะ หลักการอาชีพศึกษา และ ความรู้รอบตัวอื่นๆ 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ เป็นคุณลักษณะที่ สำคัญอีกประการหนึ่งในการเป็นครูวิชาชีพที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากงานในหน้าที่ของครูวิชาชีพจำเป็นต้องติดต่oprะสานงานและแสวงหาความร่วมมือทางการศึกษากับชุมชนและสถานประกอบการ อยู่เสมอ เพื่อให้ได้มาซึ่งความร่วมมือสำหรับการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้เกิดประสิทธิภาพ ดังที่ พรทิพย์ รัตนวิสาณนท์ (2527 : 65-75) กฤดา สุนทรโชคชัย (2529 : 68) และ สุรพงษ์ หงษ์ศิลา (2529 : 68) ได้ทำการวิจัยพบใกล้เคียงกันว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพ

ประการหนึ่งคือ มนุษย์สัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ.3537 (2541 : 1-25) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพครู ไว้ในมาตรฐานข้อที่ 9 และ 10 ว่า ครูต้องสามารถร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความร่วมมือกับครูภายในสถานศึกษาด้วยกันและความร่วมมือกับชุมชน และ

4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของครูวิชาชีพสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนการประพฤติและปฏิบัติตนเพื่อให้เหมาะสมกับฐานะในการเป็นครู ดังที่ สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของประเทศไทย หรือ FENTO (2000 : 6-37) ได้กำหนดมาตรฐานด้านอาชีพของครูในด้านทักษะและคุณลักษณะ (Skills and Attributes) เป็นอีกหนึ่งมาตรฐานหลักสำหรับครูที่สอนในวิทยาลัยด้านอาชีพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวทางพระพุทธศาสนา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา นักการศึกษา และผลการวิจัย ที่ต่างก็กล่าวถึงคุณลักษณะของครูวิชาชีพในด้านทักษะและบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับการเป็นครูวิชาชีพ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และครบถ้วน ตลอดจนสอดคล้องกับทั้งสภาพปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ในการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ ขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการทำเดลฟาย (จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2538 : 266-267) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสายครูวิชาชีพที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ต้องการศึกษาอย่างแท้จริง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และจัดเรียงลำดับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมา 3 ลำดับแรกของคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้าน แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบด้วยการใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ผลจากการทำเดลฟายพบว่า คุณลักษณะครูวิชาชีพทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.00- 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.50 (ดังแสดงในตาราง 4) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพสอดคล้องกันและไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงไม่ได้ทำเดลฟายในรอบต่อไป

ผลการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR ได้ข้อสรุปว่าคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสอน ประกอบด้วย การวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย อาชีวศึกษา วิชาชีพครู และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย มนุษย์สัมพันธ์ การประสานความร่วมมือทางการศึกษา และการสำรวจชุมชน และ 4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ด้านทักษะประกอบด้วย ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการนำเสนอ ส่วนด้านบุคลิกภาพประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตา กรุณา และความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนา (พระราชวรมณี, 2541 : 15-20) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูว่า ควรมีบุคลิกภาพที่ดี มีหลักการสอนที่ดี และมีเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครู สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา (2541 : 1-25) ที่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ 11 ข้อ สำหรับให้ครูใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูว่า ควรมีความรู้ด้านวิชาการ ความสามารถในการสอน มีบุคลิกภาพที่ดี มีความศรัทธาในวิชาชีพครู และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษา (ชนะกลีภรณ์, 2529 : 15 ; วิฑูรย์ อุปถัมภ์, 2530 : ข-ค ; วีรพันธ์ สิทธิพงศ์, 2542 : 83-84) และผลการวิจัยของ สุรพงษ์ หงษ์ศิลา (2539 : 37-38) ศูนย์วิจัยของมหาวิทยาลัยไอโฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา (วีรพันธ์ สิทธิพงษ์ : 2542, 51-55) ได้ข้อสรุปว่า ครูวิชาชีพควรประกอบด้วยสมรรถนะในด้านการวางแผนพัฒนาและประเมินโปรแกรมการศึกษา การวางแผนการเรียนการสอน การใช้เทคนิคและวิธีการสอน การบริหารการเรียนการสอน การประเมินการจัดการเรียนการสอน การแนะแนวและการปกครอง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน บทบาทในวิชาชีพและการพัฒนา และการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษา

2. การสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรประกอบด้วย การดำเนินงาน 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพและการร่างหลักสูตร

การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดจากหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีประเด็นในการวิเคราะห์ 4 ด้านคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ผลการวิเคราะห์ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุปรัชญาของหลักสูตรไว้เป็นการเฉพาะ แสดงว่าไม่ได้ให้

ความสำคัญกับสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา เนื่องจากปรัชญาเปรียบเทียบเชิงทฤษฎีที่คอยชี้แนะว่าการจัดการศึกษาควรจะเป็นไปในทิศทางใด หลักสูตรที่ขาดปรัชญาในการจัดการศึกษาจะทำให้การจัดการศึกษาเกิดความคลุมเครือและไร้ระเบียบทิศทางที่แน่นอน (ไพฑูรย์สินลาร์จน์, 2538:6) ส่วนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า ทุกหลักสูตรที่ใช้ในการผลิตครูวิชาชีพได้กล่าวถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจน มีสาระครอบคลุมคุณลักษณะครูวิชาชีพทั้งในด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านทักษะในการทำงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ระบุไว้ในขั้นตอนของการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ในด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในแต่ละหมวดวิชาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด เมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะพบว่าประกอบด้วยกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ(วิชาเอก)และกลุ่มวิชาการศึกษา สำหรับกลุ่มวิชาการศึกษาในหลักสูตรกำหนดให้เรียนรายวิชาต่างๆ รวมกันไม่ต่ำกว่า 18 หน่วยกิต แต่ในทางปฏิบัติทุกหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพกำหนดให้เรียนรายวิชาการศึกษาโดยมีจำนวนหน่วยกิตมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ระบุไว้ จากการวิเคราะห์รายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาการศึกษาพบว่า มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพแต่ละด้านที่แตกต่างกัน บางรายวิชามุ่งพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพเพียงด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ ไม่มีรายวิชาการศึกษาใดที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพอย่างครอบคลุมทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน แสดงให้เห็นว่าการจัดเนื้อหาหลักสูตรมีลักษณะที่แยกย่อยและมุ่งพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน หลักสูตรการผลิตครูขาดการเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน (ปัทม เมธาคณวุฒิ, 2530 : 97-98 ; ดิเรก พรสีมา, 2542 : 10-11) ส่งผลให้นักศึกษามองไม่เห็นองค์รวมของการเป็นครูที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยประเมินหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2536 : 38-40) ที่พบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษา ประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาชีพครู คุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การวางแผนจัดการ การแก้ปัญหา และความสามารถพิเศษต่างๆ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ผู้ที่รับผิดชอบบริหารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพประกอบด้วย 3 หน่วยงาน คือ คณะวิชาชีพ มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนวิชาเฉพาะด้านและวิชาการศึกษาเฉพาะสาขา คณะศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาพื้นฐาน และคณะศิลปศาสตร์ มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ขณะเดียวกันแต่ละคณะที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาดังกล่าว ก็มีการแยกออกเป็นภาควิชาซึ่งแต่ละภาควิชาต่างก็มีหน้าที่บริหารหลักสูตร

รายวิชาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง ทำให้การประสานงานในด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนระหว่างคณาจารย์จากต่างภาควิชามีค่อนข้างน้อย จึงทำให้แต่ละภาควิชาจัดการเรียนการสอนเป็นอิสระจากกัน ดังนั้นจึงพบว่าหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพมุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้แบบแยกส่วนโดยหวังว่าผู้เรียนจะไปผสมผสานกันได้เองเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2538 : 36-38) ส่วนในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนพบว่า มีการประเมินผลการเรียนทั้งแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ รายวิชาในภาคทฤษฎีมีการประเมินผลทั้งสองแบบ ส่วนรายวิชาในภาคปฏิบัติมีการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลการเรียนรายวิชาทฤษฎีส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสอบวัดความรู้เป็นหลัก ทำให้ละเลยการประเมินคุณลักษณะของครูวิชาชีพในด้านอื่นๆ เช่น เจตคติต่อวิชาชีพครู ทักษะในการทำงาน และบุคลิกภาพความเป็นครู

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแสดงให้เห็นข้อบกพร่องของหลักสูตรที่ใช้ในการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างหลักสูตรที่จะแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวต่อไป

การร่างหลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่กำหนดคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาสายครูวิชาชีพ และข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมาเขียนเป็นโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์ (2532 : 224) ซึ่งประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมและประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ พรชัย หนูแก้ว (2541 : 48) ซึ่งประกอบด้วย สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รวมทั้งสอดคล้องกับประมวลการสอนรายวิชาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งระบุงค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จุดมุ่งหมายรายวิชา หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชา การแบ่งหน่วยเรียน จุดประสงค์การสอน กำหนดการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และแนวการสอนแต่ละหน่วยเรียน การออกแบบหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายที่ใช้ในการร่างหลักสูตรได้มาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย 4 ด้าน คือ ด้านการสอน

ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และ ด้านทักษะและบุคลิกภาพ และจุดมุ่งหมายในแต่ละด้านยังประกอบไปด้วยคุณลักษณะย่อย 3 ลำดับแรกของคุณลักษณะครูวิชาชีพในแต่ละด้านซึ่งได้มาจากการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR (จุฬพล พูลภัทรชีวิน. 2538 : 266-267) ทำให้เชื่อได้ว่าเป็นคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ สำหรับนำมาใช้ในการกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. การกำหนดเนื้อหา เนื้อหาของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 หน่วยเรียน คือ หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แน่วแน่ หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ และ หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ ลักษณะของการจัดเนื้อหาในแต่ละหน่วยเรียนยึดหลักการบูรณาการเนื้อหาแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน โดยอาศัยเนื้อหาจากรายวิชาการศึกษาทั้ง 10 รายวิชา นำมาวิเคราะห์แล้วพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาที่สำคัญและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในแต่ละหน่วยเรียน วิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและครอบคลุมในสิ่งที่เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายมองเห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนาธิป พรกุล. 2542 : 46-47 ; วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2542 : 47)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียนประกอบด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับแนวการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ การสอนจึงต้องใช้วิธีการแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ ขั้นตอนกำหนดปัญหา ขั้นตอนวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นตอนมือปฏิบัติ ขั้นตอนวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล (สาโรช บัวศรี. 2529 : 13-14 ; บุญชม ศรีสะอาด. 2538 : 67-68) ขณะเดียวกันกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและเสนอแนะความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยอาศัยเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ถือเป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การคิดหลากหลาย การพัฒนาทางสติปัญญา การพัฒนาทักษะทางสังคม และการพัฒนาบุคลิกภาพและเจตคติ (Johnson and Johnson. 1994 : 190-205) และ 4. การประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การประเมินระหว่างเรียน เป็นการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน ขณะเดียวกันก็ทำการสังเกตทักษะและบุคลิกภาพที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน และการประเมินผลหลังเรียน เป็นการทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และประเมินทักษะและบุคลิกภาพ ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนทุกหน่วยเรียน

หลังจากเขียนโครงร่างหลักสูตรแล้วเป็นการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและพัฒนาครูวิชาชีพ ผลการประเมินพบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย

ระหว่าง 4.00 - 4.57 หมายความว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ส่วนความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.86 - 1.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 0.50 ทุกค่า หมายความว่า องค์ประกอบของหลักสูตรทุกข้อมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน อาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเป็นข้อมูลพื้นฐาน จึงทำให้องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้นักศึกษาสายศรัทธาชีพตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้

3. การทดลองใช้หลักสูตร

หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นครั้งนี้เหมาะสมกับสภาพของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ และเพื่อให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือไม่ ตลอดจนเพื่อรวบรวมปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรเริ่มดำเนินการจากการศึกษานำร่อง (Pilot Study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและใช้ระยะเวลาไม่นานนัก โดยที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักศึกษา 20 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เข้ามาเรียนในหลักสูตรการผลิตศรัทธาชีพ ของคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ หน่วยเรียนที่ 1 ใช้ระยะเวลาทดลองทั้งสิ้น 9 คาบ หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอนแล้วจึงให้นักศึกษาที่เข้ารับการทดลองประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร ผลการประเมินได้ค่าคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมระหว่าง 3.10 - 4.46 หมายความว่า การใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลางจนถึงระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่าการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลางจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ สัดส่วนของเวลา กับเนื้อหาที่ใช้สอน สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในคู่มือผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหา การจัดเรียงลำดับเนื้อหา กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน หนังสืออ่านประกอบ สถานที่เรียน สื่อทัศนูปกรณ์ และวิธีการประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ครั้งนี้ยังขาดความพร้อมในหลายด้าน อาทิ สถานที่เรียน สื่อทัศนูปกรณ์ หนังสือและตำราที่ใช้อ่านประกอบ อีกทั้งเนื้อหาที่ใช้ทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาใหม่ที่ นักศึกษาไม่คุ้นเคยมาก่อนและเป็นเนื้อหาที่คัดเลือกมาจากหลาย

วิชาจึงทำให้นักศึกษามีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องยาก ทำให้ผลการประเมินการใช้หลักสูตรในหลายข้อมีความเหมาะสมในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งผลการประเมินการใช้หลักสูตรจากการศึกษานำร่องครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาปรับปรุงให้การทดลองใช้หลักสูตรครั้งต่อไปมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ศึกษานำร่องและได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในส่วนที่ยังบกพร่องแล้วจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงซึ่งเป็นนักศึกษาสายครูวิชาชีพ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชั้นปีที่ 3 จากคณะศิลปกรรม ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีนักศึกษาจำนวน 29 คน ทำการทดสอบก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร (Mcmillan and Schumacher, 1989 : 312) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรทั้งสิ้น 1 ภาคเรียนหรือ 18 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเอง

ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่ควรนำมาอภิปราย มีดังนี้

3.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ (E_1/E_2) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่ต่ำกว่า 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาสายครูวิชาชีพ ขณะเดียวกันการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติแทรกอยู่ในทุกหน่วยเรียนจึงทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกดีหรือรักในการเรียนอยู่เสมอและมีความเข้าใจกับการเรียน ส่งผลให้คะแนนทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจระหว่างกระบวนการเรียนการสอน (E_1) และคะแนนด้านผลสัมฤทธิ์ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน (E_2) อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในทุกหน่วยเรียน

3.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการวัดความรู้และเจตคติของนักศึกษาหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาทั้งในด้านความรู้และเจตคติได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรมีการบูรณาการด้านเนื้อหาจากหลายวิชาที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน จึงทำให้นักศึกษามองเห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียน เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ช่วยให้สามารถนำความรู้ไปใช้สำหรับการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างดี ขณะเดียวกันหลักสูตรมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยเรียนย่อยและจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสมช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากหน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แน่วแน่ มุ่งสร้างความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูให้แก่นักศึกษาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะการเป็นครูวิชาชีพที่ดีจะต้องเริ่มที่การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูก่อน

หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี มุ่งให้นักศึกษาเกิดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ มุ่งพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้การติดต่อประสานงานด้านการศึกษากับชุมชนและสถานประกอบการเกิดความราบรื่น และหน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ มุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการวางแผนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดไว้เป็นหน่วยเรียนสุดท้าย ภายหลังจากที่นักศึกษาได้ผ่านการเรียนรู้จากทั้ง 3 หน่วยเรียนที่กล่าวมาจะช่วยให้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจสำหรับนำไปใช้ในการวางแผนการสอน การเลือกวิธีการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน อีกส่วนหนึ่งมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำวิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมาใช้เป็นแนวทางสำหรับออกแบบการจัดกิจกรรมให้แก่นักศึกษาในแต่ละหน่วยเรียน ทำให้นักศึกษาได้ฝึกฝนกระบวนการแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสได้ฝึกทำงานร่วมกันเป็นทีม คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า ช่วยให้เป็นคนที่รู้จักการเสียสละ รู้จักให้อภัยและมีความเมตตา กรุณา จึงทำให้บรรยากาศแห่งการเรียนการสอนมีความอบอุ่น นักศึกษามีความสุขกับการเรียน เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

3.3 ผลการสังเกตทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะศรัทธาชีพ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านทักษะการแก้ปัญหา ด้านทักษะการนำเสนอ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าอยู่ระหว่าง 3.57 - 3.92 หมายความว่าผลการประเมินมีความเหมาะสมในระดับมาก แสดงว่าการพัฒนาทักษะและบุคลิกภาพให้แก่นักศึกษาได้ผลดีเมื่อจัดเป็นกิจกรรมแทรกไว้ในทุกๆ หน่วยเรียน เพื่อให้การฝึกฝนเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนนักศึกษาเกิดความชำนาญ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการนำเสนอ ผลการประเมินจาก 3 ข้อ คือ การพูดอธิบาย การใช้กิริยาท่าทาง และการสร้างความสนใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาทักษะการนำเสนอต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนค่อนข้างยาวนานและอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาที่กำหนดให้ 1 ภาคเรียนอาจไม่เพียงพอ และเพื่อให้ได้ผลดีการฝึกทักษะการนำเสนอควรจัดเป็นกิจกรรมสอดแทรกเข้าไปทุกๆ รายวิชาที่เรียน ส่วนผลการประเมินในด้านทักษะการแก้ปัญหาและด้านบุคลิกภาพพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา อีกทั้งการนำเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมาใช้จึงทำให้มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการแก้ปัญหา และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีได้ (ชนาธิป พรกุล. 2542 : 54)

3.4 ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร พบว่า ในภาพรวมการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คู่มือผู้เรียน ผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตร แต่เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหา พบว่า ความยากง่ายของเนื้อหา มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อหาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียนมีลักษณะผสมผสานจากหลายวิชา จึงทำให้นักศึกษามีความรู้สึกว่าต้องศึกษาเนื้อหาเป็นจำนวนมากและต้องใช้ระยะเวลานาน อีกทั้งเนื้อหาของหลักสูตรเป็นเนื้อหาใหม่ที่นักศึกษาไม่คุ้นเคยมาก่อน จึงอาจเกิดความรู้สึกว่าเนื้อหายากเกินไป ส่วนผลการประเมินด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า หนังสืออ่านประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าการกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก สื่อการเรียนการสอนต่างๆ อาทิ หนังสืออ่านประกอบ ตำราและหนังสือเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลภายหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนที่ยังมีข้อบกพร่อง โดยพิจารณาจากเกณฑ์สำหรับพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตร ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินโครงร่างหลักสูตร และข้อเสนอแนะของนักศึกษาจากการประเมินการใช้หลักสูตร ภายหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้จึงนำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขในด้านภาษา และความเหมาะสมของเนื้อหากับระยะเวลาเรียน แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้แก่นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นมาใหม่เพิ่มเติมจากรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาการศึกษาศาสตร์ ลักษณะของหลักสูตรเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาหลักสูตรเดิมที่มีลักษณะแยกส่วนมากเกินไปทำให้นักศึกษามองไม่เห็นองค์รวมของคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จะเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูวิชาชีพสำหรับนำไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพเดิม ให้มีหลักสูตรรายวิชาที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพอย่างครอบคลุมทุกด้านไปพร้อมๆ กัน

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ก่อนนำหลักสูตรนี้ไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละส่วนเป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของหลักสูตร และควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรทุกหน่วยเรียนให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรคัดเลือกมาจากหลายรายวิชาที่บรรจุอยู่ในกลุ่มวิชาการศึกษาศาสตร์ นอกจากนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ใช้ได้ผลดีกับศึกษาศาสตรบัณฑิต ระดับชั้นปีที่ 3 ซึ่งยังไม่ผ่านการเรียนจากรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาศาสตร์มาก่อน ถ้าจะนำหลักสูตรนี้ไปใช้กับศึกษาศาสตรบัณฑิตระดับชั้นอื่นๆ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตในด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาไปแล้ว
2. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพของศึกษาศาสตรบัณฑิตในระยะยาวและเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมอาชีวศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2544). ร่างมาตรฐานครูวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา.
- กฤดา สุทธโชคชัย. (2529). การสร้างเครื่องมือวัดลักษณะเด่นของครูช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การวัดผลและประเมินผลการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณ ไชยเศรษฐ์. (2523). ข้อเสนอแนะสำหรับครูฝึกอาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). การศึกษาไทยในเวทีโลก. กรุงเทพฯ : ทีพีบีเอ็นส์.
- โกเมท เทือกสุบรรณ. (2538). การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครูในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร. (2539). ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิบัติการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู ใน พ.ศ.2553. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(พื้นฐานการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไข่มุกต์ วิเชียรเจริญ. (2536). การวิเคราะห์หลักสูตรวิชาชีพการพยาบาลระดับพื้นฐานในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2538). " การวิจัยอนาคตแบบ EDFR," ใน แบบแผนและเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา. บรรณาธิการโดยทิศนา ขัมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ. (2520). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
- ชนะ กสิภาร. (2529). หลักการและรูปแบบการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา. นนทบุรี : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชนาธิป พรกุล. (2542). แดทส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- ชมพันธ์ บุญชร ณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.
- _____. (2530). การฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ชาติรี มณีโกศล. (2539). การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการสำหรับครูประถมศึกษา.
 ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2535). รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการนำความรู้วิชาชีพครูไปปฏิบัติ.
 กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ ฉายานต์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้าน
 การบริหารสำหรับหัวหน้าแผนกวิชาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปรินซ์นิพนธ์
 กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดิเรก พรสีมา. (2542, เมษายน). "การพัฒนาวิชาชีพครู : สภาพปัจจุบันและปัญหาวิชาชีพครู
 ในประเทศไทย," วารสารวิชาการ . 2 (4) : 10-11.
- ดุขฎิ สัตถวรารักษ์. (2538, กรกฎาคม-กันยายน). "บูรณาการในหลักสูตรและการสอน,"
 สารพัฒนาหลักสูตร. 14(122) : 58-64.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2524). แนวทางปฏิรูปการฝึกหัดครูไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิสนา แคมมณี. (2543, มกราคม). " การคิดและการสอนคิด, " ใน ประมวลบทความ
 นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา. บรรณาธิการโดยพิมพ์พันธ์
 เตชะคุปต์ และคนอื่นๆ . กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไอเดียสแควร์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2541). พฤติกรรมองค์การที่เอื้อต่อการเป็นครูเก่งและครูดี : กรณีศึกษา
 ข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการคุรุทายาทของสถาบันราชภัฏ.
 ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ก. พลพิมพ์
 จำกัด.
- ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2536). " การประเมินหลักสูตร : กรอบแนวคิดในการประเมิน " ใน
 ประมวลบทความหลักสูตร : สารร่วมสมัย. บรรณาธิการโดย จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช,
 น้อมศรี เกท และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
 _____. (2536). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- บุญญศักดิ์ ใจจงจิต. (2541). *การศึกษาเพื่อการมีงานทำ*. กรุงเทพฯ : ที.พี.ปริณส์จำกัด.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2527). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: เทคนิคและวิธีการ*.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2530). *ครุศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การจัดและบริหารอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด
- ทองจันทร์ หงส์ลดาธมย์. (2538). "การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก," *ข่าวสารกองบริการการศึกษา*. 6(58) : 1
- ทวีป อภิลิทธิ์. (2539). *การสร้างสมรรถภาพในวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ*. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อแกรมมีจำกัด.
- ทิวา อ่อนนุช. (2537). *ความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู-อาจารย์ประเภทวิชาคหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (บริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2540). *การออกแบบวิจัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชัย หนูแก้ว. (2541). *การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ รัตนวิสาณนท์. (2527). *ทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาที่พึงประสงค์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระเทพเวที (ประยุตต์ ปยุตโต). (2531). *หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุตต์ ปยุตโต). (2542). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.
- พระราชวรมนู (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2541). "กลยุทธ์ในการพัฒนาครู," ใน *รายงานประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องวิสัยทัศน์ในการผลิตครู*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พิทยา อึ้งบุญชู. (2538). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั้งยืน. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2538). เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวนา เทียนขาว. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มานิตย์ สิทธิชัย. (2540). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุมจิต. (2539). ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- ยาวดี รามชัยกุล และศิริชัย กาญจนวาสี. (2523). รายงานผลการวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). "นโยบาย แผนการปฏิรูปการฝึกหัดครูและการนำไปสู่การปฏิบัติ," ใน รายงานผลการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกำหนดแนวทางความร่วมมือในการดำเนินงานปฏิรูปการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วาสนา วิเชียรฉาย และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลปีการศึกษา 2540. ปทุมธานี : คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- วิมล พงษ์ปาลิต. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2540). กระบวนทัศน์ใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินติ้ง.
- _____. (2523). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

- วิโชติ พงษ์ศิริ. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึ่มด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิฑูรย์ อุปถัมภ์. (2530). สมรรถภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพในวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ : ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการฝึกหัดครู.
- วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. (2541). ลักษณะการแห่งครูอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเอพีกราฟิคดีไซน์และการพิมพ์จำกัด.
- ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ TEAMS-GAMES-TOURNAMENT และการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิคจำกัด.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2540. ปทุมธานี : คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2536). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี สายวิชาศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2539). รายงานการวิจัยเพื่อประเมินความต้องการและความพร้อมในการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์อุตสาหกรรม พ.ศ.2539-2543. ปทุมธานี : คณะครูศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ชลบุรี : คณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.

- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). รายงานสถิติการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2542. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2541). หลักสูตรระดับปริญญาตรี สายวิชาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2541). ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2539). หลักสูตรระดับปริญญาตรี วิชาศึกษาทั่วไป (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2539). ปทุมธานี : คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สายวิชาธุรกิจศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2542). ปทุมธานี : คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต สายวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2542). ปทุมธานี : คณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2543). หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต (ต่อเนื่อง) วิชาเอกวิศวกรรมไฟฟ้า (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2543). ปทุมธานี : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.

- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (2542). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (นาฏดุริยางค์และคีตศิลป์ศึกษา)*. ปทุมธานี : คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปกรรม)*. ปทุมธานี : คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- _____. (2542). "ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542," ใน *ประมวลเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการและหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2542)*. ปทุมธานี : สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- สมบุรณ์ ดันยะ. (2524). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศรี ทองนุช. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นคนทันสมัยด้านจิตใจ สำหรับนักศึกษาสาขาครุศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์. (2523). *รายงานผลการวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สวัสดิ์ ประทุมราช และสุภาพ วาดเขียน. (2525). *รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างและพัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2529, มกราคม-มีนาคม). "บูรณาการ," ใน *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*. (3) : 7-14.
- สนอง สุวรรณวงศ์. (2538). *เอกสารคำสอนวิชา 1062501 สถาบันวิชาชีพครูและการพัฒนาวิชาชีพครู*. สงขลา : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- สมคิด ธนเรืองสกุลไทย. (2533). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนสำหรับครูช่างอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา ศิริรักษ์. (2540). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาภรณ์ กิตติประเสริฐ. (2537). ความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อคุณลักษณะของครูสอนวิชาชีพพาณิชยกรรมโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (การบริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2536). กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมจรรยาแห่งวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2532). หลักสูตรครุศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2533). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ หงษ์ศิลา. (2539). สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของอาจารย์อุตสาหกรรมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ กลุ่มอีสานใต้. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2541). ครูในสหัสวรรษใหม่. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2542, พฤษภาคม). "วิธีสอนโดยการใช้หัวเรื่อง," ใน วารสารวิชาการ. 2 (5): 62-66.
- สุริยา เหมตะศิลป์. (2537). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการพัฒนาหลักสูตรแบบมีฐานมาจากระดับโรงเรียนสำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2543). การเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทีพีพรินส์จำกัด.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2532). สรรนิพนธ์พุทธศาสนิกชนว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). การปฏิรูปการฝึกหัดครู: จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โอเดียนสแควร์.
- _____. (2541). ครูแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ปจำกัด.
- _____. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสแควร์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โอเดียนสแควร์.
- _____. (2543). รายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวาน จำกัด
- _____. (2542). ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ที.พี.ปริ้นส์จำกัด.
- _____. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : ฟันนี่ พับบลิชซิ่ง.
- _____. (2538). แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับบลิชซิ่ง.
- _____. (2541). เสริมพลังบทบาทครูในโลกที่เปลี่ยนแปลง ในมุมมองของเอเชีย-แปซิฟิก. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับบลิชซิ่ง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2536). รายงานการวิจัยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการผลิตครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำราญ วังนุราช. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. (อัดสำเนา).
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2540). "ลักษณะของบัณฑิตครู," ใน ปรัญญานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์จำกัด.
- อมรวิชัย นาครทรรพ. (2539). ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออกจำกัด.
- _____. (2541). ความจริงของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : บริษัทเจฟิล์มโปรเซสจำกัด.
- อรพรรณ พรสีมา. (2530). เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคโนโลยี 437 : บทเรียนด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อรัญ มุลคำ และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centred : Storyline Method* : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ทีพีพริ้นส์ จำกัด.
- อนุสรณ์ สุชาติานนท์. (2536). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ. ปรัญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม จำรัสพันธ์. (2537). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะทางจิตวิทยาของครูที่ดี. อดุรธานี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี. ถ่ายเอกสาร.

- อุทมพร จามรมาน. (2532). *การสู่ตัวอย่างทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ฟีนีเฟบบลิซซิ่ง.
- อัญชลี สารรัตน์ะ. (2542, ธันวาคม) "การศึกษาแบบบูรณาการ," *วารสารวิชาการ*. 2(12) : 27-31.
- อำไพ สุจริตกุล. (2533). *คุณธรรมครูไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adams, Anthony & Tulasiewicz, Witold. (1995). *The Cricis in Teacher Education: A European Concern?*. Great Britain : Burgess Science Press.
- Ayers, Jerry B. (1989). *A Practical Guide to Teacher Education*. Boston : Kluwer Academic.
- Baiocco, Sharon A. & De Waters, Jamie N. (1998). *Successful College Teaching : Problem Solving strategies of Distinguished Professors*. Bostob : Allyn & Bacon.
- Barone, Thomas. (1996). " A Future for Teacher Education : Developing a Strong Sense of Professional," in *Hanbook of Research on Teacher Education*. Edited by Sikula, John ; Buterry J Thomas & Guyton, Edith. New York : Prentice Hall.
- Beane, A. James. (1995). "Introduction : What is a Coherent Curriculum?,"in *Toward a Coherent Curriculum*. P. 1-13. Edited by Beane, A. James. United States of America : Association for Supervision and Curriculum Development.
- _____. (1991, October). " The Middle School: The Natural Home of Integrated Curriculum," in *Education Leadership*. 2 (49) : 9 -13.
- Bell B. and Gilbert J. (1996). *Teacher Development*. Britain : Biddles.
- Beyer, Barry K. (1988). *Practical Strategies for the Teaching of Thinking*. Boston : Allyn & Bacon.
- Boud, David & Feletti, Grahame I. (1997). *The Challenge of Problem-Based Learning*. 2nd ed. London : Biddles.
- Campbell, Donald T. & Stanley, Julian C. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Design for Research*. Chicago : Rand McNally College Publishing Company.
- Day, Christopher. (2000, May). " Teacher in a Twenty-First Century : Time to renew the vision (1)," in *Teacher and Teaching : Theory and Practice*. 3(6) : 101-114.

- Diamond, Patric. (1991). *Teacher Education as Transformation*. Great Britain : Biddles.
- Drake, Susan M. (1991, October). " How Our Team Dissolved the Boundaries, " in *Education Leadership*. 2 (49) : 20-22.
- Fogarty, Robin. (1991, October). " Ten Ways to Integrate Curriculum," in *Education Leadership*. 2 (49) : 61-65.
- Furlong, John & Maynard, Trisha . (1995). *Mentoring Student Teacher*. Britain : Mackeys of Chatham PLS.
- Further Education National Training Organization (FENTO). (2000). *STANDARD IN ACTION*. London : Graham Pecker.
- Gardner, Howard. (1993). *Multiple Intelligence : The Theory in Practice*. New York : Basic Books.
- Goodlad, John. (1990). *Teachers for our nation's schools*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Guba, Egon G. and Lincoln, Yvonna S. (1989). *Fourth Generation Evaluation*. Newbury Park : SAGE Publications.
- Jacobs, H.H. (1989). *Interdisciplinary Curriculum : Design and Implementation*. United States of America : Edwards Brathers.
- _____. (1991, October). " Planning for Curriculum Integration," in *Education Leadership*. 2 (49) : 27-28.
- Johnson, David W. & Johnson, Roger T. (1994). *Learning Together and Alone*. 4th.ed. Boston : Allyn & Bacon.
- Kerlinger, Fred N. (1986). *Foudation of Behavioral Research*. 3rd.ed. FortWorth : Holt Rinchart and Winston.
- Kirk E. Roger. (1995). *Experimental Design : Procidures for the Behavioral Sciences*. 3rd ed. USA : Brooks/Cole Publishing Company.
- Klausmier, H.J. (1985). *Education Psychology*. New York : Harper & Row.
- Maguire, Meg & Dillon, Justin. (1997). " Teacher Education," in *Becoming a Teacher : Issues in Secondary Teaching*. P. 29-38. Buckingham : Open University Press.
- Mcmillan, James H. & Schumacker, Sally. (1989). *Research in Education A Conceptual Introduction*. 2nd ed. USA : Harper Collins Publishers.

- Millis, Barbara J. (1998). *Cooperative Learning for Higher Education Faculty*. Arizona : American Council on Education and The Oryx Press.
- Myers L. Jerme. (1973). *Fundamentals of Experimental Design*. 2nd ed. Boston : Allyn & Bacon.
- National Council for Teacher Education. (1998). *Curriculum Framework for Quality Teacher Education*. New Delhi : Tan Prints India.
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. 3rd ed. New York : Harper Collins.
- Ornstein, Allan C. & Francis P. Hunkins. (1988). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*. New Jersey : Prentice Hall.
- Palme, Joan M. (1995). " Interdisciplinary Curriculum - Again," in *Toward a Coherent Curriculum*. P. 55-61. Edited by Beane, A. James. United States of America : Association for Supervision and Curriculum Development.
- Saylor, J. Galen & Alexander William M. (1974). *Planing Curriculum for Schools*. New York: Holt, Rinchart and Winston.
- Slavin, Robert E. (1995). *Cooperative Learning*. 2nd ed. Massachusetts : Allyn & Bacon.
- Stufflebeam, Daniel. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Illinois : F.E. Peacock Publisher.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.
- UNESCO, APEID. (1992). *Towards Developing New Teacher Copetencies in Response to Mega-Trends in Curriculum Reforms*. Bangkok : UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- Wiggins, Grant. (1995). "Curricular Coherence and Assessment: Making Sure That the Effect Matches the Intent," in *Toward a Coherent Curriculum*. P.101-119. Edited by Beane, A. James. United States of America : Association for Supervision and Curriculum Development.
- Wood, Karlyn E. (1997). *Interdisciplinary Instruction*. London : Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือครูและคู่มือผู้เรียนหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ให้แก่ศึกษาศาสตรวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คู่มือครู

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

พัฒนาโดย

นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2544

คำนำ

คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตราจารย์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่นำหลักสูตรนี้ไปใช้ได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการเตรียมความพร้อมก่อนจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยหวังว่าคู่มือการใช้หลักสูตรฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครูวิชาชีพในการนำหลักสูตรนี้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตราจารย์ทั้งในด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ ได้เป็นอย่างดี

นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
สภาพปัญหาและความต้องการ.....	1
หลักการของหลักสูตร	2
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3
เนื้อหาของหลักสูตร	3
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4
สื่อการเรียนการสอน	5
การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร	6
กำหนดการสอน	7
กิจกรรมการทำงานกลุ่ม.....	8
หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แม่แผ่นดิน.....	27
แผนการสอนที่ 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ.....	36
แผนการสอนที่ 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ.....	42
แผนการสอนที่ 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต.....	44
หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	47
แผนการสอนที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ.....	51
แผนการสอนที่ 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ.....	64
แผนการสอนที่ 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ.....	69
หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ.....	73
แผนการสอนที่ 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ.....	77
แผนการสอนที่ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา.....	86
แผนการสอนที่ 3.3 การสำรวจชุมชน.....	90
หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้.....	93
แผนการสอนที่ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ.....	98
แผนการสอนที่ 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ.....	105
แผนการสอนที่ 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ.....	109

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ ให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

.....

สภาพปัญหาและความต้องการ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จคือ ครู เพราะครูเป็นบุคคลที่นำนโยบายของการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติโดยตรง จนอาจกล่าวได้ว่าครูเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเลยทีเดียว ครูที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่งจะช่วยเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในอันที่จะช่วยเหลือกันสร้างและพัฒนาครูให้ได้ครูที่ดีมีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวัง

สถาบันฝึกหัดครูมีบทบาทในการผลิตครูออกไปรับใช้สังคม จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนับเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูทางด้านอาชีวศึกษาหรือครูวิชาชีพในสาขาต่างๆ ดังนี้คือ เกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม พาณิชยกรรม ช่างอุตสาหกรรม และนาฏศิลป์และดุริยางค์ โดยมีคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิชาชีพแต่ละคณะร่วมกันรับผิดชอบในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากการศึกษาที่ผ่านมาและข้อมูลจากการวิจัยประเมินหลักสูตรพบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิตส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ อาทิ ความสามารถในการสอน คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การวางแผนการจัดการ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนความสามารถพิเศษ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาต่างประเทศ การวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุของความด้อยคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวมีหลายประการ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตเหล่านี้ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์หลักสูตรพบว่า หลักสูตรเองมีลักษณะแยกส่วนขาดการบูรณาการทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เนื้อหาและกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ 1. กลุ่มวิชาชีพ มีคณะวิชาชีพเป็นผู้รับผิดชอบ 2. กลุ่มวิชาครู มีคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ และ 3. กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป มีคณะศิลปศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังพบว่าภายในแต่ละกลุ่มวิชาด้วยกันเองยังขาดการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนอาจารย์ผู้สอนยังคงมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรายวิชาที่แยกย่อยออกไปทำให้ขาดการปรึกษาหารือหรือประสานงานการสอนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ดีให้แก่นักศึกษาได้ จึงเท่ากับว่าหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่ผ่านมามุ่งสร้างครูวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถแบบแยกส่วน โดยหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะไปผสมผสานกันได้เองเมื่อออกไปทำงานแล้ว ส่วนในด้าน

การจัดการเรียนการสอนนั้นพบว่าอาจารย์ผู้สอนยังคงใช้วิธีบรรยายเป็นหลักขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นต้นแบบแก่นักศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนขาดการกระตุ้นให้นักศึกษาครูได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิด อาจารย์ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนการสอนและมักจะพูดเสมอว่า "เธอไปสอนอย่างที่คุณบอกอย่าไปสอนอย่างที่ครูทำ" ดังนั้นจึงมักจะพบเสมอว่า นักศึกษาครูซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรมีความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีแต่นำไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

สภาพปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้แก่ นักศึกษาสายศรัทธาชีพขึ้น โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของศรัทธาชีพที่นักศึกษาสายศรัทธาชีพยังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหัดศรัทธาชีพเพื่อพิจารณากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงสร้างหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าว แล้วนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรตรวจสอบโครงสร้างและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้เสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาชีพให้แก่ นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของศรัทธาชีพ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศรัทธาชีพที่นักศึกษาสายศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน (Interdisciplinary Curriculum) จากรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตศรัทธาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ส่วนกระบวนการเรียนการสอนมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะของศรัทธาชีพที่พึงประสงค์ได้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ดังนี้

1. ด้านการสอน ประกอบด้วย
  - 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
  - 1.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
  - 1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย
  - 2.1 อาชีวศึกษา
  - 2.2 วิชาชีพครู
  - 2.3 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย
  - 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 3.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - 3.3 การสำรวจชุมชน
4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ประกอบด้วย
  - 4.1 ทักษะการแก้ปัญหา
  - 4.2 ทักษะการนำเสนอ
  - 4.3 บุคลิกภาพ ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตา กรุณา และ ความเชื่อมั่นในตนเอง

เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรยึดตามเนื้อหาจากรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2541 ประกอบด้วยรายวิชา 10 รายวิชา ดังนี้คือ 1. จิตวิทยาการศึกษา 2. หลักการอาชีวศึกษา 3. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอุตสาหกรรมและชุมชน 4. หลักและวิธีการสอน 5. ปฏิบัติการสอน 6. การพัฒนาหลักสูตร 7. เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น 8. ปฏิบัติการเทคโนโลยีทางการศึกษา 9. การวัดและการประเมินผลการศึกษา และ 10. การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา

การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาวิชาในรายวิชาการศึกษา แล้วทำการคัดเลือกเนื้อหาวิชามาบรรจุไว้ในหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยเรียน แต่ละหน่วยเรียนแบ่งเป็นเนื้อหาย่อย ดังนี้

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แม่นมั่น

- 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ
- 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
- 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี

- 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ
- 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ
- 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

- 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
- 3.2 การจัดอาชีวศึกษา
- 3.3 การสำรวจชุมชน

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

- 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
- 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
- 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียนมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกการแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ขณะเดียวกันก็มุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม ด้วยการใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียนใช้วิธีการดังนี้

1. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในแต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้คือ ขั้นกำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ ขั้นตั้งสมมติฐานหรือวางแผนแก้ปัญหา ขั้นลงมือปฏิบัติการ และขั้นการวิเคราะห์และการสรุปผล

2. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ขณะเดียวกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม จึงนับเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกแนวทางหนึ่ง

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา / สร้างสถานการณ์ ครูเป็นผู้กำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เผชิญกับปัญหา กิจกรรมที่จัดในขั้นนี้ ได้แก่ การตั้งคำถาม การอภิปราย กรณีศึกษา เกมหรือกิจกรรม การชมวีดิทัศน์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้ร่วมกันวางแผนและกำหนดขั้นตอนสำหรับการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ขณะเดียวกันก็พยายามให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงานของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการ ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มลงมือแก้ไขปัญหาตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเองโดยมีครูคอยให้คำแนะนำปรึกษา นักศึกษาอาจจะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประกอบ หนังสืออ่านประกอบ การสอบถามจากผู้รู้ การประชุมกลุ่ม การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การศึกษาจาก CAI การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงานและผลงาน ครูและนักศึกษาร่วมกันประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม เช่น การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน จัดให้มีการอภิปรายการนำเสนอผลงาน ครูให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์

หมายเหตุ : การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่จำเป็นต้องทำตามทุกขั้นตอน ทุกครั้งก็ได้ ถ้าหากครูผู้สอนเห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเป็นอย่างดี ก็สามารถผ่านไปสู่อขั้นตอนต่อไปได้

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมีลักษณะหลากหลาย ซึ่งสามารถสร้างความสนใจของนักศึกษาได้อย่างดี ทั้งนี้การพิจารณาคัดเลือกสื่อการเรียนการสอนสำหรับใช้ในกิจกรรมแต่ละหน่วยเรียนคำนึงถึงความสามารถและความท้าทายต่อนักศึกษาด้วย สื่อการสอนที่ใช้ในหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นภาพโป่งใส
6. วีดิทัศน์

การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร มี 2 ลักษณะคือ

1. การวัดผลและประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียนด้วยเครื่องมือวัดที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน ได้แก่ แบบทดสอบ แบบประเมิน การปฏิบัติงาน แบบสังเกตทักษะและบุคลิกภาพ เป็นต้น
2. การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร เป็นการวัดสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และแบบประเมินด้านทักษะและบุคลิกภาพ

กำหนดการสอน

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	คาบที่	รายการสอน	หมายเหตุ
1	7 มิ.ย.44	1 2-3	ทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการทำงานกลุ่ม	
2	14 มิ.ย.44	1-3	หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แม่แผ่นดิน 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	
3	21 มิ.ย.44	1-3	1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	
4	28 มิ.ย.44	1-3	1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต	
5	5 ก.ค.44	1-3	หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	
6	12 ก.ค.44	1-3	2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	
7	19 ก.ค.44	1-3	2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ(ต่อ)	
8	26 ก.ค.44	1-3	2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	
9	2 ส.ค.44	1-3	2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ(ต่อ)	
10	9 ส.ค.44	1-2 3	หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และสถานประกอบการ 3.1 มโนะยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา	
11	16 ส.ค.44	1-3	3.2 การจัดอาชีวศึกษา (ต่อ)	
12	23 ส.ค.44	1 2-3	3.2 การจัดอาชีวศึกษา (ต่อ) 3.3 การสำรวจชุมชน	
13	30 ส.ค.44	1-3	หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	
14	6 ก.ย.44	1-3	4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ (ต่อ)	
15	13 ก.ย.44	1-3	4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	
16	20 ก.ย.44	1-3	4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ (ต่อ)	
17	27 ก.ย.44	1-3	4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาชีพ	
18	2 ต.ค.44	1 2 3	4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาชีพ (ต่อ) สรุปผลและประเมินผลการเรียนการสอน ทดสอบหลังเรียน	

กิจกรรมการทำงานกลุ่ม

1. สาระสำคัญของการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะศรัทธาวิชาให้แก่นักศึกษาสายครุวิชาชีพครั้งนี้ มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้ใช้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับการแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยเรียน การร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความเป็นประชาธิปไตย มีความเสียสละและรู้จักการให้อภัย และยังช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีของการเป็นครุวิชาชีพอีกด้วย

2. จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้มีความเข้าใจกระบวนการทำงานกลุ่ม
2. เพื่อให้มีความเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
3. เพื่อให้มีความเข้าใจหลักการนำเสนอและรายงานผลการทำงาน

3. เนื้อหา

1. กระบวนการแก้ปัญหา
2. ทักษะการนำเสนอ
3. บุคลิกภาพ

3. ระยะเวลาที่ใช้ 2 คาบ

4. ขั้นตอนกิจกรรม

1. ให้นักศึกษาประกอบกิจกรรม "หลงทางบนดวงจันทร์" ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ
  - หลักการทำงานกลุ่ม
  - กระบวนการแก้ปัญหา
2. ครูอธิบายบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่จะจัดให้นักศึกษา นักศึกษาร่วมกันอภิปราย ชักถามข้อสงสัย
3. ครูอธิบายทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการนำเสนอผลงานหรือรายงานการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา และบุคลิกภาพความเป็นครูที่ดี

4. ครูชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น

5. สื่อที่ใช้ ประกอบด้วย

1. กิจกรรม "หลงทางบนดวงจันทร์"
2. เอกสารประกอบ
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. แผ่นโป่งใสชี้แจงหลักสูตร

6. การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่ม "หลงทางบนดวงจันทร์"
2. สังเกตความสนใจในการร่วมอภิปราย

กิจกรรมการทำงานกลุ่ม เรื่อง "หลงทางบนดวงจันทร์"

1. เหตุผลของการทำกิจกรรม

ในการทำงานใดๆ ก็ตาม ถ้าบุคคลได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตัดสินปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลและยอมรับประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการหาข้อยุติของปัญหาจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นสมบูรณ์และมีข้อผิดพลาดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นเสมอไปที่การทำงานโดยกลุ่มจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานคนเดียว

2. จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการทำงานคนเดียวและการทำงานเป็นกลุ่ม
2. เพื่อฝึกให้รู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม โดยสามารถอธิบายความเข้าใจของตนให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มเข้าใจและยอมรับ
3. ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ว่าจะขัดแย้งกับความคิดเห็นของตนเองก็ตาม

3. ขนาดของกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน

4. เวลาที่ใช้ ประมาณ 30 นาที

5. วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารขององค์การนาซา
2. คำตอบพร้อมเหตุผลซึ่งเป็นขององค์การนาซา
3. แผนภูมิตารางการให้คะแนน

6. วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่าเรื่องในเอกสารประกอบให้ผู้เรียนฟัง เมื่อเล่าจบให้ผู้เรียนแต่ละคนคิด (ห้ามปรึกษากัน) แล้วใส่ตัวเลขที่เรียงลำดับไว้ในตารางช่องหมายเลข 1 กำหนดเวลา 5 นาที
  2. ครูคอยสังเกตว่าเมื่อทุกคนทำเสร็จแล้วให้ผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน
  3. สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันปรึกษาคำตอบของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทนออกมารายงานในประเด็น
    - คำตอบของกลุ่ม พร้อมเหตุผล
    - วิธีการทำงานหรือการตัดสินใจของกลุ่ม
- หลังจากนั้น ให้สมาชิกในกลุ่มเขียนคำตอบของกลุ่มลงในตารางช่องหมายเลข 2

4. ครูบันทึกผลการรายงานของแต่ละกลุ่มบนกระดาน นำมาเปรียบเทียบกัน แล้วชี้ให้ผู้เรียนดู

- ข้อที่มีคะแนนเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน
- ข้อที่มีคะแนนแตกต่างกันมาก ๆ

ครูถามความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มว่า “ทำไมเหมือนกันและทำไมจึงต่างกันมาก”

5. ครูซักถามสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

- มีใครที่ยังติดใจสงสัยไม่เห็นด้วยกับกลุ่มบ้าง ? เพราะเหตุใด ?
- ใครที่คิดของตนเองอย่างหนึ่ง เมื่อเข้ากลุ่มแล้วกลับยอมรับตามเหตุผลที่

กลุ่มบอก

- มีใครที่คะแนนของตนเองเหมือนกับคะแนนของกลุ่มมากกว่า 10 ข้อ

6. ครูเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง โดยบอกว่าเป็นข้อมูลจากองค์การ NAZA พร้อมกับให้สมาชิกเขียนคำตอบลงในตารางช่องหมายเลข 3

7. ให้ผู้เรียนหาผลต่างระหว่างความคิดเห็นส่วนตัว (ช่องที่ 1) กับคำตอบที่ถูกต้อง (ช่องที่ 3) แล้วให้ใส่ผลต่างของแต่ละคำตอบลงในช่องหมายเลข 4 หลังจากนั้นให้หาผลต่างระหว่างคำตอบของกลุ่ม (ช่องที่ 2) กับคำตอบที่ถูกต้อง (ช่องที่ 3) แล้วให้ใส่ผลต่างของแต่ละคำตอบลงในช่องหมายเลข 5

8. ครูถามผู้เรียน โดยใช้คำถามดังนี้

- เหตุใดการทำงานคนเดียวกับการทำงานกลุ่มจึงแตกต่างกัน
- เหตุใดผลงานของแต่ละกลุ่มจึงเหมือนกัน / ต่างกัน
- ผู้เรียนคิดว่ากิจกรรมนี้ต้องการชี้ให้เห็นอะไร
- การทำงานคนเดียวกับการทำงานกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

ครูให้ผู้เรียนอภิปรายเพื่อนำแนวคิดที่ได้จากกิจกรรมมาใช้ในการทำงาน โดยสรุปว่า ในชีวิตการทำงาน บุคคลมักจะทำงานร่วมกับผู้อื่นมากกว่าทำงานคนเดียว ทำอย่างไรจึงจะทำให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

ในชีวิตการทำงานโดยทั่วไป ต้องอาศัยกระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกในกลุ่มจะต้องเคารพในกติกาของกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างมีเหตุผล การทำงานกลุ่มจึงจะมีประสิทธิภาพ

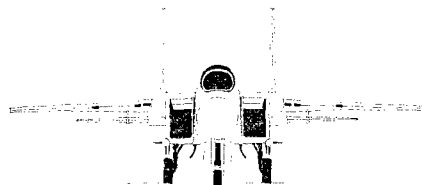
ข้อมูลจากองค์การนาซา

สมมติว่าท่านเป็นมนุษย์อวกาศ ตามกำหนดการนั้นท่านจะต้องนำยานลำเล็กบินไปยังจุดนัดพบกับยานลำแม่ ณ จุดหนึ่งที่อยู่ทางด้านสว่างของดวงจันทร์ แต่ด้วยเหตุขัดข้องทางกลไก ยานลำเล็กของท่านจำเป็นต้องร่อนลงบนพื้นของดวงจันทร์ ณ จุดหนึ่งซึ่งอยู่ห่างจากจุดนัดพบกับยานลำแม่ประมาณ 300 ไมล์ จากการร่อนลงอย่างฉุกเฉินนี้ทำให้เครื่องกลไกส่วนใหญ่ของยานลำเล็กได้รับความเสียหายจนไม่อาจจะใช้การได้ต่อไป ฉะนั้นการมีชีวิตอยู่รอดของท่านจึงขึ้นอยู่กับความพยายามเดินทางด้วยเท้าไปให้ถึงจุดนัดพบกับยานลำแม่โดยเร็วที่สุด ท่านจะต้องเลือกอุปกรณ์ต่างๆ ภายในยานเพื่อใช้ในระหว่างการเดินทางระยะประมาณ 300 ไมล์นี้ อุปกรณ์มีทั้งหมด 15 รายการที่มีอยู่ในยานลำเล็ก ซึ่งไม่ได้รับความเสียหายจากการร่อนลงอย่างฉุกเฉิน หน้าที่ของท่านคือจัดเรียงลำดับความสำคัญของอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใส่เลข 1 ลงหน้ารายการอุปกรณ์ที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุด ใส่เลข 2 ลงหน้ารายการอุปกรณ์ที่สำคัญรองลงมาเรื่อยๆ จนถึงเลข 15 อันเป็นรายการที่มีความสำคัญน้อยที่สุด

ขอให้ท่านใส่หมายเลขตามลำดับความสำคัญของอุปกรณ์ลงในช่องหมายเลข 1

รายการอุปกรณ์

.....ไม้ขีด	.....เข็มทิศแม่เหล็ก
.....อาหารสำเร็จรูป	.....น้ำ 5 แกลอน
.....เชือกไนลอนยาว 50 ฟุต	.....พลุสัญญาณ
.....ร่มชูชีพ	.....เครื่องมือปฐมพยาบาล
.....เครื่องทำความร้อน	.....วิทยุติดต่อใช้พลังงานอาทิตย์
.....ปืนพก .37	.....แผนที่บนดวงจันทร์
.....นมผง 1 กระป๋อง	.....แพชูชีพ
.....ออกซิเจนถังละ 100 ปอนด์ 2 ถัง	

คำตอบจากองค์การนาซา

	เหตุผล
...15.....ไม่ซีด	ไม่มีออกซิเจน
...4.....อาหารสำเร็จรูป	สามารถมีชีวิตอยู่ได้ระยะหนึ่ง
...6.....เชือกไนลอนยาว 50 ฟุต	สำหรับเดินทางที่สูงๆ ต่ำๆ
...8.....ร่มชูชีพ	ใช้ห่อของแบก
...13.....เครื่องทำความร้อน	ส่วนที่สว่างของดวงจันทร์ร้อนแล้ว
...11.....ปืนพก .37	มีไว้ป้องกันอันตราย
...12.....นมผง 1 กระป๋อง	ต้องใช้น้ำผสมจึงจะรับประทานได้
...1.....ออกซิเจนถังละ 100 ปอนด์ 2 ถัง	บนดวงจันทร์ไม่มีอากาศหายใจ
...3.....แผนที่บนดวงจันทร์	ใช้สำหรับการเดินทาง
...9.....แพชูชีพ	ใช้สำหรับบังแดดหรือใส่ของ
...14.....เข็มทิศแม่เหล็ก	สนามแม่เหล็กบนดวงจันทร์ต่างจากโลก
...2.....น้ำ 5 แกลอน	ไม่สามารถอยู่ได้นานถ้าปราศจากน้ำ
...10.....พลูสัณญาณ	ไม่มีออกซิเจน
...7.....เครื่องมือปฐมพยาบาล	บางครั้งจำเป็นต้องใช้
...5.....วิทยุติดต่อใช้พลังงานอาทิตย์	ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

แผนภูมิตารางการให้คะแนน

รายการอุปกรณ์	1	2	3	4	5
ไม้ขีด.....	.....	.....	.....	.....	.....
อาหารสำเร็จรูป.....	.....	.....	.....	.....	.....
เชือกไนลอนยาว 50 ฟุต.....	.....	.....	.....	.....	.....
ร่มชูชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
เครื่องทำความร้อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
ปืนพก .37.....	.....	.....	.....	.....	.....
นมผง 1 กระป๋อง.....	.....	.....	.....	.....	.....
ออกซิเจนถังละ 100.....	.....	.....	.....	.....	.....
แผนที่บนดวงจันทร์.....	.....	.....	.....	.....	.....
แพชูชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
เข็มทิศแม่เหล็ก.....	.....	.....	.....	.....	.....
น้ำ 5 แกนลอน.....	.....	.....	.....	.....	.....
พลูสัญญาณ.....	.....	.....	.....	.....	.....
เครื่องมือปฐมพยาบาล.....	.....	.....	.....	.....	.....
วิทยุติดต่อใช้พลังแสงอาทิตย์.....	.....	.....	.....	.....	.....
รวม					

คำอธิบาย

- ช่องที่ 1 คือ ความคิดเห็นของตนเอง
- ช่องที่ 2 คือ ความคิดเห็นของกลุ่ม
- ช่องที่ 3 คือ คำตอบขององค์การนาซา
- ช่องที่ 4 คือ ผลต่างระหว่างช่องที่ 1-3
- ช่องที่ 5 คือ ผลต่างระหว่างช่องที่ 2-3

เอกสารประกอบการสอน

เรื่อง

กระบวนการแก้ปัญหา

.....

1. ปัญหาและการตัดสินใจ

ปัญหา คือ ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ปัจจุบันกับสภาพการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น (หรือสภาพการณ์ไม่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต) ส่วนการตัดสินใจ คือ การเลือกเอาวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากวิธีปฏิบัติหลายๆ อย่างที่มีอยู่

ไม่มีปัญหาใดจบลงโดยปราศจากการตัดสินใจ และไม่มี การตัดสินใจใดเกิดขึ้นโดยปราศจากปัญหาเช่นกัน เพราะปัญหาก็ทำให้เกิดโอกาสและทางเลือกต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจว่าจะเลือกดำเนินไปในทางใดจึงจะเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดหรือเสียหายน้อยที่สุด

การแก้ปัญหา คือ การทำให้เกิดสภาพการณ์ที่เราคาดหวัง มีคนจำนวนไม่น้อยที่ถึงแม้จะรู้ว่าสิ่งที่คาดหวังคืออะไร แต่ก็ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ เพราะปัญหามีมากมาย มีความซับซ้อนคลุมเครือ ทำให้ยากแก่การแก้ไข การแก้ปัญหามีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นตอบสนองหรือตัดสินใจอย่างไร ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน มีดังนี้

1. ทักษะและประสบการณ์เดิม

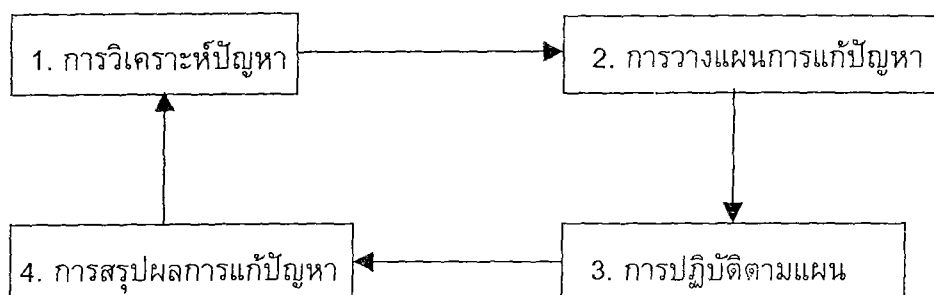
2. ระดับความสามารถของเขาวินิจฉัย ผู้มีระดับเขาวินิจฉัยสูงย่อมสามารถแก้ปัญหได้ดีกว่าผู้มีระดับเขาวินิจฉัยต่ำ

3. การฝึกหัดและฝึกฝน ช่วยเพิ่มทักษะการแก้ปัญหา

4. การเรียนรู้ การแก้ปัญหาได้สำเร็จและรวดเร็วเกิดจากการที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง สามารถจับหลักการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้ เมื่อประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน จะแก้ปัญหาได้รวดเร็วและถูกต้อง

2. ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนการแก้ปัญหาดifferentกันออกตามแนวคิดของแต่ละบุคคล โดยโดยส่วนใหญ่มีประเด็นหลักที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนเป็นลำดับต่อเนื่องกัน ดังแผนภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 เข้าใจสถานการณ์ โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการรวบรวม จัดและประมวลข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขั้นต่อไป

ข้อมูลกับการแก้ปัญหา

1.1 บทบาทของข้อมูล มีดังนี้

- ทำให้มองออกว่าสถานการณ์นั้นๆ กำลังจะเป็นปัญหา
- ข้อมูลจะถูกแปลงเป็นปัญหาตามความเข้าใจ
- ข้อมูลที่ดีต้องมีคุณภาพไม่ใช่ปริมาณ
- ข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กับปัญหาทำให้หลงประเด็นได้
- ข้อมูลสามารถนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาดได้
- ข้อมูลยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้ผู้แก้ปัญหาเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ

มากขึ้นเท่านั้น

1.2 การรวบรวมข้อมูล

- สถานการณ์นั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาไหน
- มีเหตุการณ์ภายในอะไรบ้างที่ผิดไปจากเดิม
- มีเหตุการณ์ภายนอกอะไรบ้างที่เกิดการเปลี่ยนแปลง
- สามารถหาข้อมูลจากใครหรือที่ไหนบ้าง

1.3 การจัดระเบียบข้อมูล

- การกำหนดหัวข้อ (Headline) ของข้อมูล
- การขยายข้อมูล
- การสรุปข้อมูล
- การหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

1.2 กำหนดปัญหาให้ถูกต้องชัดเจน เขียนบรรยายสภาพปัญหาด้วยถ้อยคำสั้นๆ แต่ได้ใจความ จากนั้นก็ระบุเป้าหมาย สภาพการณ์ที่เราอยากให้เกิดขึ้นหลังจากจัดปัญหานั้น

1. อุปสรรคในการกำหนดปัญหา

- ความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน
- เอาวิธีแก้มากำหนดเป็นปัญหา
- ความเร่งด่วนของปัญหา

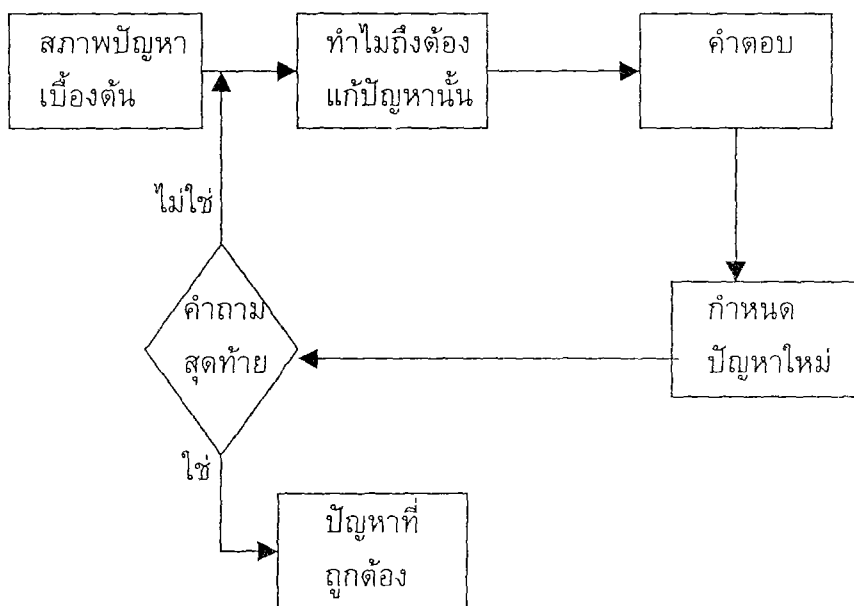
2. การกำหนดโครงสร้างของปัญหา

- บรรยายสภาพการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องชัดเจน
- กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

3. เทคนิคการกำหนดปัญหา

3.1 เทคนิค "ทำไมถึง....." มี 5 ขั้นตอนคือ

- 1) กำหนดสภาพปัญหาเบื้องต้น
- 2) ถามว่าทำไมถึงต้องแก้ไขสภาพปัญหานั้น
- 3) ตอบคำถามในขั้นตอนที่ 2
- 4) ใช้คำตอบในขั้นตอนที่ 3 มาสร้างเป็นคำถามใหม่
- 5) ดำเนินการในขั้นที่ 2, 3 และ 4 ใหม่ จนกว่าจะได้คำถามที่สามารถบอกถึงปัญหาที่ถูกต้อง

3.2 เทคนิคการตรวจสอบขอบเขตปัญหา

- 1) เขียนปัญหาแรกที่กำหนดไว้
- 2) เน้นคำพูดหรือวลีที่สำคัญในปัญหานั้น
- 3) ระบุนัยสำคัญของสมมติฐานต่างๆ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม
- 4) จัดปัญหาที่ปรับปรุงใหม่

4. การแก้ปัญหาคือเป็นการกำหนดปัญหาให้ถูกต้องชัดเจน ถ้าทีมงานมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน การจะหาข้อสรุปให้ทุกฝ่ายได้ยอมรับ ถือเป็นเรื่องที่ยากลำบาก การดำเนินการดังนี้

1) ถามคนที่ไม่เห็นด้วย (กับความคิดเห็นที่ผู้อื่นนำเสนอมา) ว่า "แล้วคุณมีความคิดเห็นอย่างไร" เพื่อจะได้ได้แง่มุมที่ดีๆ ออกมา และทีมงานนี้ก็จะมีการใช้เหตุและผลร่วมกันคิดสร้างสรรค์ และร่วมกันเรียนรู้

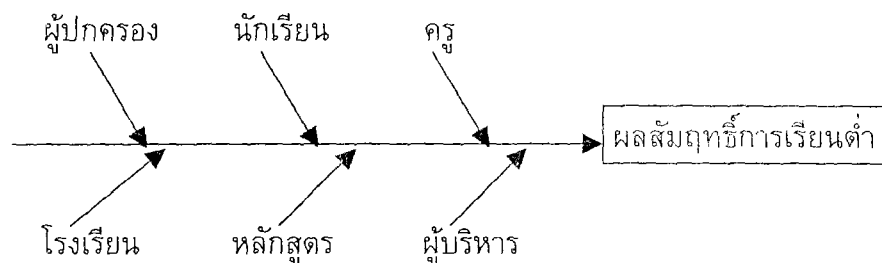
2) แบ่งกลุ่มความคิดที่ถูกนำเสนอออกมาเป็น 3 กลุ่ม คือ

- แง่ดี (Optimistic, "O")
- กลางๆ (Most-Likely, "M")
- แง่ร้าย (Pessimistic, "P")

แล้วลองให้ทีมงานออกเสียง-ให้คะแนน ความคิดในแต่ละกลุ่มดู นับจำนวนคะแนนเสียง ก็จะได้ข้อสรุปจากทีมงาน

1.3 วิเคราะห์สาเหตุสำคัญ ด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆ เช่น แผนภูมิแก๊งปลา แผนภูมิพาเวโด เป็นต้น

1. ตรวจสอบสาเหตุ แผนภูมิแก๊งปลา (Fish-bone Diagram) เป็นวิธีวิเคราะห์หาสาเหตุที่สามารถดึงเอาทั้งความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงวิเคราะห์ออกมาจากผู้ใช้ได้ จะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของปัญหาในแง่ของสาเหตุได้อย่างชัดเจนและมีระเบียบ เพราะสาเหตุต่างๆ ถูกแบ่งเป็นกลุ่มๆ ในตัว เช่น

2. เลือกสาเหตุที่สำคัญๆ เช่น ดูว่ามีสาเหตุใดบ้างที่เขียนไว้มากกว่า 1 แห่ง เพราะอาจเป็นสาเหตุที่แท้จริงได้ หรืออาจใช้มิติของทีม

1.4 หาวิธีแก้ที่เป็นไปได้ เป็นขั้นที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีแก้ปัญหให้ได้มากที่สุด จากนั้นจึงลดจำนวนวิธีแก้ลงให้เหลือแต่วิธีที่มีประสิทธิผลจำนวนหนึ่ง

1. คิดหาวิธีแก้ อย่างน้อย 20 วิธี และควรเป็นวิธีที่มีความแตกต่างหลากหลาย

2. การทำแผนภูมิความคิด (Mind Mapping) หรืออาจเรียกว่าเป็นการระดมสมองคนเดียว เริ่มจากการเขียนสาเหตุปัญหาไว้ตรงกลางหน้ากระดาษ แล้วลากเส้นโยงออกมาเมื่อคิดวิธีแก้ไขใดๆ ได้ จากนั้นเขียนวิธีแก้ดังกล่าวไว้เหนือเส้นที่ลากออกมา เช่น

1.5 เลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด โดยเปรียบเทียบตัวเลือกทั้งหมดที่ได้จากขั้นก่อน ตามเกณฑ์ต่างๆ ประเมินตัวเลือกแต่ละตัว แล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด วิธีเลือกเบื้องต้น มีดังนี้

1. ใช้ประสบการณ์ ประสบการณ์ถือเป็นครูที่ดีที่สุด แต่ก็ต้องระวังผลที่จะตามมาเช่นกัน ได้แก่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นมากเกินไป คนส่วนใหญ่มักใช้แต่ประสบการณ์แห่งความสำเร็จแต่ไม่มองประสบการณ์ที่ล้มเหลว บทเรียนจากประสบการณ์อาจใช้ไม่ได้เลยกับเนื้อหาใหม่ที่ต่างไปจากเดิม เป็นต้น

2. ใช้การทดลอง การทดลองมักจะใช้ในกรณีที่สถานการณ์ปัญหาไม่สามารถกำหนดปัจจัยในการพิจารณาได้อย่างแน่นอน และมีความคลุมเครือมากๆ ซึ่งทางเดียวที่จะรู้วิธีไหนดีที่สุดคือ ให้ทำการทดลองตามวิธีการเหล่านั้น

3. ใช้การค้นคว้าและวิเคราะห์ นับเป็นเทคนิคการเลือกที่ดีวิธีหนึ่ง สำหรับการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ เพราะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ข้อจำกัด และข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อประกอบการประเมินเลือกวิธีแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา กำหนดว่าต้องทำอะไรบ้าง ใครเป็นผู้รับผิดชอบงานไหน เวลาในการทำงานแต่ละอย่าง และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น

1. แผนการปฏิบัติที่ดี

- มีความเป็นเอกภาพ หรือมีทิศทางเดียวกัน
- มีความต่อเนื่อง ไม่ควรตัดงานใดงานหนึ่งออกโดยไม่จำเป็น
- มีความยืดหยุ่น
- มีความถูกต้องแม่นยำ

2. วิธีวางแผนการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นภาพของการดำเนินงานแก้ปัญหาได้ชัดเจน ประกอบด้วยวิธีการดังนี้

- กำหนดงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน
- กำหนดคนที่จะมารับผิดชอบงานแต่ละอย่างตามความเหมาะสม
(Put the Right Man on the Right Job)
- กำหนดเวลา ว่าต้องเริ่มต้นเวลาใด สิ้นสุดเวลาไหน
- ทำแผนการปฏิบัติ

ตัวอย่างแบบฟอร์มของการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน คอยตรวจสอบความคืบหน้าของการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบว่าเมื่ออุปสรรคอะไรในการทำงานหรือไม่ งานสำเร็จตรงตามเป้าหมายหรือไม่

การติดตามกระบวนการปฏิบัติงาน ได้แก่ กำหนดผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบว่างานแต่ละอย่างในแผนปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลาหรือไม่ มีการรายงานผลข้อมูลให้ผู้ร่วมงานทราบเป็นระยะๆ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผล ประเมินผลและการรายงานผลการแก้ปัญหา

4.1 การสรุปผลและประเมินผล

1. หาอุปสรรคขณะดำเนินงาน
2. ประเมินผลการแก้ปัญหา ได้แก่ การประเมินเป็นระยะ ควรประเมินในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขมากกว่าเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการประเมินให้คนในกลุ่มหรือคนอื่นๆ ทราบ

หมายเหตุ ไม่จำเป็นจะต้องดำเนินการทุกขั้นตอน ถ้าหากพบว่าปัญหาเรื่องนั้นๆ สามารถที่จะเข้าไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้ เช่น ถ้าพบว่าปัญหามีความชัดเจนอยู่แล้ว ก็สามารถกำหนดปัญหาและเข้าไปสู่ขั้นตอนที่ 3 คือวิเคราะห์หาสาเหตุได้เลย หรือถ้าหากจะย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนก่อนๆ ก็สามารถทำได้เช่นกัน เช่น ขณะที่เลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด หากพบว่าควรจะมีวิธีอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ก็ย้อนกลับไปในขั้นที่ 4 ได้

4.2 การรายงานผลการแก้ปัญหา เป็นการนำเสนอผลงานการแก้ปัญหาให้ผู้ร่วมงานหรือสมาชิกทั้งหมดฟัง การรายงานผลผู้รายงานจะต้องมีทักษะการนำเสนอที่ดีเพื่อการรายงานผลมีประสิทธิภาพบรรลุตามความมุ่งหมาย ทักษะที่สำคัญในการนำเสนอ แสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ทักษะการนำเสนอ

1. ทักษะการใช้สื่อและการเตรียมข้อมูลเพื่อการนำเสนอ

การเลือกใช้สื่อ

1. เลือกสื่อที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้ฟัง
2. ขนาด สัดส่วนของสื่อที่จะนำมาใช้ต้องคำนึงถึงว่าผู้ฟังสามารถมองเห็น
3. สื่อที่นำมาใช้ควรมีสีสันดึงดูดความสนใจ ควรใช้สีที่เย็นตาและใช้สีสดในส่วนที่ต้องการเน้น
4. มีลักษณะที่น่าสนใจ สื่อมีความแปลกไปจากสิ่งที่ผู้ฟังเคยเห็น สื่อที่เคลื่อนไหวได้จะสร้างความสนใจได้ดี
5. เลือกใช้สื่อที่สัมพันธ์กับสิ่งที่นำเสนอ และตรงเป้าหมายกับเรื่องที่จะอธิบาย

การเตรียมสื่อ

1. สำรองอุปกรณ์ทุกชิ้นที่จะนำไปใช้ว่าอยู่ในสภาพที่ดีพอหรือไม่
2. ทดลองใช้สื่อที่เตรียมไว้ก่อนที่จะใช้จริง
3. ตรวจสอบห้องที่จะนำเสนอเพื่อไม่ให้เกิดข้อบกพร่องในการใช้สื่อ

การใช้สื่อ

1. ควรใช้สื่อให้ได้อย่างคล่องแคล่ว
2. แสดงสื่อให้เห็นได้ชัดเจนทั่วทั้งห้อง
3. ควรหาที่ตั้งหรือที่วางสื่อที่มีขนาดใหญ่หลายๆ เช่น แผนภูมิ แผนที่ ฯลฯ
4. เรียงลำดับสื่อที่จะนำเสนอไว้ตามลำดับก่อนหลังเพื่อความสะดวกในการหยิบใช้
5. ควรใช้ไม้ยาวและมีปลายแหลมชี้ แผนภูมิหรือกระดาน ไม่ควรใช้มือเพราะส่วนของมือจะไปบังสื่อที่นำเสนอ
6. ใช้สื่อให้คุ้มค่ากับที่เตรียมมา และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการใช้สื่อด้วย
7. คำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้สื่อ

2. ทักษะการพูดอธิบาย

ลักษณะการอธิบายที่ดี

1. ไม่ควรใช้เวลาในการอธิบายนานเกินไป ปกติใจความสำคัญอาจใช้เวลาอธิบาย 1 นาที และเวลาอธิบายทั้งหมดไม่ควรเกิน 10 นาที
2. ใช้ภาษาที่ง่าย รัดกุม น่าฟัง
3. ครอบคลุมใจความสำคัญได้ครบถ้วน
4. การอธิบายควรเริ่มจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก
5. มีการนำเข้าเรื่องที่จะอธิบาย เช่น การเสนออุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอธิบาย ทบทวนเนื้อหาเดิม เชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียน ฯลฯ
6. มีการสรุปการอธิบายด้วย

การฝึกทักษะการอธิบาย

1. เตรียมตัวล่วงหน้าว่าจะอธิบายอย่างไรจึงจะเหมาะกับเรื่องที่จะนำเสนอ
2. ฝึกทดลองอธิบายและประเมินการอธิบาย
3. ความพร้อม เช่น ความรู้ในเรื่องที่อธิบาย ความสนใจ จะช่วยให้การอธิบายดียิ่งขึ้น
4. บุคลิกภาพมีผลต่อการอธิบายอย่างยิ่ง

3. ทักษะการใช้กิริยาท่าทาง สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. ควรแสดงกิริยาท่าทางประกอบการนำเสนอ เช่น ใช้การสีหน้าท่าทางแสดงออกถึงอารมณ์ขณะอธิบาย
2. การยืน การเดินควรมีลักษณะสง่าผ่าเผย มีความมั่นใจในตนเอง
3. การแต่งกายควรเรียบร้อย รัดกุม เหมาะสมกับกาลเทศะ
4. การเคลื่อนไหวร่างกายควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรเกร็งจนเกินไป
5. ควรมองผู้ฟังอย่างทั่วถึง

4. ทักษะการสร้างความสนใจ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. ควรซักถามผู้ฟังเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยู่เสมอ
2. สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้ฟัง
3. ควรแทรกอารมณ์ขันหรือหยุดชั่วขณะในระหว่างที่กำลังพูดอธิบาย จะช่วยให้ผู้ฟังสนใจและอยากติดตามเรื่องราวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการเสริมกำลังใจเมื่อผู้ฟังมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ใช้คำพูด ใช้สีหน้าท่าทาง ให้รางวัล ฯลฯ
5. ใช้สื่อที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้ฟัง
6. ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น เสนอแนะความคิดเห็น ตอบคำถาม

5. ทักษะการสรุปผล

การสรุปผลอาจทำได้หลายครั้งในระหว่างการนำเสนอ เช่น สรุปใจความสำคัญแต่ละตอน สรุปปิดท้ายเมื่อจบการนำเสนอ เมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น ฯลฯ

วิธีการสรุปผล ทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. สรุปจากการตั้งคำถาม
2. สรุปจากการใช้อุปกรณ์
3. สรุปจากการปฏิบัติ เช่น การสังเกต การสาธิต การทดลอง
4. สรุปจากการสร้างสถานการณ์

ลักษณะการสรุปผล มี 2 ลักษณะ คือ

1. สรุปทางด้านความรู้ เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม สามารถจับความคิดรวบยอดได้
2. สรุปทางด้านสังคม มีการชมเชยให้กำลังใจผู้ฟัง

ข้อเสนอแนะในการสรุปผลการนำเสนอ

1. จะต้องรู้ว่าการนำเสนอจะจบลงอย่างไรเพื่อจะได้สรุปอย่างถูกต้อง
2. ต้องทราบว่าเรื่องที่น่าสนใจมีความสำคัญอย่างไร
3. พยายามสรุปเรื่องที่ผู้ฟังเคยทราบมาแล้วเข้าด้วยกัน
4. การสรุปผลต้องน่าสนใจและสร้างความเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอได้ดีขึ้น
5. การสรุปผลต้องช่วยสร้างเสริมความคิดริเริ่มให้แก่ผู้ฟังด้วย

บุคลิกภาพของครู ประกอบด้วย

1. เจตคติต่อวิชาชีพครู	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาชีพครู 2. ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพครู 3. เต็มใจที่จะเรียนวิชาชีพครู 4. อธิบายเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้คนอื่นฟัง 5. ไม่พอใจเมื่อเห็นคนมาตำหนิติเตียนอาชีพครู
2. ความรับผิดชอบ	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. ไม่เข้าห้องเรียนสาย 2. ทำงานเสร็จตามเวลา 3. ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย 4. ติดตามบทเรียนที่ตนไม่ได้เข้าเรียน 5. ละเอียตรอบคอบในการทำงาน
3. ความมีระเบียบวินัย	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ 2. กิริยามารยาทเรียบร้อย 3. ปฏิบัติตามมติหรือเสียงส่วนรวม 4. ให้ความเคารพผู้สอน 5. ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่กำลังเรียน

4. ความเมตตากรุณา	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนฟัง 2. พุดให้กำลังใจเพื่อนๆ 3. ชอบช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน 4. มีการให้อภัยผู้อื่น 5. ไม่พูดจาเสียดสีผู้อื่น
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชั้นเรียน 2. ไม่วิตกกังวลกับสิ่งที่ทำไปแล้ว 3. มีความมั่นใจในการทำงาน 4. ไม่ชอบทำตามผู้อื่น 5. ทักท้วงเพื่อนๆ หรืออาจารย์ที่ทำไม่ถูก

คำแนะนำในการแบ่งกลุ่ม

1. ทุกครั้งที่มีการแบ่งกลุ่ม ให้เลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ส่วนคนอื่นๆ ให้เป็นกรรมการกลุ่ม

หน้าที่ประธานกลุ่ม : ดำเนินการประชุมกลุ่ม มอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่ม ควบคุมการอภิปรายในกลุ่ม ประสานงานกับครูผู้สอน

หน้าที่เลขานุการกลุ่ม : จัดบันทึกการประชุม รวบรวมผลการศึกษาของสมาชิกภายในกลุ่ม เตรียมเอกสารและสื่อสำหรับนำเสนอหน้าชั้นเรียน

หน้าที่กรรมการ : เสนอแนะความคิดเห็นต่อกลุ่ม ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ควรมีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม เพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษาแต่ละคนรับผิดชอบการทำงาน

คำแนะนำในการอภิปราย

1. ทำความเข้าใจหัวข้อที่จะอภิปรายให้ชัดเจน
2. แสดงแนวความคิดต่อเรื่องที่กำหนด อย่างน้อยคนละ 1 แนวคิด
3. ไม่อภิปรายออกนอกประเด็นและไม่ควรใช้เวลาอภิปรายนานเกิน 10 นาที
4. มีมารยาทในการพูดและการฟังที่ดี

คำแนะนำในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

1. ฟังคำแนะนำในการทำกิจกรรมจากครูจนเข้าใจ
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามกติกาด้วยความเต็มใจ
3. ร่วมกันอภิปรายภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1. ทำความเข้าใจหัวข้อที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างแจ่มแจ้ง
2. สืบหาเอกสาร / หนังสือ ที่จะใช้ในการค้นคว้า
3. วางแผนการศึกษาค้นคว้า / กำหนดส่งงาน
4. ทำบันทึกการศึกษา ค้นคว้า
5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าต่อกลุ่ม
6. ประชุมกลุ่ม เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ

หน่วยเรียนที่ 1

อุดมการณ์แม่หมั่น

สาระสำคัญ

อาชีพครูได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในประเทศ ดังนั้นบุคคลที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูได้จะต้องมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่และมีความศรัทธาต่ออาชีพครูอย่างแท้จริง ครูวิชาชีพนับเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสายวิชาชีพ นอกจากจะมีความรู้ในด้านวิชาชีพเฉพาะแล้วยังจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูและการถ่ายทอดสาระความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นครูวิชาชีพเองจะต้องเป็นคนที่มีปรีชาญาณและคุณธรรมสำหรับยึดถือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 1 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู

- 1.1 บอกปรีชาญาณและคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้
- 1.2 บอกคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
- 1.3 อธิบายหลักการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
- 1.4 อธิบายสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูวิชาชีพได้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523

1.5 อธิบายบทบาทและการพัฒนาครูวิชาชีพในอนาคตได้

2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

- 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
- 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
- 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 1 มีดังนี้

1. วิชาหลักและวิธีการสอน

- ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ
- คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

2. วิชาหลักการอาชีวศึกษา

- กฎหมายที่ครูวิชาชีพควรรู้ เช่น พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523

- การพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพในอนาคต

3. วิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา

- หลักการวิจัยทางการศึกษา

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 1 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 9 คาบ ดังนี้

แผนการสอนที่ 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ เวลา 3 คาบ

แผนการสอนที่ 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ เวลา 3 คาบ

แผนการสอนที่ 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต เวลา 3 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 1 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 1.1 - 1.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละแผนการสอนกำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโป่งใส

6. วิดีทัศน์
7. ข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. เพราะเหตุใดครูวิชาชีพจึงต้องมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน (5 คะแนน)
2. ปรัชญาการศึกษาที่มีลักษณะอะไรบ้าง สรุปสาระสำคัญของปรัชญาแต่ละลัทธิ (5 คะแนน)
3. หลักคุณธรรมใดที่ท่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้ จงแสดงเหตุผลประกอบ (5 คะแนน)
4. คุณธรรมมีความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างไร (5 คะแนน)

แบบสังเกตคุณลักษณะครูวิชาชีพด้านทักษะและบุคลิกภาพ

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตฉบับนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกในด้านทักษะและบุคลิกภาพในขณะที่นักศึกษาอยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
2. ทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ครูต้องสังเกต มีดังนี้
  - 2.1 ทักษะการแก้ปัญหา ประกอบด้วย
    - 1) การวิเคราะห์ปัญหา
    - 2) การวางแผนการแก้ปัญหา
    - 3) การปฏิบัติตามแผน
    - 4) การสรุปผลการแก้ปัญหา
  - 2.2 ทักษะการนำเสนอ ประกอบด้วย
    - 1) การเตรียมข้อมูล
    - 2) การพูดอธิบาย
    - 3) การใช้กิริยาท่าทาง
    - 4) การสร้างความสนใจ
    - 5) การสรุปผลการนำเสนอ
  - 2.3 บุคลิกภาพ ประกอบด้วย
    - 1) เจตคติต่อวิชาชีพครู
    - 2) ความรับผิดชอบ
    - 3) ความมีระเบียบวินัย
    - 4) ความเมตตากรุณา
    - 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. แบบสังเกตฉบับนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมที่นักศึกษาสายครูวิชาชีพแสดงออกระหว่างทดลองใช้หลักสูตร ตั้งแต่หน่วยเรียนที่ 1 ถึง หน่วยเรียนที่ 4 และภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ผู้สังเกตสรุปผลการประเมินทุกด้านลงในแบบประเมิน

พฤติกรรมบ่งชี้และสถานการณ์การสังเกต

1. ทักษะการแก้ปัญหา

เป็นความสามารถของนักศึกษาสายครุวิชาชีพในการการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผน และการสรุปผลการแก้ปัญหา

พฤติกรรมบ่งชี้

1. ระบุสถานการณ์หรือปัญหา สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุสำคัญของปัญหา และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
2. กำหนดขั้นตอนการวางแผนแก้ปัญหา และมีการมอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่ม ปฏิบัติอย่างชัดเจน
3. ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด มีการประเมินและปรับปรุงขณะปฏิบัติงาน
4. สรุปและรายงานผลการแก้ปัญหายอย่างเป็นระบบ พร้อมกับนำเสนอผลงานให้เพื่อนในห้องเรียนทราบอย่างทั่วถึง

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาขณะร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ครูผู้สอนมอบหมายงานให้ทำ เช่น

1. การอภิปราย
2. การมอบหมายงานแล้วให้วางแผนการทำงาน
3. การศึกษาค้นคว้าเอกสารประกอบ
4. การให้ปรับปรุงแก้ไขงาน
5. การให้นำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน

2. ทักษะการนำเสนอ

ความสามารถของนักศึกษาสายครุวิชาชีพในการเตรียมข้อมูลนำเสนอ การพูดอธิบาย การใช้กิริยาท่าทาง การสร้างความสนใจ และการสรุปผลการนำเสนอ

พฤติกรรมบ่งชี้

1. ใช้สื่อประกอบการนำเสนอ สื่อที่ใช้สอดคล้องกับสิ่งที่นำเสนอและสร้างความสนใจของผู้ฟังได้
2. การพูดอธิบายใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมใจความสำคัญ
3. ใช้กิริยาท่าทางประกอบขณะพูด กิริยา มารยาทเรียบร้อย ไม่ประหม่า
4. การสร้างความสนใจของผู้ฟัง เช่น การซักถาม บรรยายภาคเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส
5. สรุปผลการนำเสนอได้ชัดเจน ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่นำเสนอมากขึ้น

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในขณะที่แสดงออกหน้าชั้นเรียน เช่น

1. การเสนอแนะความคิดเห็นขณะอภิปราย
2. การนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้า
3. การนำเสนอผลการปฏิบัติงาน

3. บุคลิกภาพ

เป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาสายวิชาชีพแสดงออกมาให้เห็นได้ทั้งในระหว่างที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และ ความเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมบ่งชี้

1. เจตคติต่อวิชาชีพครู
  - 1.1 กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาชีพครู
  - 1.2 ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพครู
  - 1.3 เต็มใจที่จะเรียนวิชาชีพครู
  - 1.4 อธิบายเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้คนอื่นฟัง
  - 1.5 ไม่พอใจเมื่อเห็นคนมาตำหนิติเตียนอาชีพครู
2. ความรับผิดชอบ
  - 2.1 ไม่เข้าห้องเรียนสาย
  - 2.2 ทำงานเสร็จตามเวลา
  - 2.3 ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย
  - 2.4 ติดตามบทเรียนที่ตนไม่ได้เข้าเรียน
  - 2.5 ละเอียตรอบคอบในการทำงาน
3. ความมีระเบียบวินัย
  - 3.1 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ
  - 3.2 กิริยามารยาทเรียบร้อย
  - 3.3 ปฏิบัติตามมติหรือเสียงส่วนรวม
  - 3.4 ให้ความเคารพผู้สอน
  - 3.5 ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่กำลังเรียน

4. ความเมตตากรุณา

- 4.1 อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนๆ ฟัง
- 4.2 พุดให้กำลังใจเพื่อนๆ
- 4.3 ชอบช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
- 4.4 มีการให้อภัยผู้อื่น
- 4.5 ไม่พูดจาเสียดสีผู้อื่น

5. ความเชื่อมั่นในตนเอง

- 5.1 กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชั้นเรียน
- 5.2 ไม่วิตกกังวลกับสิ่งที่ทำไปแล้ว
- 5.3 มีความมั่นใจในการทำงาน
- 5.4 ไม่ชอบทำตามผู้อื่น
- 5.5 ทักท้วงเพื่อนๆ หรืออาจารย์ที่ทำไม่ถูก

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาขณะที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น

1. การอภิปรายกลุ่ม
2. การมอบหมายงานให้ทำ
3. การนำเสนอหน้าชั้นเรียน
4. กิริยามารยาท
5. ความตั้งใจในการเรียน เช่น การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ให้ความร่วมมือในกิจกรรม การเรียนด้วยดี

แบบสังเกตคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ด้านทักษะและบุคลิกลักษณะ

ชื่อผู้สังเกต..... ครั้งที่..... หน่วยเรียน/เรื่อง.....
ชื่อผู้ถูกสังเกต..... คณะ..... วิชาเอก.....

ทักษะและบุคลิกลักษณะ	ระดับผลการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทักษะการแก้ปัญหา					
1.1 การวิเคราะห์ปัญหา					
1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา					
1.3 การปฏิบัติตามแผน					
1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา					
2. ทักษะการนำเสนอ					
2.1 การเตรียมข้อมูล					
2.2 การพูดอธิบาย					
2.3 การใช้กิริยาท่าทาง					
2.4 การสร้างความสนใจ					
2.5 การสรุปผล					
3. บุคลิกลักษณะ					
3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู					
3.2 ความรับผิดชอบ					
3.3 ความมีระเบียบวินัย					
3.4 ความเมตตากรุณา					
3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง					

หนังสืออ่านประกอบ

1. กมล สุตประเสริฐ. (2516). **เทคนิคการวิจัย**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
2. เณลีว บุรีภักดี และคณะ. (2520). **รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
3. ชนะ กสิภาร. (2529). **หลักการและรูปแบบการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา**. นนทบุรี : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
4. ชีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ก. กลพิมพ์.
5. บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
6. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
7. พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2529). **ธรรมสำหรับครู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
8. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2525). **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
9. ไพพรรณ เกียรติโชควัฒ. (2536). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
10. ยนต์ ชุมจิต. (2539). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
11. วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ : เรือนอักษร.
12. วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. (2541). **ลักษณะการแห่งครูอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอพีกราฟิเคตีไซน์และการพิมพ์จำกัด.
13. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะศึกษาศาสตร์. (2543). **แผนการสอนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา**. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
14. สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). **สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). **การปฏิรูปการฝึกหัดครู : จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
16. _____. (2541). **ครูแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : เซเวนพริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด.
17. _____. (2542). **ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ : ที.พี.ปริ้นส์จำกัด.
18. _____. (2535). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535**. กรุงเทพฯ : พันนี้พับบลิชซิง.
19. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

แผนการสอนที่ 1.1

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 2

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพที่ดีจะต้องมีปรัชญาและคุณธรรมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ปรัชญาเป็นเสมือนเครื่องชี้นำทางให้ครูเดินไปสู่เป้าหมายที่คาดหวัง ส่วนคุณธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประคับประคองให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี หลักคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือในการทำงาน ได้แก่ กัลยาณมิตรธรรม 7 สัมปยุตธรรม 7 มรรค 8 เป็นต้น

จุดประสงค์การสอน

1. บอกปรัชญาที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้
2. อธิบายคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้

เนื้อหา

1. ปรัชญาสำหรับครูวิชาชีพ

ปรัชญาเป็นระบบความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของบุคคลที่จะใช้เป็นระบบความคิดเพื่อตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์และโลก ปรัชญาคือหลักของแนวคิดในการมองปัญหา ตลอดจนแนวคิดในการตอบปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น สำหรับตัวครูแล้วปัญหาที่ต้องประสบเสมอ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการสอน วิธีสอน การปกครอง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กเอง ปรัชญาจึงเป็นแนวทางสำคัญอีกประการที่ครูจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินอาชีพครูและใช้สร้างความศรัทธาในอาชีพครู

2. คุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ

คุณธรรมของครู หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของครู และเป็นแรงผลักดันให้ครูทำหน้าที่ในการเป็นครูได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสมบูรณ์ คุณธรรมที่ครูพึงยึดถือในการปฏิบัติงาน ได้แก่ กัลยาณมิตรธรรม 7 สัมปยุตธรรม 7 มรรค 8 เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาอ่านข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมและความประพฤติของครูในปัจจุบัน แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - คุณธรรมของครูวิชาชีพ
  - อุดมการณ์การเป็นครูวิชาชีพ
2. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน ร่วมกันศึกษาเนื้อหาเรื่องปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ แล้วพิจารณาเลือกหลักคุณธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้
3. จัดให้มีการอภิปรายและการนำเสนอผลการศึกษาของแต่ละกลุ่ม
4. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. อ่านข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมและความประพฤติของครูในปัจจุบัน แล้วร่วมกันอภิปราย
2. แบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ศึกษาเนื้อหาเรื่องปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ แล้วพิจารณาเลือกหลักคุณธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้
3. นำเสนอผลการศึกษาของแต่ละกลุ่ม
4. อภิปรายและร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบสอน เรื่องที่ 1.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 4,6,7,8,9,10,12,14
3. ข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์
4. แผ่นโป่งใส

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ

เกย์-ตุกระบาท'ราชมณฑล'

ทศโนราชมณฑล • สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑลวัน อธิการบดียอมรับปัญหาอาจารย์เป็น
เกย์และตุคในสถาบันส่งผลกระทบต่อการเรียน การสอน เพราะมีความลำเอียงในการให้
คะแนน หนักใจ ไม่รู้จะหาทางแก้ไขอย่างไรรับว่าเป็นปัญหาใหญ่ บรรดานักศึกษาร้องเรียน
กันมานาน

อธิการบดี
สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล เปิดเผย "สยาม
โพสต์" ว่า ปัจจุบันสถาบันกำลังประสบปัญหา
มีอาจารย์ชาย แต่เป็นชายประเภท 2 หรือเกย์
ในวิชาเขตต่างๆ ประมาณ 10 กว่าคน ซึ่ง
สร้างปัญหาให้สถาบันมาก ผู้บริหารวิทยาเขตก็
บอกว่า แก้ปัญหาไม่ได้ อาจารย์เหล่านี้ก็เป็นคน
เก่งด้วย

"ถ้ามีลูกศิษย์หน้าคาดีๆ อาจารย์ก็จะ
เรียกไปใช้ ถ้าเด็กไม่ยอมก็ให้คะแนนไม่ดี ไม่

ผ่าน แต่หากยอมตามใจอาจารย์ก็จะให้คะแนนดี
เด็กหลายคนก็จำยอม ไม่รู้ว่าเป็นเพราะ "จีน"
กับเหตุการณ์หรือไม่ ในระบบราชการก็ไม่มี
ระเบียบกำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย"
นายธรรมบุญ กล่าว

อธิการบดีราชมณฑล กล่าวอีกว่า ส่วน
ใหญ่แล้วจะพบอาจารย์ชายที่เป็นชายประเภท 2
ในวิทยาเขตเกษตร เป็นอาจารย์สอนวิชาพื้นฐาน
หากจะให้ย้ายไปอยู่ที่อื่นคงแก้ปัญหานี้ไม่ได้
สถาบันยังคิดหาทางออกไม่ได้เลยว่า จะแก้

ปัญหานี้อย่างไร ทั้งนักศึกษาและผู้บริหาร
วิทยาเขตต่างร้องเรียนมายังสถาบัน เพราะเด็ก
สอบได้แล้ว แต่อาจารย์ปรับให้สอบตก

"อาจารย์ชายประเภท 2 ในวิทยาเขตของ
ราชมณฑล อายุประมาณ 30 ปี บางคนถึงกับ
ยอมรับกับเพื่อนครูด้วยกันว่า เป็นกะเทย บาง
คนแค่เห็นเด็กเดินผ่านก็ชี้เล้ยว่า มีอะไรกับเด็ก
คนนั้นแล้ว ยอมรับว่าปัญหามีใหญ่มาก คงจะ
ต้องจัดสัมมนาหาวิธีแก้ไขปัญหา"

ผู้สื่อข่าวถามว่า นักศึกษามีปัญหาเป็น
เกย์ด้วยหรือไม่ อธิการบดีสถาบันราชมณฑล
กล่าวว่า มีทั่วไป จะไปจำกัดไม่ได้ถึงแม้ว่าจะ
เป็นชายประเภท 2 แต่ก็เป็นผู้ที่มีความสามารถ
โดยเฉพาะช่วงแข่งขันกีฬาจะช่วยให้ได้มาก

บทบาทครูที่ต้องเปลี่ยนตามสังคม

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาเราจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยที่ชัดเจนหลายประการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะมีผลต่อการเปลี่ยนวิถีชีวิตในวงกว้างแล้วยังมีผลต่อการศึกษาและงานของครูพร้อมกันไปด้วย ดังนั้นเรามาจะมาพิจารณาว่าท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวครูควรจะมีบทบาทอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยที่เราจะเห็นอย่างชัดเจนมีลักษณะที่เด่นชัดและตรงกันบางประการคือ

1. เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย เรียกได้ว่าคนเราจะจมอยู่ในข่าวสารนี้และจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของคนและการทำงานของแต่ละอาชีพอย่างมาก โดยเฉพาะความรู้และวิทยาการจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้เนื้อหาบางอย่างไม่มีทางทำได้อย่างสมบูรณ์พอ

2. การหัน ไปสู่ระบบเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ คือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบเสรีนิยมทำให้เกิดการแข่งขัน การต่อสู้ และการเอาชนะกันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น ระบบการโฆษณาชวนเชื่อจะตามมาอย่างเข้มข้นตามไปด้วย การเลือกและรับการโฆษณาจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กรุ่นใหม่

3. การตื่นตัวในระบบประชาธิปไตย การตื่นตัวในระบบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออกส่งผลให้ทั่วโลกยอมรับในแนวคิดและวิธีการประชาธิปไตยกันอย่างกว้างขวาง ในสังคมไทยเองระบบวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยก็เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไม่เพียงแต่ในระบบสังคม แต่รวมไปถึงในครอบครัวและในวงการโรงเรียน

4. กระแสการกระจายอำนาจ มีเสียงเรียกร้องเพื่อการกระจายอำนาจเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

เพราะความหลากหลายของสังคมมีมากกว่าที่คนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะตัดสินใจและดำเนินการเองได้ พรรชนะและแนวคิดเชิงเผด็จการและรวมอำนาจนั้นเห็นชัดว่าทำให้ประเทศชาติเจริญได้ยากในสังคมสมัยใหม่

5. กระแสของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนับวันจะมีความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวางอันเป็นผลไปสู่และสืบเนื่องของอุตสาหกรรม ทำให้สังคมไทยเองต้องปรับระบบเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตสังคมและการศึกษามาไปด้วยอย่างมาก

6. กระแสนานาชาติ ที่โลกจะต้องติดต่อสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง การเรียนรู้ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิต รวมทั้งภาษาของชนชาติอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก

ในสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายเหล่านี้ดังกล่าวนี้ให้เห็นชัดว่า ถ้าวงการการศึกษาและครูของเรายังมิได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างละเอียดลึกซึ้งเพียงพอ และยังมีได้เตรียมการเพื่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วก็ยากที่การศึกษาจะนำสังคมไปสู่สิ่งที่มีค่าและมีความหมายได้ ครูจึงควรจะได้คำนึงถึงบทบาทใหม่เป็นอย่างดี

บทบาทที่ครูควรจะคำนึงถึงในกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เด่นชัดบางประการคือ

บทบาทที่หนึ่ง การคำนึงถึงลักษณะผู้เรียนใหม่ ที่ครูน่าจะได้นับบทพหุคุณลักษณะที่เหมาะสมกับผู้เรียนกันใหม่ในสภาพที่ข้อมูลมาก เป็นเสรีและประชาธิปไตย เด็กจะต้องคิด ใช้ปัญญา แยกแยะไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ ในขณะที่เด็กนั้นก็จะต้องเชื่อมั่นเป็นตัวของตัวเอง ริเริ่มพร้อมที่จะเรียนบนพื้นฐานความรู้ การให้เด็กเชื่อและทำตามครูสอนนั้นนอกจากจะไม่เหมาะสมแล้วในหลายครั้งยังอาจเป็นผลลบติดตามมาได้ ในสถานการณ์

ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเราต้องมองเด็กให้เป็นตัวของเขาเองตามที่เขาคิดการอย่างมีเหตุผล ใช้แบบที่เราพอใจ

ในข้อที่สอง การปรับเนื้อหาใหม่ ครูคือบทบาทในฐานะเป็นแหล่งชี้แนะความรู้เป็นแหล่งประสานความรู้และเป็นแหล่งประเมินความรู้ ว่าเป็นแหล่งเก็บรวบรวมความรู้

บทบาทที่สาม การปรับกระบวนการเรียนการสอนใหม่ การที่ผู้เรียนจะรับผิดชอบด้วยตนเองต่อไปในอนาคตนั้น กระบวนการของปัญหาในเรื่องที่สำคัญที่สุด เราต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้แยกแยะสิ่งต่าง ๆ วิเคราะห์สิ่งสังคม คัดลั่นใจด้วยตัวเอง รัดใจในการตัดสินใจนั้นซึ่งต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง

บทบาทที่สี่ คือการสำนึกร่วมได้ร่วมกับสังคม ในสังคมที่หลากหลายคนจะคิดถึงตัวเอง ในกระแสนี้ครูจะปรับเปลี่ยนได้ด้วยการปลูกความรู้สึกร่วมได้คือปัญหาของสังคม มีความกระตือรือร้นในปัญหาของสังคม และพร้อมที่จะร่วมกับคนอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาของสังคมอย่างมีคุณค่าและเป็นประชาธิปไตย

บทบาทที่ห้า คือการขยายประสบการณ์ของเด็กให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์ของมนุษย์ทั่วโลก เด็กควรได้รู้จักตระหนักถึงกฎเปลี่ยนแปลงและเป็นไปของภูมิภาคอื่นใดจึงแปลก และโลกด้วยส่วนรวมเขาคงต้องรู้ถึงความของมนุษย์ที่หนึ่งนั้นสัมพันธ์กับความทุกข์ของมนุษย์อีกที่หนึ่ง ในสภาพอย่างนี้จึงเป็นที่ควรจะต้องปรับบทบาทและทิศทางใหม่ด้วยพร้อมกันทิศทางใหม่ที่ครูจะต้องปรับนั้นแม้จะหลากหลายก็ควรรวมศูนย์อยู่กระบวนการทางปัญญาเป็นสำคัญแต่เป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีความสมดุล คุณธรรมและความรับผิดชอบ สมดุลกับตัวเองและส่วนรวม สมดุลด้วยผลประโยชน์และความรับผิดชอบ และสุดท้ายสมดุลด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและความดีความถูกต้องในระยะยาวเป็นหลักสำคัญ.

ไพฑูรย์ สินลารัตนา
ครุศาสตร์จุฬาฯ

สถาบันก็เหมือนบุคคลซึ่งไม่อาจจะหยุดนิ่งได้ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่การเปลี่ยนแปลงอาจจะไม่เป็นไปในทางที่ดีเสมอไป สถาบันแห่งมนุษย์ประกอบด้วยบุคคล บางครั้งกลุ่มคนในสถาบันอาจไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสถาบันนั้น อย่างใดก็ตามบุคคลในสถาบันอาจกำหนดหนทางของการเปลี่ยนแปลง หากได้สำรวจความคิดของกลุ่มคนและกำหนดหลักการขึ้น ผู้ที่เป็นครู นักการศึกษา หรือผู้ที่จะเป็นครูทั้งหลาย จึงควรร่วมกันพิจารณาหลักการต่อไปนี้

ครูควรยอมรับคุณค่า ทัศนคติและวัตถุประสงค์เฉพาะตนของนักเรียน ครูจะสร้างความมั่นคงให้แก่ นักเรียนทางหลักเกณฑ์ การตัดสินใจในด้านวิชาชีพ ทำงานร่วมกับบิดามารดาของเด็ก ทางหลักการจัดโปรแกรมที่นักเรียนสนใจ ทำงานร่วมกับนักเรียนแต่ละบุคคลในโปรแกรมต่าง ๆ

ครูต้องทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่อบอุ่น มีความเป็นมิตร เป็นสถานที่ที่นักเรียนได้รับการต้อนรับ ห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับเรียน ครูจะเตรียมการแนะแนวและความเป็นผู้นำเพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และรู้จักระเบียบวินัย ครูจะช่วยสร้างความรู้สึกรักนักเรียนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยให้นักเรียนรู้สึกชื่นชมและนับถือบุคคลที่มีความแตกต่างจากตนทั้งในด้านวัฒนธรรม ภาษา เชื้อชาติ ผิว ศาสนา เพศ สุขภาพพลานามัย สติปัญญา ความสนใจคุณค่า และจุดมุ่งหมายส่วนบุคคลหรือคุณลักษณะอย่างอื่น ๆ

ครูควรต่อต้านการทำโทษทางร่างกาย หรือจิตใจของนักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ครูเชื่อว่าความรุนแรงจะแก้ปัญหาของนักเรียนไม่

สำนักแห่งหน้าที่ของครู

ได้ ดังนั้น ครูจะไม่ใช้คะแนนหรือการให้งาน ทำเป็นการลงโทษเด็ก ครูควรมองหาปัญหาและทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อขจัดสาเหตุแห่งการต่อต้านสังคม

ครูจะต่อต้านการให้รางวัลที่เป็นวัตถุ เช่น ขนมหวาน เงิน ของที่ระลึก หรือสิทธิพิเศษ เพื่อการควบคุมพฤติกรรม ครูจะทำงานกับนักเรียนสร้างการเร้าภายใน ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาของนักเรียน

ครูควรมีความรับผิดชอบต่อการวัดผล ด้านพัฒนาการของนักเรียน และครูจะไม่ตัดสินใจใด ๆ ทั้งในระยะสั้น หรือระยะยาว ที่จะมียุทธวิธีต่อการเรียนในอนาคตของนักเรียน โดยการวัดผลเพียงครั้งเดียวครูจะวัดผลการเรียนของเด็กโดยสม่ำเสมอด้วยวิธีการสังเกตและทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน ครูจะพยายามรู้จักเด็กแต่ละคนเป็นส่วนตัว โดยใช้เครื่องมือที่หาได้เพื่อเพิ่มความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม

ครูมิใช่แค่แสดงที่แสดงไปตามบทบาท ครูมิใช่ผู้ให้บริการทางด้านเทคนิค หรือเครื่องมือทางด้านการศึกษา ครูมิใช่เจ้าหน้าที่สำรวจคนเลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลหนังสือ เครื่องจักรจึงมีอาจแทนที่ครูได้

การเป็นครูโดยอาชีพ ควรจะเตรียมตัวเพื่อการสอนโดยสร้างความรู้ในด้านต่อไปมี พัฒนาการแห่งมนุษย์ การเรียนรู้ของมนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ภาษา ประวัติการศึกษา ปรัชญาการศึกษา ครูควรมีความรู้อย่างกว้างขวางทางด้านศิลปศาสตร์ และความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านเนื้อหาวิชาที่จะสอน

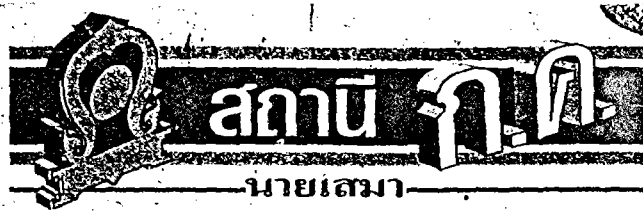
ครูควรใช้พื้นฐานความรู้เพื่อสนับสนุนนักเรียนให้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม หลักสูตรที่แท้จริงคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูคือผู้วางแผนหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตร ครูจะไม่ละทิ้งความรับผิดชอบทางวิชาชีพโดยยอมให้ผู้พิมพ์แบบเรียนหรือระบบธุรกิจใด ๆ มีอิทธิพลเหนือตน ครู จะเลือกใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ดีที่สุดที่จะหาได้แต่จะไม่ยอมให้ตัวของเราหรือนักเรียนของเราถูกบังคับจากผู้อื่น

ครูจะปรับตัวให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทันสมัยเสมอ ทั้งความรู้ในด้านการศึกษา ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ในโลกแห่งความจริง จะอุทิศตนเองทุกวิถีทางเพื่อจะปรับปรุงตนให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพ ครูคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนจะส่งเสริมครูในงานอาชีพ และการปรับปรุงตนเอง ครูจะต่อต้านกฎเกณฑ์ที่สังกัดอำนาจหน้าที่ทางวิชาชีพเพื่อให้มีความรู้หรือเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอน

ครูเชื่อว่า โรงเรียนจะส่งเสริมนักเรียนได้ทุกคน ถ้าครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ อุทิศตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน

ด้วยวัตถุประสงค์เหล่านี้ จึงกำหนดหลักการ “สำนักแห่งหน้าที่ของครู” ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อครูทั้งในด้านการสอน การจัดหลักสูตร และการจัดกิจกรรมเพื่อการสอน

พงษ์ศักดิ์ พุทธชาติ

“ครุฑีของในหลวง”

อาชีพครุฑคนโบราณเปรียบเปรยว่าเหมือน “เรือจ้าง” มีนัยความหมายว่า เมื่อส่งผู้โดยสารถึงฝั่งแล้ว ถือว่าหมดหน้าที่ มองอีกแง่ แม้ใครไม่เห็นคุณค่าของครุฑหรือเห็นว่าครุฑมีรายได้น้อยก็ช่าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่ครุฑอาวุโสที่เข้ารับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติประจำปี 2519 ณ ศาลาศิตาชัย เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2516 ความตอนหนึ่งว่า

“...งานของครุฑเป็นงานพิเศษ ผิดแปลกกว่างานอื่นๆ กล่าวในแง่หนึ่งที่สำคัญก็คือว่า ครุฑจะหวังผลตอบแทนเป็นยศศักดิ์ ความร่ำรวย หรือประโยชน์ทางวัตถุเป็นที่ยึดไม่ได้ ผลได้ส่วนสำคัญจะเป็นผลทางใจ ซึ่งผู้เป็นครุฑแท้ ก็พึงใจและภูมิใจอยู่แล้ว...”

ทุกวันนี้คุณค่าความเป็นครุฑหรือศักดิ์ศรีของผู้ประกอบอาชีพครุฑลดลงไป ส่วนหนึ่งก็มาจากการประพฤติปฏิบัติของครุฑบางคนหรือบางส่วนที่ขี้เกียจหรือมุ่งหวังทางวัตถุ หรือซ้ำของเงินทองมากเกินไปจนลืมภาระหน้าที่ที่แท้จริงของครุฑไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า

“...ในทุกวันนี้ การปฏิบัติของครุฑบางหมู่ ทำให้รู้สึกกันโดยทั่วไปว่า ครุฑไม่ค่อยห่วงประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงยศ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ และที่ค่อนข้างจะร้ายอยู่ ก็คือห่วงรายได้ ความห่วงสิ่งเหล่านี้ถ้าปล่อยไว้ จะค่อยๆ เข้ามาทำลายความเป็นครุฑทีละเล็กละน้อย ซึ่งเชื่อว่าที่สุดจะสามารถบั่นทอนทำลายความมีน้ำใจ ความเมตตา ความเสียสละทุกอย่างได้ ทำให้กลายเป็นคนขาดน้ำใจ ละโมภเห็นแก่ตัว ลืมประโยชน์ของศิษย์ กล่าวสั้น คือจะไม่ทำอะไรเพื่อที่จะเคารพนับถือกันได้ เป็นที่น่าวิตกว่าครุฑเหล่านั้นจะผูกพันใจใครไว้ได้อย่างไร จะทำงานของตัวให้บรรลุผลสำเร็จที่แท้จริงได้อย่างไรและจะมีอะไรเกิดขึ้นแก่การศึกษาของเรา...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นครุฑต้องหันมาทบทวนบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งปรับระดับจิตใจ เพื่อให้การทำดีตามหน้าที่ของครุฑจะได้รักษากันเมืองไว้ได้

เอกศักดิ์ คงตระกูล
สำนักงาน ก.ค.

แผนการสอนที่ 1.2

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 3

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในสายวิชาชีพ ครูวิชาชีพที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคมจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะที่ดีโดยทั่วไปของครูวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการสอน มีความรอบรู้ทั้งในวิชาที่สอนและวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู เป็นต้น

จุดประสงค์การสอน

1. ระบุคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
2. เปรียบเทียบแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
3. อธิบายหลักการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้

เนื้อหา

1. คุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ดี ตามแนวคิดของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้
  - 1.1 แนวคิดทางพุทธศาสนา
  - 1.2 แนวคิดของนักการศึกษา
  - 1.3 ผลการวิจัย
  - 1.4 ครูสภา
2. หลักการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
  - 2.1 ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของการวิจัยการศึกษา
  - 2.2 ขั้นตอนการทำวิจัยการศึกษา
  - 2.3 องค์ประกอบของรายงานการวิจัยการศึกษา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ครูกำหนดหัวข้ออภิปรายเรื่อง "ครูวิชาชีพที่ดีและไม่ดีตามแนวคิดของนักศึกษา ควรมีคุณลักษณะเช่นไร" ให้นักศึกษาเขียนคำตอบตามความคิดเห็นของตนเอง
2. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน ร่วมกันศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพจากเอกสารประกอบ แล้วเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวคิดของบุคคลต่างๆ
3. นักศึกษาแต่ละกลุ่มสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปราย
4. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. ร่วมอภิปรายเรื่อง "ครูวิชาชีพที่ดีและไม่ดีตามแนวคิดของนักศึกษา ควรมีคุณลักษณะเช่นไร" เขียนคำตอบตามความคิดเห็นของตนเอง
2. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพจากเอกสารประกอบ แล้วเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวคิดของบุคคลต่างๆ
3. นักศึกษาแต่ละกลุ่มสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 1.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,5,11
3. แผ่นโป่งใส
4. รายงานการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ

แผนการสอนที่ 1.3

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพ ในอนาคต	สัปดาห์ที่ 4

สาระสำคัญ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูวิชาชีพซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาทางด้านวิชาชีพ นับเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้รักในอาชีพ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็ว ครูวิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การพัฒนาครูวิชาชีพอาจทำได้โดยการคัดเลือกคนดีคนเก่งมาเป็นครู การพัฒนาระบบการฝึกหัดครูให้เข้มแข็ง การพัฒนาครูประจำการ เป็นต้น

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายลักษณะสำคัญของวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพครูได้
2. ระบุแนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพได้
3. อธิบายความเคลื่อนไหวของกฎหมายและข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูต่อไปนี้

ได้

- 3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
- 3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 3.3 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
- 3.4 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523

เนื้อหา

1. ลักษณะสำคัญของวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพครู เกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ได้แก่

- 1.1 เป็นกิจกรรมทางปัญญาและวิชาความรู้เฉพาะด้าน
- 1.2 เป็นกิจกรรมที่จำเป็นเฉพาะด้านที่สังคมต้องการ
- 1.3 ใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการเตรียมตัวคนเข้าสู่วิชาชีพ

ฯลฯ

2. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพ มีดังนี้
  - 2.1 การสรรหาคนเก่ง คนดีมาเป็นครู
  - 2.2 การพัฒนาระบบการฝึกหัดครู
  - 2.3 การพัฒนาครูประจำการ
3. ความเคลื่อนไหวของกฎหมายและข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู มีดังนี้
  - 3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
  - 3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
  - 3.3 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
  - 3.4 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาชมวิดีโอเรื่อง "การพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปรายเรื่อง
  - ความสำคัญของวิชาชีพครู
  - แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพ
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องความสำคัญและการพัฒนาครูวิชาชีพ
3. ครูตั้งคำถามว่า "ปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญเกี่ยวกับวิชาชีพครูอะไรบ้าง"

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปคำตอบ
4. ให้นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน แล้วจัดกิจกรรมแบบ Jigsaw ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 4.1 ครูแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้ 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 3. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ 4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523
  - 4.2 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) ศึกษาเนื้อหา ทั้ง 4 เรื่องจากใบงาน โดยมอบหมายให้สมาชิก 1 คนศึกษาเนื้อหา 1 เรื่อง
  - 4.3 ให้นักศึกษาที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาด้วยกัน จนทุกคนเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี
  - 4.4 นักศึกษาแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเดิมของตน ผลัดกัน อธิบายถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

- 4.5 ครูทดสอบเนื้อหาแล้วนำคะแนนของทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม
5. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาชมวิดีโอที่ชื่อเรื่อง "การพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปราย
2. ตอบคำถาม "ปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญเกี่ยวกับวิชาชีพครูอะไรบ้าง"
3. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ กลุ่มละ 4 คน จัดกิจกรรมแบบ Jigsaw
  - 3.1 ครูแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้ 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 3. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ 4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523
  - 3.2 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) ศึกษาเนื้อหาทั้ง 4 เรื่องจากใบความรู้ โดยมอบหมายให้สมาชิก 1 คนศึกษาเนื้อหา 1 เรื่อง
  - 3.3 ให้นักศึกษาที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาด้วยกัน จนทุกคนเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี
  - 3.4 นักศึกษาแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ
  - 3.5 ครูทดสอบเนื้อหาแล้วนำคะแนนของทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม
4. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 1.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 12,15,16,17,18,19
3. แผ่นโปสเตอร์
4. ใบความรู้
5. วิดีทัศน์เรื่อง "การพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ

หน่วยเรียนที่ 2

ก้าวทันเทคโนโลยี

สาระสำคัญ

บทบาทหน้าที่สำคัญของครูวิชาชีพคือ การจัดการเรียนการสอนในสายวิชาชีพ เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี สื่อการสอนตลอดจน และเทคโนโลยีการศึกษานับเป็นตัวกลางที่มีบทบาทสำคัญสำหรับช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพช่วยให้การออกแบบนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีช่วยสอนเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 2 แล้ว นักศึกษามีความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้รอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 1.1 อธิบายหลักการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
  - 1.2 อธิบายลักษณะสำคัญเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาได้
  - 1.3 อธิบายหลักการใช้และบำรุงรักษาเทคโนโลยีช่วยสอนได้
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 2 มีดังนี้

1. วิชาจิตวิทยาการศึกษา
  - หลักการเรียนรู้ของมนุษย์
  - คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ
  - ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ
2. วิชาเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น
  - นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ

3. ปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา

- เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ
- การผลิตแผ่นโปรงใสเพื่อการนำเสนอ

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 2 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 15 คาบ ดังนี้

แผนการสอนที่ 2.1	คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	เวลา 3 คาบ
แผนการสอนที่ 2.2	นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
แผนการสอนที่ 2.3	เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ

กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 2 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 2.1 - 2.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายและฝึกปฏิบัติงานระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละแผนการสอนกำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโปรงใส
6. วีดิทัศน์
7. อุปกรณ์ช่วยสอนต่างๆ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายสไลด์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 2

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. รูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลจำแนกออกเป็นกี่รูปแบบ อะไรบ้าง จงอธิบายถึงลักษณะการเรียนรู้แต่ละรูปแบบให้ได้ใจความสำคัญ (5 คะแนน)
2. สิ่งใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ (5 คะแนน)
3. จงอธิบายคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพต่อไปนี้ (5 คะแนน)
  1. สาขาช่างอุตสาหกรรม
  2. สาขาเกษตรกรรม
  3. สาขาคหกรรม
  4. สาขาศิลปกรรม
  5. สาขาพาณิชยกรรม
4. จงอธิบายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา (5 คะแนน)
5. นวัตกรรมการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพอย่างไร จงยกตัวอย่างนวัตกรรมการศึกษาอย่างน้อย 5 ชื่อ (5 คะแนน)
6. ให้ระบุสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษามา 1 อย่าง แล้วอธิบายสาระสำคัญและประโยชน์ของการนำนวัตกรรมการศึกษานั้นมาใช้ในการจัดการศึกษา (5 คะแนน)
7. จงบอกวิธีใช้และวิธีการบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอน โดยเลือกเพียงมาเพียง 1 อย่าง ต่อไปนี้ (5 คะแนน)
  1. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  2. เครื่องฉายภาพทึบแสง
  3. เครื่องฉายสไลด์

หนังสืออ่านประกอบ

1. กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2536). เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
2. กอบกุล ปราบประชา. (2543). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาปฏิบัติการเทคโนโลยี
การศึกษา. ปทุมธานี : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
3. กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
4. เกื้อกุล คุปรัตน์. (2538). โสตทัศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
5. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
6. บุญเกื้อ ควรรหาเวช. (2542). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้ง.
7. พรณี ช.เจนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
8. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, คณะศึกษาศาสตร์. (2542). แผนการสอนรายวิชาเทคโนโลยี
การศึกษาเบื้องต้น. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
9. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
10. สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา.
11. เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. นนทบุรี : คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
12. สุรางค์ โค้วตระกูล. (2537). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
13. สุโขทัยธรรมาธิราช. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอน
อาชีวศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
14. อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543). การพัฒนาหลักสูตรแบบ CPD. ปทุมธานี :
คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
15. อัศวิน พรหมโสภ. (2535). ปฏิบัติการ 2 เทคโนโลยีทางการศึกษา. สงขลา : สถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้.

แผนการสอนที่ 2.1

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 3 คาบ
เรื่อง คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 5

สาระสำคัญ

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนสายวิชาชีพคือ การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็นอื่นๆที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีความเจริญก้าวหน้า คุรุวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนสายวิชาชีพให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลมากที่สุด เนื่องจากผู้เรียนสายวิชาชีพมีความถนัดความสนใจที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มผู้เรียนอาชีพเดียวกันและกลุ่มผู้เรียนอาชีพต่างสาขากัน การศึกษาคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนสายวิชาชีพจะช่วยให้คุรุวิชาชีพออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนได้

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
2. อธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
3. เปรียบเทียบคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาชีพได้

เนื้อหา

1. รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ
  1. นักทฤษฎี
  2. นักวิเคราะห์
  3. นักปฏิบัติ
  4. นักกิจกรรม
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ มีสาเหตุมาจาก
  1. ความถนัดตามธรรมชาติ ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
  2. ความสามารถและความสนใจ
3. คุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพสาขาต่างๆ ได้แก่
  1. สาขาช่างอุตสาหกรรม
  2. สาขาเกษตรกรรม
  3. สาขาคหกรรม
  4. สาขาศิลปกรรม
  5. สาขาพาณิชยกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาประกอบกิจกรรมเรื่อง "สำรวจลักษณะการเรียนรู้" แล้วร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ 4 รูปแบบคือ
  1. นักทฤษฎี 2. นักวิเคราะห์ 3. นักปฏิบัติ 4. นักกิจกรรม
2. ให้นักศึกษาระบุว่าตนเองมีลักษณะการเรียนรู้ตามรูปแบบใด แล้วให้มานั่งรวมกลุ่มกันตามรูปแบบการเรียนรู้
3. ครูตั้งคำถามว่า "ถ้าจะสอนเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม ครูจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและใช้สื่อการสอนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเรียนรู้ได้ดีที่สุด" ให้นักศึกษาแต่ละคนเขียนคำตอบแล้วร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มของตน ครูร่วมอภิปรายและสรุปผลการจัดกิจกรรม
4. ให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบ ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาประกอบกิจกรรมเรื่อง "สำรวจลักษณะการเรียนรู้"
2. นักศึกษาระบุว่าตนเองมีลักษณะการเรียนรู้ตามรูปแบบใด แล้วให้มานั่งรวมกลุ่มกันตามรูปแบบการเรียนรู้
3. ตอบคำถามและอภิปราย คำถาม "ถ้าจะสอนเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม ครูจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและใช้สื่อการสอนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเรียนรู้ได้ดีที่สุด"
4. ศึกษาเอกสารประกอบ ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 7,9,12,13,14
3. กิจกรรม "สำรวจลักษณะการเรียนรู้"
4. แผ่นโปสเตอร์

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการประกอบกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

กิจกรรมการสำรวจลักษณะการเรียนรู้

เหตุผลของการประกอบกิจกรรม

ในชั้นเรียนหนึ่งๆ มักมีผู้เรียนที่มีความถนัดและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้เรียนบางคนสามารถเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ฝึกปฏิบัติจากของจริง ผู้เรียนบางคนอาจเรียนได้ดีถ้าครูให้คิดวิเคราะห์หรือผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดีแค่ครูอธิบายให้ฟังเท่านั้น ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการจัดกิจกรรมและออกแบบสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน
2. เพื่อให้เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์

สื่อที่ใช้

1. แบบสำรวจลักษณะการเรียนรู้เท่ากับจำนวนผู้ทำกิจกรรม
2. แบบบันทึกคะแนน
3. กราฟแสดงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning-Style Type Grid)

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ให้นักศึกษาทุกคนทำแบบสำรวจลักษณะการเรียนรู้ โดยให้เรียงลำดับลักษณะการเรียนรู้แต่ละข้อความที่คิดว่าเหมือนกับตนเองมากที่สุดจากมากไปหาน้อย ด้วยการเขียนตัวเลขลงในช่อง A, B, C, D ที่กำหนดให้ โดย

- 4 หมายความว่า ลักษณะการเรียนรู้นั้นเหมือนกับนักศึกษามากที่สุด
- 3 หมายความว่า ลักษณะการเรียนรู้นั้นเหมือนกับนักศึกษามาก
- 2 หมายความว่า ลักษณะการเรียนรู้นั้นเหมือนกับนักศึกษาน้อย
- 1 หมายความว่า ลักษณะการเรียนรู้นั้นเหมือนกับนักศึกษาน้อยที่สุด
2. นำคะแนน (4,3,2,1) ที่ได้ในแต่ละข้อมาเขียนลงในตารางบันทึกคะแนน โดยที่
  - 1A หมายถึง คะแนนของข้อที่ 1 ตัวเลือก A
  - 1B หมายถึง คะแนนของข้อที่ 1 ตัวเลือก B
  - 1C หมายถึง คะแนนของข้อที่ 1 ตัวเลือก C
  - 1D หมายถึง คะแนนของข้อที่ 1 ตัวเลือก D

ตารางบันทึกคะแนน

$\frac{1}{1A} \cdot \overline{2C} + \overline{3D} + \overline{4A} + \overline{5A} + \overline{6C} + \overline{7B} + \overline{8D} + \overline{9B} + \overline{10B} + \overline{11A} + \overline{12B} = \square$	CE Total
$\frac{3}{1D} \cdot \overline{2A} + \overline{3C} + \overline{4C} + \overline{5B} + \overline{6A} + \overline{7A} + \overline{8C} + \overline{9A} + \overline{10A} + \overline{11B} + \overline{12C} = \square$	RO Total
$\frac{2}{1B} \cdot \overline{2B} + \overline{3A} + \overline{4D} + \overline{5C} + \overline{6D} + \overline{7C} + \overline{8B} + \overline{9D} + \overline{10D} + \overline{11C} + \overline{12A} = \square$	AC Total
$\frac{4}{1C} \cdot \overline{2D} + \overline{3B} + \overline{4B} + \overline{5D} + \overline{6B} + \overline{7D} + \overline{8A} + \overline{9C} + \overline{10C} + \overline{11D} + \overline{12D} = \square$	AE Total

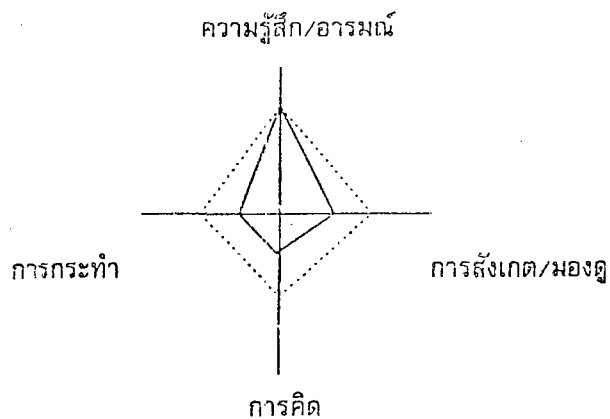
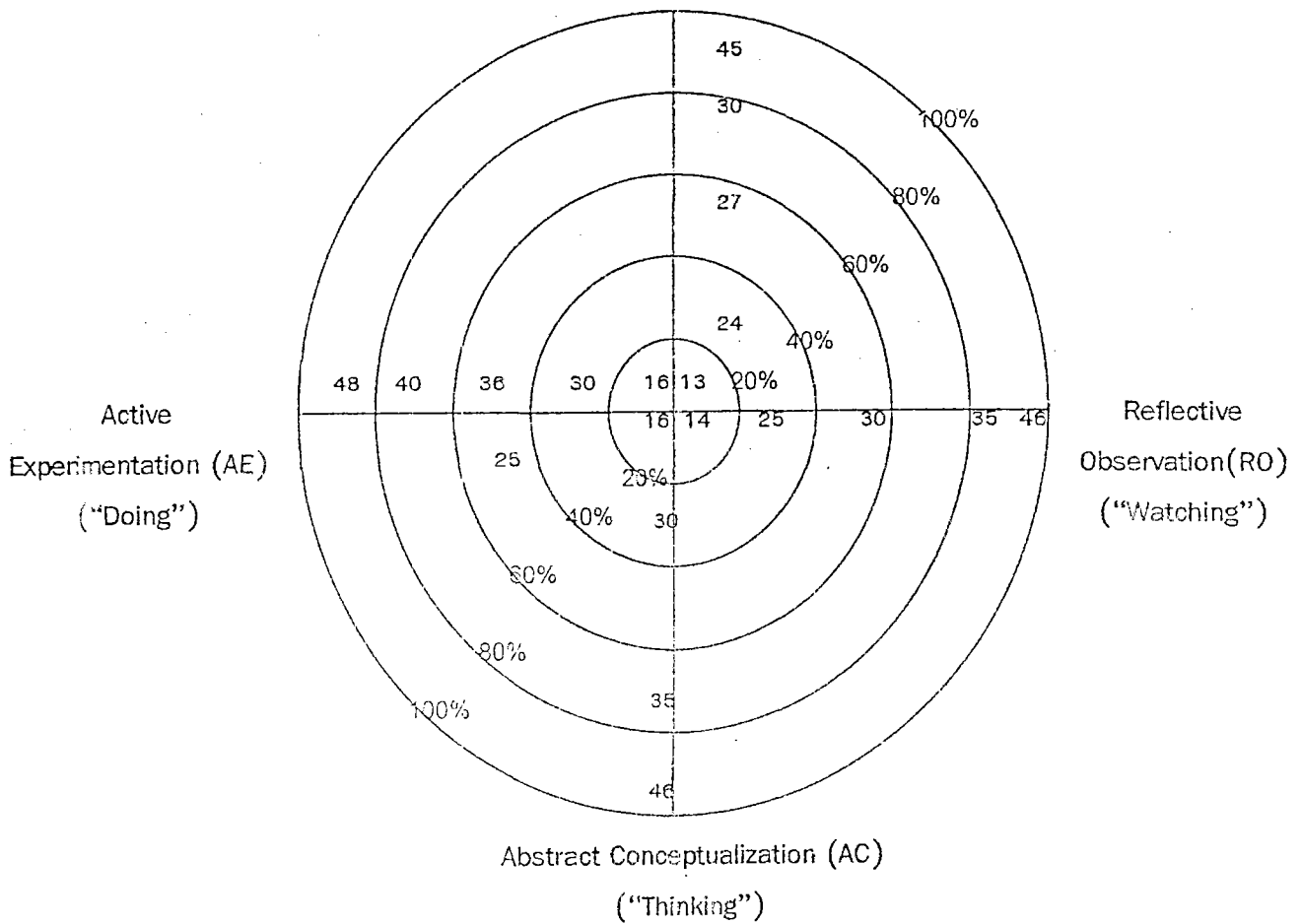
MCB 200D

©1993 David A. Kolb All rights reserved. Published by McBer & Company.

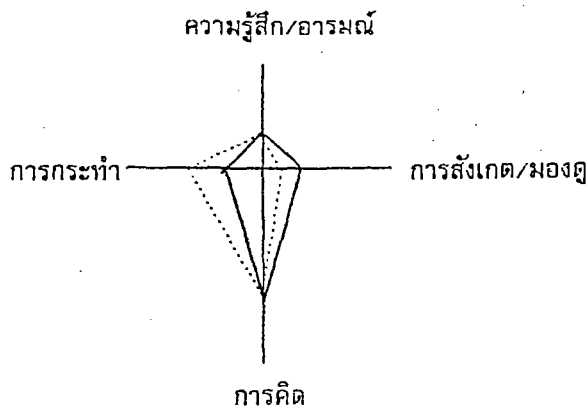
3. รวมคะแนนในแถวที่ 1 เรียกว่า CE
รวมคะแนนในแถวที่ 2 เรียกว่า RO
รวมคะแนนในแถวที่ 3 เรียกว่า AC
รวมคะแนนในแถวที่ 4 เรียกว่า AE
คะแนนรวมของ CE, RO, AC, AE จะต้องเท่ากับ 120 คะแนน
4. นำคะแนน CE, RO, AC, AE ไปกำหนดจุดบนวงจรของการเรียนรู้ แล้วลากเส้นตรงเชื่อมจุดทั้ง 4 จุดเข้าด้วยกัน จะได้ภาพเป็นสี่เหลี่ยมรูปว่าว 4 ลักษณะ ดังนี้

วงจรการเรียนรู้
(THE CYCLE OF LEARNING)

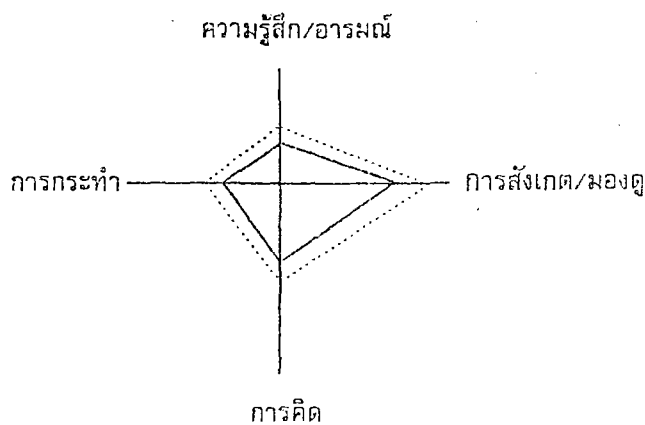
Concrete Experience (CE)
("Feeling")

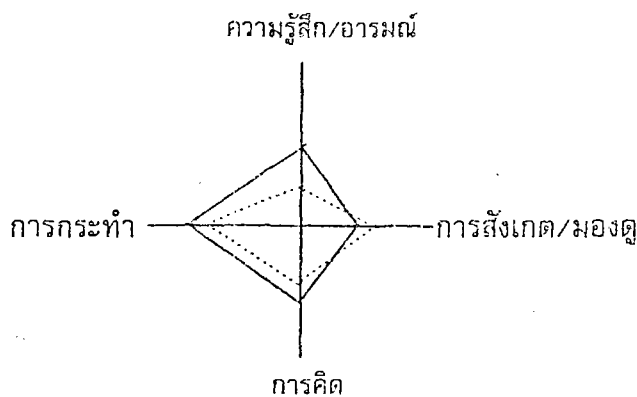
ลักษณะที่ 1 สี่เหลี่ยมรูปว่าวที่มี
น้ำหนักค่อนข้างไปทางการเรียนรู้ที่
ต้องมีความรู้สึกหรืออารมณ์เข้า
มาเกี่ยวข้อง ลักษณะเช่นนี้
แสดงว่าผู้เรียนชอบการเรียนรู้
ด้วยความรู้สึกร/อารมณ์
มากกว่าเรียนรู้ด้วยการใช้
ความคิดและชอบการเรียนรู้
ด้วยการสังเกตมากกว่าการ
ลงมือปฏิบัติ

ลักษณะที่ 2 สี่เหลี่ยมรูปว่าวที่มี
น้ำหนักค่อนข้างไปทางการเรียนรู้ที่
ต้องใช้ความคิด ลักษณะเช่นนี้
แสดงว่าผู้เรียนชอบการเรียนรู้ที่
ต้องใช้ความคิดมากกว่าการใช้
ความรู้สึก/อารมณ์และชอบการ
เรียนรู้ด้วยการสังเกตพอๆกับ
การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

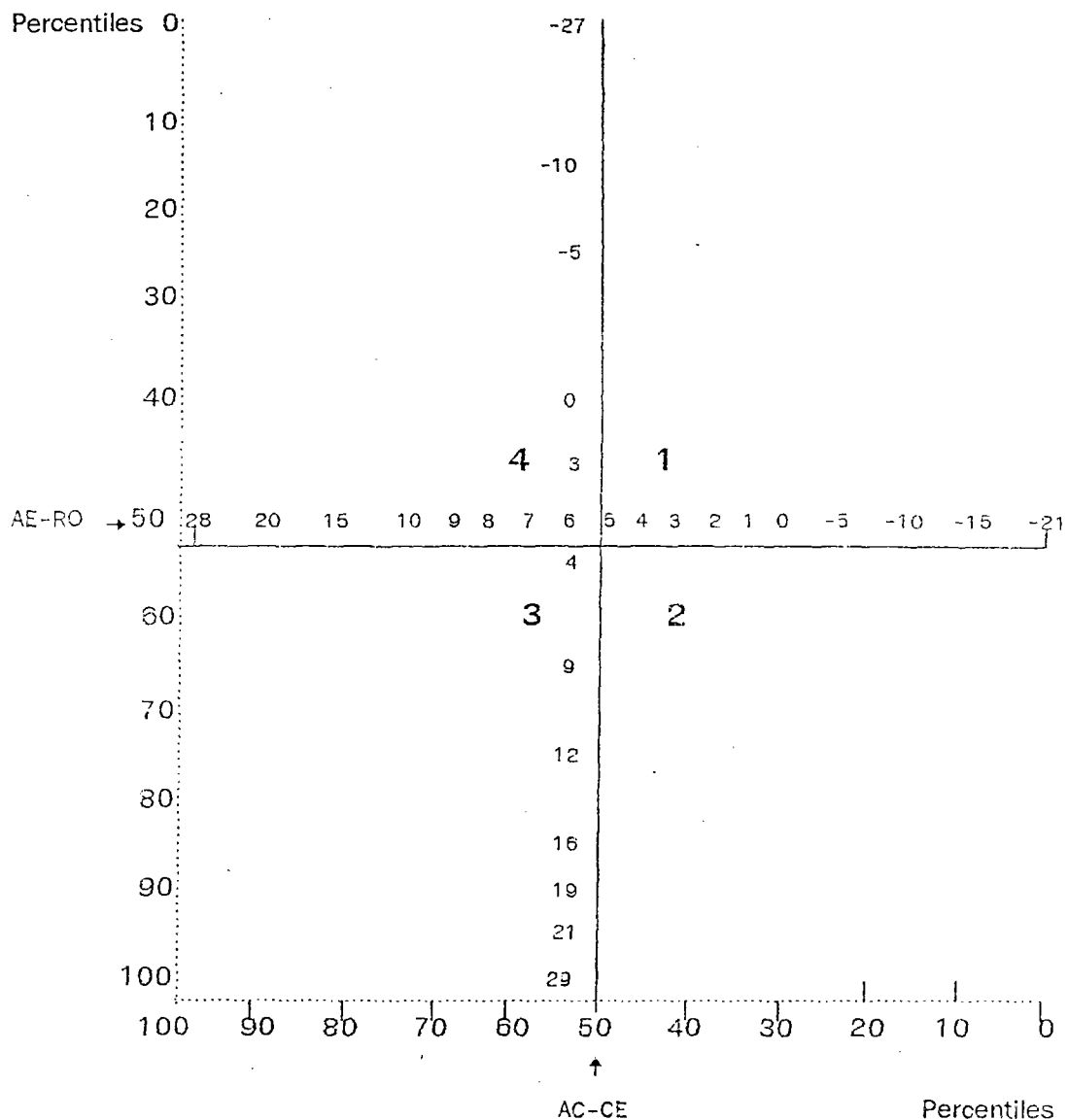
ลักษณะที่ 3 สี่เหลี่ยมรูปว่าวที่มี
น้ำหนักค่อนข้างไปทางการเรียนรู้ด้วย
การสังเกต ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า
ผู้เรียนชอบการเรียนรู้ด้วยการ
สังเกตมากกว่าการกระทำและ
ชอบการเรียนรู้ด้วยการใช้ความ
คิดมากกว่าใช้อารมณ์

ลักษณะที่ 4 สี่เหลี่ยมรูปว่าวที่มี
น้ำหนักค่อนข้างไปทางการเรียนรู้ด้วย
การกระทำ ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า
ผู้เรียนชอบการเรียนรู้ด้วยการลง
มือปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้ด้วย
การสังเกตและชอบการเรียนรู้ที่
ต้องมีความรู้สึกหรืออารมณ์เข้ามา
เกี่ยวข้องมากกว่าการเรียนรู้ที่ต้อง
ใช้ความคิด

5. นำคะแนนที่ได้จาก AC-CE ไปกำหนดจุดบนแกนนอน และนำคะแนนที่ได้จาก AE - RO ไปกำหนดจุดบนแกนตั้งในกราฟแสดงรูปแบบการเรียนรู้ แล้วลากเส้นตั้งฉากกับแกนนอนและแกนตั้ง ณ จุดที่กำหนดไว้ ก็จะได้จุดตัดที่จะนำมาอธิบายถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 ประเภท

รูปแบบการเรียนรู้
LEARNING-STYLE TYPE GRID

ลักษณะการเรียนรู้ประเภทที่ 1

นิสัยการเรียนรู้

- ชอบการเรียนรู้จากประสบการณ์ไปสู่การปฏิบัติ
- เรียนรู้ด้วยการฟังและชอบการแสดงความคิดเห็น
- เป็นนักจินตนาการ
- พอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ
- ชอบการทำงานเป็นทีม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน
- เป็นคนที่เต็มไปด้วยความคิดและสนุกกับการสังเกตผู้อื่น

ทักษะ

- การระดมสมอง
- การฟัง
- การพูด
- การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน
- การใช้อารมณ์
- การรวบรวมข้อมูล
- การจินตนาการ

จุดเด่น

- ชอบการคิด ชอบสิ่งใหม่

การทำงาน

- งานนั้นต้องมีคุณค่า

เป้าหมาย

- ต้องการมีส่วนร่วมในการทำงานหรือทำงานเป็นทีม

คำถามประจำใจ

- ทำไม (Why)

ลักษณะการเรียนรู้ประเภทที่ 2

นิสัยการเรียนรู้

- เรียนรู้จากนามธรรมไปสู่การปฏิบัติ (นักทฤษฎี)
- ชอบสังเกต แล้วนำสิ่งที่สังเกตมารวบรวมเป็นความรู้ด้วยตนเอง
- ชอบคิดค้น ใช้ความคิด
- มีความสุขกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- ชอบความคิดของคนมากกว่าตัวคน
- ไม่ชอบการเรียนรู้ที่ใช้การพิจารณาตัดสิน คือ ชอบเรียนรู้ในสิ่งที่ เป็นกฎเกณฑ์หรือมีหลักการที่ชัดเจน

ทักษะ

- การสังเกต
- การวิเคราะห์ / แยกแยะ
- ทดสอบทฤษฎี
- การจัดการ
- การคิด

จุดเด่น

- ชอบเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม และความคิดรวบยอด

การทำงาน

- ชอบทำงานที่ต้องใช้ความคิด

เป้าหมาย

- คะแนนการสอบหรือการทำงานจะต้องดี เป็นผู้จำที่เก่ง เรียนเพื่อการสอบ

คำถามประจำใจ

- อะไร (What)

ลักษณะการเรียนรู้ประเภทที่ 3

นิสัยการเรียนรู้

- เรียนรู้จากนามธรรมชอบการปฏิบัติ
- ชอบนำทฤษฎีมาปฏิบัติ
- ชอบเรียนในสิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้
- ชอบการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง
- ความอดทนจำกัดกับความคิดเห็นที่ไม่ขัดแย้ง
- ชอบคิดทักษะใหม่ๆ
- อยากเรียนรู้การทำงานของสิ่งต่างๆ
- ชอบตรวจสอบความจริง

ทักษะ

- การปฏิบัติ
- การแก้ไข
- การปรับปรุงงาน
- การประยุกต์งาน
- การทดลอง
- การกำหนดเป้าหมาย

จุดเด่น

- การนำความคิดมาลองปฏิบัติ

การทำงาน

- นำข้อเท็จจริงมาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประสบการณ์

เป้าหมาย

- สิ่งที่เราเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเกิดประโยชน์ในอนาคต

คำถามประจำใจ

- อย่างไร (How)

ลักษณะการเรียนรู้ประเภทที่ 4

นิสัยการเรียนรู้

- ชอบการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม ทำงานด้วยความกระตือรือร้น
- ชอบนำความรู้ที่เรียนมารวมกับประสบการณ์ที่มีอยู่ แล้วนำไปใช้
- ชอบเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก
- เชื่อในสิ่งที่ค้นพบด้วยตนเอง
- ชอบสิ่งใหม่ๆ
- ชอบการประยุกต์ การยืดหยุ่น สนุกกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลง
- สรุปผลการพิจารณาได้อย่างมีเหตุผล
- ชอบค้นหาความจริง

ทักษะ

- การรับขยาย ปรับปรุง การเสี่ยง (ลองทำ)
- ร่วมมือ ประสานงาน เป็นผู้นำ

จุดเด่น

- ชอบทำและต้องทำให้ได้ดี

การทำงาน

- ต้องลงมือปฏิบัติและทดสอบประสบการณ์ของตนเอง

เป้าหมาย

- นำการกระทำไปสู่แนวคิด

คำถามประจำใจ

- ถ้า..... (What if)

ตัวอย่างลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 4 ประเภท

สถานการณ์ : เมื่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มาใหม่

ประเภทที่ 1 เมื่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มา จะเปิดคู่มือการใช้ ค้นหาแหล่งซักถามข้อมูลการใช้ ไม่ชอบอ่านด้วยตนเอง

ประเภทที่ 2 เมื่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มา จะเปิดคู่มืออ่าน และลองทำตามคู่มือ

ประเภทที่ 3 เมื่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มา จะไม่สนใจคู่มือการใช้ แต่จะเปิดเครื่องและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทันที

ประเภทที่ 4 เมื่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มา ไม่ชอบทำตามคู่มือ แต่คิดที่จะทำสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากที่คู่มือบอกไว้

คำชี้แจง ให้เติมหมายเลข 1-4 ลงในช่องใดช่องหนึ่งจาก A-D โดยเรียงลำดับข้อความที่ตรงกับ
ลักษณะนิสัยของตนเองมากที่สุด

	A	B	C	D
1. เมื่อฉันเรียน	ฉันชอบใช้ความรู้สึก	ฉันชอบใช้ความคิด	ฉันชอบทำ	ฉันชอบมองและฟัง
2. ฉันเรียนดีที่สุดเมื่อ	ฉันตั้งใจฟังและดูอย่างพินิจพิจารณา	ฉันใช้ความคิดใช้เหตุผล	ฉันใช้จิตสำนึกและความรู้สึกของตนเอง	ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างมาก
3. ในขณะที่ฉันกำลังเรียน	ฉันใช้ความคิดและเหตุผล	ฉันมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่เรียน	ฉันนั่งเฉยๆ	ฉันมีปฏิกิริยาและความรู้สึกที่รุนแรง
4. ฉันเรียนด้วย	ความรู้สึก	การกระทำ	การสังเกต	การคิด
5. เมื่อฉันเรียน	ฉันเปิดรับประสบการณ์ใหม่	ฉันมองทุกๆ ด้านของสิ่งที่เรียน	ฉันชอบวิเคราะห์และแยกแยะสิ่งที่เรียน	ฉันชอบลองทำ
6. เมื่อฉันกำลังเรียน	ฉันเป็นคนชอบสังเกต	ฉันเป็นคนกระตือรือร้น	ฉันเป็นคนชอบใช้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง	ฉันเป็นคนมีเหตุผล
7. ฉันเรียนดีที่สุดจาก	การสังเกต	ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	การใช้เหตุผลเชิงทฤษฎี	การได้มีโอกาสทดลองและปฏิบัติ
8. เมื่อฉันเรียน	ฉันชอบเห็นผลงานที่ฉันทำ	ฉันชอบแนวคิดและทฤษฎี	ฉันใช้เวลาคิดก่อนลงมือทำ	ฉันรู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียน
9. ฉันเรียนดีที่สุดจาก	การสังเกตของตนเอง	ความรู้สึกของตนเอง	การทดลองสิ่งต่างๆด้วยตนเอง	แนวความคิดของตนเอง
10. ในขณะที่ฉันกำลังเรียน	ฉันเป็นคนเก็บตัว	ฉันเป็นคนยอมรับสิ่งต่างๆ	ฉันเป็นคนรับผิดชอบ	ฉันเป็นคนมีเหตุผล
11. เมื่อฉันเรียน	ฉันชอบเข้าไปมีส่วนร่วม	ฉันชอบสังเกต	ฉันชอบประเมิน	ฉันชอบที่จะกระตือรือร้น
12. ฉันเรียนดีที่สุดเมื่อ	ฉันวิเคราะห์และเปิดใจกว้าง	ฉันยอมรับ	ฉันระมัดระวัง	ฉันปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 2.2

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 6 คาบ
เรื่อง นวัตกรรมการศึกษาสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 6

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ นวัตกรรมศึกษานับเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ครูวิชาชีพนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของตนเอง นวัตกรรมศึกษาอาจจัดประเภทได้เป็น นวัตกรรมประเภทวิธีการ และนวัตกรรมประเภทกระบวนการและผลผลิต

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายความหมายของนวัตกรรมการศึกษาได้
2. บอกเกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาได้
3. อธิบายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาได้
4. บอกประเภทของนวัตกรรมการศึกษาพร้อมกับยกตัวอย่างได้
5. อธิบายสาระสำคัญของนวัตกรรมการศึกษาต่อไปนี้ได้
  - 5.1 ศูนย์การเรียนรู้
  - 5.2 การเรียนแบบร่วมมือ
  - 5.3 ชุดการสอน
  - 5.4 บทเรียนโปรแกรม
  - 5.5 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
6. ผลิตแผ่นโปร่งใสเพื่อนำเสนอได้

เนื้อหา

1. ความหมายของนวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรมการศึกษาหมายถึง แนวคิดหรือวิธีการหรือเครื่องมือซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ยังไม่เคยใช้ในวงการศึกษามาก่อน แต่ได้ถูกนำมาทดลองใช้เพื่อดูผลว่าเกิดผลดีหรือไม่เพียงใด ถ้าเกิดผลดีก็จะยอมรับและเผยแพร่ต่อไป

2. เกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษา ได้แก่
  - 2.1 เป็นแนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ ที่ไม่เคยใช้มาก่อน
  - 2.2 เป็นแนวคิดเดิม วิธีการเดิมจากที่อื่น นำมาใช้ในสภาพการณ์ใหม่
  - 2.3 เป็นแนวคิด วิธีการที่ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปัจจุบัน ฯลฯ
3. แนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา ได้แก่
  - 3.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล
  - 3.2 ความพร้อม
  - 3.3 การใช้เวลาเพื่อการศึกษา
  - 3.4 การขยายตัวทางวิชาการและอัตราการเพิ่มประชากร
4. ประเภทของนวัตกรรมการศึกษา แบ่งได้ 2 ประเภท คือ
  - 4.1 นวัตกรรมประเภทวิธีการหรือกระบวนการ เช่น การสอนแบบโปรแกรม การเรียนแบบร่วมมือ ศูนย์การเรียนรู้ เกม ฯลฯ
  - 4.2 นวัตกรรมประเภทประสมระหว่างกระบวนการและผลผลิต เช่น ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูล คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ
5. การผลิตแผ่นโปร่งใสเพื่อนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาอ่านกรณีศึกษาเรื่อง "หลายชีวิต" แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - ความต้องการของมนุษย์
  - ความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกรณีศึกษา พร้อมกับให้นักศึกษาบอกข้อคิดที่ได้ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน
3. ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา ให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบแล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย ประเภท และเกณฑ์พิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษา
4. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถละกัน ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ Co-op Co-op ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 4.1 ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเภทนวัตกรรมการศึกษา ครูกำหนดหัวข้อนวัตกรรมการศึกษา 5 ชนิด คือ ศูนย์การเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
  - 4.2 ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกศึกษานวัตกรรมการศึกษาคนละ 1 ชนิด

4.3 สมาชิกนำผลการศึกษามารวมกันเป็นผลงานกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันจนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจนวัตกรรมการศึกษาแต่ละชนิดเป็นอย่างดี

4.4 แต่ละกลุ่มจัดทำเป็นรายงานการศึกษาค้นคว้าแล้วเตรียมประเด็นที่จะนำเสนอต่อชั้นเรียนด้วยแผ่นโปสเตอร์

4.5 ครูอธิบายและสาธิตการผลิตแผ่นโปสเตอร์ด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มผลิตแผ่นโปสเตอร์เพื่อนำเสนอผลงานการค้นคว้า

4.6 นักศึกษาร่วมกันอภิปรายจากการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม

5. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน ครูให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำผลงานกลับไปปรับปรุงหรือค้นคว้าเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กิจกรรมผู้เรียน

1. อ่านกรณีศึกษาเรื่อง "หลายชีวิต" แล้วร่วมกันอภิปราย
2. สรุปเกี่ยวกับกรณีศึกษา บอกข้อคิดที่ได้เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน
3. ร่วมกันอภิปรายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา แล้วศึกษาเอกสารประกอบ

4. นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ Co-op Co-op ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ครูกำหนดหัวข้อนวัตกรรมการศึกษา 5 ชนิด คือ ศูนย์การเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

4.2 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกศึกษานวัตกรรมการศึกษาคนละ 1 ชนิด

4.3 สมาชิกนำผลการศึกษามารวมกันเป็นผลงานกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันจนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจนวัตกรรมการศึกษาแต่ละชนิดเป็นอย่างดี

4.4 แต่ละกลุ่มจัดทำเป็นรายงานการศึกษาค้นคว้าแล้วเตรียมประเด็นที่จะนำเสนอต่อชั้นเรียนด้วยแผ่นโปสเตอร์

4.5 ฟังการอธิบายและสาธิตการผลิตแผ่นโปสเตอร์ด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มผลิตแผ่นโปสเตอร์เพื่อนำเสนอผลงานการค้นคว้า

4.6 ร่วมกันอภิปรายจากการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม

5. ร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,5,6,8,10,11,15
3. กรณีศึกษาเรื่อง "หลายชีวิต"
4. แผ่นโปรงใส
5. คอมพิวเตอร์สำหรับผลิตแผ่นโปรงใส

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงาน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

แบบประเมินการผลิตแผ่นโปรงใส

ชื่อ 1..... วิชาเอก..... ชั้น.....
 2.....
 3.....

หัวข้อประเมิน	ระดับการประเมิน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. สื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์			
2. การออกแบบแผ่นโปรงใส			
3. ขนาดของตัวอักษร			
4. readability			
5. ความคิดสร้างสรรค์			
รวม			

ข้อเสนอแนะ.....
 .....
 .....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง 13 - 15 = ดี

คะแนนระหว่าง 10 - 12 = พอใช้

คะแนนต่ำกว่า 10 คะแนน= ควรปรับปรุง

แผนการสอนที่ 2.3

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 6 คาบ
เรื่อง เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 7

สาระสำคัญ

เนื่องจากบทบาทในด้านการจัดการเรียนการสอนของครูวิชาชีพได้เปลี่ยนไป จากเดิมที่ครูค่อนข้างเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ปัจจุบันครูวิชาชีพมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวก สื่อการสอน และเทคโนโลยีช่วยสอนเพิ่มมากขึ้น การรู้จักวิธีใช้และบำรุงรักษาสื่อการสอนและอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ครูวิชาชีพจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์การสอน

1. บอกความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. จำแนกประเภทของสื่อการสอนวิชาชีพได้
3. อธิบายวิธีการใช้และบำรุงรักษาเทคโนโลยีช่วยสอนต่อไปนี้ได้
  - 3.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - 3.2 เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - 3.3 เครื่องฉายสไลด์
4. สาธิตวิธีการใช้เทคโนโลยีช่วยสอนต่อไปนี้ได้
  - 4.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - 4.2 เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - 4.3 เครื่องฉายสไลด์
5. ผลิตรายนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point ได้

เนื้อหา

1. ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของสื่อการสอน
2. เทคโนโลยีช่วยสอน
  - 2.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - 2.2 เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - 2.3 เครื่องฉายสไลด์

3. การผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point

3.1 การผลิต (Presentation) ด้วยโปรแกรม Power Point

3.2 การนำเสนอ (Presentation) ด้วยโปรแกรม Power Point

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ครูสาธิตการสอน 2 วิธี วิธีแรกใช้วิธีการบรรยายโดยไม่มีสื่อประกอบ และวิธีที่ 2 ใช้การบรรยายประกอบสื่อ หลังเสร็จสิ้นการสอนทั้ง 2 วิธี ครูซักถามนักเรียนว่าวิธีสอนแบบใดที่นักเรียนเข้าใจและชอบเรียนมากกว่า
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของการเรียนการสอน
3. ให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และประเภทของการเรียนการสอน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเนื้อหา
4. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละเท่าๆ กัน รับฟังการสาธิตวิธีใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอนจากครูและผู้ช่วยสอน 3 ชนิดคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทาบแสง และเครื่องฉายสไลด์ โดยหมุนเวียนกันหลังเรียนเสร็จในแต่ละอุปกรณ์
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการเรียนรู้
6. ให้นักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point
7. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน ช่วยกันผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point อย่างน้อย 10 สไลด์ ให้นักศึกษาทุกกลุ่มนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน
8. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงาน แล้วช่วยกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาสังเกตการสาธิตการสอน 2 วิธี แล้วแสดงความคิดเห็น
2. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 2.3 รับฟังการบรรยายและร่วมอภิปราย
3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม รับฟังการสาธิตวิธีใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอนจากครูและผู้ช่วยสอน 3 ชนิดคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทาบแสง และเครื่องฉายสไลด์ โดยหมุนเวียนกันหลังเรียนเสร็จในแต่ละอุปกรณ์
4. นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการเรียนรู้

5. นักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม

Power Point

6. นักศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน ผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point อย่างน้อย 10 สไลด์ แล้วนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน

7. นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงาน แล้วช่วยกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,5,6,8,10,11,15
3. แผ่นโปสเตอร์
4. คอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรม Power Point
5. เทคโนโลยีช่วยสอนต่างๆ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายสไลด์

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานการผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

แบบประเมินการผลิต Presentation ด้วยคอมพิวเตอร์

ชื่อ 1..... วิชาเอก..... ชั้น.....
 2.....
 3.....

หัวข้อประเมิน	ระดับการประเมิน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ได้รับความสนใจ			
2. ข้อความชัดเจน			
3. การสื่อความหมายชัดเจน			
4. การจัดภาพ			
5. เทคนิคการนำเสนอ			
6. การใช้สี			
รวม			

ข้อเสนอแนะ.....
 .....
 .....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง 15 - 18 = ดี

คะแนนระหว่าง 12 - 14 = พอใช้

คะแนนต่ำกว่า 12 คะแนน= ควรปรับปรุง

หน่วยเรียนที่ 3

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

สาระสำคัญ

การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาทิ สถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง ครูวิชาชีพเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังนั้นครูวิชาชีพต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความรอบรู้ในวิชาชีพอยู่เสมอ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 3 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษา
  - 1.1 อธิบายความหมาย จุดประสงค์ ปรัชญา และลักษณะการจัดอาชีวศึกษาได้
  - 1.2 อธิบายรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาได้
  - 1.3 อธิบายสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีวะได้
2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ
  - 2.1 อธิบายวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้
  - 2.2 อธิบายหลักการและรูปแบบการประสานความร่วมมือทางการศึกษาได้
  - 2.3 อธิบายความมุ่งหมายและวิธีการสำรวจชุมชนได้
3. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 3.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 3.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 3.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 3 มีดังนี้

1. วิชาจิตวิทยาการศึกษา
  - มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
2. วิชาหลักการอาชีวศึกษา
  - การจัดอาชีวศึกษา
  - กฎหมายเกี่ยวกับอาชีพ
3. วิชาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน
  - การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - การสำรวจชุมชน

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 3 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 9 คาบ ดังนี้

แผนการสอนที่ 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	เวลา 2 คาบ
แผนการสอนที่ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา	เวลา 5 คาบ
แผนการสอนที่ 3.3 การสำรวจชุมชน	เวลา 2 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 3 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 3.1 - 3.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละแผนการสอนกำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโปสเตอร์
6. วีดิทัศน์

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพความเป็นครู

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 3

คำชี้แจง จงอธิบายให้ใต้ใจความสมบูรณ์

1. จงอธิบายความหมายของคำว่า "การอาชีวศึกษา" และ "การฝึกอาชีพ"(2 คะแนน)
2. จงบอกจุดประสงค์ของการจัดอาชีวศึกษา (3 คะแนน)
3. จงอธิบายลักษณะเฉพาะของการจัดอาชีวศึกษาในแต่ละลักษณะ (5 คะแนน)
4. จงอธิบายหลักการสำคัญของการจัดอาชีวศึกษาในแต่ละรูปแบบ (5 คะแนน)
5. จงเปรียบเทียบสาระสำคัญระหว่างกฎหมายแรงงานกับพระราชบัญญัติประกันสังคม ในประเด็นต่อไปนี้ (5 คะแนน)
- ขอบเขตบังคับใช้ - การว่าจ้างแรงงาน - สิทธิประโยชน์
6. จงอธิบายกระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ (3 คะแนน)
7. จงอธิบายลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคลตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (T.A.) (5 คะแนน)
8. จงอธิบายรูปแบบทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองและผู้อื่นตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (T.A.) (5 คะแนน)
9. จงอธิบายความสำคัญของการประสานความร่วมมือทางการศึกษา (2 คะแนน)
10. จงอธิบายเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (5 คะแนน)
11. จงอธิบายขั้นตอนการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ (5 คะแนน)
12. จงระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของการประสานงานความร่วมมือทางการศึกษาพร้อมกับเสนอแนะแนวทางแก้ไข (5 คะแนน)
13. จงอธิบายความมุ่งหมายของการสำรวจชุมชน (2 คะแนน)
14. จงอธิบายวิธีการสำรวจชุมชน (3 คะแนน)

หนังสืออ่านประกอบ

1. ชนะ กสิภาร์. (2537). **ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ.**
นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
2. ดำรง บุรุงดา และคณะ. (2534). **หน้าที่ของผู้บริหารและครูในการร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา.** เอกสารอัดสำเนา.
3. นิคม จันทรวีฑูร. (2537). **กฎหมายประกันสังคม : แนวคิดพัฒนาการและก้าวแรกของการดำเนินงานในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
4. พรชัย พันธูธาดพร. (2543). **ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรม และชุมชน.**
ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
5. พรรณราย ทริพยะประภา. (2527). **คนแต่ละคนเล่นเกมอะไร : จิตวิทยาการสื่อสารแนว T.A. (Transactional Analysis).** กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
6. เมธี ปิณฑานนท์. (2533). **บริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
7. แร้งงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. **รวมกฎหมายแรงงาน.** ม.ป.ท.
8. รุ่งอรุณ รังรองรัตน์. (2539). **ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน.**
ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
9. วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2528). **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
10. วีรวรรณ ชินะตระกูล. (2535). **ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา.**
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
11. สมพร สุทัศน์ย์. (2541). **มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
12. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2530). **การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
13. สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2544). **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา.** นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
14. สุวัฒน์ มุทธเมธา. (2524). **ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
15. เสถียร เหลืองอร่าม. (2526). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แผนการสอนที่ 3.1

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 2 คาบ
เรื่อง มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 10

สาระสำคัญ

การจัดอาชีวศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่วนชุมชนและสถานประกอบการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนและเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานดังกล่าวเกิดความราบรื่นและเกิดประสิทธิภาพ ครูวิชาชีพจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดี สามารถจูงใจบุคลากรทุกฝ่ายให้เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายกระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพได้
2. บอกเทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพได้
3. อธิบายทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์เพื่อใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้

เนื้อหา

1. กระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 1.1 การศึกษาตนเองและผู้อื่น
  - 1.2 การแก้ไขปรับปรุงตนเอง
  - 1.3 การศึกษาสภาพวัฒนธรรม ประเพณีและสังคม
  - 1.4 การศึกษาหลักและวิธีการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
  - 1.5 นำหลักและวิธีการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ไปใช้ในชีวิตจริง
2. เทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 2.1 ยิ้มแย้มแจ่มใส
  - 2.2 พยายามศึกษาบุคคลอื่นให้ลึกซึ้ง
  - 2.3 รู้จักฟังมากกว่าพูด
  - 2.4 ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น

3. ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (Transactional Analysis หรือ T.A.)

- 3.1 ลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคล
- 3.2 การติดต่อสื่อสารของบุคคล
- 3.3 พฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อผู้อื่น
- 3.4 ทักษะติดต่อตนเองและผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมครู

1. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน แต่ละกลุ่มจับสลากเพื่ออ่านกรณีศึกษา กลุ่มละ 1 เรื่อง ร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามท้ายเรื่อง นำเสนอหน้าชั้น
2. ครูสนทนาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์และเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบแล้วร่วมกันอภิปราย
3. ครูอธิบายทฤษฎีการติดต่อสัมพันธ์ แล้วให้นักศึกษาฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมของหัวหน้าหรือผู้บริหารหรือผู้ปกครองโดยใช้ทฤษฎี T.A.
4. ให้นักศึกษาทำแบบสำรวจพฤติกรรมของตนเอง แล้วร่วมกันอภิปราย
5. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน แต่ละกลุ่มจับสลากเพื่ออ่านกรณีศึกษา กลุ่มละ 1 เรื่อง ร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามท้ายเรื่อง นำเสนอหน้าชั้น
2. ฟังคำบรรยายและร่วมอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์และเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์
3. ศึกษาทฤษฎีการติดต่อสัมพันธ์ แล้วฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมโดยใช้ทฤษฎี T.A.
4. ทำแบบสำรวจพฤติกรรมของตนเอง แล้วร่วมกันอภิปราย
5. นักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 5,10,15
3. แผ่นโป่งใส
4. กรณีศึกษา 5 เรื่อง
5. แบบสำรวจพฤติกรรมของตนเอง

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม / กรณีศึกษา
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

กรณีศึกษาเรื่องความลับของผู้จัดการ

คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าเลขานุการคนนี้เป็นคนอย่างไร

ฉัตรดาวเป็นเลขานุการของผู้จัดการบริษัทสหมิตร เธอเป็นคนสวยปราดเปรี้ยว ทำทางคล่องแคล่วว่องไว ทำงานรวดเร็วถูกต้องและเป็นระเบียบ เวลาผู้จัดการเรียกเธอ เธอจะรีบเข้าไปหาภายในเวลาไม่ถึงครึ่งนาที นอกจากเธอจะเป็นคนสวยแล้วเธอยังแต่งตัวทันสมัย บางทีเธอนั่งกระโปรงสั้นจนเพื่อนร่วมงานต้องกลืนน้ำลายเอือก ผู้จัดการก็รู้สึกสับสน ทุกครั้งที่เธอรับคำสั่งให้พิมพ์งาน เธอจะพิมพ์ทันทีและจะจัดการส่งคนในแผนกให้ทำงานแทนผู้จัดการทุกครั้ง จนบางครั้งผู้จัดการรู้สึกไม่พอใจ แต่เมื่อเห็นรอยยิ้มและการเอาอกเอาใจของเธอผู้จัดการก็หายโกรธทุกครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งผู้จัดการเรียกเธอมาสั่งว่า "คุณฉัตรดาว คุณช่วยพิมพ์เรื่องการขึ้นเงินเดือนให้พนักงานด้วย เรื่องนี้ไม่ควรเปิดเผย" เธอรับคำสั่งแล้วพิมพ์ทันที เมื่อพิมพ์เสร็จเธอก็รีบเดินไปหาเพื่อนสนิทที่ชื่อจริยา "นี่จุ่มปีนี่เธอได้ 2 ชั้นนะยายตุ้มก็ได้ด้วย เรื่องนี้เธออย่าบอกใครนะ" แล้วเธอก็เอาเรื่องไปคืนผู้จัดการ วันรุ่งขึ้นข่าวนี้ก็แพร่สะพัดไปอย่างรวดเร็วจนเข้าหูคนที่ไม่ได้ 2 ชั้น ทำให้ผู้จัดการได้รับการต่อว่ามากมาย

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ถ้าท่านเป็นผู้จัดการท่านจะตักเตือนฉัตรดาวอย่างไรเพื่อมิให้เธอโกรธ เพราะถ้าเธอโกรธผู้จัดการก็ไม่อาจหาเลขานุการที่ทำงานได้คล่องแคล่วว่องไวอย่างนี้ได้

.....

.....

2. ฉัตรดาวเป็นคนทำงานเก่ง แต่ขาดหลักมนุษยสัมพันธ์ข้อใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

กรณีศึกษาเรื่องมะนาวไม่มีน้ำ

คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง

สุกใสรู้สึกปวดท้องอย่างรุนแรงจึงให้พี่ชายขับรถไปส่งที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เมื่อไปถึงโรงพยาบาล เธอก็ตรงเข้าไปทำบัตร เพื่อตรวจ

สุกใส : คุณพยาบาล ฉันขอทำบัตรค่ะ

พยาบาล : ชื่ออะไร

สุกใส : สุกใสค่ะ

พยาบาล : บอกนามสกุลด้วยสิ

สุกใส : แสงโสม

พยาบาล : เป็นอะไร

สุกใส : ปวดท้องค่ะ คุณหมอช่วยหน่อยเถอะ ฉันปวดเหลือเกิน

พยาบาล : ไปนั่งรอก่อน

(สุกใสนั่งรอด้วยความเจ็บปวด เวลาผ่านไป 30 นาที ก็ยังไม่มีเสียงเรียกเธอ เธอก็เดินไปถามพยาบาล)

สุกใส : พยาบาลคะ เมื่อไรจะถึงคิวฉันเสียทีละ ฉันปวดท้องเหลือเกิน

พยาบาล : เดี๋ยวก่อน บอกให้รอก่อนไม่ได้ยินรีไร (เธอพูดด้วยเสียงอั่นดัง)

(ความรู้สึกปวดที่มีอยู่ยิ่งทวีมากขึ้น เมื่อเธอได้ยินเสียงแบบมะนาวไม่มีน้ำเช่นนั้น ต่อมาเธอได้ยินเสียงผู้ช่วยพยาบาลเรียก "นางสุกใส" เธอปวดจนลุกแทบไม่ไหว กว่าเธอจะลุกออกไปได้ก็กินเวลานาน เธอได้ยินเสียงผู้ช่วยพยาบาลอีกครั้ง "นางสุกใส หูแตกรีไร เรียกตั้ง 2 ครั้งแล้วไม่ได้ยิน" สุกใสได้ยินเช่นนี้เธอก็เป็นลมล้มฟุบไปทันที)

1. จงวิจารณ์เรื่องนี้ในแง่มนุษยสัมพันธ์

.....

.....

.....

.....

2. ท่านจะเสนอแนะวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้แก่พยาบาลผู้นี้อย่างไร

.....

.....

กรณีศึกษาเรื่องสวຍแต่รูปจูปไม่หอม

คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง

ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งหนึ่งอรศรีเป็นพนักงาน ซึ่งทำหน้าที่รับคำร้องต่างๆ จากประชาชน แต่ละวันก็จะมีคนมายื่นคำร้องมากบ้างน้อยบ้าง เมื่อประชาชนมายื่นคำร้องเธอก็จะเก็บไว้ในตะกรง แล้วก็นัดให้คนเหล่านั้นมารับเรื่องในเวลา 1 สัปดาห์ต่อมา อรศรีเป็นคนสวยชอบแต่งตัวและช่างพูด ฉะนั้นเมื่อมีคนมาเขียนคำร้องเธอก็จะเก็บไว้ในตะกร้า แล้วก็นั่งส่องกระจก เขียนคิ้ว ทาปากบ่อยครั้ง วันหนึ่งนายวันชัยได้เดินทางจากบ้านมารับเรื่อง.....เขาเดินขึ้นมาบนอำเภอก็พอดีเห็นอรศรีกำลังนั่งทาแป้ง ทาปากอยู่เช่นเดียวกับวันก่อน เขาจึงเรียกเธอด้วยเสียงอันดัง

วันชัย : คุณอรศรีครับ

อรศรี : (สะดุ้ง หน้ตาบึ้งตึงทันที) ทำไมหรือ

วันชัย : ผมมารับเรื่องที่คุณนัดไว้ครับ

อรศรี : เรื่องอะไร

วันชัย : เรื่องขออนุญาต.....

อรศรี : (ตอบโดยยังไม่ได้คันดูเรื่อง) ยังไม่เสร็จ

วันชัย : คุณนัดผมมาวันนี้ และเรื่องนี้เสนอไว้หลายวันแล้ว ทำไมคุณไม่เสนอให้ผม

อรศรี : (ตวาดแว๊ด) ก็ท่านไม่อยู่ คุณมารับเรื่องวันหลังก็แล้วกัน

วันชัย : ผมต้องเสียเวลาเป็นวันนะครับ วันนี้ผมจะรอ เพราะผมรู้ว่านายอำเภอท่านอยู่

อรศรี : ท่านไม่ว่าง ประชุมเลิกเย็น

วันชัย : ผมจะรอนกว่าท่านเลิกประชุม

อรศรี : วันนี้ฉันมีธุระต้องกลับก่อน ท่านประชุมเลิกเย็นฉันไม่มีเวลาเสนอให้คุณ

วันชัย : (เหลืออด จึงพูดด้วยเสียงอันดัง) ฉันเห็นคุณมีธุระเสมอ วันๆ ผมไม่เห็นคุณทำอะไร ดีแต่นั่งแต่งตัว ผมขึ้นมาที่ไรคุณก็นั่งวาดปากวาดคิ้วทุกที

อรศรี : เรื่องของชั้น! คุณไม่ต้องมายุ่งเรื่องของชั้น ถ้าคุณอยากได้เรื่องคุณกลับไปก่อน

วันชัย : ผมไม่กลับผมจะรอ

อรศรี : คุณก็ออกไปซิ ฉันจะกลับ (แล้วเธอก็เอาเรื่องทั้งหมดเก็บใส่ลิ้นชัก ล็อกกุญแจ แล้วก็เดินปึงปึงออกไป)

1. จงวิจารณ์เรื่องนี้ในแง่มนุษยสัมพันธ์

.....

2. ท่านจะเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างวันชัยกับอรศรีอย่างไร

.....

กรณีศึกษาเรื่องครูหัวใหม่

คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง

ครูเฟิส แพชั่น เป็นครูใหม่ที่เพิ่งจบปริญญา วุฒิ ค.อ.บ. (เกียรตินิยม) มาสดๆ ร้อนๆ จากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง มีคามเชื่อมั่นในตนเองสูง ปกติครูเฟิส แพชั่น เป็นคนมีนิสัยชอบความสะดวกสบาย อยากจะทำงานในเมือง แต่โชคไม่ดีการบรรจุครูใหม่ปีนี้ไม่มีตำแหน่งครูในเมืองว่างเลย จึงจำใจต้องไปรับการบรรจุในโรงเรียนสังกัด ส.ป.ช. ที่ค่อนข้างลำบากกันดาร

วันแรกที่มาทำงานตัวที่โรงเรียน ครูเฟิส แพชั่น ต้องรู้สึกผิดหวังเพราะครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีวุฒิแค่ ป.กศ. ส่วนครูใหญ่ก็จบปริญญาตรีจาก มสธ. มาหลายปี และเมื่อยิ่งได้คุยกันกับครูคนอื่น ๆ ก็ยิ่งทำให้ครูเฟิส แพชั่น ไม่ค่อยพอใจเพราะครูเหล่านั้นแทบไม่มีความรู้ใหม่ๆ ที่ตนเองเคยเรียนมาเลย เขาจึงคิดต่อไปว่าต่อไปนี้จะต้องแสดงฝีมือให้ครูคนอื่น ๆ และครูใหญ่ต้องทึ่งในความรู้ความสามารถของเขา

เขาเริ่มปฏิบัติโดยสั่งให้ภารโรงจัดชั้นเรียนใหม่ตามแนวคิดของเขา เปลี่ยนกิจกรรมการเข้าแถวหน้าเสาธงของนักเรียนเสียใหม่ จนกระทั่งเกิดเป็นปากเป็นเสียงกับครูอีก 2 คน แต่เขาก็เถียงด้วยหลักวิชาจนครูทั้ง 2 คนยอมรับ ส่วนครูใหญ่ไม่ออกความคิดเห็นอะไร เคยปรารภว่า "คุณจะทำอะไรก็ทำเถอะ ผมจะมันคนเก่าคนแก่ จบการศึกษามาหลายปีแล้ว จึงไม่ค่อยมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ คุณอยากทำอะไรก็เอาเลยครับ"

ครูเฟิส แพชั่นก็ยังรู้สึกภูมิใจที่ผู้บริหารยอมรับเขา เขาจึงคิดต่อไปว่าต่อไปนี้เขาไม่แคร์ว่าใครคนอื่นจะคิดอย่างไร เขาคิดว่าถ้าเขาจะทำอะไรเขาก็ทำได้เพราะอย่างไรเสียครูใหญ่ก็ต้องยอมเขาอยู่แล้ว

1. จงวิจารณ์เรื่องนี้ในแง่มนุษยสัมพันธ์

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเหตุการณ์ของเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร

.....

.....

3. การกระทำของครูเฟิส แพชั่น จะทำให้ครูคนอื่น ๆ เกือบหรือรัก เพราะเหตุใด

.....

.....

กรณีศึกษาเรื่องน้ำผึ้งชม

คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง

วัฒน์ปลัดหนุ่มรูปหล่อแต่งงานกับวิสนีรองนางงามจังหวัด ในวันแต่งงานแขกเหรื่อมาร่วมงานอย่างคับคั่ง วัฒน์และวิสนีมีความสุขมาก โดยเฉพาะวัฒน์ที่เคยมีชีวิตที่ยากลำบากมาตลอดชีวิตวัยเด็ก เพราะพ่อแม่ของเขาอยากจน แต่โชคดีที่เขาอุปการะ บุคลิกภาพดี จึงทำให้เขาร่ำรวยในตำแหน่งหน้าที่อย่างรวดเร็ว

6 เดือนผ่านไป ชีวิตครอบครัวเขาก็ก้าวไกลไปด้วยความหวานชื่น จนกระทั่งวันหนึ่งญาติของเขาซึ่งเป็นชาวนามาจากต่างจังหวัดมาขอพักที่บ้านของเขา 3 วัน ภรรยาของเขาบอกเขาว่า

วิสนี : คุณวัฒน์ คุณจะให้ญาติพักข้างบนบ้านหรือคะ

วัฒน์ : อ้าว! แล้วจะให้พักที่ไหนล่ะ ?

วิสนี : ก็ห้องเก็บของข้างล่างไงล่ะ เดี่ยวให้แจ่มมันกวาดเสียหน่อยก็แล้วกัน

วัฒน์ : คุณวิสนี.... (วิสนีไม่ฟังเสียง เขายืนขีดหน้า) คุณให้ญาติผมพักในห้องนั้นได้อย่างไร ห้องแคบนิดเดียว ข้างบนมีห้องว่างเหลืออยู่

วิสนี : งั้นก็ตามใจคุณ (แล้วเธอก็เดินสะบัดหน้าไปทันที)

(วัฒน์ยืนนั่งอยู่สักพักหนึ่ง แล้วเดินหลบไปทางหน้าบ้านก็พอดีเห็นเขาวัวเพื่อนที่ทำงานเดินเข้าประตูบ้านมา เขาจึงเชิญเข้าไปในห้องรับแขก สักครูวิสนีก็เดินหน้าบอกบุญไม่รับออกมา)

วิสนี : นี่คุณ ญาติของคุณจะพักในห้องข้างบนได้อย่างไร เดี่ยวที่นอนฉันทะเลอะหมด เมื่อกี้ยังทำน้ำมหากหกรดโต๊ะรับแขกของฉันเลย ไม่เคยพบไม่เคยเห็นชาวนาสกปรก

วัฒน์ : (หน้าแดงด้วยความอายระคนโกรธ) คุณพูดอย่างนี้หมายความว่ายังไง ฉันก็เป็นลูกชาวนานะ

วิสนี : นั่นแหละ คุณก็เหมือนกัน ใจจริง ๆ เขาเอาของมาให้ก็ไม่รับ คุณจะกินอุดมคติไปถึงไหน จนแล้วยังง้ออีกด้วย

วัฒน์ : (กำหมัดแน่น...)

1. จงวิจารณ์เรื่องนี้ในแง่มนุษยสัมพันธ์

.....

.....

2. ท่านจะเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างไร

.....

.....

แบบประเมินตนเอง

คำชี้แจง แบบประเมินตนเองฉบับนี้เป็นแบบประเมินตนเองในภาพรวมขอให้ท่านกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหลังคุณลักษณะในระดับที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

คุณลักษณะ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. รูปร่างหน้าตาสวย/หล่อ.....					
2. กิริยาท่าทางเหมาะสม.....					
3. การแต่งกายสะอาดเหมาะสม.....					
4. การพูดจาไพเราะ สุภาพ.....					
5. การแสดงความคิดเห็นหลักแหลม.....					
6. สติปัญญาดี.....					
7. มีความรู้รอบตัว.....					
8. มีความสามารถพิเศษ.....					
9. มีการยอมรับตนเองตามสภาพ.....					
10. มีความสุภาพถ่อมตน.....					
11. รู้จักหักทลายปราชัยผู้อื่น.....					
12. รู้จักยิ้มแย้มแจ่มใส.....					
13. มีความรับผิดชอบ.....					
14. มีความซื่อสัตย์.....					
15. มีความยุติธรรม.....					
16. มีน้ำใจ.....					
17. มีความอดทน.....					
18. มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....					
19. รู้จักควบคุมอารมณ์.....					
20. รู้จักให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น.....					
คะแนนรวม					

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง 90 - 100 คะแนน = มีมนุษยสัมพันธ์ระดับสูง

คะแนนระหว่าง 75 - 89 คะแนน = มีมนุษยสัมพันธ์ระดับปานกลาง

คะแนนต่ำกว่า 74 คะแนน = มีมนุษยสัมพันธ์ระดับต่ำ

แผนการสอนที่ 3.2

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 5 คาบ
เรื่อง การจัดอาชีวศึกษา	สัปดาห์ที่ 11-12

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพหรือครูอาชีวศึกษามีอิทธิพลสำคัญต่อการจัดอาชีวศึกษาอย่างมากในฐานะเป็นผู้ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยตรง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาเป็นอย่างดีจึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอาชีวศึกษาได้ ตลอดจนมีความสามารถประสานความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดอาชีวศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการ

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายความหมายของอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพได้
2. บอกจุดประสงค์และปรัชญาของการอาชีวศึกษาได้
3. อธิบายคุณลักษณะและรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาได้
4. อธิบายหลักการของการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาได้
5. เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการได้
6. ระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาได้

เนื้อหา

1. ความหมายของอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ

อาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรเข้าสู่อาชีพ ตั้งแต่ระดับฝีมือระดับเทคนิค ไปจนถึงระดับปริญญาในวิชาชีพเฉพาะทางสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ

การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกทักษะเพื่อเตรียมบุคคลเข้าสู่งานหรืออาชีพเฉพาะ สู่วิชาชีพที่ต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง มีเป้าหมายแคบๆ เพื่อการฝึกที่เฉพาะเจาะจง

2. จุดประสงค์และปรัชญาของการอาชีวศึกษา

1. เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางให้กับระบบเศรษฐกิจ-อุตสาหกรรม
2. แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน
3. เพิ่มทางเลือกด้านการศึกษาอาชีพแก่เยาวชน

ฯลฯ

3. คุณลักษณะของการจัดอาชีวศึกษา
  1. เป็นการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ
  2. เป็นการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษา
  3. มีการเรียนรู้ด้านวิทยอาชีพ
  4. มีการฝึกหัดและฝึกอบรบจนชำนาญทางอาชีพเฉพาะ
4. รูปแบบของการจัดอาชีวศึกษา
  1. ใช้โรงเรียนเป็นฐาน
  2. ใช้ระบบความร่วมมือ
  3. ใช้อุตสาหกรรมเป็นฐาน
  4. ใช้ระบบศูนย์ฝึกอาชีพ
5. บทบาทของสถานศึกษาและสถานประกอบการ
  1. หน้าที่ของสถานศึกษา
  2. หน้าที่ของสถานประกอบการ
  3. ปัญหาอุปสรรคการประสานงานความร่วมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน อภิปรายทบทวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สาระเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ ครูซักถามความเข้าใจและร่วมกันสรุปเกี่ยวกับ
  - ความหมาย จุดประสงค์ และปรัชญาของการจัดอาชีวศึกษา
  - ลักษณะของการจัดอาชีวศึกษา
  - กฎหมายเกี่ยวกับอาชีพ
2. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษารูปแบบการจัดอาชีวศึกษา โดยครูใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Numbered Heads Together (NHT) ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน ให้มีความสามารถคละกัน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว 1-4
  - 2.2 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มศึกษารูปแบบการจัดอาชีวศึกษาทั้ง 4 รูปแบบ โดยให้สมาชิกเลือกศึกษาคนละ 1 รูปแบบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้จนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี

2.3 ครูถามคำถามในประเด็นที่กำหนดโดยเรียกหมายเลขประจำตัวสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

2.4 ครูชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามและเสนอแนะความคิดเห็นได้ชัดเจน แล้วร่วมกันสรุปผลกิจกรรม

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษา ให้นักศึกษาเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบระหว่างเข้าทำงานในสถานประกอบการ

4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน ทบทวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สาระเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ

2. แบ่งกลุ่มศึกษารูปแบบการจัดอาชีวศึกษา ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Numbered Heads Together (NHT) ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

2.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ให้มีความสามารถคละกัน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว 1-4

2.2 ศึกษาแบบการจัดอาชีวศึกษาทั้ง 4 รูปแบบ โดยให้สมาชิกเลือกศึกษาคนละ 1 รูปแบบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้จนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี

2.3 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตอบคำถามในประเด็นที่ครูกำหนด โดยเรียกหมายเลขประจำตัวสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

2.4 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามและเสนอแนะความคิดเห็นได้ชัดเจน จะได้รับคำชมเชย

3. ศึกษาเอกสารประกอบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษา ให้นักศึกษาเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบระหว่างเข้าทำงานในสถานประกอบการ

4. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,6,7,8,10,13,14
3. แผ่นโปสเตอร์
4. พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

แผนการสอนที่ 3.3

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 2 คาบ
เรื่อง การสำรวจชุมชน	สัปดาห์ที่ 12

สาระสำคัญ

การสำรวจชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ครูวิชาชีพมีหน้าที่สำรวจชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่เพื่อให้ทราบถึงสภาพความพร้อม ความต้องการ จุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน ตลอดจนทรัพยากรและแหล่งสนับสนุนต่างๆ ที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพ การดำเนินการสำรวจชุมชนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับกำหนัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การวางแผนการสำรวจ และใช้วิธีดำเนินการที่เหมาะสม

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายลักษณะที่สำคัญของชุมชนได้
2. บอกความมุ่งหมายของการสำรวจชุมชนได้
3. อธิบายวิธีการสำรวจชุมชนได้
4. ออกแบบการสำรวจข้อมูลชุมชนและนำไปเก็บข้อมูลได้

เนื้อหา

1. ลักษณะสำคัญของชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณหรือที่เดียวกัน มีการใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน ชุมชนมีลักษณะที่ประกอบด้วย คน มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อยู่ที่เดียวกัน มีการติดต่อและไปมาหาสู่กันเป็นประจำ มีสถาบันทางสังคมที่ให้ประโยชน์แก่ชุมชนได้ เช่น วัด โรงเรียน

สถาบันที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ได้แก่

1. สถาบันการเมืองการปกครอง
2. สถาบันครอบครัวและชุมชน
3. สถาบันทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ความมุ่งหมายการสำรวจชุมชน

1. รวบรวมข้อมูลสภาพชุมชน สภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ปัญหาความต้องการ
2. สำรวจสมาชิกของชุมชน
3. รวบรวมสถาบันและการบริการ

3. วิธีการสำรวจชุมชน

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary)
  2. การสำรวจ (Survey)
- ## 4. ขอบข่ายของการสำรวจชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
1. การติดต่อสื่อสาร
  2. ลักษณะของประชาชน
  3. ประเพณีและวัฒนธรรม ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาชมวิดีโอเรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - ความรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการศึกษา
  - ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. ให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบที่ 3.3 แล้วร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ ลักษณะของชุมชน ความมุ่งหมายการสำรวจชุมชน วิธีการสำรวจชุมชน
3. ครูอธิบายการออกแบบการสำรวจชุมชน แล้วให้นักศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน ออกแบบสำรวจชุมชน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายการสำรวจเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
4. ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน นำเสนอต่อชั้นเรียนและอภิปราย
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. ชมวิดีโอเรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - ความรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการศึกษา
  - ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 3.3 แล้วร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ ลักษณะของชุมชน ความมุ่งหมายการสำรวจชุมชน วิธีการสำรวจชุมชน

3. นักศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน ออกแบบสำรวจชุมชน ให้กำหนดจุดมุ่งหมายการสำรวจเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

4. นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนแล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน

5. นักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 4,8,9,12,14
3. แผ่นโปสเตอร์
4. วิดิทัศน์เรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานการสำรวจชุมชน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

หน่วยเรียนที่ 4

เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

สาระสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้ประสบผลสำเร็จ ครูวิชาชีพมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการด้านการเรียนการสอนหรือที่เรียกว่า “เป็นผู้จัดการการเรียนรู้” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การเป็นผู้จัดการการเรียนรู้นั้นครูวิชาชีพจะต้องมีความสามารถในการวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 4 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านการสอน
  - 1.1 อธิบายขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.2 เขียนแผนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.3 อธิบายเทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
  - 1.4 ระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพได้
  - 1.5 อธิบายลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.6 ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 4 มีดังนี้

1. วิชาการพัฒนาหลักสูตร
  - หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ

2. วิชาหลักและวิธีการสอน
  - เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
3. วิชาปฏิบัติการสอน
  - การวางแผนการสอนวิชาชีพ
4. วิชาการวัดและการประเมินผลการศึกษา
  - ลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
  - เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 4 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาสอน 16 คาบ ดังนี้

แผนการสอนที่ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
แผนการสอนที่ 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
แผนการสอนที่ 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	เวลา 4 คาบ

กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 4 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 4.1 - 4.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละแผนการสอนกำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผนโปร่งใส
6. วีดิทัศน์
7. ตัวอย่างหลักสูตรและแผนการสอน

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ
4. ประเมินจากการวางแผนการสอน

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ
4. แบบประเมินแผนการสอน

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 4

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. จงนิยามความหมายของคำว่า "หลักสูตรวิชาชีพ" (2 คะแนน)
2. จงบอกความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ (3 คะแนน)
3. ถ้าท่านได้รับมอบหมายให้จัดทำหลักสูตรรายวิชาชีพเฉพาะท้องถิ่นที่โรงเรียนของท่านตั้งอยู่ ท่านจะมีขั้นตอนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนี้อย่างไร (5 คะแนน)
4. จงบอกลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ (5 คะแนน)
5. จงระบุลักษณะของกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (5 คะแนน)
6. จงระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพมา 3 วิธี แล้วเปรียบเทียบขั้นตอนการสอนของวิธีสอนทั้ง 3 วิธีดังกล่าว (5 คะแนน)
7. จงบอกกิจกรรมที่ครูต้องปฏิบัติในการวางแผนการสอนวิชาชีพ (3 คะแนน)
8. จงบอกองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน (2 คะแนน)
9. จงระบุลักษณะสำคัญของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ (3 คะแนน)
10. จงระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพอย่างน้อย 5 ชนิด (2 คะแนน)
11. ในการวางแผนเพื่อการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร โปรดระบุเป็นข้อๆ (5 คะแนน)

หนังสืออ่านประกอบ

1. กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
2. ชัยพร วงศ์วรรณ. (2540). การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
3. บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
4. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2529). การวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
5. ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ. (2541). เทคนิคและวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
6. ระวีวรรณ ศรีศรีรามพันธ์. (2543). เทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
7. ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). การวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
8. วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
9. วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
10. สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์. (2527). เทคนิคและวิธีสอนวิชาชีพ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
11. สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
12. สุรพันธ์ ดันศรีวงศ์. (2538). วิธีการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ตซินดิเคทจำกัด.
13. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะศึกษาศาสตร์. (2542). แผนการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
14. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
15. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาปฏิบัติการสอน. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
16. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาหลักและวิธีการสอน. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
17. สุขุทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

แผนการสอนที่ 4.1

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	เวลา 6 คาบ
เรื่อง การวางแผนการสอนวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 13-14

สาระสำคัญ

กิจกรรมแรกที่สำคัญของครูวิชาชีพในการจัดการด้านการเรียนการสอนคือการวางแผนการสอน แผนการสอนเปรียบเสมือนแผนที่กำหนดแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน การวางแผนการสอนที่ดีจะต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือ คำนึงถึงกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความชัดเจนและเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพได้
2. บอกขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพได้
3. อธิบายขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพได้
4. เขียนแผนการสอนวิชาชีพได้

เนื้อหา

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ

หลักสูตรวิชาชีพ หมายถึง แผนการที่กำหนดกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งมวลทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งจัดไว้ให้ผู้เรียนได้คัดเลือกที่จะเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์สำหรับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

ความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ ได้แก่ เป็นแผนและแนวทางในการในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ เป็นหลักในการวางแผนงานวิชาการ เป็นเครื่องมือควบคุมมาตรฐานการศึกษา ฯลฯ

2. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. วิเคราะห์งานในรายอาชีพที่กำหนด
3. กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของรายวิชา
4. คัดเลือกและกำหนดเนื้อหาสาระ
5. นำหลักสูตรไปใช้
6. ประเมินผลหลักสูตร

3. ขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพ
  1. ศึกษาหลักสูตรรายวิชา
  2. วางแผนการสอนระยะยาว
  3. วางแผนการสอนรายหน่วย
4. การเขียนแผนการสอนวิชาชีพ องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน ได้แก่
  1. จุดประสงค์การสอน
  2. เนื้อหา
  3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
  4. สื่อการเรียนรู้การสอน
  5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาร่วมกันประกอบกิจกรรมเรื่อง "แผนการสอนนั้นสำคัญไฉน" ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ
  - ความสำคัญของการวางแผนการสอน
  - ขั้นตอนการวางแผนการสอน
2. ครูและนักศึกษาอภิปรายสรุปการวางแผนการสอนวิชาชีพ ดังนี้
  - การศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ
  - การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนการสอนวิชาชีพ
  - การเขียนแผนการสอนวิชาชีพ
3. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน พิจารณาเลือกหลักสูตรรายวิชา 1 รายวิชา เพื่อจัดทำโครงการสอน แผนการสอนรายหน่วย และตัวอย่างแผนการสอนย่อย 1 แผนการสอน
4. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำแผนการสอนไปให้เพื่อนต่างกลุ่มกันประเมินตามแบบฟอร์มการประเมินแผนการสอน
5. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการวางแผนการสอน ครูให้ข้อเสนอแนะแต่ละกลุ่มในการปรับปรุงแผนการสอนให้มีความสมบูรณ์

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาประกอบกิจกรรมเรื่อง "แผนการสอนนั้นสำคัญไฉน" ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ
  - ความสำคัญของการวางแผนการสอน
  - ขั้นตอนการวางแผนการสอน
2. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปการวางแผนการสอนวิชาชีพ
3. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน พิจารณาเลือกหลักสูตรรายวิชา 1 รายวิชา เพื่อจัดทำโครงการสอน แผนการสอนรายหน่วย และตัวอย่างแผนการสอนย่อย 1 แผนการสอน
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำแผนการสอนไปให้เพื่อนต่างกลุ่มกันประเมิน
5. สรุปผลการวางแผนการสอนและปรับปรุงแผนการสอนให้มีความสมบูรณ์

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 2,3,5,6,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17
3. แผ่นโปสเตอร์
4. กิจกรรมเรื่อง "แผนการสอนนั้นสำคัญไฉน"
5. แบบประเมินแผนการสอน
6. แบบฟอร์มแผนการสอน
7. ตัวอย่างหลักสูตรและแผนการสอนวิชาชีพ

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. การประเมินแผนการสอน
5. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

แบบประเมินแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบ ของแผนการสอน	รายการประเมิน	การพิจารณา		ระบุเหตุผล
		ปรากฏ (1)	ไม่ปรากฏ (0)	
1.สาระสำคัญ	ระบุสิ่งที่ไปนี้ได้ครบถ้วน			
	1.1 หลักการ ทักษะ ลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียน.....	.....	.....	.....
	1.2 พฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องกระทำ/แสดงในกิจกรรมการเรียนรู้หัวข้อนั้นๆ.....	.....	.....	.....
	1.3 ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียน.....	.....	.....	.....
	1.4 สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน.....	.....	.....	.....
2.จุดประสงค์การสอน	ระบุสิ่งที่ไปนี้ครบถ้วน			
	2.1 เขียนได้ถูกต้องทั้งจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม.....	.....	.....	.....
	2.2 จุดประสงค์แต่ละข้อระบุพฤติกรรมการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว.....	.....	.....	.....
	2.3 สามารถนำไปวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้.....	.....	.....	.....
3.เนื้อหา	ระบุสิ่งที่ไปนี้ครบถ้วน			
	3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน.....	.....	.....	.....
	3.2 เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน.....	.....	.....	.....
4.กิจกรรมการเรียนการสอน	ระบุสิ่งที่ไปนี้ครบถ้วน			
	4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน.....	.....	.....	.....
	4.2 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ.....	.....	.....	.....
	4.3 มีกิจกรรมหลากหลาย.....	.....	.....	.....
	4.4 ผู้เรียนได้วางแผนและปฏิบัติตามแผน.....	.....	.....	.....
	4.5 ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้.....	.....	.....	.....

แบบประเมินแผนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ(ต่อ)

องค์ประกอบ ของแผนการสอน	รายการประเมิน	การพิจารณา		ระบุเหตุผล
		ปรากฏ (1)	ไม่ปรากฏ (0)	
5.สื่อการเรียนการสอน	ระบุสิ่งที่นำไปใช้ครบถ้วน			
	5.1 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....
	5.2 ใช้ในการสอนได้จริง.....	.....	.....	.....
	5.3 เหมาะกับผู้เรียน.....	.....	.....	.....
	5.4 ได้รับความสนใจได้ดี.....	.....	.....	.....
6.การวัดผลและ ประเมินผล	ระบุสิ่งที่นำไปใช้ครบถ้วน			
	6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน.....	.....	.....	.....
	6.2 วัดผลตามพฤติกรรมที่คาดหวัง.....	.....	.....	.....
	6.3 ใช้วิธีวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย.....	.....	.....	.....
	6.4 เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน.....	.....	.....	.....
	6.5 มีเกณฑ์การวัดผลที่ชัดเจน.....	.....	.....	.....
	6.6 มีการประเมินตามสภาพจริง.....	.....	.....	.....
	รวมคะแนน			

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนนระหว่าง 21 - 24 คะแนน = ดี สามารถนำไปใช้สอนจริงได้

คะแนนระหว่าง 17 - 20 คะแนน = พอใช้ แต่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

คะแนนต่ำกว่า 17 คะแนน = ควรปรับปรุง

กิจกรรมเรื่องแผนการสอนนั้นสำคัญไฉน

เหตุผลของการทำกิจกรรม

ในการทำงานของคนเราโดยทั่วไปนั้นมักจะไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนโครงการหรือบันทึกเรื่องราวต่างๆ ก่อนที่จะลงมือกระทำการสิ่งใดมากนัก เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็ตามเรามักจะลงมือกันทำเลยทันที เมื่อเกิดปัญหาอะไรขึ้นเราก็มักใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปเรื่อยๆ วิธีการทำงานเช่นนี้ถ้าเป็นงานที่ไม่สำคัญหรืองานง่ายๆ ก็ไม่ค่อยมีผลเสียหายมากนัก แต่ถ้าเป็นงานสำคัญมีขั้นตอนซับซ้อนก็จะเกิดความสับสนในการทำงาน และส่งผลเสียหายต่อการทำงานได้

งานสอนเป็นงานสำคัญที่มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการสอนและบันทึกขั้นตอนการสอนไว้อย่างละเอียดล่วงหน้า เพื่อให้การสอนดำเนินไปตามขั้นตอนด้วยความราบรื่นและเป็นผลดีต่อการสอน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้ทำกิจกรรมบอกความสำคัญของการวางแผนโครงการและแผนงาน ตลอดจนสามารถรู้วิธีการบันทึกและทำบันทึกได้
2. เพื่อให้ผู้ทำกิจกรรมเปรียบเทียบความแตกต่างของการวางแผนโครงการ แผนงาน และบันทึกไว้ กับการวางแผนโครงการแต่ไม่ได้บันทึกไว้

อุปกรณ์

1. แบบฟอร์มบันทึกเวลา
2. เกมสั้นๆ

กิจกรรม

1. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันวางแผนโครงการหรือกิจกรรมอะไรก็ได้ โดยให้บอกรายละเอียดและขั้นตอนของการทำกิจกรรมนี้เรียงตามลำดับไม่ต่ำกว่า 10 ขั้นตอน แล้วจดบันทึกไว้ ให้เวลา 10 นาที
3. ให้ผู้เรียนเล่นเกมสั้นๆ (จุดประสงค์เพื่อให้ทุกคนลืมนึกถึงโครงการและขั้นตอนของการทำงานทั้ง 10 ขั้นตอน)
4. ให้ทุกคนเข้ามารวมกลุ่มใหญ่ ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มที่คิดว่ามีความจำดีที่สุดมา 1 คน (ยกเว้นคนที่จดบันทึกขั้นตอนการทำงาน)

5. ให้ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเล่าโครงการและขั้นตอนการทำโครงการนั้น ตั้งแต่ข้อ 1-10 ให้สมาชิกกลุ่มอื่นจับเวลาและขั้นตอนที่เล่า เมื่อเล่าเสร็จแล้วให้เลขานุการออกไปเฉลยขั้นตอนที่จดบันทึกไว้ เพื่อเปรียบเทียบกับขั้นตอนที่สมาชิกคนอื่นออกมาเล่าว่าตรงกันหรือไม่เพียงใด ตามแบบฟอร์มที่ให้ไป และให้กลุ่มอื่นๆ ดำเนินการเช่นเดียวกันจนครบทุกกลุ่ม

กลุ่มที่	ผู้เล่าใช้เวลา/นาที	เลขายอ่านจากโครงการ ใช้เวลา/นาที	เปรียบเทียบผล (เล่าตรง/ไม่ตรง)
1			
2			
3			
4			
.			
.			
.			
.			

แนวสรุปและประเด็นที่ควรได้รับการทำกิจกรรม

คนเราโดยทั่วไปมักจะจดจำอะไรได้ในชีวิตจำกัด จะจำได้ดีเฉพาะในเรื่องที่เด่นๆ ดังเช่นการทำกิจกรรมนี้ ส่วนใหญ่ทุกคนจำชื่อโครงการได้ส่วนขั้นตอนและรายละเอียดปลีกย่อยมักจำไม่ได้ ถ้ายิ่งระยะเวลาผ่านไปนานๆ รายละเอียดและขั้นตอนการทำงานที่วางไว้อาจจะสับสนมากขึ้น ดังนั้นถ้าจะให้โครงการหรืองานใดไม่สับสนจะต้องมีการวางโครงการและแผนงานไว้ก่อน (ในงานสอนสอนคือทำโครงการสอน) แล้วจึงทำบันทึกแจกแจงรายละเอียดขั้นตอนที่ทำ (คือบันทึกการสอนหรือแผนการสอน) จะลงมือทำงาน (สอน) จึงจะไม่ผิดพลาดและเป็นไปตามขั้นตอน

แผนการสอนที่ 4.2

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	เวลา 6 คาบ
เรื่อง เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 15-16

สาระสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จ ครูวิชาชีพจะต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนวิชาชีพ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญได้

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. อธิบายเทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
3. ระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพได้
4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพได้

เนื้อหา

1. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ
  1. จัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้ใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนจะออกไปทำงาน
  2. ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโรงงาน
  3. พัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับงานที่จะต้องทำหลังจบการเรียนรู้ ฯลฯ
2. เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยึดหลัก CIPPA
  1. Construct
  2. Interaction
  3. Physical Participation
  4. Process Learning
  5. Application

3. วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบสาธิต
3. วิธีสอนแบบศึกษาด้วยตนเอง
4. วิธีสอนแบบอภิปราย
5. วิธีสอนแบบทดลอง ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ให้นักศึกษาชมวีดิทัศน์เรื่อง "สอนอย่างไรไม่ให้เด็กหลับ" แล้วร่วมกันอภิปรายในประเด็น
  - บรรยายการสอน
  - เทคนิคการสอนของครู
2. ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักศึกษาคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนอกเหนือจากเอกสารประกอบ
3. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Jigsaw ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 3.1 ครูนำเสนอวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 5 วิธีแรก คือ บรรยาย สาธิต ศึกษาด้วยตนเอง อภิปราย ทดลอง
  - 3.2 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งจะเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) เลือกศึกษาวิธีสอนคนละ 1 วิธี
  - 3.3 นักศึกษาที่เลือกศึกษาวิธีสอนเดียวกันให้มานั่งรวมกลุ่มกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวิธีสอนที่ตนได้ศึกษามาจนเข้าใจทุกคน
  - 3.4 นักศึกษากลับเข้ากลุ่มเดิม ผลัดเปลี่ยนกันอธิบายวิธีสอนที่ตนเองได้ไปศึกษามาให้เพื่อนในกลุ่มฟังจนเข้าใจทุกคน
  - 3.5 ครูทดสอบความรู้ แล้วให้คะแนนเป็นรายกลุ่ม
  - 3.6 จัดกิจกรรมเช่นเดียวกับข้อ 3.1 - 3.5 แต่เปลี่ยนหัวข้อที่จะให้ศึกษาเป็นวิธีสอนแบบแก้ปัญหา โครงการ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน MIAP ROPES
4. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยเลือกใช้วิธีสอนใดวิธีสอนหนึ่งหรือใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกันเป็นแนวทาง
5. ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. นักศึกษาทบทวนวีดิทัศน์เรื่อง "สอนอย่างไรไม่ให้เด็กหลับ" แล้วร่วมกันอภิปรายในประเด็น
  - บรรยากาศการเรียนการสอน
  - เทคนิคการสอนของครู
2. ร่วมกันอภิปรายสรุปเทคนิคการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Jigsaw ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 3.1 ครูนำเสนอวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 5 วิธีแรก คือ บรรยาย สาธิต ศึกษาด้วยตนเอง อภิปราย ทดลอง
  - 3.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งจะเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) เลือกศึกษาวิธีสอนคนละ 1 วิธี
  - 3.3 นักศึกษาที่เลือกศึกษาวิธีสอนเดียวกันให้มานั่งรวมกลุ่มกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวิธีสอนที่ตนได้ศึกษามาจนเข้าใจทุกคน
  - 3.4 นักศึกษา กลับเข้ากลุ่มเดิม ผลัดเปลี่ยนกันอธิบายวิธีสอนที่ตนเองได้ไปศึกษามาให้เพื่อนในกลุ่มฟังจนเข้าใจทุกคน
  - 3.5 ทดสอบความรู้ แล้วให้คะแนนเป็นรายกลุ่ม
  - 3.6 จัดกิจกรรมเช่นเดียวกับข้อ 3.1 - 3.5 แต่เปลี่ยนหัวข้อที่จะให้ศึกษาเป็นวิธีสอนแบบแก้ปัญหา โครงการ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน MIAP ROPES
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเลือกใช้วิธีสอนใดวิธีสอนหนึ่งหรือใช้หลายๆ วิธีร่วมกันเป็นแนวทาง
5. ร่วมกันอภิปรายสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 3,5,6,8,9,10,11,12,16,17
3. แผ่นโปสเตอร์
4. วีดิทัศน์เรื่อง "สอนอย่างไรไม่ให้เด็กหลับ"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

แผนการสอนที่ 4.3

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	เวลา 4 คาบ
เรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสอนวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 17-18

สาระสำคัญ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้การสอนนับเป็นกิจกรรมสำคัญประการหนึ่งสำหรับงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูวิชาชีพ การวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่าผลการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้หรือไม่ อีกทั้งยังช่วยในการประเมินผลการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยปานใด เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีหลายชนิดหลายประเภท ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เครื่องมือเหล่านี้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและรายวิชาที่สอน

จุดประสงค์การสอน

1. อธิบายลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพได้
2. ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพได้
3. บอกขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพได้

เนื้อหา

1. ลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพ
  1. ให้มีความสำคัญกับการประเมินงานภาคปฏิบัติ
  2. กำหนดระดับความเข้มข้นการผ่านรายวิชาไว้สูงในกลุ่มวิชาชีพ
  3. มีการตรวจวัดทักษะการปฏิบัติงานเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการทำงานอาชีพ
 ฯลฯ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพ ได้แก่

แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบสำรวจ มาตรฐาน
ประมาณค่า ฯลฯ

3. ขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิชาชีพ
  1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
  2. วิเคราะห์เนื้อหา
  3. วิเคราะห์จุดประสงค์การสอน
  4. กำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์ผ่าน ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ครูกำหนดหัวข้ออภิปรายเรื่อง "ลักษณะของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ" นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบแล้วร่วมกันสรุปผล
2. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ศึกษาเอกสารประกอบเรื่องเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอนวิชาชีพ ร่วมกันอภิปรายสรุปลักษณะของเครื่องมือวัดผลแต่ละชนิดพร้อมกับให้ระบุว่า จะนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายใด
3. ครูอธิบายขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนและออกแบบการวัดผลการเรียนโดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผล 1 ชนิด พร้อมกับระบุจุดมุ่งหมายของการวัดให้ชัดเจน
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเครื่องมือวัดผลไปเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน
5. ครูและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

กิจกรรมผู้เรียน

1. ร่วมกันอภิปรายเรื่อง "ลักษณะของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ"
2. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ศึกษาเอกสารประกอบเรื่องเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอนวิชาชีพ แล้วร่วมกันอภิปราย
3. รับฟังครูอธิบายขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนและออกแบบการวัดผลการเรียนโดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผล 1 ชนิด พร้อมกับระบุจุดมุ่งหมายของการวัดให้ชัดเจน
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเครื่องมือวัดผลไปเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน
5. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

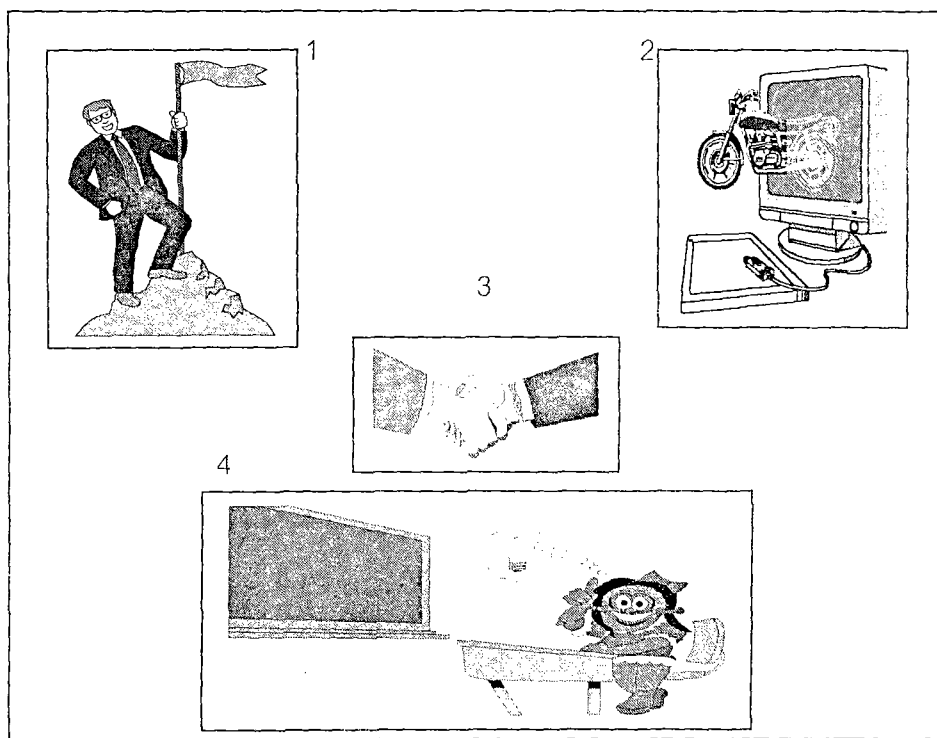
1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,4,14,17,19
3. แผ่นโป่งใส
4. ตัวอย่างเครื่องมือวัดผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินการสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

คู่มือผู้เรียน

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

โดย

นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2544

คำนำ

คู่มือผู้เรียนตามหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตร วิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้นักศึกษาที่เข้ามาเรียนได้รับทราบ เกี่ยวกับ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา ของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร กำหนดการเรียน และกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในแต่ละหน่วยเรียน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับให้นักศึกษา ใช้ศึกษาเตรียมตัวก่อนการเรียนตามหลักสูตร อีกทั้งสามารถนำไปใช้อ่านทบทวนสำหรับการเตรียม ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูวิชาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว

ผู้วิจัยหวังว่าคู่มือผู้เรียนฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาสำหรับนำไปใช้ในการเตรียม ความพร้อมก่อนที่จะเริ่มเรียนตามหลักสูตร และใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของ ครูวิชาชีพทั้งในด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ และด้านทักษะและบุคลิกภาพ ได้เป็นอย่างดี

นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
สภาพปัญหาและความต้องการ.....	1
หลักการของหลักสูตร	2
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3
เนื้อหาของหลักสูตร	3
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4
สื่อการเรียนการสอน	5
การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร	6
กำหนดการสอน	7
กิจกรรมการทำงานกลุ่ม.....	8
หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน.....	22
กิจกรรมการเรียนที่ 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ.....	29
กิจกรรมการเรียนที่ 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ.....	33
กิจกรรมการเรียนที่ 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต.....	40
หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	41
กิจกรรมการเรียนที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ.....	51
กิจกรรมการเรียนที่ 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ.....	53
กิจกรรมการเรียนที่ 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ.....	57
หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ.....	62
กิจกรรมการเรียนที่ 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ.....	66
กิจกรรมการเรียนที่ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา.....	69
กิจกรรมการเรียนที่ 3.3 การสำรวจชุมชน.....	73
หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้.....	76
กิจกรรมการเรียนที่ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ.....	81
กิจกรรมการเรียนที่ 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ.....	84
กิจกรรมการเรียนที่ 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ.....	87
บรรณานุกรม.....	90

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ ให้แก่ศึกษาศายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สภาพปัญหาและความต้องการ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จคือ ครู เพราะครูเป็นบุคคลที่นำนโยบายของการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติโดยตรง จนอาจกล่าวได้ว่าครูเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเลยทีเดียว ครูที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่งจะช่วยเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในอันที่จะช่วยเหลือกันสร้างและพัฒนาครูให้ได้ครูที่ดีมีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวัง

สถาบันฝึกหัดครูมีบทบาทในการผลิตครูออกไปรับใช้สังคม จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนับเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูทางด้านอาชีวศึกษาหรือครูวิชาชีพในสาขาต่างๆ ดังนี้คือ เกษตรกรรม ศกกรรม ศิลปกรรม พาณิชยกรรม ช่างอุตสาหกรรม และนาฏศิลป์และดุริยางค์ โดยมีคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิชาชีพแต่ละคณะร่วมกันรับผิดชอบในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากการศึกษาที่ผ่านมาและข้อมูลจากการวิจัยประเมินหลักสูตรพบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาศายครูวิชาชีพส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ อาทิ ความสามารถในการสอน คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การวางแผนการจัดการ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนความสามารถพิเศษ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาต่างประเทศ การวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุของความด้อยคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวมีหลายประการ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจาก การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้แก่ศึกษาศายครูวิชาชีพเหล่านี้ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์หลักสูตรพบว่า หลักสูตรเองมีลักษณะแยกส่วนขาดการบูรณาการทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เนื้อหาและกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ 1. กลุ่มวิชาชีพ มีคณะวิชาชีพเป็นผู้รับผิดชอบ 2. กลุ่มวิชาครู มีคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ และ 3. กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป มีคณะศิลปศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนั้นยังพบว่าภายในแต่ละกลุ่มวิชาด้วยกันเองยังขาดการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนอาจารย์ผู้สอนยังคงมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรายวิชาที่แยกย่อยออกไปทำให้ขาดการบูรณาการหรือประสานงานการสอนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ดีให้แก่นักศึกษาได้ จึงเท่ากับว่าหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพที่ผ่านมามุ่งสร้างครูวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถแบบแยกส่วน โดยหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะไปผสมผสานกันได้เองเมื่อออกไปทำงานแล้ว ส่วนในด้าน

การจัดการเรียนการสอนนั้นพบว่าอาจารย์ผู้สอนยังคงใช้วิธีบรรยายเป็นหลักขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นต้นแบบแก่นักศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนขาดการกระตุ้นให้นักศึกษาคูได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิด อาจารย์ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนการสอนและมักจะพูดเสมอว่า "เธอไปสอนอย่างที่ครูบอกอย่าไปสอนอย่างที่ครูทำ" ดังนั้นจึงมักจะพบเสมอว่า นักศึกษาคูซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรมีความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีแต่นำไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

สภาพปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิต โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่ศึกษาศาสตรบัณฑิตพึงขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหัดครูวิชาชีพเพื่อพิจารณากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงสร้างหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าว แล้วนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรตรวจสอบโครงร่างและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้เสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิชาชีพที่ศึกษาศาสตรบัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังขาดอยู่และสมควรได้รับการเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็น การบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาแบบใช้หัวเรื่องเป็นแกน (Interdisciplinary Curriculum) จากรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ส่วนกระบวนการเรียนการสอนมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพที่พึงประสงค์ได้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ดังนี้

1. ด้านการสอน ประกอบด้วย
  - 1.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
  - 1.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
  - 1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย
  - 2.1 อาชีวศึกษา
  - 2.2 วิชาชีพครู
  - 2.3 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ ประกอบด้วย
  - 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 3.2 การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - 3.3 การสำรวจชุมชน
4. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ ประกอบด้วย
  - 4.1 ทักษะการแก้ปัญหา
  - 4.2 ทักษะการนำเสนอ
  - 4.3 บุคลิกภาพ ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความเชื่อมั่นในตนเอง

เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรยึดตามเนื้อหาจากรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาตามหลักสูตรการผลิตครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2541 ประกอบด้วยรายวิชา 10 รายวิชา ดังนี้คือ 1. จิตวิทยาการศึกษา 2. หลักการอาชีวศึกษา 3. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอุตสาหกรรมและชุมชน 4. หลักและวิธีการสอน 5. ปฏิบัติการสอน 6. การพัฒนาหลักสูตร 7. เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น 8. ปฏิบัติการเทคโนโลยีทางการศึกษา 9. การวัดและการประเมินผลการศึกษา และ 10. การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา

การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาวิชาในรายวิชาการศึกษา แล้วทำการคัดเลือกเนื้อหาวิชามาบรรจุไว้ในหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยเรียน แต่ละหน่วยเรียนแบ่งเป็นเนื้อหาย่อย ดังนี้

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แน่วแน่

- 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ
- 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
- 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี

- 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ
- 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ
- 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

- 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
- 3.2 การจัดอาชีวศึกษา
- 3.3 การสำรวจชุมชน

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

- 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ
- 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ
- 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียนมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกการแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ขณะเดียวกันก็มุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม ด้วยการใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียนใช้วิธีการดังนี้

1. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในแต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้คือ ขั้นกำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ ขั้นตั้งสมมติฐานหรือวางแผนแก้ปัญหา ขั้นลงมือปฏิบัติการ และ ขั้นการวิเคราะห์และการสรุปผล

2. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ขณะเดียวกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม จึงนับเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกแนวทางหนึ่ง

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยเรียน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา/สร้างสถานการณ์ ครูเป็นผู้กำหนดปัญหาหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้นักศึกษาได้เผชิญกับปัญหา กิจกรรมที่จัดในขั้นนี้ ได้แก่ การตั้งคำถาม การอภิปราย กรณีศึกษา เกมหรือกิจกรรม การชมวีดิทัศน์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้ร่วมกันวางแผนและกำหนดขั้นตอนสำหรับการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ขณะเดียวกันก็พยายามให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการทำงานของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการ ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มลงมือแก้ไขปัญหาตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเองโดยมีครูคอยให้คำแนะนำปรึกษา นักศึกษาอาจจะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประกอบ หนังสืออ่านประกอบ การสอบถามจากผู้รู้ การประชุมกลุ่ม การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การศึกษาจาก CAI การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงานและผลงาน ครูและนักศึกษาร่วมกันประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม เช่น การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน จัดให้มีการอภิปรายการนำเสนอผลงาน ครูให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์

หมายเหตุ : การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่จำเป็นต้องทำตามทุกขั้นตอนทุกครั้งก็ได้ ถ้าหากครูผู้สอนเห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเป็นอย่างดี ก็สามารถผ่านไปสู่อันดับต่อไปได้

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมีลักษณะหลากหลายซึ่งสามารถสร้างความสนใจของนักศึกษาได้อย่างดี ทั้งนี้การพิจารณาคัดเลือกสื่อการเรียนการสอนสำหรับใช้ในกิจกรรมแต่ละหน่วยเรียนคำนึงถึงความสามารถและความท้าทายต่อนักศึกษาด้วย สื่อการสอนที่ใช้ในหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นภาพโป่งใส
6. วีดิทัศน์

การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร

การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร มี 2 ลักษณะคือ

1. การวัดผลและประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหน่วยเรียนด้วยเครื่องมือวัดที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยเรียน ได้แก่ แบบทดสอบ แบบประเมิน การปฏิบัติงาน แบบสังเกตทักษะและบุคลิกภาพ เป็นต้น

2. การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร เป็นการวัดสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และแบบประเมินด้านทักษะและบุคลิกภาพ

กำหนดการสอน

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	คาบที่	รายการสอน	หมายเหตุ
1	7 มิ.ย.44	1 2-3	ทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการทำงานกลุ่ม	
2	14 มิ.ย.44	1-3	หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	
3	21 มิ.ย.44	1-3	1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	
4	28 มิ.ย.44	1-3	1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต	
5	5 ก.ค.44	1-3	หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	
6	12 ก.ค.44	1-3	2.2 แนวทางการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	
7	19 ก.ค.44	1-3	2.2 แนวทางการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ(ต่อ)	
8	26 ก.ค.44	1-3	2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	
9	2 ส.ค.44	1-3	2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ(ต่อ)	
10	9 ส.ค.44	1-2 3	หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และสถานประกอบการ 3.1 มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ 3.2 การจัดอาชีพศึกษา	
11	16 ส.ค.44	1-3	3.2 การจัดอาชีพศึกษา (ต่อ)	
12	23 ส.ค.44	1 2-3	3.2 การจัดอาชีพศึกษา (ต่อ) 3.3 การสำรวจชุมชน	
13	30 ส.ค.44	1-3	หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	
14	6 ก.ย.44	1-3	4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ (ต่อ)	
15	13 ก.ย.44	1-3	4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	
16	20 ก.ย.44	1-3	4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ (ต่อ)	
17	27 ก.ย.44	1-3	4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาชีพ	
18	2 ต.ค.44	1 2 3	4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาชีพ (ต่อ) สรุปผลและประเมินผลการเรียนการสอน ทดสอบหลังเรียน	

กิจกรรมการทำงานกลุ่ม

1. สำคัญของการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาสายครูวิชาชีพครั้งนี้ มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้ใช้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับการแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยเรียน การร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเสียสละและรู้จักการให้อภัย และยังช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีของการเป็นครูวิชาชีพอีกด้วย

2. จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้มีความเข้าใจกระบวนการทำงานกลุ่ม
2. เพื่อให้มีความเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
3. เพื่อให้มีความเข้าใจหลักการนำเสนอและรายงานผลการทำงาน

3. เนื้อหา

1. กระบวนการแก้ปัญหา
2. ทักษะการนำเสนอ
3. บุคลิกภาพความเป็นครู

3. ระยะเวลาที่ใช้ 2 คาบ

4. ขั้นตอนกิจกรรม

1. ให้นักศึกษาประกอบกิจกรรม "หลงทางบนดวงจันทร์" ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ
  - หลักการทำงานกลุ่ม
  - กระบวนการแก้ปัญหา
2. รับฟังคำอธิบายบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญห การเรียนตามหลักสูตรที่จะจัดให้แก่ นักศึกษา นักศึกษาร่วมกันอภิปราย
3. รับฟังคำอธิบายทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการนำเสนอผลงานหรือรายงานการศึกษา ค้นคว้าของนักศึกษา และบุคลิกภาพความเป็นครูที่ดี

4. ครูชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น

5. สื่อที่ใช้ ประกอบด้วย

1. กิจกรรม "หลงทางบนดวงจันทร์"
2. เอกสารประกอบ
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. แผ่นโปสเตอร์ชี้แจงหลักสูตร

6. การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่ม "หลงทางบนดวงจันทร์"
2. สังเกตความสนใจในการร่วมอภิปราย

เอกสารประกอบการสอน

เรื่อง

กระบวนการแก้ปัญหา

.....

1. ปัญหาและการตัดสินใจ

ปัญหา คือ ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ปัจจุบันกับสภาพการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น (หรือสภาพการณ์ไม่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต) ส่วนการตัดสินใจ คือ การเลือกเอาวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากวิธีปฏิบัติหลายๆ อย่างที่มีอยู่

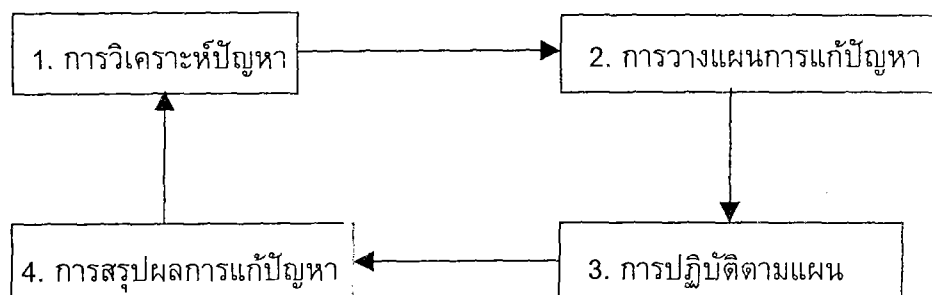
ไม่มีปัญหาใดจบลงโดยปราศจากการตัดสินใจ และไม่มีการตัดสินใจใดเกิดขึ้นโดยปราศจากปัญหาเช่นกัน เพราะปัญหาก่อให้เกิดโอกาสและทางเลือกต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจว่าจะเลือกดำเนินไปในทางใดจึงจะเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดหรือเสียหายน้อยที่สุด

การแก้ปัญหา คือ การทำให้เกิดสภาพการณ์ที่เราคาดหวัง มีคนจำนวนไม่น้อยที่ถึงแม้จะรู้ว่าสิ่งที่คาดหวังคืออะไร แต่ก็ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ เพราะปัญหามีมากมาย มีความซับซ้อนคลุมเครือ ทำให้ยากแก่การแก้ไข การแก้ปัญหามีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นตอบสนองหรือตัดสินใจอย่างไร ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน มีดังนี้

1. ทักษะและประสบการณ์เดิม
2. ระดับความสามารถของเขานับปัญหา ผู้มีระดับเขานับปัญหายุ่งยากย่อมสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้มีระดับเขานับปัญหาคำ
3. การฝึกหัดและฝึกฝน ช่วยเพิ่มทักษะการแก้ปัญหา
4. การเรียนรู้ การแก้ปัญหาได้สำเร็จและรวดเร็วเกิดจากการที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สามารถจับหลักการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้ เมื่อประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันจะแก้ปัญหาได้รวดเร็วและถูกต้อง

2. ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนการแก้ปัญหามีแตกต่างกันออกตามแนวคิดของแต่ละบุคคล โดยโดยส่วนใหญ่มีประเด็นหลักที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนเป็นลำดับต่อเนื่องกัน ดังแผนภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 เข้าใจสถานการณ์ โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการรวบรวม จัดและประมวลข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขั้นต่อไป

ข้อมูลกับการแก้ปัญหา

1.1 บทบาทของข้อมูล มีดังนี้

- ทำให้มองออกว่าสถานการณ์นั้นๆ กำลังจะเป็นปัญหา
- ข้อมูลจะถูกแปลงเป็นปัญหาตามความเข้าใจ
- ข้อมูลที่ดีต้องมีคุณภาพไม่ใช่ปริมาณ
- ข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กับปัญหาทำให้หลงประเด็นได้
- ข้อมูลสามารถนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาดได้
- ข้อมูลยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้ผู้แก้ปัญหาเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ

มากขึ้นเท่านั้น

1.2 การรวบรวมข้อมูล

- สถานการณ์นั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาไหน
- มีเหตุการณ์ภายในอะไรบ้างที่ผิดไปจากเดิม
- มีเหตุการณ์ภายนอกอะไรบ้างที่เกิดการเปลี่ยนแปลง
- สามารถหาข้อมูลจากใครหรือที่ไหนบ้าง

1.3 การจัดระเบียบข้อมูล

- การกำหนดหัวข้อ (Headline) ของข้อมูล
- การขยายข้อมูล
- การสรุปข้อมูล
- การหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

1.2 กำหนดปัญหาให้ถูกต้องชัดเจน เขียนบรรยายสภาพปัญหาด้วยถ้อยคำสั้นๆ แต่ได้ใจความ จากนั้นก็ระบุเป้าหมาย สภาพการณ์ที่เราอยากให้เกิดขึ้นหลังจากขจัดปัญหานั้น

1. อุปสรรคในการกำหนดปัญหา

- ความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน
- เอาวิธีแก้มากำหนดเป็นปัญหา
- ความเร่งด่วนของปัญหา

2. การกำหนดโครงสร้างของปัญหา

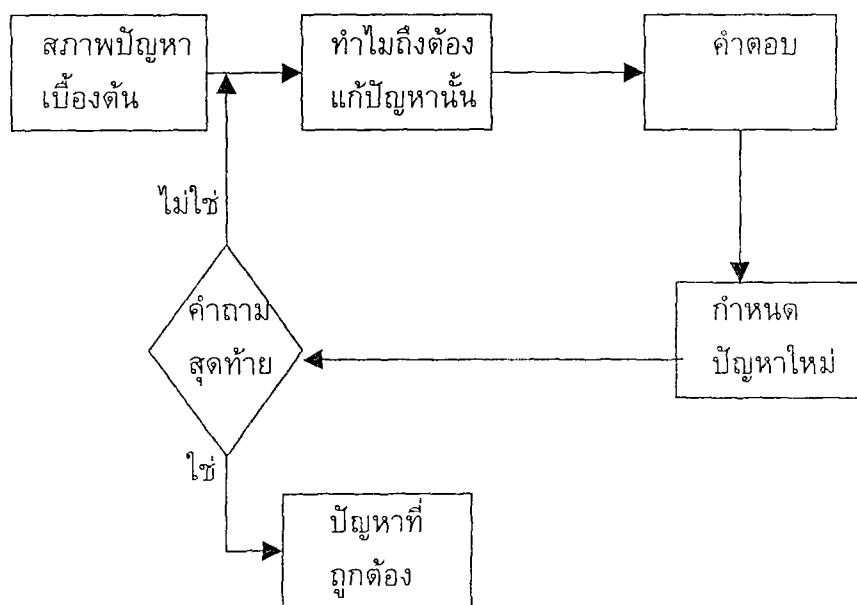
- บรรยายสภาพการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องชัดเจน
- กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

3. เทคนิคการกำหนดปัญหา

3.1 เทคนิค "ทำไมถึง....." มี 5 ขั้นตอนคือ

- 1) กำหนดสภาพปัญหาเบื้องต้น
- 2) ถามว่าทำไมถึงต้องแก้ไขสภาพปัญหานั้น
- 3) ตอบคำถามในขั้นตอนที่ 2
- 4) ใช้คำตอบในขั้นตอนที่ 3 มาสร้างเป็นคำถามใหม่
- 5) ดำเนินการในขั้นที่ 2, 3 และ 4 ใหม่ จนกว่าจะได้คำถามที่สามารถบอกถึงปัญหาที่ต้องการ

3.2 เทคนิคการตรวจสอบขอบเขตปัญหา

- 1) เขียนปัญหาแรกที่กำหนดไว้
- 2) เน้นคำพูดหรือวลีที่สำคัญในปัญหานั้น
- 3) ระบุนัยสำคัญของสมมติฐานต่างๆ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม
- 4) จัดปัญหาที่ปรับปรุงใหม่

4. การแก้ปัญหาคือเป็นทีม ในการกำหนดปัญหาให้ถูกต้องชัดเจน ถ้าทีมงานมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน การจะหาข้อสรุปให้ทุกฝ่ายได้ยอมรับ ถือเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ควรดำเนินการดังนี้

1) ถามคนที่ไม่เห็นด้วย (กับความคิดเห็นที่ผู้อื่นนำเสนอมา) ว่า "แล้วคุณมีความคิดเห็นอย่างไร" เพื่อจะได้แง่มุมที่ดีๆ ออกมา และทีมงานนี้ก็จะมีการใช้เหตุและผลร่วมกันคิดสร้างสรรค์ และร่วมกันเรียนรู้

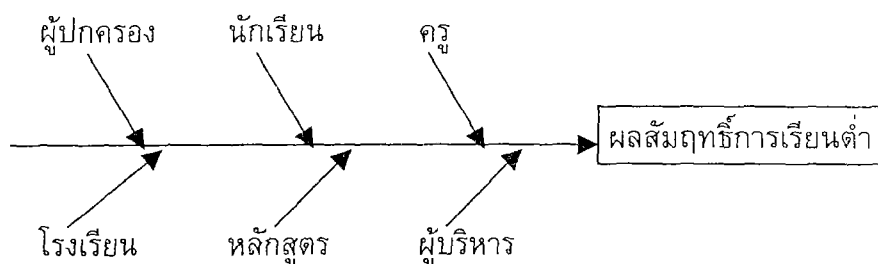
2) แบ่งกลุ่มความคิดที่ถูกนำเสนอออกมาเป็น 3 กลุ่ม คือ

- แง่ดี (Optimistic, "O")
- กลางๆ (Most-Likely, "M")
- แง่ร้าย (Pessimistic, "P")

แล้วลองให้ทีมงานออกเสียง-ให้คะแนน ความคิดในแต่ละกลุ่มดู นับจำนวนคะแนนเสียง ก็จะได้ข้อสรุปจากทีมงาน

1.3 วิเคราะห์สาเหตุสำคัญ ด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆ เช่น แผนภูมิก้างปลา แผนภูมิพาเรโต เป็นต้น

1. ตรวจหาสาเหตุ แผนภูมิก้างปลา (Fish-bone Diagram) เป็นวิธีวิเคราะห์หาสาเหตุที่สามารถดึงเอาทั้งความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงวิเคราะห์ออกมาจากผู้ใช้ได้ จะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของปัญหาในแง่ของสาเหตุได้อย่างชัดเจนและมีระเบียบ เพราะสาเหตุต่างๆ ถูกแบ่งเป็นกลุ่มๆ ในตัว เช่น

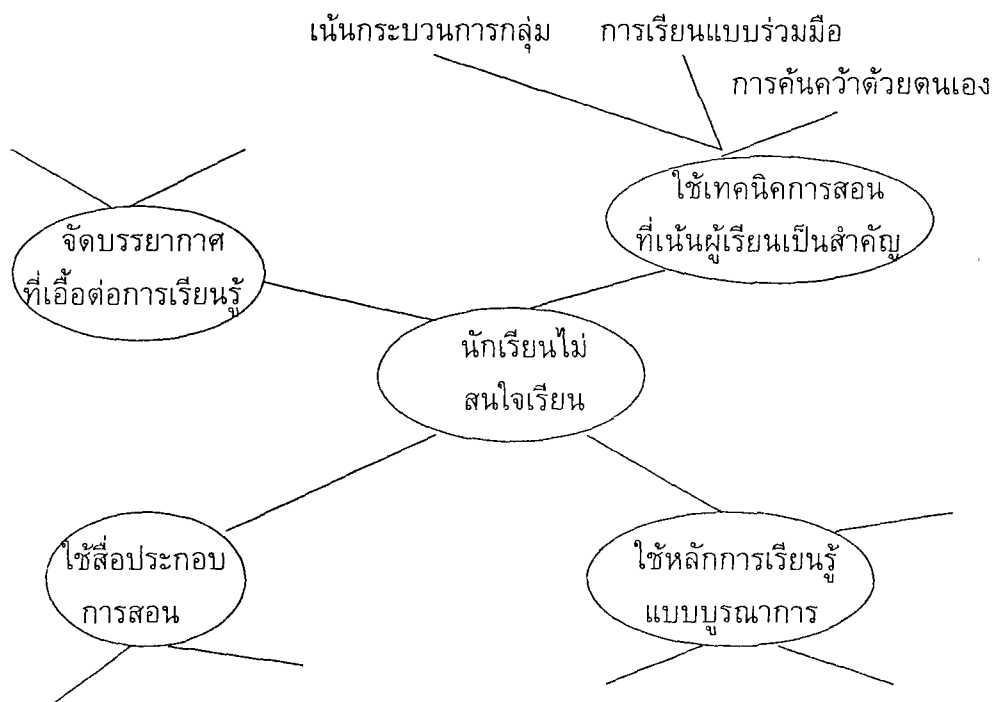

2. เลือกว่าสาเหตุที่สำคัญๆ เช่น ดูว่ามีสาเหตุใดบ้างที่เขียนไว้มากกว่า 1 แห่ง เพราะอาจเป็นสาเหตุที่แท้จริงได้ หรืออาจซ้ำซ้อนของกัน

1.4 หาวิธีแก้ที่เป็นไปได้ เป็นขั้นที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด จากนั้นจึงลดจำนวนวิธีแก้ลงให้เหลือแต่วิธีที่มีประสิทธิผลจำนวนหนึ่ง

1. คิดหาวิธีแก้ อย่างน้อย 20 วิธี และควรเป็นวิธีที่มีความแตกต่างหลากหลาย

2. การทำแผนภูมิความคิด (Mind Mapping) หรืออาจเรียกว่าเป็นการระดมสมองคนเดียว เริ่มจากการเขียนสาเหตุปัญหาไว้ตรงกลางหน้ากระดาษ แล้วลากเส้นโยงออกมาเมื่อคิดวิธีแก้ไขใดๆ ได้ จากนั้นเขียนวิธีแก้ดังกล่าวไว้เหนือเส้นที่ลากออกมา เช่น

1.5 เลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด โดยเปรียบเทียบตัวเลือกทั้งหมดที่ได้จากขั้นก่อน ตามเกณฑ์ต่างๆ ประเมินตัวเลือกแต่ละตัว แล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด วิธีเลือกเบื้องต้นมีดังนี้

1. ใช้ประสบการณ์ ประสบการณ์ถือเป็นครูที่ดีที่สุด แต่ก็ต้องระวังผลที่จะตามมาเช่นกัน ได้แก่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นมากเกินไป คนส่วนใหญ่มักใช้แต่ประสบการณ์แห่งความสำเร็จแต่ไม่มองประสบการณ์ที่ล้มเหลว บทเรียนจากประสบการณ์อาจใช้ไม่ได้เลยกับเนื้อหาใหม่ที่ต่างไปจากเดิม เป็นต้น

2. ใช้การทดลอง การทดลองมักจะใช้ในกรณีที่สถานการณ์ปัญหาไม่สามารถกำหนดปัจจัยในการพิจารณาได้อย่างแน่นอน และมีความคลุมเครือมากๆ ซึ่งทางเดียวที่จะรู้ว่าวิธีไหนดีที่สุดคือ ให้ทำการทดลองตามวิธีการเหล่านั้น

3. ใช้การค้นคว้าและวิเคราะห์ นับเป็นเทคนิคการเลือกที่ดีวิธีหนึ่ง สำหรับทำการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ เพราะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ข้อจำกัด และข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อประกอบการประเมินเลือกวิธีแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา กำหนดว่าต้องทำอะไรบ้าง ใครเป็นผู้รับผิดชอบงานไหน เวลาในการทำงานแต่ละอย่าง และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น

1. แผนการปฏิบัติที่ดี

- ความเป็นเอกภาพ หรือมีทิศทางเดียวกัน
- มีความต่อเนื่อง ไม่ควรตัดงานใดงานหนึ่งออกโดยไม่จำเป็น
- มีความยืดหยุ่น
- มีความถูกต้องแม่นยำ

2. วิธีวางแผนการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จะทำให้เห็นภาพของการดำเนินงานแก้ปัญหาได้ชัดเจน ประกอบด้วยวิธีการดังนี้

- กำหนดงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน
- กำหนดคนที่จะมารับผิดชอบงานแต่ละอย่างตามความเหมาะสม
(Put the Right Man on the Right Job)
- กำหนดเวลา ว่าต้องเริ่มต้นเวลาใด สิ้นสุดเวลาไหน
- ทำแผนการปฏิบัติ

ตัวอย่างแบบฟอร์มของการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน คอยตรวจสอบความคืบหน้าของการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบว่า มีอุปสรรคอะไรในการทำงานหรือไม่ งานสำเร็จตรงตามเป้าหมายหรือไม่

การติดตามกระบวนการปฏิบัติงาน ได้แก่ กำหนดผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบว่างานแต่ละอย่างในแผนปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลาหรือไม่ มีการรายงานผลข้อมูลให้ผู้ร่วมงานทราบเป็นระยะๆ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผล ประเมินผลและการรายงานผลการแก้ปัญหา

4.1 การสรุปผลและประเมินผล

1. หาอุปสรรคขณะดำเนินงาน
2. ประเมินผลการแก้ปัญหา ได้แก่ การประเมินเป็นระยะ ควรประเมินในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขมากกว่าเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการประเมินให้คนในกลุ่มหรือคนอื่นๆ ทราบ

หมายเหตุ ไม่จำเป็นจะต้องดำเนินการทุกขั้นตอน ถ้าหากพบว่าปัญหาเรื่องนั้นๆ สามารถที่จะข้ามไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้ เช่น ถ้าพบว่าปัญหามีความชัดเจนอยู่แล้ว ก็สามารถกำหนดปัญหาและข้ามไปสู่ขั้นตอนที่ 3 คือวิเคราะห์หาสาเหตุได้เลย หรือถ้าหากจะย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนก่อนๆ ก็สามารถทำได้เช่นกัน เช่น ขณะที่เลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด หากพบว่าควรจะมีวิธีอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ก็ย้อนกลับไปในขั้นที่ 4 ได้

4.2 การรายงานผลการแก้ปัญหา เป็นการนำเสนอผลงานการแก้ปัญหาให้ผู้ร่วมงานหรือสมาชิกทั้งหมดฟัง การรายงานผลผู้รายงานจะต้องมีทักษะการนำเสนอที่ดีเพื่อการรายงานผลมีประสิทธิภาพบรรลุตามความมุ่งหมาย ทักษะที่สำคัญในการนำเสนอ แสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ทักษะการนำเสนอ

1. ทักษะการใช้สื่อและการเตรียมข้อมูลเพื่อการนำเสนอ

การเลือกใช้สื่อ

1. เลือกสื่อที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้ฟัง
2. ขนาด สัดส่วนของสื่อที่จะนำมาใช้ต้องคำนึงถึงว่าผู้ฟังสามารถมองเห็น
3. สื่อที่นำมาใช้ควรมีสีสันดึงดูดความสนใจ ควรใช้สีที่เย็นตาและใช้สีสดในส่วนที่ต้องการเน้น
4. มีลักษณะที่น่าสนใจ สื่อมีความแปลกไปจากสิ่งที่ผู้ฟังเคยเห็น สื่อที่เคลื่อนไหวได้จะเร้าความสนใจได้ดี
5. เลือกใช้สื่อที่สัมพันธ์กับสิ่งที่นำเสนอ และตรงเป้าหมายกับเรื่องที่จะอธิบาย

การเตรียมสื่อ

1. สำรวจอุปกรณ์ทุกชิ้นที่จะนำไปใช้ว่าอยู่ในสภาพที่ดีพอหรือไม่
2. ทดลองใช้สื่อที่เตรียมไว้ก่อนที่จะใช้จริง
3. สำรวจห้องที่จะนำเสนอเพื่อไม่ให้เกิดข้อบกพร่องในการใช้สื่อ

การใช้สื่อ

1. ควรใช้สื่อให้ได้อย่างคล่องแคล่ว
2. แสดงสื่อให้เห็นได้ชัดเจนทั่วทั้งห้อง
3. ควรหาที่ตั้งหรือที่วางสื่อที่มีขนาดใหญ่มากๆ เช่น แผนภูมิ แผนที่ ฯลฯ
4. เรียงลำดับสื่อที่จะนำเสนอไว้ตามลำดับก่อนหลังเพื่อความสะดวกในการหยิบใช้
5. ควรใช้ไม้นยาวและมีปลายแหลมชี้ แผนภูมิหรือกระดาน ไม่ควรใช้มือเพราะส่วนของมือจะไปบังสื่อที่นำเสนอ
6. ใช้สื่อให้คุ้มค่ากับที่เตรียมมา และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการใช้สื่อด้วย
7. คำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้สื่อ

2. ทักษะการพูดอธิบาย

ลักษณะการอธิบายที่ดี

1. ไม่ควรใช้เวลาในการอธิบายนานเกินไป ปกติใจความสำคัญอาจใช้เวลาอธิบาย 1 นาที และเวลาอธิบายทั้งหมดไม่ควรเกิน 10 นาที
2. ใช้ภาษาที่ง่าย รัดกุม น่าฟัง
3. ครอบคลุมใจความสำคัญได้ครบถ้วน
4. การอธิบายควรเริ่มจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก
5. มีการนำเข้าเรื่องที่จะอธิบาย เช่น การเสนออุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอธิบาย ทบทวนเนื้อหาเดิม เชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียน ฯลฯ
6. มีการสรุปการอธิบายด้วย

การฝึกทักษะการอธิบาย

1. เตรียมตัวล่วงหน้าว่าจะอธิบายอย่างไรจึงจะเหมาะกับเรื่องที่จะนำเสนอ
2. ฝึกทดลองอธิบายและประเมินการอธิบาย
3. ความพร้อม เช่น ความรู้ในเรื่องที่อธิบาย ความสนใจ จะช่วยให้การอธิบายดียิ่งขึ้น
4. บุคลิกภาพมีผลต่อการอธิบายอย่างยิ่ง

3. ทักษะการใช้กิริยาท่าทาง สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. ควรแสดงกิริยาท่าทางประกอบการนำเสนอ เช่น ใช้การสีหน้าท่าทางแสดงออกถึงอารมณ์ขณะอธิบาย
2. การยืน การเดินควรมีลักษณะสง่าผ่าเผย มีความมั่นใจในตนเอง
3. การแต่งกายควรเรียบร้อย รัดกุม เหมาะสมกับกาลเทศะ
4. การเคลื่อนไหวร่างกายควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรเกร็งจนเกินไป
5. ควรมองผู้ฟังอย่างทั่วถึง

4. ทักษะการสร้างความสนใจ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. ควรซักถามผู้ฟังเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยู่เสมอ
2. สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้ฟัง
3. ควรแทรกอารมณ์ขันหรือหยุดชั่วขณะในระหว่างที่กำลังพูดอธิบาย จะช่วยให้ผู้ฟังสนใจและอยากติดตามเรื่องราวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการเสริมกำลังใจเมื่อผู้ฟังมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ใช้คำพูดใช้สีหน้าท่าทาง ให้รางวัล ฯลฯ
5. ใช้สื่อที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้ฟัง
6. ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น เสนอแนะความคิดเห็น ตอบคำถาม

5. ทักษะการสรุปผล

การสรุปผลอาจทำได้หลายครั้งในระหว่างการนำเสนอ เช่น สรุปใจความสำคัญแต่ละตอน สรุปปิดท้ายเมื่อจบการนำเสนอ เมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น ฯลฯ

วิธีการสรุปผล ทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. สรุปจากการตั้งคำถาม
2. สรุปจากการใช้อุปกรณ์
3. สรุปจากการปฏิบัติ เช่น การสังเกต การสาธิต การทดลอง
4. สรุปจากการสร้างสถานการณ์

ลักษณะการสรุปผล มี 2 ลักษณะ คือ

1. สรุปทางด้านความรู้ เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม สามารถจับความคิดรวบยอดได้
2. สรุปทางด้านสังคม มีการชมเชยให้กำลังใจผู้ฟัง

ข้อเสนอแนะในการสรุปผลการนำเสนอ

1. จะต้องรู้ว่าการนำเสนอจะจบลงอย่างไรเพื่อจะได้สรุปอย่างถูกต้อง
2. ต้องทราบว่าเรื่องที่นำเสนอมีความสำคัญอย่างไร
3. พยายามสรุปเรื่องที่ผู้ฟังเคยทราบมาแล้วเข้าด้วยกัน
4. การสรุปผลต้องน่าสนใจและสร้างความเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอได้ดีขึ้น
5. การสรุปผลต้องช่วยสร้างเสริมความคิดริเริ่มให้แก่ผู้ฟังด้วย

บุคลิกภาพของครู ประกอบด้วย

1. เจตคติต่อวิชาชีพครู	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาชีพครู 2. ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพครู 3. เต็มใจที่จะเรียนวิชาชีพครู 4. อธิบายเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้คนอื่นฟัง 5. ไม่พอใจเมื่อเห็นคนมาตำหนิติเตียนอาชีพครู
2. ความรับผิดชอบ	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. ไม่เข้าห้องเรียนสาย 2. ทำงานเสร็จตามเวลา 3. ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย 4. ติดตามบทเรียนที่ตนไม่ได้เข้าเรียน 5. สะท้อนรอบคอบในการทำงาน
3. ความมีระเบียบวินัย	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ 2. กิริยามารยาทเรียบร้อย 3. ปฏิบัติตามมติหรือเสียงส่วนรวม 4. ให้ความเคารพผู้สอน 5. ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่กำลังเรียน

4. ความเมตตากรุณา	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนฟัง 2. พูดให้กำลังใจเพื่อนๆ 3. ชอบช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน 4. มีการให้อภัยผู้อื่น 5. ไม่พูดจาเสียดสีผู้อื่น
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง	พฤติกรรมที่แสดงออก 1. กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชั้นเรียน 2. ไม่วิตกกังวลกับสิ่งที่ทำไปแล้ว 3. มีความมั่นใจในการทำงาน 4. ไม่ชอบทำตามผู้อื่น 5. ทักท้วงเพื่อนๆ หรืออาจารย์ที่ทำไม่ถูก

คำแนะนำในการแบ่งกลุ่ม

1. ทุกครั้งที่มีการแบ่งกลุ่ม ให้เลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ส่วนคนอื่นๆ ให้เป็นกรรมการกลุ่ม

หน้าที่ประธานกลุ่ม : ดำเนินการประชุมกลุ่ม มอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่ม ควบคุมการอภิปรายในกลุ่ม ประสานงานกับครูผู้สอน

หน้าที่เลขานุการกลุ่ม : จัดบันทึกการประชุม รวบรวมผลการศึกษาของสมาชิกภายในกลุ่ม เตรียมเอกสารและสื่อสำหรับนำเสนอหน้าชั้นเรียน

หน้าที่กรรมการ : เสนอแนะความคิดเห็นต่อกลุ่ม ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ควรมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม เพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษาแต่ละคนรับผิดชอบการทำงาน

คำแนะนำในการอภิปราย

1. ทำความเข้าใจหัวข้อที่จะอภิปรายให้ชัดเจน
2. แสดงแนวความคิดต่อเรื่องที่กำหนด อย่างน้อยคนละ 1 แนวคิด
3. ไม่อภิปรายออกนอกประเด็นและไม่ควรใช้เวลาอภิปรายนานเกิน 10 นาที
4. มีมารยาทในการพูดและการฟังที่ดี

คำแนะนำในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

1. ฟังคำแนะนำในการทำกิจกรรมจากครูจนเข้าใจ
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามกติกาด้วยความเต็มใจ
3. ร่วมกันอภิปรายภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1. ทำความเข้าใจหัวข้อที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างแจ่มแจ้ง
2. สืบค้นเอกสาร / หนังสือ ที่จะใช้ในการค้นคว้า
3. วางแผนการศึกษาค้นคว้า / กำหนดส่งงาน
4. ทำบันทึกการศึกษาค้นคว้า
5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าต่อกลุ่ม
6. ประชุมกลุ่ม เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ

หน่วยเรียนที่ 1

อุดมการณ์แม่แผ่นดิน

สาระสำคัญ

อาชีวะครูได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในประเทศ ดังนั้นบุคคลที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูได้จะต้องมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่และมีความศรัทธาต่ออาชีพครูอย่างแท้จริง ครูวิชาชีพนับเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสายวิชาชีพ นอกจากจะมีความรู้ในด้านวิชาชีพเฉพาะแล้วยังจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู และการถ่ายทอดสาระความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นครูวิชาชีพเองจะต้องเป็นคนที่มีปรีชาญาณและคุณธรรมสำหรับยึดถือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 1 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู
  - 1.1 บอกปรีชาญาณและคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้
  - 1.2 บอกคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
  - 1.3 อธิบายหลักการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
  - 1.4 อธิบายสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูวิชาชีพได้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523
  - 1.5 อธิบายบทบาทและการพัฒนาครูวิชาชีพในอนาคตได้
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 1 มีดังนี้

1. วิชาหลักและวิธีการสอน
  - ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ
  - คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ
2. วิชาหลักการอาชีวศึกษา
  - กฎหมายที่ครูวิชาชีพควรรู้ เช่น พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523
  - การพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพในอนาคต
3. วิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา
  - หลักการวิจัยทางการศึกษา

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 1 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาเรียน 9 คาบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	เวลา 3 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	เวลา 3 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต	เวลา 3 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 1 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 1.1 - 1.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโปสเตอร์
6. วีดิทัศน์
7. ข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. เพราะเหตุใดครูวิชาชีพจึงต้องมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน (5 คะแนน)
2. ปรัชญาการศึกษาที่มีลักษณะ อะไรบ้าง สรุปสาระสำคัญของปรัชญาแต่ละลัทธิ (5 คะแนน)
3. หลักคุณธรรมใดที่ท่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้ จงแสดงเหตุผลประกอบ (5 คะแนน)
4. คุณธรรมมีความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างไร (5 คะแนน)

แบบสังเกตทักษะและบุคลิกภาพ

ทักษะการแก้ปัญหา

เป็นความสามารถของนักศึกษาสายครูวิชาชีพในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผน และการสรุปผลการแก้ปัญหา

พฤติกรรมที่สังเกต

1. ระบุสถานการณ์หรือปัญหา สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุสำคัญของปัญหา และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
2. กำหนดขั้นตอนการวางแผนแก้ปัญหา และมีการมอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่ม ปฏิบัติอย่างชัดเจน
3. ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด มีการประเมินและปรับปรุงขณะปฏิบัติงาน
4. สรุปและรายงานผลการแก้ปัญหายังเป็นระบบ พร้อมกับนำเสนอผลงานให้เพื่อนในห้องเรียนทราบอย่างทั่วถึง

ทักษะการนำเสนอ

ความสามารถของนักศึกษาสายครูวิชาชีพในการเตรียมข้อมูลนำเสนอ การพูดอธิบาย การใช้กิริยาท่าทาง การสร้างความสนใจ และการสรุปผลการนำเสนอ

พฤติกรรมที่สังเกต

1. ใช้สื่อประกอบการนำเสนอ สื่อที่ใช้สอดคล้องกับสิ่งที่นำเสนอและสร้างความสนใจของผู้ฟังได้
2. การพูดอธิบายใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมใจความสำคัญ
3. ใช้กิริยาท่าทางประกอบขณะที่พูด กิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ประหม่า
4. การสร้างความสนใจของผู้ฟัง เช่น การซักถาม บรรยายภาคเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส
5. สรุปผลการนำเสนอได้ชัดเจน ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่นำเสนอมากขึ้น

บุคลิกภาพ

เป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาสายครูวิชาชีพแสดงออกมาให้เห็นได้ทั้งในระหว่างที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และ ความเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมที่สังเกต

1. เจตคติต่อวิชาชีพครู

- 1.1 กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาชีพครู
- 1.2 ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพครู
- 1.3 เต็มใจที่จะเรียนวิชาชีพครู
- 1.4 อธิบายเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้คนอื่นฟัง
- 1.5 ไม่พอใจเมื่อเห็นคนมาตำหนิติเตียนอาชีพครู

2. ความรับผิดชอบ

- 2.1 ไม่เข้าห้องเรียนสาย
- 2.2 ทำงานเสร็จตามเวลา
- 2.3 ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.4 ติดตามบทเรียนที่ตนไม่ได้เข้าเรียน
- 2.5 ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

3. ความมีระเบียบวินัย

- 1.1 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ
- 1.2 กิริยามารยาทเรียบร้อย
- 1.3 ปฏิบัติตามมติหรือเสียงส่วนรวม
- 1.4 ให้ความเคารพผู้สอน
- 1.5 ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่กำลังเรียน

4. ความเมตตากรุณา

- 4.1 อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนๆ ฟัง
- 4.2 พุดให้กำลังใจเพื่อนๆ
- 4.3 ชอบช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
- 4.4 มีการให้อภัยผู้อื่น
- 4.5 ไม่พูดจาเสียดสีผู้อื่น

5. ความเชื่อมั่นในตนเอง

- 1.1 กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชั้นเรียน
- 1.2 ไม่วิตกกังวลกับสิ่งที่ทำไปแล้ว
- 1.3 มีความมั่นใจในการทำงาน
- 1.4 ไม่ชอบทำตามผู้อื่น
- 1.5 ทักท้วงเพื่อนๆ หรืออาจารย์ที่ทำไม่ถูก

แบบสังเกตคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

ชื่อผู้สังเกต..... ครั้งที่..... หน่วยเรียน/เรื่อง.....
ชื่อผู้ถูกสังเกต..... คณะ..... วิชาเอก.....

ทักษะและบุคลิกภาพ	ระดับผลการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทักษะการแก้ปัญหา					
1.1 การวิเคราะห์ปัญหา					
1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา					
1.3 การปฏิบัติตามแผน					
1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา					
2. ทักษะการนำเสนอ					
2.1 การเตรียมข้อมูล					
2.2 การพูดอธิบาย					
2.3 การใช้กิริยาท่าทาง					
2.4 การสร้างความสนใจ					
2.5 การสรุปผล					
3. บุคลิกภาพ					
3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู					
3.2 ความรับผิดชอบ					
3.3 ความมีระเบียบวินัย					
3.4 ความเมตตากรุณา					
3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง					

หนังสืออ่านประกอบ

1. กมล สุตประเสริฐ. (2516). เทคนิคการวิจัย. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
2. เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2520). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
3. ชนะ กสิการ. (2529). หลักการและรูปแบบการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา. นนทบุรี : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
4. ชีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ก. กลพิมพ์.
5. บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
6. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
7. พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2529). ธรรมสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
8. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2525). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
9. ไพพรรณ เกียรติโชชัย. (2536). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
10. ยนต์ ชุมจิต. (2539). ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
11. วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : เรือนอักษร.
12. วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. (2541). ลักษณะการแห่งครูอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเอพีกราฟิคดีไซน์และการพิมพ์จำกัด.
13. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะศึกษาศาสตร์. (2543). แผนการสอนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
14. สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). สมบัติพิพธ์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). การปฏิรูปการฝึกหัดครู : จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
16. _____. (2541). ครูแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : เซเวนพริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด.
17. _____. (2542). ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ที.พี.ปรีนส์จำกัด.
18. _____. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : พันนี้พับบลิชซิง.
19. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิจกรรมการเรียนรู้ 1.1

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 2

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพที่ดีจะต้องมีปรัชญาและคุณธรรมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ปรัชญาเป็นเสมือนเครื่องชี้นำทางให้ครูเดินไปสู่เป้าหมายที่คาดหวัง ส่วนคุณธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประคับประคองให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี หลักคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือในการทำงาน ได้แก่ กัลยาณมิตรธรรม 7 สัมปริสธรรม 7 มรรค 8 เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกปรัชญาที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้
2. อธิบายคุณธรรมที่ครูวิชาชีพพึงยึดถือปฏิบัติได้

กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติมีดังนี้

1. อ่านข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมและความประพฤติของครูในปัจจุบัน แล้วร่วมกันอภิปราย
2. แบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ศึกษาเนื้อหาเรื่องปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ แล้วพิจารณาเลือกหลักคุณธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้
3. นำเสนอผลการศึกษาของแต่ละกลุ่ม
4. อภิปรายและร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบสอน เรื่องที่ 1.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 4,6,7,8,9,10,12,14
3. ข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์
4. แผ่นโปสเตอร์

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ

เอกสารประกอบที่ 1.1 ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ

1. ปรัชญาสำหรับครูวิชาชีพ

ปรัชญาเป็นระบบความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของบุคคลที่จะใช้เป็นระบบความคิดเพื่อตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์และโลก ปรัชญาคือหลักของแนวคิดในการมองปัญหา ตลอดจนแนวคิดในการตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สำหรับตัวครูแล้วปัญหาที่ต้องประสบสมอบได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการสอน วิธีสอน การปกครอง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กเอง ปรัชญาจึงเป็นแนวทางสำคัญอีกประการที่ครูจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินอาชีพครูและใช้สร้างความศรัทธาในอาชีพครู

ปรัชญาการศึกษา ลัทธิปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ ๆ มี 4 ลัทธิดังนี้

1. นิรันดรนิยม (Perennialism) หลักการศึกษายึดคุณธรรมและวัฒนธรรมเก่าเป็นเกณฑ์
2. สารัตถนิยม (Essentialism) การจัดการศึกษาเน้นสาระที่ควรรู้ ต้องเรียนทุกสิ่งที่เป็นความรู้ที่สถานศึกษากำหนดให้ได้มากที่สุด
3. พัฒนาการนิยม (Progressivism) หลักการสำคัญ คือ การศึกษาคือชีวิตไม่ใช้การเตรียมตัวเพื่อการดำเนินชีวิต การศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน การเรียนรู้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหา
4. ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) มีหลักการของการศึกษา คือ การมุ่งปฏิรูปสังคม โดยการใช้การศึกษาเป็นหลัก ความมุ่งหมายของการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ ที่จะออกไปปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้นทุกด้าน

ปรัชญาชีวิตที่พึงประสงค์สำหรับครูวิชาชีพ

ปรัชญาโดยนัยที่เป็นระบบความคิด เป็นแนวคิดในการมองปัญหา ก็คือ หลักในการพิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายรอบตัวมนุษย์ พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตในสังคม เรียกว่า ปรัชญาชีวิต ซึ่งเป็นวิธีการมองโลกมองชีวิตของคนเรานั้นเอง

1. ปรัชญาของคนเสพสุข พวกนี้จะคิดแต่แสวงหาความสุขส่วนตัว แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อตอบสนองการเสพสุข คิดแต่ว่าน้ำขึ้นรีบตัก มือใครยาวสาวได้สาวเอา ด้านได้อายอด เป็นต้น

2. ปรัชญาของคนงมงาย พวกนี้จะเชื่อถือสิ่งลึกลับไม่มีตัวตนหรือสิ่งสมมติที่อาจเรียกว่า พรหมลิขิต โชคชะตา ดวง หรือร่างทรงดวงวิญญาณ เป็นต้น

3. ปรัชญาของคนเบือโลก พวกนี้จะเบือสังคม เบือสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ เบือสภาพการทำงาน แต่ก็ไม่ได้คิดที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ทุกสิ่งดีขึ้น

ปรัชญาชีวิตของครูที่พึงประสงค์นั้น ปรัชญาของคนเสียสละ ครูต้องมองชีวิตว่าชีวิตที่มีความสุขที่แท้จริงย่อมเกิดจากการเป็นผู้ให้ ให้ความรัก ให้การอภัย ให้ความช่วยเหลือให้สิ่งดี ๆ ทั้งหลายกับบุคคลทั่วไป

2. คุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม ผู้ที่ประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงเช่นกัน ยิ่งสังคมให้ความเคารพและไว้วางใจผู้ประกอบอาชีพครูมากเท่าใด ครูก็ต้องปฏิบัติตนให้สมกับที่สังคมให้ความเคารพไว้วางใจมากเท่านั้น คนที่เป็นครูจึงควรมีคุณธรรมและจรรยาบรรณเพื่อเป็นหลักยึดสำหรับการปฏิบัติงาน

คุณธรรมของครู หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของครู และเป็นแรงผลักดันให้ครูทำหน้าที่ในการเป็นครูได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสมบูรณ์

คุณธรรมทั่วไปที่สังคมคาดหวังให้ครูต้องปฏิบัติ ประกอบด้วยคุณธรรม 10 ประการ

1. มีวิญญาณครู คือเป็นผู้มีน้ำใจและความเมตตาต่อศิษย์และบุคคลรอบข้าง
2. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความศรัทธาและความภูมิใจในอาชีพครู
3. รู้หน้าที่ความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ใจ

4. มีศีลธรรม จริยธรรม ขันติโสรจจะ หิริโอตัมปะ ประจำตัวประจำใจ
5. มีความรู้ในวิชาการ สามารถปรับตัวให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทำงานโดยใช้สติ

ปัญญา

6. ไม่เห็นแก่ตัว ยินดีและยินยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม สร้างความรักสามัคคีให้กับหมู่คณะอยู่เสมอ

7. มีความเที่ยงธรรม เป็นผู้รักความยุติธรรมและมองโลกในแง่ดี
8. ประพฤติตนเยี่ยงแม่พิมพ์ที่ดีสำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป

9. มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความมั่นคงของชาติและความอยู่รอดของสังคม

10. มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง และขยันขันแข็งในการประกอบภาระงาน

หลักคุณธรรมที่ครูพึงยึดถือปฏิบัติ มีดังนี้

1. กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ได้แก่
  - 1.1 บีโย : เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เพราะครูทำตนให้เป็นที่ยรักของศิษย์
  - 1.2 ครุ : เป็นที่เคารพ เพราะมีความหนักแน่น นำเคราะห์ ยำเกรง
  - 1.3 ภาวนีโย : เป็นที่สรรเสริญเพราะฝึกฝนอบรมตนให้เจริญด้วยความรู้
  - 1.4 วัตตา : เป็นผู้ว่ากล่าว มีความเพียรพรัสอน พรัเตือนศิษย์
  - 1.5 วจนักขโม : เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำแม้จะถูกกระทบกระทั่งเสียดสีลงภูมิ
  - 1.6 คัมภีรังกถักตดา : เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้ง
  - 1.7 โนจัญจาเน นิโยชเย : พึงนำไปในฐานะที่ดี ในตำแหน่งที่ดี
2. สัมปรัสนธรรม หมายถึง ธรรมของสัตตบุรุษ หรือ ธรรมของคนดี 7 ประการคือ
  - 2.1 ธัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักหลักและรู้จักเหตุ
  - 2.2 อตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักผลและจุดมุ่งหมาย
  - 2.3 อตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักตน
  - 2.4 มัตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี
  - 2.5 กาลัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเวลา
  - 2.6 ปริสัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักชุมชน รู้จักสังคม
  - 2.7 ปุคคัลญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักบุคคล
3. มรรค 8 หมายถึง ทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ มีดังนี้
  - 3.1 สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ
  - 3.2 สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ
  - 3.3 สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ
  - 3.4 สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ
  - 3.5 สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีวิตชอบ
  - 3.6 สัมมาวายามะ คือ ความเพียรพยายามชอบ
  - 3.7 สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ
  - 3.8 สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจชอบ

กิจกรรมการเรียนรู้ 1.2

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 3

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในสายวิชาชีพ ครูวิชาชีพที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคมจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะที่ดีโดยทั่วไปของครูวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการสอน มีความรอบรู้ทั้งในวิชาที่สอนและวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ระบุคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
2. เปรียบเทียบแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้
3. อธิบายหลักการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติมีดังนี้

1. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายเรื่อง "ครูวิชาชีพที่ดีและไม่ดีตามแนวคิดของนักศึกษา ควรมีคุณลักษณะเช่นไร" เขียนคำตอบตามความคิดเห็นของตนเอง
2. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพจากเอกสารประกอบ แล้วเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูวิชาชีพตามแนวคิดของบุคคลต่างๆ
3. นักศึกษาแต่ละกลุ่มสรุปคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 1.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,5,11
3. แผ่นโป่งใส
4. รายงานการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ

เอกสารประกอบการสอนที่ 1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

1. คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

1.1 คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา

พระราชวรมุนี (2541:15-20) กล่าวว่า ครูที่พึงประสงค์ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือ กัลยาณมิตร 7

ประการคือ

- 1.1 ปิโย หมายถึง เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เพราะครูทำตนให้เป็นที่ยรักของศิษย์
- 1.2 ครุ หมายถึง เป็นที่เคารพ เพราะมีความหนักแน่น น่าเคารพ ยำเกรง
- 1.3 ภาวนีโย หมายถึง เป็นที่สรรเสริญ
- 1.4 วัตตา หมายถึง เป็นผู้ว่ากล่าว มีความเพียรพรั้าสอน พรั้าเตือนศิษย์
- 1.5 วจนิกขโม หมายถึง เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำแม้จะถูกกระทบกระทั่งเสียดสี

ลองภูมิ

- 1.6 คัมภีรังกถังกัตตา หมายถึง เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้งสอนให้เข้าใจได้
- 1.7 โนจัญฐาเน นิโยชเย หมายถึง พึงนำไปในฐานะที่ดี ในตำแหน่งที่ดี
2. ตั้งใจประสิทธิ์ประสาทความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมที่เรียกว่าธรรมเทศกธรรม 5

ประการ

- 2.1 อนุบุพพิกตา หมายถึง สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ
- 2.2 ปริยายทสสาวิ หมายถึง จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล
- 2.3 อนุทยตา หมายถึง ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี
- 2.4 อนามิสันดร หมายถึง ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อาภิสสินจ้าง
- 2.5 อนุปัจหัจจ หมายถึง วางจิตตนไม่กระทบตนและผู้อื่นสอนตามหลักตาม

เนื้อหา

3. ดำเนินลีลาครูทั้งสิ้น ดังนี้

- 3.1 สันักตนา หมายถึง ชี้ให้ชัดจะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจ
- 3.2 สมทปทา หมายถึง ชวนให้ปฏิบัติ การจูงใจให้เกิดสมาทาน
- 3.3 สมุตเตชนา หมายถึง เร้าให้กล้า ปลุกใจให้ตึกักเกิดความกระตือรือร้น

3.4 สัมผัสทั้งสนา หมายถึง ปลุกให้รำเริง ทำบรรยากาศให้สนุกสดชื่น

4. มีหลักตรวจสอบถาม ด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการ คือ

4.1 สอนด้วยความรู้จริง ทำได้จริงจึงสอนคนอื่น

4.2 สอนอย่างมีเหตุผล ให้คนฟังพิจารณาเข้าใจด้วยปัญญาของเขาเอง

4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จตามความมุ่งหมายของเรื่องนั้นๆ

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็น
ทิศเบื้องขวา ดังนี้

5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี

5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

5.3 สอนให้ศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ

5.5 สร้างเครื่องค้ำภักดีในสารทิศ คือ สอนฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพ

1.2 คุณลักษณะของครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา

คุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพครู กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2537 ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

1.3 คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดของนักการศึกษา

ชนะ กลีภาร์ (2529 : 15) กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูสอนวิชาชีพไว้ดังนี้

1. มีความสามารถในการวางแผนการสอน

2. มีความสามารถในการสอนและการใช้สื่อการสอน

3. มีความรู้ความสามารถในการประเมินผล

4. มีความรู้ความสามารถในการแนะแนว

5. มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการ
6. มีความสามารถในการด้านประชาสัมพันธ์และการมีมนุษยสัมพันธ์
7. มีบทบาทในวิชาชีพ

วีรพันธ์ สิทธิพงศ์ (2542: 51-55) กล่าวถึงผลการวิจัยสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา ของ ศูนย์วิจัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า สมรรถนะที่มุ่งหวังของ ครูอาชีวศึกษามี 10 สมรรถนะ ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมการศึกษา
2. การวางแผนการเรียนการสอน
3. การดำเนินการจัดการเรียนการสอน
4. การประเมินการจัดการเรียนการสอน
5. การบริหารการเรียนการสอน
6. การแนะแนว
7. ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน
8. องค์การนักศึกษาอาชีว
9. บทบาทในวิชาชีพและการพัฒนา
10. ประสานงานโครงการความร่วมมือทางอาชีวศึกษา

1.4 คุณลักษณะของครูที่ดีจากผลการวิจัย

เจลีว บุรีภักดี และคณะ (2520 : 56-59) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ได้แก่ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การตรงต่อเวลา
2. ด้านการสอน ได้แก่ ความสามารถในการอธิบาย การสอนให้ได้รู้จักคิดและการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร
3. ความรู้ทางด้านวิชาการของครู ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาที่จะนำไปสอน ความรู้เทคนิควิธีสอน ความรู้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ครูจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน
4. ลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมความรักชาติ รักษาความลับของทางราชการ เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
5. ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความมีศรัทธาในอาชีพครู ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความมีเหตุผล ความสุภาพอ่อนโยน ความอดทน ความขยันขันแข็ง ความสุขุมรอบคอบ การพูดที่ชัดเจนชัดคำ การรู้จักควบคุมอารมณ์ ความกล้าแสดงความคิดเห็น ความมีน้ำใจนักกีฬา

6. ด้านอื่นๆ ได้แก่ คุณลักษณะด้านอื่นๆ ที่อาจจะสอดแทรกอยู่ในด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2541 : 39-40) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะความเป็นครูเก่งและครูดี ด้วยการศึกษานักศึกษาในโครงการคุรุทายาทที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ผลการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย พบว่า

1. ครูเก่ง มีลักษณะดังนี้

1.1 ด้านการทำงาน ประกอบด้วย มีความรู้ในวิชาชีพครู มีความสามารถปฏิบัติงานหน้าที่ครู

1.2 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วย มีการพัฒนาตนเอง มีการพัฒนาโรงเรียน มีการพัฒนาชุมชน

1.3 ด้านความรู้ ประกอบด้วย มีความรอบรู้สถานการณ์บ้านเมืองและความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2. ครูดี มีลักษณะดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย มีวินัย มีความขยัน มีความอดทน มีความประหยัด มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเมตตา กรุณา

2.2 ด้านความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วย ประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต

2.3 ด้านความรักและความศรัทธาในอาชีพครู ประกอบด้วย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความรักในอาชีพครู

2. หลักการวิจัยการศึกษา

2.1 ความหมายของการวิจัย

การวิจัย หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ที่เชื่อถือได้ โดยมีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นกระบวนการที่มีระบบ แบบแผน
2. มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและชัดเจน
3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบคอบ ไม่ลำเอียง
4. มีหลักเหตุผล
5. บันทึกและรายงานออกมาอย่างระมัดระวัง

2.2 ลักษณะของการวิจัย

1. การวิจัยเป็นการค้นคว้าที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และควมมีระบบ
2. การวิจัยเป็นงานที่มีเหตุผลและมีเป้าหมาย
3. การวิจัยจะต้องมีเครื่องมือหรือเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้
4. การวิจัยจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลใหม่และได้ความรู้ใหม่
5. การวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าที่มุ่งหาข้อเท็จจริงเพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือ พัฒนากฎเกณฑ์ หรือตรวจสอบทฤษฎี หรือเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ
6. การวิจัยต้องอาศัยความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์ กล้าหาญ บางครั้งจะต้องเฝ้าติดตามผลเป็นระยะเวลานาน
7. การวิจัยจะต้องมีการบันทึกและเขียนรายงานการวิจัยอย่างระมัดระวัง

2.3 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ
2. ช่วยพิสูจน์หรือตรวจสอบความถูกต้องของกฎเกณฑ์ หลักการ หรือทฤษฎีต่างๆ
3. ช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ ปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่างๆ
4. ช่วยพยากรณ์ผลภายหน้าของสถานการณ์ ปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
5. ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยการวินิจฉัย ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม
7. ช่วยปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
8. ช่วยปรับปรุงพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ และวิถีการดำรงชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ประเภทของการวิจัย

แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย	แบ่งตามสาขาวิชา	แบ่งตามประโยชน์ที่ได้รับ	แบ่งตามวิธีการศึกษา	แบ่งตามเวลา	แบ่งตามชนิดของข้อมูล	แบ่งตามการควบคุมตัวแปร
-การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	-การวิจัยทางสังคมศาสตร์	-การวิจัยบริสุทธิ์	-การวิจัยเชิงปริมาณ	-การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	-การวิจัยเชิงประจักษ์	-การวิจัยเชิงทดลอง
-การวิจัยเชิงบรรยาย	-การวิจัยทางมนุษยศาสตร์	-การวิจัยประยุกต์	-การวิจัยเชิงคุณภาพ	-การวิจัยเชิงปัจจุบัน	-การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์	-การวิจัยกึ่งทดลอง
-การวิจัยเชิงทดลอง	-การวิจัยทางวิทยาศาสตร์	-การวิจัยเชิงปฏิบัติ	-การวิจัยเชิงลักษณะ	-การวิจัยเชิงอนาคต		-การวิจัยเชิงธรรมชาติ

2.5 ขั้นตอนในการวิจัย มีดังนี้

1. **เลือกหัวข้อปัญหา** ขั้นแรกผู้วิจัยจะต้องตกลงใจให้แน่ชัดก่อนว่าจะวิจัยเรื่องอะไร ซึ่งต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ ด้วยความมั่นใจ และเขียนชื่อเรื่องที่จะวิจัยออกมา

2. **ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย** เป็นการศึกษาค้นคว้าความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย จากหนังสือ ตำรา วารสาร รายงานการวิจัย ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าไม่มีใครวิจัยไปในแง่มุมใดแล้วบ้าง มีผลการค้นพบอะไร มีวิธีดำเนินการอย่างไร จะทำให้ทำการวิจัยได้อย่างรัดกุม ไม่ซ้ำซ้อนกับคนอื่น

3. **เขียนเค้าโครงการวิจัย** ซึ่งมีส่วนประกอบคือ ภูมิหลังหรือที่มาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ตัวแปรต่างๆ ที่วิจัย (กรณีศึกษาเกี่ยวกับตัวแปร) คำนิยามศัพท์เฉพาะ สมมติฐานในการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4. **สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการสร้างตามหลักและขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือประเภทนั้นๆ ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ ลักษณะธรรมชาติและโครงสร้างของสิ่งที่จะวัด การเขียนข้อความหรือข้อคำถามต่างๆ การให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแก้ไข การทดลองและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เป็นต้น

5. **เลือกกลุ่มตัวอย่าง** ในกรณีที่ไม่ได้ศึกษาจากประชากร แต่จะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ก็ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

6. **เก็บรวบรวมข้อมูล** โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 4 ซึ่งอาจเป็นแบบสอบถาม แบบสังเกต แบบทดสอบ เป็นต้น

7. **จัดกระทำกับข้อมูล** โดยอาจนำมาจัดเข้าตาราง วิเคราะห์ด้วยสถิติ ทดสอบสมมติฐาน หรือนำมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีต่างๆ ตามวิธีการของการวิจัยเรื่องนั้น

8. **ตีความผลการวิเคราะห์** จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 7 ผู้วิจัยพิจารณาตีความผลการวิเคราะห์

9. **เขียนรายงานการวิจัยและจัดพิมพ์** เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องเขียนรายงานตามรูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยประเภทนั้นๆ เพื่อให้คนอื่นได้ศึกษา

กิจกรรมการเรียนรู้ 1.3

หน่วยที่ 1 อุดมการณ์แผ่นดิน	เวลา 3 คาบ
เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพ ในอนาคต	สัปดาห์ที่ 4

สาระสำคัญ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูวิชาชีพซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาทางด้านวิชาชีพ นับเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้รักในอาชีพ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็ว ครูวิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันกับเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การพัฒนาครูวิชาชีพอาจทำได้โดยการคัดเลือกคนดีคนเก่งมาเป็นครู การพัฒนาระบบการฝึกหัดครูให้เข้มแข็ง การพัฒนาครูประจำการ เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายลักษณะสำคัญของวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพครูได้
- ระบุแนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพได้
- อธิบายความเคลื่อนไหวของกฎหมายและข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูต่อไปนี้ได้
  - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
  - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
  - ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
  - พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523

กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติมีดังนี้

- นักศึกษาขมวดิทัศน์เรื่อง "การพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปราย
- ตอบคำถาม "ปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญเกี่ยวกับวิชาชีพครูอะไรบ้าง"
- นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ กลุ่มละ 4 คน จัดกิจกรรมแบบ Jigsaw
  - ครูแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้ 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 3. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ 4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523
  - ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) ศึกษาเนื้อหาทั้ง 4 เรื่องจากใบความรู้ โดยมอบหมายให้สมาชิก 1 คนศึกษาเนื้อหา 1 เรื่อง

3.3 ให้นักศึกษาที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาด้วยกัน จนทุกคนเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี

3.4 นักศึกษาแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

3.5 ครูทดสอบเนื้อหาแล้วนำคะแนนของทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

4. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 1.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 12,15,16,17,18,19
3. แผ่นโปรงใส
4. ใบความรู้
5. วิดีทัศน์เรื่อง "การพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพความเป็นครู

เอกสารประกอบการสอนที่ 1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต

1. ลักษณะสำคัญของวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพครู

เกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีดังนี้

- 1.1 เป็นกิจกรรมทางปัญญาและวิชาความรู้เฉพาะด้าน
- 1.2 เป็นกิจกรรมที่จำเป็นเฉพาะด้านที่สังคมต้องการ
- 1.3 ใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการเตรียมตัวคนเข้าสู่วิชาชีพ
- 1.4 การประกอบอาชีพของวิชาชีพอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์
- 1.5 ผู้ประกอบวิชาชีพมีเสรีภาพทางวิชาการ
- 1.6 สมาชิกแห่งวิชาชีพมีการจัดตั้งองค์กรเป็นอิสระในการควบคุมจรรยาบรรณ

2. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพ มีดังนี้

- 2.1 การสรรหาคนเก่ง คนดีมาเป็นครู
- 2.2 การพัฒนาระบบการฝึกหัดครู
- 2.3 การพัฒนาครูประจำการ

3. ความเคลื่อนไหวของกฎหมายและข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ในหมวด 5 มาตรา 81 ว่า "รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลป วิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ"

3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พ.ร.บ. ฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ในหมวด 7 ว่าด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสาระสำคัญดังนี้

1. ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง
2. ให้มีองค์กรวิชาชีพครูที่เป็นอิสระภายใต้การบริหารงานของสภาวิชาชีพ
3. ให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
4. ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู
5. ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการสำหรับครู

6. ให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู
7. ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลายในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.3 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและคณะกรรมการการปฏิบัติการและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประชุมสัมมนาสาระสำคัญเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการและเหตุผล
  - 1.1 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เป็นหลักฐานรับรองมาตรฐานความรู้ ความสามารถ และการมีจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพครู
  - 1.2 เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาและคุ้มครองผู้บริโภค หรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้ได้รับบริการอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน
  - 1.3 เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพครู และพัฒนาวิชาชีพครูตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 (ม. 81) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ม. 9 (4) และ ม.53)
2. วัตถุประสงค์
  - 2.1 เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สร้างความเชื่อถือศรัทธาและจูงใจคนดี คนเก่ง เข้าสู่วิชาชีพครูให้มากขึ้น
  - 2.2 เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการจัดการศึกษาและคุ้มครองผู้บริโภคและผู้รับบริการทางการศึกษา
  - 2.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
3. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
  - 1) มีสัญชาติไทย
  - 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
  - 3) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
  - 4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสียหาย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
  - 5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

3.4 พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523

ข้าราชการครู หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ

หมวด 1 คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ประกอบด้วย รัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ ก.พ. เลขาธิการคุรุสภา ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เป็นกรรมการ โดยให้เลขาธิการ ก.ค. เป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของ ก.ค.

1. ให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ออกกฎ ก.ค. และระเบียบปฏิบัติงาน
3. ควบคุม ดูแล ตรวจสอบหน่วยงานทางการศึกษาให้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.นี้
4. รักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครู
5. รับรองคุณวุฒิของผู้ได้รับปริญญา

หมวด 2 บททั่วไป

คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับราชการครู มีดังนี้

1. สัญชาติไทย
2. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี
3. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
5. ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
6. ไม่อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ
7. ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี
8. ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว
9. เป็นเป็นบุคคลล้มละลาย
10. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก
11. ไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการ

หมวด 3 การกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู

ก. ตำแหน่งครูผู้สอน

1. ครู 1
2. ครู 2
3. อาจารย์ 1
4. อาจารย์ 2
5. อาจารย์ 3
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
7. รองศาสตราจารย์
8. ศาสตราจารย์

ข. ตำแหน่งผู้บริหาร

1. ผู้ช่วยครูใหญ่
2. ครูใหญ่
3. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
4. อาจารย์ใหญ่
5. ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน
6. ผู้อำนวยการโรงเรียน

ค. ตำแหน่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับให้การศึกษาไม่สังกัดโรงเรียน

1. สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา
2. ศึกษาพิเศษ
3. ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ
4. ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด
5. ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการเขต
6. ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
7. ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
8. ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

หมวด 4 การบรรจุและการแต่งตั้ง

ก. ค. มีหน้าที่ดำเนินการสอบแข่งขันบุคคลเข้ารับราชการครู

การบรรจุบุคคลให้เข้ารับราชการครู จะบรรจุและแต่งตั้งจากผู้สอบแข่งขันได้ตามลำดับที่

หมวด 5 การเลื่อนขั้นเงินเดือน วินัยและการรักษาวินัย

การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครู ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา โดยคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณงานของตำแหน่ง และผลของการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ในกรณีที่ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้ผู้บังคับบัญชาชี้แจงเหตุผล

โทษทางวินัยของข้าราชการครู มีดังนี้

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ภาคทัณฑ์
3. ตัดเงินเดือน
4. ปลดออก
5. ไล่ออก

หน่วยเรียนที่ 2

ก้าวทันเทคโนโลยี

สาระสำคัญ

บทบาทหน้าที่สำคัญของครูวิชาชีพคือ การจัดการเรียนการสอนในสายวิชาชีพที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี สื่อการสอนตลอดจนนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษานับเป็นตัวกลางที่มีบทบาทสำคัญสำหรับช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพจะช่วยให้การออกแบบนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีช่วยสอนเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 2 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 1.1 อธิบายหลักการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
  - 1.2 อธิบายลักษณะสำคัญเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาได้
  - 1.3 อธิบายหลักการใช้และบำรุงรักษาเทคโนโลยีช่วยสอนได้
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 2 มีดังนี้

1. วิชาจิตวิทยาการศึกษา
  - หลักการเรียนรู้ของมนุษย์
  - คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ
  - ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ
2. วิชาเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น
  - นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ

3. ปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา

- เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ
- การผลิตแผ่นโปรงใสเพื่อการนำเสนอ

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 2 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาเรียน 15 คาบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	เวลา 3 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 2 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 2.1 - 2.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายและฝึกปฏิบัติงานระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณศึกษา
5. แผ่นโปรงใส
6. วีดิทัศน์
7. อุปกรณ์ช่วยสอนต่างๆ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายสไลด์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 2

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. รูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลจำแนกออกเป็นกี่รูปแบบ อะไรบ้าง จงอธิบายถึงลักษณะการเรียนรู้แต่ละรูปแบบให้ได้ใจความสำคัญ (5 คะแนน)
2. สิ่งใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ (5 คะแนน)
3. จงอธิบายคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพต่อไปนี้ (5 คะแนน)
  1. สาขาช่างอุตสาหกรรม
  2. สาขาเกษตรกรรม
  3. สาขาคหกรรม
  4. สาขาศิลปกรรม
  5. สาขาพาณิชยกรรม
4. จงอธิบายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา (5 คะแนน)
5. นวัตกรรมการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพอย่างไร จงยกตัวอย่างนวัตกรรมการศึกษาอย่างน้อย 5 ชื่อ (5 คะแนน)
6. ให้ระบุสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษามา 1 อย่าง แล้วอธิบายสาระสำคัญและประโยชน์ของการนำนวัตกรรมการศึกษานั้นมาใช้ในการจัดการศึกษา (5 คะแนน)
7. จงบอกวิธีใช้และวิธีการบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอน โดยเลือกเพียงมาเพียง 1 อย่าง ต่อไปนี้ (5 คะแนน)
  1. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  2. เครื่องฉายภาพทึบแสง
  3. เครื่องฉายสไลด์

หนังสืออ่านประกอบ

1. กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2536). **เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
2. กอบกุล ปราบประชา. (2543). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาปฏิบัติการเทคโนโลยี
การศึกษา**. ปทุมธานี : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
3. กิดานันท์ มลิทอง. (2540). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
4. เกื้อกุล คุปรัตน์. (2538). **โสตทัศนศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
5. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). **เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**.
พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
6. บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). **นวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรินติ้ง.
7. พรหมณี ช.เจนจิต. (2528). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
8. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, คณะศึกษาศาสตร์. (2542). **แผนการสอนรายวิชาเทคโนโลยี
การศึกษาเบื้องต้น**. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
9. _____. (2542). **แผนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา**. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
10. สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). **เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา.
11. เสาวนีย์ ศึกษบัณฑิต. (2528). **เทคโนโลยีทางการศึกษา**. นนทบุรี : คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
12. สุรางค์ โค้วตระกูล. (2537). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
13. สุโขทัยธรรมาธิราช. (2540). **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอน
อาชีวศึกษา**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
14. อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543). **การพัฒนาหลักสูตรแบบ CPD**. ปทุมธานี :
คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
15. อัครวิน พรหมโสภา. (2535). **ปฏิบัติการ 2 เทคโนโลยีทางการศึกษา**. สงขลา : สถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้.

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.1

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 3 คาบ
เรื่อง คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 5

สาระสำคัญ

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนสายวิชาชีพคือ การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็นอื่นๆ ที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีความเจริญก้าวหน้า ครูวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนสายวิชาชีพให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลมากที่สุด เนื่องจากผู้เรียนสายวิชาชีพมีความถนัดความสนใจที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มผู้เรียนอาชีพเดียวกันและกลุ่มผู้เรียนอาชีพต่างสาขากัน การศึกษาคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนสายวิชาชีพจะช่วยให้ครูวิชาชีพออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
2. อธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพได้
3. เปรียบเทียบคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาประกอบกิจกรรมเรื่อง "สำรวจลักษณะการเรียนรู้" แล้วร่วมกันอภิปราย
2. นักศึกษาระบุว่าตนเองมีลักษณะการเรียนรู้ตามรูปแบบใด แล้วให้มานั่งรวมกลุ่มกันตามรูปแบบการเรียนรู้
3. ตอบคำถามและอภิปราย คำถาม "ถ้าจะสอนเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม ครูจะออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้สื่อการสอนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเรียนรู้ได้ดีที่สุด"
4. ศึกษาเอกสารประกอบ รวมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 7,9,12,13,14
3. กิจกรรม "สำรวจลักษณะการเรียนรู้"
4. แผ่นโป่งใส

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการประกอบกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

เอกสารประกอบการสอนที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ

1. รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสายวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. **นักทฤษฎี** เรียนรู้ได้ดีเมื่อสิ่งที่เรียนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบ รูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี จะโยงสิ่งที่ตนสังเกตหรือเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับทฤษฎี
2. **นักวิเคราะห์** เรียนรู้ได้ดีจากกิจกรรมที่ให้โอกาสและระยะเวลาในการทบทวน ใคร่ครวญต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. **นักปฏิบัติ** เรียนรู้ได้ดีเมื่อเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กับปัญหาหรือโอกาสในงาน มักแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ และทดลองเพื่อดูว่าจะปฏิบัติได้จริง
4. **นักกิจกรรม** เรียนรู้ได้ดีจากกิจกรรมที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น เกม กิจกรรมกลุ่ม

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ มีสาเหตุมาจาก

1. ความถนัดตามธรรมชาติ ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
2. ความสามารถและความสนใจ

3. คุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนสายวิชาชีพสาขาต่าง ๆ

1. **สาขาช่างอุตสาหกรรม** มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจเกี่ยวกับระบบการผลิตที่ต้องใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการผลิต
2. **สาขาเกษตรกรรม** มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริการทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์
3. **สาขาคหกรรม** มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ เสื้อผ้าและเส้นใย การประดิษฐ์
4. **สาขาศิลปกรรม** มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความงามที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์
5. **สาขาพาณิชยกรรม** มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจเกี่ยวกับการซื้อขาย แลกเปลี่ยนหรือบริการ การเชิญชวนให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการ

กิจกรรมการเรียนรู้ 2.2

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 6 คาบ
เรื่อง นวัตกรรมการศึกษาสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 6

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสายวิชาชีพ นวัตกรรมศึกษานับเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ครูวิชาชีพนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของตนเอง นวัตกรรมศึกษาอาจจัดประเภทได้เป็น นวัตกรรมประเภทวิธีการ และนวัตกรรมประเภทกระบวนการและผลผลิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของนวัตกรรมการศึกษาได้
2. บอกเกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาได้
3. อธิบายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาได้
4. บอกประเภทของนวัตกรรมการศึกษาพร้อมกับยกตัวอย่างได้
5. อธิบายสาระสำคัญของนวัตกรรมการศึกษาต่อไปนี้ได้
  - 5.1 ศูนย์การเรียนรู้
  - 5.2 การเรียนแบบร่วมมือ
  - 5.3 ชุดการสอน
  - 5.4 บทเรียนโปรแกรม
  - 5.5 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
6. ผลิตแผ่นโปรงใสเพื่อนำเสนอได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาอ่านกรณีศึกษาเรื่อง "หลายชีวิต" แล้วร่วมกันอภิปราย
2. สรุปร่วมกับกรณีศึกษา บอกข้อคิดที่ได้เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน
3. ร่วมกันอภิปรายแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา แล้วศึกษาเอกสารประกอบ

ประกอบ

4. นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ Co-op Co-op ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ครูกำหนดหัวข้อวัตกรรมการศึกษา 5 ชนิด คือ ศูนย์การเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

4.2 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกศึกษาวัตกรรมการศึกษาคนละ 1 ชนิด

4.3 สมาชิกนำผลการศึกษามารวมกันเป็นผลงานกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันจนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจวัตกรรมการศึกษาแต่ละชนิดเป็นอย่างดี

4.4 แต่ละกลุ่มจัดทำเป็นรายงานการศึกษาค้นคว้าแล้วเตรียมประเด็นที่จะนำเสนอต่อชั้นเรียนด้วยแผ่นโปสเตอร์

4.5 ฟังการอธิบายและสาธิตการผลิตแผ่นโปสเตอร์ด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มผลิตแผ่นโปสเตอร์เพื่อนำเสนอผลงานการค้นคว้า

4.6 ร่วมกันอภิปรายจากการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม

5. ร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,5,6,8,10,11,15
3. กรณีศึกษาเรื่อง "หลายชีวิต"
4. แผ่นโปสเตอร์
5. คอมพิวเตอร์สำหรับผลิตแผ่นโปสเตอร์

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงาน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

เอกสารประกอบการสอนที่ 2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ

1. ความหมายของนวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรมการศึกษาหมายถึง แนวคิดหรือวิธีการหรือเครื่องมือซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ยังไม่เคยใช้ในวงการศึกษามาก่อน แต่ได้ถูกนำมาทดลองใช้เพื่อดูผลว่าเกิดผลดีหรือไม่เพียงใด ถ้าเกิดผลดีก็จะยอมรับและเผยแพร่ต่อไป

2. เกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรมการศึกษา

- 2.1 เป็นแนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ ที่ไม่เคยใช้มาก่อน
- 2.2 เป็นแนวคิดเดิม วิธีการเดิมจากที่อื่น นำมาใช้ในสภาพการณ์ใหม่
- 2.3 เป็นแนวคิด วิธีการที่ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปัจจุบัน ฯลฯ

3. แนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา

- 3.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3.2 ความพร้อม
- 3.3 การใช้เวลาเพื่อการศึกษา
- 3.4 การขยายตัวทางวิชาการและอัตราการเพิ่มประชากร

4. ประเภทของนวัตกรรมการศึกษา แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

- 4.1 นวัตกรรมประเภทวิธีการหรือกระบวนการ เช่น การสอนแบบโปรแกรม การเรียนแบบร่วมมือ ศูนย์การเรียนรู้ เกม ฯลฯ
- 4.2 นวัตกรรมประเภทประสมระหว่างกระบวนการและผลผลิต เช่น ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูล คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ

5. การผลิตแผ่นโปร่งใสเพื่อนำเสนอ

แผ่นโปร่งใสเป็นสื่อการสอนที่นิยมใช้กันมากเนื่องจากมีความสะดวกในการใช้ ผลิตได้ง่าย และช่วยประหยัดเวลาในการสอน นอกจากนั้นยังช่วยให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะสามารถเตรียมการสอนได้ล่วงหน้า

1. ลักษณะของแผ่นโปร่งใส

แผ่นโปร่งใส มีลักษณะทั่วไปเป็นแผ่นพลาสติกใส คุณสมบัติเฉพาะคือ ยอมให้แสงผ่านได้ วัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตแผ่นโปร่งใสนั้นมีตั้งแต่กระดาษแก้ว กระจกพลาสติกใส พลาสติกห่อปกหนังสือ แผ่นฟิล์มเอกซเรย์ที่ล้างภาพออกหมดแล้ว และแผ่นอะซีเตท

2. หลักการออกแบบแผ่นโปรงใส มีดังนี้

1. สามารถสนองจุดประสงค์ของเนื้อหาได้
2. เนื้อหาหรือรูปภาพในแผ่นโปรงใสควรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. ถ้าจำเป็นต้องใช้ร่วมกับสื่ออื่นๆ ต้องวางแผนการใช้ให้สอดคล้องกัน
4. มีการเตรียมโครงเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ที่จะบรรจุลงบนแผ่นใสไว้ล่วงหน้า
5. ภาพแผ่นโปรงใส 1 แผ่น ควรเสนอเพียง 1 ความคิดรวบยอดเท่านั้น
6. ลักษณะของภาพสีหรือการใช้สีจะช่วยทำให้น่าสนใจ แยกความแตกต่างได้

ชัดเจน มีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น สีที่ใช้ต้องเป็นสีโปรงแสง

3. วิธีการผลิตแผ่นโปรงใส

วิธีการผลิตแผ่นโปรงใสสามารถทำได้หลายวิธี วิธีที่สามารถผลิตได้ง่ายๆ มีดังนี้

1. แผ่นโปรงใสที่ผลิตด้วยการเขียน
2. แผ่นโปรงใสที่ผลิตด้วยการถ่ายเอกสาร
3. แผ่นโปรงใสที่ผลิตด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

กิจกรรมการเรียนรู้ 2.3

หน่วยที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	เวลา 6 คาบ
เรื่อง เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับ ครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 7

สาระสำคัญ

เนื่องจากบทบาทในด้านการจัดการเรียนการสอนของครูวิชาชีพได้เปลี่ยนไป จากเดิมที่ครูค่อนข้างเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ปัจจุบันครูวิชาชีพมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวก สื่อการสอน และเทคโนโลยีช่วยสอนเพิ่มมากขึ้น การรู้จักวิธีใช้และบำรุงรักษาสื่อการสอนและอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ครูวิชาชีพจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. จำแนกประเภทของสื่อการสอนวิชาชีพได้
3. อธิบายวิธีการใช้และบำรุงรักษาเทคโนโลยีช่วยสอนต่อไปนี้ได้
  - 3.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - 3.2 เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - 3.3 เครื่องฉายสไลด์
4. สาธิตวิธีการใช้เทคโนโลยีช่วยสอนต่อไปนี้ได้
  - 4.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - 4.2 เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - 4.3 เครื่องฉายสไลด์
5. ผลิตรายนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point ได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาสังเกตการสาธิตการสอน 2 วิธี แล้วแสดงความคิดเห็น
2. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 2.3 รับฟังการบรรยายและร่วมอภิปราย
3. แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม รับฟังการสาธิตวิธีใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยสอนจากครูและผู้ช่วยสอน 3 ชนิดคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง และเครื่องฉายสไลด์ โดยหมุนเวียนกันหลังเรียนเสร็จในแต่ละอุปกรณ์

4. นักศึกษาร่วมกันสรุปกิจกรรมการเรียนรู้
5. นักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม

Power Point

6. นักศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน ผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Power Point อย่างน้อย 10 สไลด์ แล้วนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน
7. นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลกระบวนการทำงานและผลงาน แล้วช่วยกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,5,6,8,10,11,15
3. แผ่นโปร่งใส
4. คอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรม Power Point
5. เทคโนโลยีช่วยสอนต่างๆ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายสไลด์

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานการผลิตการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 2

เอกสารประกอบการสอนที่ 2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ

1. ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของสื่อการสอน

สื่อการสอน (Instructional Media) หมายถึง ตัวกลางในการสื่อสารการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนดไว้

ความสำคัญของสื่อการสอน ได้แก่ ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม กระตุ้นและสร้างความสนใจให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ฯลฯ

ประเภทของสื่อการสอน แบ่งตามลักษณะการเรียนรู้ ได้ 4 ประเภทคือ

1. สื่อเสียงหรือสื่อโสต
2. สื่อทัศนหรือสื่อภาพ
3. สื่อโสตทัศน์หรือสื่อภาพและเสียง
4. สื่อประเภทวิธีการ

2. เทคโนโลยีช่วยสอน

2.1 เครื่องฉายสไลด์ (Slide Projector)

เครื่องฉายสไลด์ เป็นอุปกรณ์ฉายภาพนิ่งชนิดโปรเจกเตอร์ขนาดเล็กที่เรียกว่า สไลด์ เป็นเครื่องฉายระบบแสงส่งผ่านระบบฉายตรง

สไลด์ คือ แผ่นฟิล์ม หรือแผ่นโปร่งใส (Transparency) ซึ่งบันทึกภาพไว้ด้วยวิธีการถ่ายภาพ หรือวิธีการเขียนลงไปด้วยปากกาเขียนแผ่นใส

การใช้และบำรุงรักษาเครื่องฉายสไลด์

1. ติดตั้งเครื่องฉายและจอให้อยู่ในระยะที่เหมาะสม
2. ตรวจสอบความพร้อม ความถูกต้องของวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยจะใช้งาน
3. ลำดับและบรรจุภาพสไลด์ลงถาดให้ถูกต้อง
4. ป้อนสัญญาณไฟฟ้าเข้าเครื่องฉาย
5. ทดลองใช้เครื่อง
6. เมื่อใช้งานก็เปิดสวิตช์พัดลม หลอดฉาย และเครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
7. กดปุ่มควบคุมเปลี่ยนภาพหรือหากป้อนสัญญาณเปลี่ยนภาพอัตโนมัติไว้ด้วย ก็ไม่ต้องควบคุมแต่อย่างใด แต่ผู้ใช้จะต้องอยู่คอยดูแลการทำงานของเครื่อง
8. เมื่อฉายเสร็จแล้วก็นำถาดสไลด์ออกจากเครื่อง ปิดสวิตช์หลอดฉายก่อนสักครู่ จึงจะปิดสวิตช์พัดลม
9. เก็บเครื่องฉายสไลด์ และตรวจความเรียบร้อย

2.2 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead Projector)

เป็นเครื่องฉายระบบฉายอ้อม ใช้สำหรับฉายภาพโปร่งใส การทำงานเริ่มจากแสงจากหลอดฉายส่องผ่านวัสดุที่นำมาฉาย ผ่านไปยังเลนส์ฉาย และสะท้อนออกไปปรากฏเป็นภาพบนจอรับภาพโดยกระจกสะท้อนแสง

แผ่นโปร่งใส (Transparency) เป็นแผ่นวัสดุใสแสงผ่านได้ โดยส่วนมากแล้วจะทำจากแผ่นอะซิเตท (Acetate) แผ่นพลาสติก หรือกระจกใส แผ่นโปร่งใสนี้จะนำไปวางบนแท่นวางภาพของเครื่องฉาย

การใช้และบำรุงรักษาเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

1. ตั้งเครื่องฉายและจอรับภาพให้เหมาะสมกับลักษณะของห้อง
2. ตรวจสอบความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบ
3. ตรวจสอบระบบไฟของแหล่งจ่ายไฟว่าตรงกับระบบไฟที่ระบุไว้ในเครื่องฉายหรือไม่
4. เปิดสวิตช์พัดลมและสวิตช์หลอดฉาย
5. วางวัสดุฉาย หรือแผ่นโปร่งใสบนแท่นวางวัสดุฉายของเครื่องในลักษณะที่อ่านหรือดูได้ตามปกติ ปรับภาพบนจอให้มีขนาดเหมาะสมกับจอรับภาพและปรับความคมชัดของภาพ
6. ใช้ดินสอหรือไม้ขีดเล็ก ๆ ชี้เน้นข้อความสำคัญบนแผ่นใส ไม่ควรใช้นิ้วมือชี้ หรือเดินไปชี้ที่ข้อความที่จอฉาย
7. ขณะบรรยาย ถ้าเห็นว่ายังไม่ต้องการใช้เครื่องฉาย ควรปิดสวิตช์หลอดฉายเพื่อเป็นการรักษาหลอดฉายและช่วยลดการเพ่งสายตาของผู้เรียนด้วย
8. เมื่อฉายเสร็จแล้วปิดสวิตช์หลอดฉาย แต่ต้องเปิดพัดลมทิ้งไว้จนกว่าหลอดฉายจะเย็นจึงจัดเก็บเครื่องฉาย

2.3 เครื่องฉายภาพทึบแสง(Opaque Projector)

มีระบบฉายเป็นแบบแสงสะท้อน โดยแสงจากหลอดฉายที่มีกำลังส่องสว่างมากประมาณ 1,000 วัตต์ ส่องมากระทบกับภาพหรือวัสดุทึบแสงที่นำมาฉาย แสงจะสะท้อนผ่านเลนส์ฉายไป ปรากฏเป็นภาพบนจอ

การใช้และบำรุงรักษาเครื่องฉายภาพทึบแสง

1. ติดตั้งเครื่องฉาย จอฉาย ให้มีระยะตามต้องการ
2. ตรวจสอบระบบไฟฟ้า
3. วางวัสดุฉายให้ถูกต้องลักษณะกับเครื่องประเภทนั้น ๆ
4. เปิดสวิตช์พัดลม และสวิตช์หลอดฉาย ปรับความคมชัดของภาพ
5. เมื่อหยุดฉาย ปิดสวิตช์หลอดฉาย และควรเป่าหลอดให้เย็นก่อนปิดพัดลม

3. การผลิตการนำเสนอ (Presentation) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีบทบาทต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในฐานะสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะโปรแกรม Power Point สามารถนำมาใช้ในงาน Presentation ได้เป็นอย่างดี

การนำเสนอ (Presentation) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

การใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อประกอบการบรรยาย ด้วยโปรแกรม Power Point ทำให้การบรรยายของครูน่าสนใจขึ้นมาก ซึ่งมีวิธีการนำเสนอดังนี้ (กอบกุล ปราบประชา, 2542:107)

1. ควรศึกษาการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในการนำเสนอก่อน เพราะเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องลง Software ไม่เหมือนกัน
2. ทดลองเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำเสนอ
3. ในกรณีที่ต้องเชื่อมต่อเครื่องฉายขึ้นบนจอ ให้ตรวจสอบความพร้อมก่อน
4. ในระหว่างการนำเสนอให้สังเกตผู้เรียน ถ้าผู้เรียนเบื่อหน่ายให้หยุดพักแล้วจัดกิจกรรมอย่างอื่นแทน
5. ภายหลังเสร็จสิ้นการนำเสนอ ควรมีการซักถามความสนใจของผู้เรียนด้วย

หน่วยเรียนที่ 3

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

สาระสำคัญ

การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาทิ สถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง ครูวิชาชีพเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนั้นครูวิชาชีพต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความรอบรู้ในวิชาชีพอยู่เสมอ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 3 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีพศึกษา
  - 1.1 อธิบายความหมาย จุดประสงค์ ปรัชญา และลักษณะของการจัดอาชีวศึกษา
  - 1.2 อธิบายรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาได้
  - 1.3 อธิบายสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีพได้
2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ
  - 2.1 อธิบายวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้
  - 2.2 อธิบายหลักการและรูปแบบการประสานความร่วมมือทางการศึกษาได้
  - 2.3 อธิบายความมุ่งหมายและวิธีการสำรวจชุมชนได้
3. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 3.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 3.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 3.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 3 มีดังนี้

1. วิชาจิตวิทยาการศึกษา
  - มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
2. วิชาหลักการอาชีวศึกษา
  - การจัดอาชีวศึกษา
  - กฎหมายเกี่ยวกับอาชีพ
3. วิชาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน
  - การประสานความร่วมมือทางการศึกษา
  - การสำรวจชุมชน

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 3 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาเรียน 9 คาบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	เวลา 2 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา	เวลา 5 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.3 การสำรวจชุมชน	เวลา 2 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 3 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 3.1 - 3.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโปสเตอร์
6. วิดีทัศน์

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 3

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. จงอธิบายความหมายของคำว่า "การอาชีวศึกษา" และ "การฝึกอาชีพ"(2 คะแนน)
2. จงบอกจุดประสงค์ของการจัดอาชีวศึกษา (3 คะแนน)
3. จงอธิบายลักษณะเฉพาะของการจัดอาชีวศึกษาในแต่ละลักษณะ (5 คะแนน)
4. จงอธิบายหลักการสำคัญของการจัดอาชีวศึกษาในแต่ละรูปแบบ (5 คะแนน)
5. จงเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายแรงงานกับพระราชบัญญัติประกันสังคม ในประเด็นต่อไปนี้ (5 คะแนน)
- ขอบเขตบังคับใช้ - การว่าจ้างแรงงาน - สิทธิประโยชน์
6. จงอธิบายกระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ (3 คะแนน)
7. จงอธิบายลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคลตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (T.A.) (5 คะแนน)
8. จงอธิบายรูปแบบทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองและผู้อื่นตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (T.A.) (5 คะแนน)
9. จงอธิบายความสำคัญของการประสานความร่วมมือทางการศึกษา (2 คะแนน)
10. จงอธิบายเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (5 คะแนน)
11. จงอธิบายขั้นตอนการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ (5 คะแนน)
12. จงระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของการประสานงานความร่วมมือทางการศึกษาพร้อมกับเสนอแนะแนวทางแก้ไข (5 คะแนน)
13. จงอธิบายความมุ่งหมายของการสำรวจชุมชน (2 คะแนน)
14. จงอธิบายวิธีการสำรวจชุมชน (3 คะแนน)

หนังสืออ่านประกอบ

1. ชนะ กลีภาร์. (2537). **ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ.**
นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
2. ดำรง บุรุงตา และคณะ. (2534). **หน้าที่ของผู้บริหารและครูในการร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา.** เอกสารอัดสำเนา.
3. นิคม จันทรวิฑูร. (2537). **กฎหมายประกันสังคม : แนวคิดพัฒนาการและก้าวแรกของการดำเนินงานในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
4. พรชัย พันธูชาดาพร. (2543). **ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรม และชุมชน.**
ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
5. พรรณราย ททรัพย์ประภา. (2527). **คนแต่ละคนเล่นเกมอะไร : จิตวิทยาการสื่อสารแนว T.A. (Transactional Analysis).** กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
6. เมธี ปิลันธนานนท์. (2533). **บริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
7. รายงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. **รวมกฎหมายแรงงาน.** ม.ป.ท.
8. รุ่งอรุณ รังรองรัตน์. (2539). **ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรมและชุมชน.**
ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
9. วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2528). **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
10. วีรวรรณ ชินะตระกูล. (2535). **ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา.**
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
11. สมพร สุทัศน์ีย์. (2541). **มนุษย์สัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
12. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2530). **การพัฒนาชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
13. สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2544). **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา.** นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
14. สุวัฒน์ มุททเมธา. (2524). **ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
15. เสถียร เหลืองอร่าม. (2526). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กิจกรรมการเรียนรู้ 3.1

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 2 คาบ
เรื่อง มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 10

สาระสำคัญ

การจัดอาชีวศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ภาคนทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่วนชุมชนและสถานประกอบการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนและเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานดังกล่าวเกิดความราบรื่น และเกิดประสิทธิภาพ ครูวิชาชีพจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดี สามารถจูงใจบุคลากรทุกฝ่ายให้เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน อาชีวศึกษา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายกระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพได้
2. บอกเทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพได้
3. อธิบายทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์เพื่อใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน แต่ละกลุ่มจับสลากเพื่ออ่านกรณีศึกษา กลุ่มละ 1 เรื่อง ร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามท้ายเรื่อง นำเสนอหน้าชั้น
2. ฟังคำบรรยายและร่วมอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์และเทคนิคในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
3. ศึกษาทฤษฎีการติดต่อสัมพันธ์ แล้วฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมโดยใช้ทฤษฎี T.A.
4. ทำแบบสำรวจพฤติกรรมของตนเอง แล้วร่วมกันอภิปราย
5. นักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 5,10,15
3. แผ่นโปสเตอร์
4. กรณีศึกษา 5 เรื่อง
5. แบบสำรวจพฤติกรรมของตนเอง

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม / กรณีศึกษา
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

เอกสารประกอบการสอนที่ 3.1 มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ

1. กระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ ประกอบด้วย
  - 1.1 การศึกษาตนเองและผู้อื่น
  - 1.2 การแก้ไขปรับปรุงตนเอง
  - 1.3 การศึกษาสภาพวัฒนธรรม ประเพณีและสังคม
  - 1.4 การศึกษาหลักและวิธีการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
  - 1.5 นำหลักและวิธีการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ไปใช้ในชีวิตรจริง
2. เทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ
  - 2.1 ยิ้มแย้มแจ่มใส
  - 2.2 พยายามศึกษานุคคลอื่นให้ลึกซึ้ง
  - 2.3 รู้จักฟังมากกว่าพูด
  - 2.4 ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ฯลฯ

3. ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (Transactional Analysis หรือ T.A.)

ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ มีทัศนะว่า พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้นจะเปลี่ยนไปตามเวลาและสถานการณ์ บุคคลจะรู้ว่าเมื่อไรจะแสดงพฤติกรรมแบบใด

ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ มีประโยชน์ในการวิเคราะห์พฤติกรรมและความรู้สึกของบุคคล จะช่วยให้บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่น เข้าใจพฤติกรรมในการติดต่อสื่อสาร เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

3.1 ลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคล มี 3 ลักษณะคือ

- 1) พฤติกรรมแบบพ่อแม่
- 2) พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่
- 3) พฤติกรรมแบบเด็ก

3.2 การติดต่อสื่อสารของบุคคล มี 3 ประเภทคือ

- 1) การติดต่อสื่อสารที่สอดคล้อง
- 2) การติดต่อสื่อสารที่แสดงความขัดแย้ง
- 3) การติดต่อสื่อสารที่เคลือบแฝง

3.3 ทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น บุคคลมีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่นใน 4 แบบคือ

- 1) ฉันเลวแต่คุณดี (I'm not O.K., You're O.K.)
- 2) ฉันดีแต่คุณเลว (I'm O.K., You're not O.K.)
- 3) ฉันเลวคุณก็เลวด้วย (I'm not O.K., You're not O.K.)
- 4) ฉันดีคุณก็ดีด้วย (I'm O.K., You're O.K.)

กิจกรรมการเรียนรู้ 3.2

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 5 คาบ
เรื่อง การจัดอาชีวศึกษา	สัปดาห์ที่ 11-12

สาระสำคัญ

ครูวิชาชีพหรือครูอาชีวศึกษามีอิทธิพลสำคัญต่อการจัดอาชีวศึกษาอย่างมากในฐานะเป็นผู้ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยตรง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาเป็นอย่างดีจึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอาชีวศึกษาได้ ตลอดจนมีความสามารถประสานความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดอาชีวศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพได้
2. บอกจุดประสงค์และปรัชญาของการอาชีวศึกษาได้
3. อธิบายคุณลักษณะและรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาได้
4. อธิบายหลักการของการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาได้
5. เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการได้
6. ระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน ทบทวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สาระเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ

2. แบ่งกลุ่มศึกษารูปแบบการจัดอาชีวศึกษา ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Numbered Heads Together (NHT) ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

2.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ให้มีความสามารถคล่องกัน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว 1-4

2.2 ศึกษาารูปแบบการจัดอาชีวศึกษาทั้ง 4 รูปแบบ โดยให้สมาชิกเลือกศึกษาคนละ 1 รูปแบบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้จนแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี

2.3 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตอบคำถามในประเด็นที่ครูกำหนด โดยเรียกหมายเลขประจำตัวสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

2.4 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามและเสนอแนะความคิดเห็นได้ชัดเจน จะได้รับคำชมเชย

3. ศึกษาเอกสารประกอบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีต่อการจัดอาชีวศึกษา ให้นักศึกษาเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบระหว่างเข้าทำงานในสถานประกอบการ

4. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,2,3,4,6,7,8,10,13,14
3. แผ่นโป่งใส
4. พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

เอกสารประกอบการสอนที่ 3.2 การจัดอาชีวศึกษา

1. ความหมายของอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ

อาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลากรเข้าสู่อาชีพ ตั้งแต่ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค ไปจนถึงระดับปริญญาในวิชาชีพเฉพาะทางสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ

การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกทักษะเพื่อเตรียมบุคคลเข้าสู่งานหรืออาชีพเฉพาะ สู่เทคโนโลยีที่ต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง มีเป้าหมายแคบๆ เพื่อการฝึกที่เฉพาะเจาะจง

2. จุดประสงค์และปรัชญาของการอาชีวศึกษา

1. เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางให้กับระบบเศรษฐกิจ-อุตสาหกรรม
2. แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน
3. เพิ่มทางเลือกด้านการศึกษาอาชีพแก่เยาวชน ฯลฯ

3. คุณลักษณะของการจัดอาชีวศึกษา

1. เป็นการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ
2. เป็นการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษา
3. มีการเรียนรู้ด้านวิทยอาชีพ
4. มีการฝึกหัดและฝึกอบรมจนชำนาญทางอาชีพเฉพาะ

4. รูปแบบของการจัดอาชีวศึกษา

1. ใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ใช้ระบบความร่วมมือ
3. ใช้อุตสาหกรรมเป็นฐาน
4. ใช้ระบบศูนย์ฝึกอาชีพ

5. บทบาทของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

1. หน้าที่ของสถานศึกษา สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีหน้าที่ดังนี้

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมทั้งในด้าน

เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรม

2. จัดการศึกษา ฝึกอบรมอาชีพระดับต่างๆ
3. ให้บริการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ
4. วิเคราะห์และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพระดับต่างๆ
5. จัดการศึกษา ฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษต่างๆ

6. ฝึกอบรมนักเรียนและนักศึกษาให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ
7. ประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อจัดการความร่วมมือทางการศึกษา

2. หน้าที่ของสถานประกอบการ

ความร่วมมือในการฝึกงานของนักเรียนและนักศึกษาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรในสถานประกอบการ เช่น ผู้จัดการ พนักงาน จะต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษา
2. มีความสนใจในการให้ความร่วมมือ
3. มีความรู้ความเข้าใจในความร่วมมือ
4. มีความพร้อมที่จะให้นักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกงาน

3. ปัญหาในการประสานงานความร่วมมือ

1. บุคลากรในสถานศึกษาไม่มีโอกาสไปดูงานหรือฝึกงานในสถานประกอบการ
2. บุคลากรไม่เพียงพอและไม่มีเวลาที่จะมาทำโครงการความร่วมมือ
3. สถานประกอบการไม่ค่อยยินยอมให้สถานศึกษาใช้ทรัพยากรต่างๆ
4. สถานประกอบการเกรงว่านักศึกษาฝึกงานจะทำเครื่องจักรและอุปกรณ์เสียหาย
5. สถานประกอบการไม่เห็นความสำคัญของการให้นักศึกษาเข้าฝึกงาน
6. สถานประกอบการและสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดผู้ประสานงานที่ดี
7. สถานศึกษาขาดงบประมาณดำเนินการความร่วมมือ
8. สถานศึกษาขาดผู้นำที่ดีในการสร้างความร่วมมือ
9. รัฐบาลยังไม่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อควบคุม

ให้สถานประกอบการให้ความร่วมมือ

10. เป้าหมายของหน่วยงานทั้งสองแตกต่างกัน นั่นคือ สถานศึกษามุ่งที่คุณภาพผลิตผลทางการศึกษาส่วนสถานประกอบการมุ่งที่ผลกำไร จึงไม่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนบุคลากรซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการเรียนรู้ 3.3

หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ สถานประกอบการ	เวลา 2 คาบ
เรื่อง การสำรวจชุมชน	สัปดาห์ที่ 12

สาระสำคัญ

การสำรวจชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ครูวิชาชีพมีหน้าที่สำรวจชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่เพื่อให้ทราบถึงสภาพความพร้อม ความต้องการ จุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน ตลอดจนทรัพยากรและแหล่งสนับสนุนต่างๆ ที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพ การดำเนินการสำรวจชุมชนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับกำหนัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การวางแผนการสำรวจ และใช้วิธีดำเนินการที่เหมาะสม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะที่สำคัญของชุมชนได้
2. บอกความมุ่งหมายของการสำรวจชุมชนได้
3. อธิบายวิธีการสำรวจชุมชนได้
4. ออกแบบการสำรวจข้อมูลชุมชนและนำไปเก็บข้อมูลได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาชมวิดีโอทัศน์เรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - ความรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการศึกษา
  - ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 3.3 แล้วร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ ลักษณะของชุมชน ความมุ่งหมายการสำรวจชุมชน วิธีการสำรวจชุมชน
3. นักศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน ออกแบบสำรวจชุมชน ให้กำหนดจุดมุ่งหมายการสำรวจเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
4. นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนแล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน
5. นักศึกษาร่วมกันสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 4,8,9,12,14
3. แผ่นโปสเตอร์
4. วิดีทัศน์เรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานการสำรวจชุมชน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 3

เอกสารประกอบการสอนที่ 3.3 การสำรวจชุมชน

1. ลักษณะสำคัญของชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณหรือที่เดียวกัน มีการใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน ชุมชนมีลักษณะที่ประกอบด้วย คน มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อยู่ที่เดียวกัน มีการติดต่อและไปมาหาสู่กันเป็นประจำ มีสถาบันทางสังคมที่ให้ประโยชน์แก่ชุมชนได้ เช่น วัด โรงเรียน สถาบันที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ได้แก่

1. สถาบันการเมืองการปกครอง
2. สถาบันครอบครัวและชุมชน
3. สถาบันทางเศรษฐกิจ

2. ความมุ่งหมายการสำรวจชุมชน

1. รวบรวมข้อมูลสภาพชุมชน สภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ปัญหาความต้องการ
2. สำรวจสมาชิกของชุมชน
3. รวบรวมสถาบันและการบริการ

3. วิธีการสำรวจชุมชน

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary)
2. การสำรวจ (Survey)

4. ขอบข่ายของการสำรวจชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

1. การติดต่อสื่อสาร
2. ลักษณะของประชาชน
3. ประเพณีและวัฒนธรรม

หน่วยเรียนที่ 4

เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

สาระสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้ประสบผลสำเร็จ ครูวิชาชีพมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการด้านการเรียนการสอนหรือที่เรียกว่า **"เป็นผู้จัดการการเรียนรู้"** เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การเป็นผู้จัดการการเรียนรู้นั้นครูวิชาชีพจะต้องมีความสามารถในการวางแผนการสอนวิชาชีพ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

จุดประสงค์ของหน่วยเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยที่ 4 แล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. ด้านการสอน
  - 1.1 อธิบายขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.2 เขียนแผนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.3 อธิบายเทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
  - 1.4 ระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพได้
  - 1.5 อธิบายลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
  - 1.6 ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. ด้านทักษะและบุคลิกภาพ
  - 2.1 เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
  - 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการนำเสนอ
  - 2.3 เพื่อให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครู

เนื้อหา

รายวิชาการศึกษาและเนื้อหาที่นำมาบูรณาการในหน่วยเรียนที่ 4 มีดังนี้

1. วิชาการพัฒนาหลักสูตร
  - หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ

2. วิชาหลักและวิธีการสอน

- เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

3. วิชาปฏิบัติการสอน

- การวางแผนการสอนวิชาชีพ

4. วิชาการวัดและการประเมินผลการศึกษา

- ลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ
- เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

การแบ่งหน่วยเรียน

หน่วยเรียนที่ 4 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ใช้เวลาเรียน 16 คาบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	เวลา 6 คาบ
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	เวลา 4 คาบ

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติประจำหน่วยเรียนที่ 4 ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารประกอบที่ 4.1 - 4.3 มาล่วงหน้า
2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสืออ่านประกอบ
3. การร่วมอภิปรายระหว่างเรียน
4. ปฏิบัติกิจกรรมที่แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดไว้
5. ทำแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. เกมหรือกิจกรรม
4. กรณีศึกษา
5. แผ่นโปสเตอร์
6. วีดิทัศน์
7. ตัวอย่างหลักสูตรและแผนการสอน

การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

วิธีการประเมิน

1. ประเมินจากแบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4
2. ประเมินจากการสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. ประเมินจากการสังเกตบุคลิกภาพ
4. ประเมินจากการวางแผนการสอน

เครื่องมือประเมิน

1. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4
2. แบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการนำเสนอ
3. แบบสังเกตบุคลิกภาพ
4. แบบประเมินแผนการสอน

แบบทดสอบหน่วยเรียนที่ 4

คำชี้แจง จงอธิบายให้เข้าใจความสมบูรณ์

1. จงนิยามความหมายของคำว่า "หลักสูตรวิชาชีพ" (2 คะแนน)
2. จงบอกความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ (3 คะแนน)
3. ถ้าท่านได้รับมอบหมายให้จัดทำหลักสูตรรายวิชาชีพเฉพาะท้องถิ่นที่โรงเรียนของท่านตั้งอยู่ ท่านจะมีขั้นตอนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนี้อย่างไร (5 คะแนน)
4. จงบอกลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ (5 คะแนน)
5. จงระบุลักษณะของกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (5 คะแนน)
6. จงระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพมา 3 วิธี แล้วเปรียบเทียบขั้นตอนการสอนของวิธีสอนทั้ง 3 วิธีดังกล่าว (5 คะแนน)
7. จงบอกกิจกรรมที่ครูต้องปฏิบัติในการวางแผนการสอนวิชาชีพ (3 คะแนน)
8. จงบอกองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน (2 คะแนน)
9. จงระบุลักษณะสำคัญของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ (3 คะแนน)
10. จงระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพอย่างน้อย 5 ชนิด (2 คะแนน)
11. ในการวางแผนเพื่อการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร โปรดระบุเป็นข้อๆ (5 คะแนน)

หนังสืออ่านประกอบ

1. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
2. ชัยพร วงศ์วรรณ. (2540). การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
3. บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
4. บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2529). การวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
5. ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ. (2541). เทคนิคและวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
6. ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2543). เทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
7. ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). การวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
8. วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
9. วัฒนาพร ระบับทุกษ์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
10. สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์. (2527). เทคนิคและวิธีสอนวิชาชีพ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
11. สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
12. สุรพันธ์ ดันศรีวงศ์. (2538). วิธีการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ตซินดิเคทจำกัด.
13. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะศึกษาศาสตร์. (2542). แผนการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
14. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
15. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาปฏิบัติการสอน. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
16. _____. (2542). แผนการสอนรายวิชาหลักและวิธีการสอน. ปทุมธานี : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
17. สุขุทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

18. อารมณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2541). การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพแบบ **CPD** และ **DACUM** และการนำหลักสูตรไปใช้. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนาจำกัด.
19. _____. (2540). การวัดและการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.1

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	เวลา 6 คาบ
เรื่อง การวางแผนการสอนวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 13-14

สาระสำคัญ

กิจกรรมแรกที่สำคัญของครูวิชาชีพในการจัดการด้านการเรียนการสอนคือการวางแผนการสอน แผนการสอนเปรียบเสมือนแผนที่กำหนดแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน การวางแผนการสอนที่ดีจะต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือ คำนึงถึงกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความชัดเจน และเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพได้
2. บอกขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพได้
3. อธิบายขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพได้
4. เขียนแผนการสอนวิชาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาประกอบกิจกรรมเรื่อง "แผนการสอนนั้นสำคัญไฉน" ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ
  - ความสำคัญของการวางแผนการสอน
  - ขั้นตอนการวางแผนการสอน
2. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปการวางแผนการสอนวิชาชีพ
3. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน พิจารณาเลือกหลักสูตรรายวิชา 1 รายวิชา เพื่อจัดทำโครงการสอน แผนการสอนรายหน่วย และตัวอย่างแผนการสอนย่อย 1 แผนการสอน
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำแผนการสอนไปให้เพื่อนต่างกลุ่มกันประเมิน
5. สรุปผลการวางแผนการสอนและปรับปรุงแผนการสอนให้มีความสมบูรณ์

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.1
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 2,3,5,6,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17
3. แผ่นโป่งใส
4. กิจกรรมเรื่อง "แผนการสอนนั้นสำคัญไฉน"
5. แบบประเมินแผนการสอน

6. แบบฟอร์มแผนการสอน
7. ตัวอย่างหลักสูตรและแผนการสอนวิชาชีพ

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. การประเมินแผนการสอน
5. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

เอกสารประกอบการสอนที่ 4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ

หลักสูตรวิชาชีพ หมายถึง แผนการที่กำหนดกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งจัดไว้ให้ผู้เรียนได้คัดเลือกที่จะเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์สำหรับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

ความสำคัญของหลักสูตรวิชาชีพ ได้แก่ เป็นแผนและแนวทางในการในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ เป็นหลักในการวางแผนงานวิชาการ เป็นเครื่องมือควบคุมมาตรฐานการศึกษา ฯลฯ

2. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. วิเคราะห์งานในรายอาชีพที่กำหนด
3. กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของรายวิชา
4. คัดเลือกและกำหนดเนื้อหาสาระ
5. นำหลักสูตรไปใช้
6. ประเมินผลหลักสูตร

3. ขั้นตอนการวางแผนการสอนวิชาชีพ

1. ศึกษาหลักสูตรรายวิชา
2. วางแผนการสอนระยะยาว
3. วางแผนการสอนรายหน่วย

4. การเขียนแผนการสอนวิชาชีพ องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน ได้แก่

1. จุดประสงค์การสอน
2. เนื้อหา
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้ 4.2

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	เวลา 6 คาบ
เรื่อง เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 15-16

สาระสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จ ครูวิชาชีพจะต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนวิชาชีพ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. อธิบายเทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
3. ระบุวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพได้
4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาชมวีดิทัศน์เรื่อง "สอนอย่างไรไม่ให้เด็กหลับ" แล้วร่วมกันอภิปรายในประเด็น บรรยายการสอนการสอน, เทคนิคการสอนของครู
2. ร่วมกันอภิปรายสรุปเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Jigsaw ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้
  - 3.1 ครูนำเสนอวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 5 วิธีแรก คือ บรรยาย สาธิต ศึกษาด้วยตนเอง อภิปราย ทดลอง
  - 3.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม(ซึ่งจะเรียกว่ากลุ่มบ้านหรือ Home Groups) เลือกศึกษาวิธีสอนคนละ 1 วิธี
  - 3.3 นักศึกษาที่เลือกศึกษาวิธีสอนเดียวกันให้มานั่งรวมกลุ่มกัน(ซึ่งเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือ Expert Groups) ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวิธีสอนที่ตนได้ศึกษามาจนเข้าใจทุกคน
  - 3.4 นักศึกษากลับเข้ากลุ่มเดิม ผลัดเปลี่ยนกันอธิบายวิธีสอนที่ตนเองได้ไปศึกษามาให้เพื่อนในกลุ่มฟังจนเข้าใจทุกคน
  - 3.5 ทดสอบความรู้แล้วให้คะแนนเป็นรายกลุ่ม

3.6 จัดกิจกรรมเช่นเดียวกับข้อ 3.1 - 3.5 แต่เปลี่ยนหัวข้อที่จะให้ศึกษาเป็นวิธีสอนแบบแก้ปัญหา โครงการ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน MIAP ROPES

4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเลือกใช้วิธีสอนใดวิธีสอนหนึ่งหรือใช้หลายๆ วิธีร่วมกันเป็นแนวทาง

5. ร่วมกันอภิปรายสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.2
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 3,5,6,8,9,10,11,12,16,17
3. แผ่นโป่งใส
4. วิดิทัศน์เรื่อง "สอนอย่างไรไม่ให้เด็กหลับ"

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การสังเกตการร่วมกิจกรรม
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

เอกสารประกอบการสอนที่ 4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

1. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

1. จัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้ใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนจะออกไปทำงาน
2. ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโรงงาน
3. พัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับงานที่จะต้องทำหลังจบการเรียน ฯลฯ

2. เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยึดหลัก CIPPA

1. Construct
2. Interaction
3. Physical Participation
4. Process Learning
5. Application

3. วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบสาธิต
3. วิธีสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. วิธีสอนแบบอภิปราย
5. วิธีสอนแบบทดลอง ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนรู้ 4.3

หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	เวลา 4 คาบ
เรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	สัปดาห์ที่ 17-18

สาระสำคัญ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนับเป็นกิจกรรมสำคัญประการหนึ่งสำหรับงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูวิชาชีพ การวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่า การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้หรือไม่ อีกทั้งยังช่วยในการประเมินผลการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยปานใด เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีหลายชนิดหลายประเภท ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เครื่องมือเหล่านี้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและรายวิชาที่สอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
2. ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้
3. บอกขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักศึกษาร่วมกันอภิปรายจากปัญหา "ลักษณะของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ"
2. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน ศึกษาเอกสารประกอบเรื่องเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอนวิชาชีพ แล้วร่วมกันอภิปราย
3. รับฟังครูอธิบายขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนและออกแบบการวัดผลการเรียนโดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผล 1 ชนิด พร้อมกับระบุจุดมุ่งหมายของการวัดให้ชัดเจน
4. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเครื่องมือวัดผลไปเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน
5. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียน

สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 4.3
2. หนังสืออ่านประกอบ หมายเลข 1,4,14,17,19
3. แผ่นโปสเตอร์
4. ตัวอย่างเครื่องมือวัดผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน ประเมินจาก

1. การสังเกต
  - 1.1 พฤติกรรมการแก้ปัญหา
  - 1.2 พฤติกรรมการนำเสนอ
2. การสังเกตบุคลิกภาพ
3. การประเมินการสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียน
4. แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 4

เอกสารประกอบการสอนที่ 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

1. ลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

1. ให้ความสำคัญกับการประเมินงานภาคปฏิบัติ
2. กำหนดระดับความเข้มข้นการผ่านรายวิชาไว้สูงในกลุ่มวิชาชีพ
3. มีการตรวจวัดทักษะการปฏิบัติงานเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการทำงานอาชีพ
4. มุ่งเน้นการประเมินความรู้ของผู้เรียนในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ
5. มีการตรวจวัดการปฏิบัติงานจริงโดยใช้ผู้ประเมิน 4 ฝ่ายคือ ครูฝึกในสถาน

ประกอบการ อาจารย์นิเทศก์ หน่วยประสานงานการฝึกงาน และผู้บริหารสถานประกอบการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

1. แบบทดสอบ
2. การสังเกต
3. การสัมภาษณ์
4. แบบสอบถามและแบบสำรวจ
5. มาตรฐานประมาณค่า ฯลฯ

3. ขั้นตอนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ที่สอนวิชาเดียวกัน หรือกลุ่มวิชาเดียวกัน ควรมีจำนวนประมาณ 6-10 คน สมาชิกในกลุ่มควรประกอบด้วยนักวัดผล ผู้ที่มีความรู้ในการวิเคราะห์หลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ประเภทละ 1 คน
2. วิเคราะห์เนื้อหา เป็นการแยกแยะหรือแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาวิชาออกเป็น ส่วนๆ หรือหัวข้อย่อยๆ แล้วจัดเรียงลำดับหัวข้อตามลำดับก่อนหลังตามความเหมาะสม
3. วิเคราะห์จุดประสงค์การสอน เป็นการแยกแยะจุดประสงค์ออกเป็นพฤติกรรมที่ คาดหวัง ในหลักสูตรจะกำหนดจุดประสงค์ไว้อย่างกว้างๆ ในการวิเคราะห์จึงต้องนำจุดประสงค์ นั้นมาพิจารณาจำแนกออกให้ชัดเจน

4. กำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์ผ่าน เพื่อผู้สอนจะได้ทราบว่าหัวข้อเรื่องใดมีน้ำหนักความสำคัญมากกว่ากัน
5. ออกแบบและสร้างเครื่องมือวัด เป็นการสร้างเครื่องมือวัดตามที่ระบุไว้ในตาราง กำหนดน้ำหนักคะแนน แล้วนำไปทดลองใช้หาประสิทธิภาพ
6. นำเครื่องมือไปใช้งาน ครูผู้สอนนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลจริง
7. การประเมินและปรับปรุง เป็นการประเมินผลการเรียนเพื่อตัดสินว่าผู้เรียนมีความสามารถระดับใด แล้วนำข้อมูลการประเมินผลมาปรับแก้การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2543). ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนะ กสิภาร์. (2537). ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ดิเรก พรสีมา. (2542, เมษายน). "การพัฒนาวิชาชีพครู : สภาพปัจจุบันและปัญหาวิชาชีพครูในประเทศไทย," วารสารวิชาการ . 2 (4) : 10-11.
- ทวีป อภิสัทธ. (2539). การสร้างสมรรถภาพในวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรสจำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. (2541). ลักษณะการแห่งครูอาชีพศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเอพีกราฟิคดีไซน์และการพิมพ์จำกัด.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียนการสอนอาชีพศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์. (2527). เทคนิคและวิธีสอนวิชาชีพ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน.. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สมน อมรวิวัฒน์.. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2536). กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมจริยภาพแห่งวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2536). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). **การปฏิรูปการฝึกหัดครู : จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2541). **ครูแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ปจำกัด.
- _____. (2535). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535**. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับบลิชซิง.
- _____. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการความคิด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอลเดียสเคอร์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2540). "ลักษณะของบัณฑิตครู," ใน **ปรัชญานิพนธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัทคอมแพคท์พรีนติ้งจำกัด.
- อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2541). **การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพแบบ CPD และ DACUM และการนำหลักสูตรไปใช้**. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์จำกัด.
- Borich, Gary D. (1992). **Effective Teaching Method**. New York : Macmillan Publishing.
- Davies, Ivor K. (1981). **Instructional Technique**. New York : Mcgraw-Hill Book.
- Gardner, Howard. (1993). **Multiple Intelligence : Theory and Practice**. New York : Basic Books.
- Isley, B. & Dave R. (1995). **Instructor Training and Curriculum Development**. Edmonton Canada : Northern Alberta Institute of technology.
- Jacobs, H.H. (1989). **Interdisciplinary Curriculum : Design and Implementation**. United States of America: Edwards Brathers.
- Joyce, Bruce, Marsha Weil with Beverly Showers. (1992). **Model of Teaching**. Massachusettes : Allyn & Bacon.
- Slavin, Robert E. (1994). **Educational Psychology**. Boston : Allyn & Bacon.
- Woolfolk, Anita E. (1993). **Educational Psychology**. Massachusettes : Allyn & Bacon.

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

แบบประเมินการใช้หลักสูตร

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง

คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศายครูวิชาชีพ

.....

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ..... ตำแหน่ง .....

1. คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ในอนาคตอีก 5 -20 ปี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาศายครูวิชาชีพ

ด้านการสอน : ความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา

คุณลักษณะของผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านความรู้ : ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูวิชาชีพ

.....

.....

.....

.....

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ : ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการประสานความร่วมมือทางการศึกษา กับชุมชนและสถานประกอบการ

.....

.....

.....

.....

ด้านทักษะ : ทักษะที่จำเป็นของครูวิชาชีพสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเอง

.....

.....

.....

.....

ด้านบุคลิกภาพ : คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ในการประพฤติปฏิบัติตนในฐานะครูวิชาชีพ

.....

.....

.....

.....

ด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ

คำชี้แจง

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง คุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพิจารณาตัวแปรคุณลักษณะครูวิชาชีพที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพในอนาคต ว่าท่านเห็นด้วยในระดับใด แล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความจำเป็นต้องเสริมสร้าง

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	ระดับความจำเป็นต้องเสริมสร้าง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการสอน 1. การวางแผนการสอนวิชาชีพ 1.1 การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ 1.2 การวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา 1.3 โครงการสอนวิชาชีพ 1.4 แผนการสอนวิชาชีพ					
2. การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 2.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ 2.2 เทคนิคการสอนวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.3 วิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ 2.4 การออกแบบการเรียนการสอนวิชาชีพ					

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	ระดับความจำเป็นต้องเสริมสร้าง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการสอน (ต่อ) 3. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 3.1 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 3.2 เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ 3.3 การประเมินผลด้านพุทธิพิสัย 3.4 การประเมินผลด้านจิตพิสัย 3.5 การประเมินผลด้านทักษะปฏิบัติ					
ด้านความรู้ 1. อาชีวศึกษา 1.1 ปรัชญาการจัดอาชีวศึกษา 1.2 หลักการจัดอาชีวศึกษา 1.3 รูปแบบการจัดอาชีวศึกษา 1.4 กฎหมายเกี่ยวกับอาชีพ					
2. วิชาชีพครู 2.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ 2.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ 2.3 กฎหมายครู 2.4 การพัฒนาครูวิชาชีพ					

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	ระดับความจำเป็นต้องเสริมสร้าง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความรู้ (ต่อ) 3. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ 3.3 นวัตกรรมการศึกษา 3.4 การผลิตสื่อการเรียนการสอน 3.5 เทคโนโลยีช่วยสอน					
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานประกอบการ 1. มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ 1.1 ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ 1.2 กระบวนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ 1.3 เทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ 1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างมนุษย์สัมพันธ์					
2. การประสานความร่วมมือทางการศึกษา 2.1 รูปแบบการประสานความร่วมมือทางการศึกษา 2.2 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการประสานความร่วมมือทางการศึกษา 2.3 บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการประสานความร่วมมือทางการศึกษา 2.4 ปัญหาและอุปสรรคในการประสานความร่วมมือทางการศึกษา					
3. การสำรวจชุมชน 3.1 หลักการสำรวจชุมชน 3.2 วิธีการสำรวจชุมชน 3.3 การวางแผนการสำรวจชุมชน 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจชุมชน					

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	ระดับความจำเป็นต้องเสริมสร้าง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านทักษะและบุคลิกภาพ 1. ทักษะการแก้ปัญหา 1.1 การวิเคราะห์ปัญหา 1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา 1.3 การปฏิบัติตามแผน 1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา					
2. ทักษะการนำเสนอ 2.1 การเตรียมข้อมูล 2.2 การพูดอธิบาย 2.3 การใช้กิริยาท่าทาง 2.4 การสร้างความสนใจ 2.5 การสรุปผล					
3. บุคลิกภาพ 3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู 3.2 ความรับผิดชอบ 3.3 ความมีระเบียบวินัย 3.4 ความเมตตากรุณา 3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร
หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้เป็นแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร เรื่อง **"การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล"** มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความเหมาะสมและความสอดคล้องในแบบประเมิน และขอความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

แบบประเมิน มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และ ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละข้อต่อไปนี้ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสม

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	สภาพปัญหาและความต้องการ						
2	หลักการของหลักสูตร						
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร						
4	เนื้อหาของหลักสูตร						
5	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
6	สื่อการเรียนการสอน						
7	การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร						
8	ระยะเวลาเรียน						
9	กิจกรรมการทำงานกลุ่ม						

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
10	หน่วยเรียนที่ 1						
	แผนการสอนที่ 1.1						
	แผนการสอนที่ 1.2						
	แผนการสอนที่ 1.3						
11	หน่วยเรียนที่ 2						
	แผนการสอนที่ 2.1						
	แผนการสอนที่ 2.2						
	แผนการสอนที่ 2.3						
12	หน่วยเรียนที่ 3						
	แผนการสอนที่ 3.1						
	แผนการสอนที่ 3.2						
	แผนการสอนที่ 3.3						
13	หน่วยเรียนที่ 4						
	แผนการสอนที่ 4.1						
	แผนการสอนที่ 4.2						
	แผนการสอนที่ 4.3						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรในแต่ละข้อต่อไปนี้ มีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด และโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมิน ตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1	สภาพปัญหาและความต้องการกับหลักการของหลักสูตร			
2	สภาพปัญหาและความต้องการกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
3	หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
4	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตร			
5	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอน			
6	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับการวัดผลประเมินผลหลักสูตร			
7	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 1			
8	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 2			
9	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 3			
10	จุดมุ่งหมายหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยเรียนที่ 4			
11	ความสอดคล้องภายในหน่วยเรียนที่ 1			
	ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.1			
	ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.2			
	ความสอดคล้องภายในแผนการสอนที่ 1.3			

แบบประเมินการใช้หลักสูตร
หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

สิ่งที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. คู่มือผู้เรียน						
1.1 ความชัดเจนของจุดประสงค์การเรียนรู้						
1.2 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน						
1.3 สัดส่วนของเวลากับเนื้อหาที่ใช้สอน						
1.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้						
1.5 สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดไว้						
1.6 การประเมินผลการเรียนการสอนที่กำหนดไว้						
2. ผู้สอน						
2.1 การวางแผนและเตรียมการสอน						
2.2 ประสิทธิภาพในการสอน						
2.3 ความรู้ในเนื้อหาที่สอน						
3. เนื้อหา						
3.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
3.2 เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้เรียน						
3.3 ความยากง่ายของเนื้อหา						
3.4 การจัดเรียงลำดับเนื้อหา						
4. กิจกรรมการเรียนการสอน						
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
4.2 เหมาะสมกับผู้เรียน						
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วม						
4.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้						

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบวัดความรู้

แบบวัดเจตคติ

แบบสังเกตทักษะและบุคลิกภาพ

**แบบทดสอบวัดความรู้
เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ**

.....

จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพในแต่ละหน่วยเรียน

หน่วยเรียน / เรื่อง	จำนวนคาบ	จำนวนข้อสอบ	
		สร้าง	คัดเลือกไว้
หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แม่แผ่นดิน	9	14	11
1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	3	4	3
1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	3	5	4
1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต	3	5	4
หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	15	24	18
2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	3	6	4
2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	6	9	7
2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	6	9	7
หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	9	16	11
3.1 มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	2	4	3
3.2 การจัดอาชีวศึกษา	5	6	5
3.3 การสำรวจชุมชน	2	4	3
หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	16	26	20
4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	6	9	7
4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	6	10	8
4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	4	7	5
รวม	49	80	60

แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อความใดต่อไปนี้มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพมากที่สุด
  - ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
  - ข. น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า
  - ค. ทำชั่วได้ดีมีถมไป
  - ง. มือใครยาวสาวได้สาวเอา
2. ข้อความที่ว่า "การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อการดำเนินชีวิต" สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของปรัชญาการศึกษาใด
  - ก. นิรันดรนิยม
  - ข. สวรรค์นิยม
  - ค. ปฏิรูปนิยม
  - ง. พัฒนาการนิยม
3. ข้อใดเป็นคุณธรรมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในฐานะครูมากที่สุด
  - ก. อริยสัจ 4
  - ข. สังคหวัตถุ 4
  - ค. ทศพิธราชธรรม
  - ง. กัลยาณมิตรธรรม
4. ความสามารถของครูในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพในด้านใด
  - ก. การสอน
  - ข. การแนะแนว
  - ค. บุคลิกลักษณะ
  - ง. ความสัมพันธ์กับชุมชน
5. ขั้นตอนแรกของกระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพคือขั้นตอนใด
  - ก. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
  - ข. การนิยามปัญหาวิจัย
  - ค. เขียนเค้าโครงการวิจัย
  - ง. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6. การศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพจากแหล่งใดที่ได้ข้อมูลน่าเชื่อถือที่สุด
  - ก. ผลการวิจัย
  - ข. นักการศึกษา
  - ค. ผลการสัมมนา
  - ง. แนวทางพุทธศาสนา
7. หน่วยงานใดเป็นผู้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2537
  - ก. ครูสภา
  - ข. กรมอาชีวศึกษา
  - ค. สถาบันฝึกหัดครู
  - ง. คณะกรรมการข้าราชการครู
8. เกณฑ์ข้อใดที่ช่วยพิจารณาตัดสินให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง
  - ก. มีสวัสดิการและค่าตอบแทน
  - ข. มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ
  - ค. มีการกำหนดจรรยาบรรณ วิชาชีพ
  - ง. มีระยะเวลาในการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพไม่ต่ำกว่า 2 ปี
9. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูวิชาชีพในข้อใดมีความเหมาะสมน้อยที่สุดกับสภาพปัจจุบัน
  - ก. ปรับปรุงระบบการฝึกหัดครู
  - ข. ปรับอัตราเงินเดือนครูให้สูงขึ้น
  - ค. ดึงผู้จบปริญญาตรีแขนงอื่นมาเป็นครู
  - ง. รับเฉพาะผู้จบปริญญาตรีสายครูมาเป็นครู
10. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูไว้
อย่างไร
  - ก. ครูต้องจบปริญญาตรีทางด้านครู
  - ข. ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
  - ค. ครูต้องอยู่ภายใต้การบริหารงานของครูสภา
  - ง. ครูต้องมีเงินเดือนเทียบเท่าวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ
11. ข้อใดเป็นตำแหน่งของข้าราชการครูสายผู้สอนที่มีในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น
  - ก. ครูผู้เชี่ยวชาญ
  - ข. ครูผู้ทรงคุณวุฒิ
  - ค. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
  - ง. สारวตรนักเรียนนักศึกษา

12. รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนกลุ่มใดที่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด การสังเกตสิ่งรอบๆ ตัว แล้วนำมารวบรวมเป็นความรู้ด้วยตนเอง

- ก. นักทฤษฎี
- ข. นักปฏิบัติ
- ค. นักกิจกรรม
- ง. นักวิเคราะห์

13. ผู้เรียนวิชาชีพอสาขาคือที่มีความถนัด ความสามารถและความสนใจเกี่ยวกับระบบการผลิตที่ใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการผลิตเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการผลิต

- ก. ศิลปกรรม
- ข. เกษตรกรรม
- ค. อุตสาหกรรม
- ง. พาณิชยกรรม

14. ข้อใดจัดเป็นความแตกต่างตามธรรมชาติของผู้เรียนวิชาชีพ

- ก. ทักษะและประสบการณ์
- ข. พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
- ค. ความสามารถและความสนใจ
- ง. ความฉลาดทางความคิดและอารมณ์

15. ข้อใดจัดเป็นเกณฑ์สำหรับการพิจารณาสิ่งที่เป็นนวัตกรรม

- ก. เป็นแนวคิดใหม่ที่อยู่ระหว่างการวิจัย
- ข. เป็นแนวคิดใหม่ซึ่งเคยแพร่หลายมาก่อน
- ค. เป็นแนวคิดเดิมซึ่งเคยแพร่หลายมาก่อน
- ง. เป็นแนวคิดเดิมที่เคยใช้ในระบบงานปัจจุบัน

16. ข้อใดจัดเป็นนวัตกรรมประสมระหว่างกระบวนการและผลผลิต

- ก. ชุดการสอน
- ข. เกมการสอน
- ค. การเรียนแบบร่วมมือ
- ง. การสอนแบบโปรแกรม

17. บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน บทเรียนโมดูล และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ต่างก็ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนร่วมกันในแง่ใด

- ก. เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน
- ข. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ค. ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
- ง. เรียนรู้ตามอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียน

18. ข้อใดถือว่าเป็นนวัตกรรมประเภทวิธีการเพียงอย่างเดียว

- ก. ชุดการสอน
- ข. บทเรียนโมดูล
- ค. การเรียนแบบร่วมมือ
- ง. บทเรียนแบบโปรแกรม

19. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีข้อดีในแง่ใด

- ก. พัฒนาทักษะทางสังคม
- ข. เรียนรู้ได้ตามอัตราการเรียนรู้
- ค. ประหยัดเวลาและงบประมาณ
- ง. สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

20. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการผลิตการนำเสนอด้วยแผ่นภาพโปร่งใส

- ก. แผ่นภาพโปร่งใสแต่ละแผ่นควรเสนอหลายความคิด
- ข. ออกแบบให้ดูง่าย ตัวอักษรให้มีเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น
- ค. ภาพและตัวอักษรควรมีขนาดไม่ต่ำกว่า 4 มิลลิเมตร
- ง. แผ่นภาพโปร่งใสแต่ละแผ่นควรมีข้อความไม่เกิน 8 บรรทัด

21. ข้อใดเป็นข้อจำกัดของการนำบทเรียนโปรแกรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

- ก. ผู้เรียนเบื่อหน่ายบทเรียนได้ง่าย
- ข. ขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ
- ค. ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมค่อนข้างน้อย
- ง. ขาดการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน

22. สื่อประเภทใดที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาชีพซึ่งเน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด

- ก. สื่อเสียง
- ข. สื่อทัศน์
- ค. สื่อโสตทัศน์
- ง. สื่อประเภทวิธีการ

23. ข้อใดจัดเป็นสื่อประเภทวัสดุทั้งหมด
- แผ่นเสียง แผ่นซีดี เครื่องเสียง
  - แผ่นภูมิ แผนที่ ภาพโป่งใส เทป
  - เกมการสอน ฟิล์มภาพยนตร์ ฟิล์มสตอป
  - สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ แผ่นภาพโป่งใส
24. ในขณะที่กำลังบรรยายด้วยการใช้แผ่นภาพโป่งใสเป็นสื่อ ถ้าต้องการเน้นข้อความตอนใดตอนหนึ่งที่ปรากฏในแผ่นภาพโป่งใส ควรทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
- เดินไปชี้ที่จอภาพ
  - ใช้มือชี้ข้อความนั้น
  - ใช้ปากกาชี้ที่ข้อความนั้น
  - ใช้กระดากปิดที่ข้อความนั้น
25. การจัดกิจกรรมในข้อใดที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้มากที่สุด
- กิจกรรมเน้นการฟัง
  - กิจกรรมเน้นการอ่าน
  - กิจกรรมเน้นการอภิปราย
  - กิจกรรมเน้นการนำไปใช้
26. โปรแกรมการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันคือข้อใด
- Microsoft Word
  - Microsoft Excel
  - Microsoft Access
  - Microsoft Power Point
27. ข้อใดฟังหลักเสียงมากที่สุดภายหลังเสร็จสิ้นการบรรยายด้วยเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
- เคลื่อนย้ายเครื่องฉาย
  - ถอดปลั๊กไฟเครื่องฉาย
  - ปิดสวิทช์ของหลอดฉาย
  - ปรับความเข้มของหลอดฉาย
28. อุปกรณ์ข้อใดที่นำระบบการฉายสะท้อนมาใช้ในการทำงาน
- เครื่องฉายสไลด์
  - เครื่องฉายภาพทึบแสง
  - เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
  - เครื่องฉายภาพยนตร์

29. การเรียนการสอนวิชาชีพเหมาะที่จะใช้สื่อประสมอะไรมากที่สุด
- โมดูล
  - เกมการสอน
  - การสอนทางไกล
  - ห้องเรียนเสมือนจริง
30. ข้อความใดมีประโยชน์ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพมากที่สุด
- น้ำขึ้นไว้รีบตัก
  - น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า
  - ปลูกเรือนต้องตามใจผู้อยู่
  - ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ
31. การศึกษาทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ (Transactional Analysis) มีประโยชน์ต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในแง่ใด
- ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้
  - ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางบวก
  - ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  - ช่วยให้เข้าใจบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่น
32. จากคำพูดที่ว่า "ฉันเป็นดอกหญ้าที่ไร้ค่า แต่เธอเป็นดอกฟ้าที่สูงศักดิ์" แสดงให้เห็นว่าเจ้าของคำพูดดังกล่าวมีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่นในรูปแบบใด
- I'm O.K., You're O.K.
  - I'm not O.K., You're O.K.
  - I'm O.K., You're not O.K.
  - I'm not O.K., You're not O.K.
33. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะของการอาชีวศึกษา
- เป็นการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
  - เป็นการศึกษาที่จัดเพิ่มเติมจากระดับมัธยมศึกษา
  - เป็นการฝึกทักษะเพื่อเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพเฉพาะ
  - เป็นการฝึกอบรมให้เกิดความชำนาญทางภาคปฏิบัติ
34. รูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในโรงงานคือข้อใด
- การจัดอาชีวศึกษาระบบความร่วมมือ
  - การจัดอาชีวศึกษาระบบศูนย์ฝึกอาชีพ
  - การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
  - การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นฐาน

35. การจัดอาชีวศึกษารูปแบบใดที่มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับระบบเศรษฐกิจ
อุตสาหกรรมน้อยที่สุด

- ก. การจัดอาชีวศึกษาระบบความร่วมมือ
- ข. การจัดอาชีวศึกษาระบบศูนย์ฝึกอาชีพ
- ค. การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- ง. การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นฐาน

36. ข้อใดเป็นประโยชน์โดยตรงที่สถานศึกษาพึงได้รับจากการประสานความร่วมมือทาง
อาชีวศึกษา

- ก. ช่วยลดภาระด้านการสอนของครูผู้สอน
- ข. ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่ๆ
- ค. สร้างประสบการณ์ตรงด้านอาชีพให้แก่ผู้เรียน
- ง. ลดเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมการฝึกงาน

37. ปัญหาที่เกิดจากการประสานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถาน
ประกอบการในข้อใดที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด

- ก. ขาดแคลนนักศึกษาเข้าฝึกงาน
- ข. ขาดการทำแผนการฝึกงานร่วมกัน
- ค. หลักสูตรของสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวย
- ง. นักศึกษาขาดความรู้พื้นฐานในการเข้าฝึกงาน

38. เป้าหมายสำคัญที่สถานศึกษาพึงยึดถือปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนคือ

- ก. ผลประโยชน์ร่วมกัน
- ข. สนองความต้องการของชุมชน
- ค. สนองความต้องการของสถานศึกษา
- ง. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

39. หากท่านได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสำรวจความต้องการด้านอาชีพของชุมชนแห่งหนึ่ง
สิ่งแรกที่ท่านควรดำเนินการคือข้อใด

- ก. คัดเลือกชุมชน
- ข. ศึกษาข้อมูลชุมชน
- ค. กำหนดวิธีการศึกษาชุมชน
- ง. ออกแบบสำรวจข้อมูลชุมชน

40. สถาบันทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาในเรื่องใด
- สร้างพื้นฐานที่จำเป็น
  - การอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม
  - เป็นตลาดแรงงานให้แก่สถานศึกษา
  - กำหนดหลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษา
41. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะท้องถิ่น เมื่อผู้พัฒนาหลักสูตรศึกษาข้อมูลความต้องการในรายอาชีพของชุมชนแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรดำเนินการอย่างไร
- นำหลักสูตรไปใช้
  - คัดเลือกเนื้อหาสาระ
  - กำหนดจุดมุ่งหมายรายวิชา
  - วิเคราะห์งานในรายอาชีพที่กำหนด
42. ข้อใดเป็นลักษณะของจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ
- พุทธิพิสัย เจตพิสัย ทักษะพิสัย
  - พุทธิพิสัย เจตพิสัย หัตถะพิสัย
  - ทักษะพิสัย เจตพิสัย ศิลปะพิสัย
  - ทักษะพิสัย เจตพิสัย พัฒนาพิสัย
43. ข้อใดระบอบองค์ประกอบสำคัญของแผนการสอนวิชาชีพได้ครบถ้วน
- จุดประสงค์การสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน จำนวนคาบที่สอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
  - จุดประสงค์การสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
  - เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน กิจกรรมเสนอแนะ
  - เนื้อหา จำนวนคาบที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
44. รายวิชาหนึ่งกำหนดจำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาศึกษาไว้ดังนี้คือ 3 (2 - 2 - 4) ถ้ากำหนดให้ 1 ภาคเรียน ต้องเรียน 18 สัปดาห์ อยากรทราบว่ารายวิชาดังกล่าวมีเวลาเรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกันกี่คาบ
- 36 คาบ
  - 72 คาบ
  - 90 คาบ
  - 126 คาบ

45. ข้อใดจัดเป็นการวางแผนการสอนระยะยาว

- ก. โครงการสอน
- ข. บันทึกการสอน
- ค. จุดมุ่งหมายการสอน
- ง. แผนการสอนรายหน่วย

46. ข้อใดระบุจุดประสงค์การสอนเฉพาะไม่ถูกต้อง

- ก. ผู้เรียนสามารถระบุส่วนประกอบของเครื่องคอมพิวเตอร์ได้
- ข. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีใช้คอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง
- ค. ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ได้
- ง. ผู้เรียนสามารถถอดชิ้นส่วนต่างๆ ของเครื่องคอมพิวเตอร์ได้

47. รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาปรากฏอยู่ในส่วนใดของหลักสูตร

- ก. สภาพรายวิชา
- ข. ลักษณะรายวิชา
- ค. คำอธิบายรายวิชา
- ง. จุดมุ่งหมายรายวิชา

48. ข้อใดคือลักษณะเฉพาะของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

- ก. พัฒนาความเป็นเลิศทางด้านสติปัญญา
- ข. ปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการทำงาน
- ค. พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะประสบการณ์ในอาชีพ
- ง. ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย

49. ข้อใดเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ก. ครูอธิบายวิธีการใช้ไขควง
- ข. ครูสาธิตวิธีการจับไขควง
- ค. ครูให้ผู้เรียนทดลองใช้ไขควง
- ง. ครูให้ผู้เรียนดูการใช้ไขควง

50. ข้อใดจับคู่ผิดเกี่ยวกับลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลัก CIPPA

- ก. Construct : การสร้างความรู้ของครู
- ข. Interaction : การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- ค. Application : การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
- ง. Physical Participation : การเคลื่อนไหวทางร่างกาย

51. ครูผู้สอนควรนำวิธีการบรรยายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาชีพอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. เสริมการสอนวิธีอื่น
- ข. การประยุกต์หลักการ
- ค. สอนเนื้อหาความรู้ภาคทฤษฎี
- ง. อธิบายขั้นตอนการทำงานของเครื่องมือ

52. วิธีสอนแบบใดเน้นครูเป็นศูนย์กลาง

- ก. สาธิต
- ข. แก้ปัญหา
- ค. โครงการ
- ง. อภิปราย

53. วิธีสอนแบบใดมีขั้นตอนคล้ายกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

- ก. โครงการ
- ข. อภิปราย
- ค. แก้ปัญหา
- ง. ศึกษาด้วยตนเอง

54. การสอนแบบใดเหมาะที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อฝึกฝนทักษะปฏิบัติมากที่สุด

- ก. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- ข. ศึกษาด้วยตนเอง
- ค. อภิปราย
- ง. MIAP

55. ข้อดีของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) คือข้อใด

- ก. เรียนซ้ำได้
- ข. ประหยัดงบประมาณ
- ค. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง
- ง. ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

56. บุคคลใดไม่ได้มีหน้าที่วัดและประเมินผลการฝึกงานในสถานประกอบการของผู้เรียนสายวิชาชีพ

- ก. อาจารย์นิเทศก์
- ข. ครูฝึกในสถานประกอบการ
- ค. ผู้บริหารสถานประกอบการ
- ง. ผู้ประสานงานอุตสาหกรรม

57. ข้อใดจัดเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย

- ก. แบบเติมคำ
- ข. แบบถูกผิด
- ค. แบบเลือกตอบ
- ง. แบบความเรียง

58. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

- ก. มุ่งวัดและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน
- ข. เน้นการประเมินผลภาคปฏิบัติหน้าภาคทฤษฎี
- ค. เน้นการประเมินความรู้ระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ
- ง. กำหนดระดับความเข้มของเกณฑ์ผ่านรายวิชาเอาไว้สูงในกลุ่มวิชาชีพ

59. กระบวนการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ เมื่อจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแล้ว ควรดำเนินงานต่อไปอย่างไร

- ก. วิเคราะห์เนื้อหาวิชา
- ข. วิเคราะห์จุดประสงค์การสอน
- ค. ออกแบบและสร้างเครื่องมือวัด
- ง. กำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์ผ่าน

60. ข้อใดเรียงลำดับระดับความสามารถของพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยได้ถูกต้อง

- ก. ความรู้ความจำ, ความเข้าใจ, การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, การนำไปใช้, การประเมินค่า
- ข. ความเข้าใจ, ความรู้ความจำ, การนำไปใช้, การสังเคราะห์, การวิเคราะห์, การประเมินค่า
- ค. ความเข้าใจ, การนำไปใช้, ความรู้ความจำ, การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, การประเมินค่า
- ง. ความรู้ความจำ, ความเข้าใจ, การนำไปใช้, การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, การประเมินค่า

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้

1. ข	21. ง	41. ง
2. ง	22. ง	42. ก
3. ง	23. ข	43. ข
4. ก	24. ค	44. ข
5. ข	25. ง	45. ก
6. ก	26. ง	46. ข
7. ก	27. ข	47. ข
8. ค	28. ข	48. ค
9. ง	29. ก	49. ค
10. ข	30. ข	50. ก
11. ค	31. ง	51. ก
12. ก	32. ข	52. ก
13. ค	33. ค	53. ค
14. ข	34. ข	54. ง
15. ก	35. ค	55. ก
16. ก	36. ค	56. ง
17. ง	37. ก	57. ง
18. ค	38. ง	58. ก
19. ก	39. ข	59. ก
20. ก	40. ค	60. ง

แบบวัดเจตคติ
เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ
 .....

จำนวนข้อของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพในแต่ละหน่วยเรียน

หน่วยเรียน / เรื่อง	จำนวนข้อ	
	สร้าง	คัดเลือกไว้
หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แม่แผ่นดิน	18	12
1.1 ปรัชญาและคุณธรรมของครูวิชาชีพ	6	4
1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ	6	4
1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต	6	4
หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี	18	12
2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ	6	4
2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ	6	4
2.3 เทคโนโลยีช่วยสอนสำหรับครูวิชาชีพ	6	4
หน่วยที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ	18	12
3.1 มนุษยสัมพันธ์ของครูวิชาชีพ	6	4
3.2 การจัดอาชีวศึกษา	6	4
3.3 การสำรวจชุมชน	6	4
หน่วยที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้	18	12
4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ	6	4
4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	6	4
4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ	6	4
รวม	72	48

แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูวิชาชีพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงบน ..... ที่อยู่เหนือข้อความนั้นๆ เพียงแห่งเดียวในแต่ละประโยค

หน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แม่แผ่นดิน

1.1 ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครูวิชาชีพ

1. ครูวิชาชีพใครๆ ก็เป็นได้

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ครูวิชาชีพเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคม

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การประกอบอาชีพครูทำให้คนเฉื่อยชา

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. คนที่เป็นครูวิชาชีพต้องมีคุณธรรม

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.2 คุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ

5. คนที่จะเป็นครูวิชาชีพต้องมีความรู้ในวิชาครู

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ความรักและศรัทธาในการประกอบอาชีพครูไม่สำคัญเท่าใดนักต่อการเป็นครูวิชาชีพ

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การสอนเป็นอาชีพที่น่าเบื่อ

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. คนที่จะประกอบอาชีพครูควรมีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.3 การพัฒนาศักยภาพของครูวิชาชีพในอนาคต

9. คนที่ประกอบอาชีพครูไม่จำเป็นต้องกระตือรือร้นเท่าใดนัก

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. อาชีพครูเป็นอาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. อาชีพครูเป็นอาชีพที่ขาดความเป็นอิสระในการทำงาน

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อครูวิชาชีพ

.....	.....	.....	.....	.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หน่วยเรียนที่ 2 ก้าวทันเทคโนโลยี

2.1 คุณลักษณะของผู้เรียนสายวิชาชีพ

13. ผู้เรียนที่เลือกมาเรียนในสายวิชาชีพคือคนที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. ครูวิชาชีพควรเอาใจใส่เฉพาะผู้เรียนที่ตั้งใจเรียนเท่านั้น

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

15. สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

16. คนที่เลือกมาเรียนสายวิชาชีพมีพื้นฐานความรู้และความสามารถแตกต่างกัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.2 นวัตกรรมการศึกษาสำหรับครูวิชาชีพ

17. การนำแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ทางศึกษามาใช้ทำให้ครูวิชาชีพขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

18. การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่มีผลต่อผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

19. การนำแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ทางศึกษามาใช้ทำให้การจัดการศึกษาของไทยขาดระบบระเบียบมากขึ้น

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

20. นวัตกรรมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3 เทคโนโลยีช่วยสอน

21. บางครั้งสื่อและอุปกรณ์การสอนก็มีค่ายิ่งกว่าคำพูดอธิบายของครู

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

22. เพราะว่าครูใช้สื่อการสอนมากเกินไปทำให้ผู้เรียนไม่มีเวลาท่องจำตำรา

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

23. การใช้เทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัยเป็นการเพิ่มภาระที่ย่างยากให้แก่ครูวิชาชีพ

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

24. การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนทำให้ครูวิชาชีพมีความมั่นใจในการสอน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หน่วยเรียนที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสถานประกอบการ

3.1 มนุษย์สัมพันธ์ของครูวิชาชีพ

25. ครูวิชาชีพคือผู้นำคนหนึ่งของชุมชน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

26. การไปติดต่อกับสถานประกอบการเป็นการเสียศักดิ์ศรีของครูวิชาชีพ

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

27. การยกย่องให้เกียรติผู้อื่นเป็นเทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีอย่างหนึ่ง

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

28. ครูวิชาชีพควรจะสนทนากันเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานเท่านั้น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.2 การจัดอาชีวศึกษา

29. การจัดอาชีวศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จะต้องร่วมมือกัน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

30. การประสานงานความร่วมมือทางอาชีวศึกษาเป็นเรื่องที่ยุ้งยากสำหรับครูวิชาชีพ

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

31. การเรียนการสอนวิชาชีพไม่จำเป็นต้องมีการฝึกงานในสถานประกอบการ

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

32. ครูวิชาชีพควรมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับวิชาชีพที่ตนเองสอนมาก่อน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.3 การสำรวจชุมชน

33. การสำรวจชุมชนเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนในชุมชน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

34. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาจะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

35. ข้อมูลจากการสำรวจชุมชนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาชีพ

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

36. การสำรวจชุมชนเป็นหน้าที่ของครูวิชาชีพบางคนเท่านั้น

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หน่วยเรียนที่ 4 เป็นผู้จัดการการเรียนรู้

4.1 การวางแผนการสอนวิชาชีพ

37. จะวางแผนการสอนหรือไม่วางแผนการสอนก็คงสอนไม่ต่างกัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

38. การวางแผนการสอนช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

39. ครูวิชาชีพที่สอนมานานไม่จำเป็นต้องวางแผนการสอน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

40. การวางแผนการสอนช่วยให้ครูวิชาชีพสอนได้ดีขึ้น

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.2 เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

41. บทบาทที่สำคัญของครูวิชาชีพในการจัดการเรียนการสอนคือการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

42. จะใช้วิธีสอนแบบใดก็ไม่ทำให้เกิดผลที่แตกต่างสำหรับผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

43. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพควรให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่สุด

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

44. ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่ายถ้าครูใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพ

45. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลตั้งแต่ต้น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

46. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพควรมุ่งเน้นที่ผลของงานมากกว่าอย่างอื่น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

47. แบบทดสอบวัดความรู้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมที่สุด

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

48. ภายหลังเสร็จสิ้นการวัดและประเมินผลการเรียนทุกครั้งควรแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบ ไม่ว่าผลการวัดจะออกมาอย่างไรก็ตาม

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง   เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสังเกต ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

.....

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตฉบับนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกในด้านทักษะและบุคลิกภาพในขณะที่นักศึกษาอยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
2. ทักษะและบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพที่ครูต้องสังเกต มีดังนี้
  - 2.1 ทักษะการแก้ปัญหา
    - 1) การวิเคราะห์ปัญหา
    - 2) การวางแผนการแก้ปัญหา
    - 3) การปฏิบัติตามแผน
    - 4) การสรุปผลการแก้ปัญหา
  - 2.2 ทักษะการนำเสนอ
    - 1) การเตรียมข้อมูล
    - 2) การพูดอธิบาย
    - 3) การใช้กิริยาท่าทาง
    - 4) การสร้างความสนใจ
    - 5) การสรุปผลการนำเสนอ
  - 2.3 บุคลิกภาพ
    - 1) เจตคติต่อวิชาชีพครู
    - 2) ความรับผิดชอบ
    - 3) ความมีระเบียบวินัย
    - 4) ความเมตตากรุณา
    - 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. แบบสังเกตฉบับนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมที่นักศึกษาสายครูวิชาชีพแสดงออกระหว่างทดลองใช้หลักสูตร ตั้งแต่หน่วยเรียนที่ 1 ถึง หน่วยเรียนที่ 4 และภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ผู้สังเกตสรุปผลการประเมินทุกด้านลงในแบบประเมิน

พฤติกรรมบ่งชี้และสถานการณ์การสังเกต

1. ทักษะการแก้ปัญหา

เป็นความสามารถของนักศึกษาสายครุวิชาชีพในการการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผน และการสรุปผลการแก้ปัญหา

พฤติกรรมบ่งชี้

1. ระบุสถานการณ์หรือปัญหา สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุสำคัญของปัญหา และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
2. กำหนดขั้นตอนการวางแผนแก้ปัญหา และมีการมอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่ม ปฏิบัติอย่างชัดเจน
3. ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด มีการประเมินและปรับปรุงขณะปฏิบัติงาน
4. สรุปและรายงานผลการแก้ปัญหายังเป็นระบบ พร้อมกับนำเสนอผลงานให้เพื่อนในห้องเรียนทราบอย่างทั่วถึง

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาขณะร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ครูผู้สอนมอบหมายงานให้ทำ เช่น

1. การอภิปราย
2. การมอบหมายงานแล้วให้วางแผนการทำงาน
3. การศึกษาค้นคว้าเอกสารประกอบ
4. การให้ปรับปรุงแก้ไขงาน
5. การให้นำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน

2. ทักษะการนำเสนอ

ความสามารถของนักศึกษาสายครุวิชาชีพในการเตรียมข้อมูลนำเสนอ การพูดอธิบาย การใช้กิริยาท่าทาง การสร้างความสนใจ และการสรุปผลการนำเสนอ

พฤติกรรมบ่งชี้

1. ใช้สื่อประกอบการนำเสนอ สื่อที่ใช้สอดคล้องกับสิ่งที่นำเสนอและสร้างความสนใจของผู้ฟังได้
2. การพูดอธิบายใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมใจความสำคัญ
3. ใช้กิริยาท่าทางประกอบขณะที่พูด กิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ประหม่า
4. การสร้างความสนใจของผู้ฟัง เช่น การซักถาม บรรยายภาคเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส
5. สรุปผลการนำเสนอได้ชัดเจน ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่นำเสนอมากขึ้น

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในขณะที่แสดงออกหน้าชั้นเรียน เช่น

1. การเสนอแนะความคิดเห็นขณะอภิปราย
2. การนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้า
3. การนำเสนอผลการปฏิบัติงาน

3. บุคลิกภาพ

เป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาสายวิชาชีพแสดงออกมาให้เห็นได้ทั้งในระหว่างที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และ ความเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมบ่งชี้

1. เจตคติต่อวิชาชีพครู
  - 1.1 กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาชีพครู
  - 1.2 ติดตามความเคลื่อนไหวในวิชาชีพครู
  - 1.3 เต็มใจที่จะเรียนวิชาชีพครู
  - 1.4 อธิบายเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้คนอื่นฟัง
  - 1.5 ไม่พอใจเมื่อเห็นคนมาตำหนิติเตียนอาชีพครู
2. ความรับผิดชอบ
  - 2.1 ไม่เข้าห้องเรียนสาย
  - 2.2 ทำงานเสร็จตามเวลา
  - 2.3 ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย
  - 2.4 ติดตามบทเรียนที่ตนไม่ได้เข้าเรียน
  - 2.5 ละเอียตรอบคอบในการทำงาน
3. ความมีระเบียบวินัย
  - 3.1 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ
  - 3.2 กิริยามารยาทเรียบร้อย
  - 3.3 ปฏิบัติตามมติหรือเสียงส่วนรวม
  - 3.4 ให้ความเคารพผู้สอน
  - 3.5 ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่กำลังเรียน

4. ความเมตตากรุณา

- 4.1 อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนๆ ฟัง
- 4.2 พูดให้กำลังใจเพื่อนๆ
- 4.3 ชอบช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
- 4.4 มีการให้อภัยผู้อื่น
- 4.5 ไม่พูดจาเสียตีสื่อผู้อื่น

5. ความเชื่อมั่นในตนเอง

- 5.1 กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชั้นเรียน
- 5.2 ไม่วิตกกังวลกับสิ่งที่ทำไปแล้ว
- 5.3 มีความมั่นใจในการทำงาน
- 5.4 ไม่ชอบทำตามผู้อื่น
- 5.5 ทักท้วงเพื่อนๆ หรืออาจารย์ที่ทำไม่ถูก

สถานการณ์การสังเกต

เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาขณะที่อยู่ในห้องเรียนและนอก

ห้องเรียน เช่น

1. การอภิปรายกลุ่ม
2. การมอบหมายงานให้ทำ
3. การนำเสนอหน้าชั้นเรียน
4. กิริยามารยาท
5. ความตั้งใจในการเรียน เช่น การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ให้ความร่วมมือในกิจกรรม การเรียนการสอนด้วยดี

แบบสังเกตคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ด้านทักษะและบุคลิกภาพ

ชื่อผู้สังเกต..... ครั้งที่..... หน่วยเรียน/เรื่อง.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต..... คณะ..... วิชาเอก.....

คุณลักษณะครูวิชาชีพ	ระดับผลการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทักษะการแก้ปัญหา 1.1 การวิเคราะห์ปัญหา 1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา 1.3 การปฏิบัติตามแผน 1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา					
2. ทักษะการนำเสนอ 2.1 การเตรียมข้อมูล 2.2 การพูดอธิบาย 2.3 การใช้กิริยาท่าทาง 2.4 การสร้างความสนใจ 2.5 การสรุปผล					
3. บุคลิกภาพ 3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู 3.2 ความรับผิดชอบ 3.3 ความมีระเบียบวินัย 3.4 ความเมตตากรุณา 3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง					

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น
ของแบบทดสอบวัดความรู้
ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ
ผลการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องของแบบสังเกต
ทักษะและบุคลิกภาพ

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายรายข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น
ของแบบทดสอบวัดความรู้

ข้อ	P	r		ข้อ	P	r		ข้อ	P	r
1	0.67	0.33		21	0.46	0.67		41	0.38	0.50
2	0.50	0.67		22	0.29	0.33		42	0.54	0.67
3	0.67	0.67		23	0.50	0.67		43	0.42	0.83
4	0.71	0.50		24	0.38	0.50		44	0.25	0.33
5	0.54	0.33		25	0.50	0.83		45	0.54	0.50
6	0.75	0.21		26	0.76	0.83		46	0.42	0.67
7	0.50	0.33		27	0.42	0.67		47	0.29	0.50
8	0.63	0.83		28	0.46	0.83		48	0.25	0.67
9	0.50	0.50		29	0.50	0.83		49	0.71	0.50
10	0.38	0.33		30	0.50	0.67		50	0.42	0.83
11	0.58	0.50		31	0.25	0.50		51	0.29	0.67
12	0.38	0.50		32	0.75	0.83		52	0.50	0.67
13	0.50	0.67		33	0.38	0.33		53	0.50	0.67
14	0.46	0.83		34	0.42	0.67		54	0.42	0.33
15	0.46	0.67		35	0.46	0.83		55	0.46	0.33
16	0.54	0.67		36	0.50	0.33		56	0.38	0.50
17	0.50	0.33		37	0.42	0.83		57	0.54	0.67
18	0.38	0.67		38	0.58	0.83		58	0.54	0.50
19	0.46	0.50		39	0.38	0.33		59	0.29	0.50
20	0.54	0.83		40	0.50	0.67		60	0.42	0.83

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ (K.R. 20)= 0.89

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ

ข้อ	t	ข้อ	t	ข้อ	t
1	2.78	17	3.14	33	3.33
2	2.34	18	1.94	34	2.38
3	2.42	19	2.42	35	1.89
4	8.33	20	3.03	36	3.11
5	2.09	21	2.68	37	3.35
6	2.39	22	3.11	38	2.04
7	2.68	23	3.36	39	4.04
8	2.78	24	2.55	40	2.58
9	3.16	25	2.38	41	1.90
10	3.64	26	1.84	42	5.15
11	3.33	27	2.03	43	2.60
12	1.90	28	4.31	44	2.51
13	2.21	29	2.17	45	2.03
14	2.78	30	2.42	46	3.44
15	2.77	31	4.03	47	2.00
16	3.00	32	1.94	48	1.87

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ (α - Coefficient) = 0.83

ตาราง 23 ค่าความเหมาะสมรายข้อ และค่าความสอดคล้องรายข้อของแบบสังเกตทักษะและ
บุคลิกภาพ

ทักษะและบุคลิกภาพ	ความเหมาะสม		IOC
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ทักษะการแก้ปัญหา			
1.1 การวิเคราะห์ปัญหา	4.29	0.49	1.00
1.2 การวางแผนการแก้ปัญหา	4.00	0.58	0.86
1.3 การปฏิบัติตามแผน	4.00	0.58	0.86
1.4 การสรุปผลการแก้ปัญหา	4.00	0.49	0.86
2. ทักษะการนำเสนอ			
2.1 การเตรียมข้อมูล	4.29	0.49	0.86
2.2 การพูดอธิบาย	4.43	0.53	1.00
2.3 การใช้กิริยาท่าทาง	4.43	0.53	1.00
2.4 การสร้างความสนใจ	4.29	0.49	1.00
2.5 การสรุปผล	4.29	0.49	1.00
3. บุคลิกภาพ			
3.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู	4.00	0.00	0.71
3.2 ความรับผิดชอบ	4.29	0.49	1.00
3.3 ความมีระเบียบวินัย	4.43	0.53	1.00
3.4 ความเมตตากรุณา	4.43	0.53	1.00
3.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.29	0.49	1.00

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือวิจัย

รายชื่อนักศึกษาที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิชาชีพ
ที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้กับนักศึกษาสายครูวิชาชีพ**

1. ศ.ดร.อมรรัตน์ เจริญชัย
อดีตรองอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และ
ศาสตราจารย์ประจำคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ปัจจุบันคณะกรรมการสมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
2. รศ.ดร.ชนะ กลิภาร์
อดีตรองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ปัจจุบันที่ปรึกษามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
3. ผศ.จริยา หาสิตพานิชกุล
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
4. รศ.นวลแข ปาลินิช
อดีตรองศาสตราจารย์ประจำคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ปัจจุบันอาจารย์พิเศษประจำคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
5. รศ.อัศนีย์ ชูอรุณ
คณบดีคณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
6. ผศ.ดร.พูนสุข โชติยานนท์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
7. ผศ.จันทนา ถิระวัฒน์
คณบดีคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
8. ผศ.ภาวดี สุโรดม
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
9. รศ.ดร.พงศ์ หรดาล
รองศาสตราจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏพระนคร
10. ผศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค
หัวหน้าภาควิชาการอาชีวศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
11. ผศ.ดร.นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

12. ผศ.จามรี กชเสนี

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

13. อาจารย์ปรางค์ สำราญวงศ์

อาจารย์พิเศษคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

14. ผศ.ชัยพร วงศ์วรรณ

หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

15. ดร.ศิริพรรณ ชุมนม

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรมครูอาชีวศึกษา
ปัจจุบันผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา

16. อาจารย์สนอง อิ่มเอม

ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมครูอาชีวศึกษา
ปัจจุบันผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา

17. อาจารย์จำเริญ กำจัด

อดีตผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรมครูอาชีวศึกษา
ปัจจุบันที่ปรึกษาสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์	ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผศ.ดร.ติลก ติลกานนท์	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.มนัส บุญประกอบ	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผศ.ดร.นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
6. ผศ.ดร.มนวิภา อนันตเศรษฐกุล	คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
7. ผศ.วสันต์ รั้งรองรัตน์	คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

**รายชื่อนักศึกษาที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ
คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**

1. นายกิตติพงษ์ จันท์เทพ	วิชาเอกศิลป์ไทย
2. นายจิรศักดิ์ อนุจร	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
3. นายจิรวุฒิ ศรีสุวรรณ	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
4. นายนฐกร พ่วงพี	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
5. นายณัฐดนัย เฟื่องแจ่ม	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
6. นายนนทชัย ปัญญาคำ	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
7. นายนนทชัย สุไพวัฒน์	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
8. นายบรรลือศักดิ์ กสิวัฒนาวุฒิ	วิชาเอกศิลป์ไทย
9. นายบุรินทร์ นุตวงษ์	วิชาเอกศิลป์ไทย
10. นายประสิทธิ์ เอ็มทิม	วิชาเอกศิลป์ไทย
11. นายสมชาย ปริญญาบุญโณ	วิชาเอกศิลป์ไทย
12. นายสุวิวุฒิ กลิ่นโนม	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
13. นายสุพจน์ สิทธิเรืองฤทธิ์	วิชาเอกศิลป์ไทย
14. นายสัจจะ บันแก้ว	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
15. นายสันติ โทณสุวรรณ	วิชาเอกศิลป์ไทย
16. นายอนนท์ อาจเดช	วิชาเอกศิลป์ไทย
17. นายอุดม วงษารัตน์	วิชาเอกศิลป์ไทย
18. นายอัญชนะ ศศิธรางกูร	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
19. นายเอกชัย พรหมมา	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
20. น.ส.จิราภรณ์ ชื่นเจริญ	วิชาเอกศิลป์ไทย
21. น.ส.จันทริกา จันท์เขียว	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
22. น.ส.นพวรรณ กรุดเพชร	วิชาเอกศิลป์ไทย
23. น.ส.เนาวรัตน์ จิตินาญชัยกุล	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
24. น.ส.ปัทมา เทียนชัย	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
25. น.ส.วรรณภา ช้าวอน	วิชาเอกวิจิตรศิลป์
26. น.ส.วารินทร์ สุขก้อน	วิชาเอกศิลป์ไทย
27. น.ส.ศรัญญา น้อยศรี	วิชาเอกศิลป์ไทย
28. น.ส.สุดาอารัตน์ ชาติสุวรรณ	วิชาเอกศิลป์ไทย
29. น.ส.อรอนงค์ พิริยะศุภกิจ	วิชาเอกศิลป์ไทย

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างชิ้นงานของนักศึกษา

แบบทดสอบประจำหน่วยเรียนที่ 1 อุดมการณ์แม่หมั่น

คำชี้แจง จงอธิบายให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. เพราะเหตุใดครูวิชาชีพจึงต้องมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน (5 คะแนน)

มีบทบาทในการพัฒนาเด็ก ครูอาชีพที่มีอุดมคติที่ดีคือครูที่รักเด็ก รักวิชาชีพ รักเป็นบุคคลที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่นให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี และมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ครูจึงต้องมีปรัชญาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

2. ปรัชญาการศึกษาที่มีลัทธิ อะไรบ้าง สรุปสาระสำคัญของปรัชญาแต่ละลัทธิ (5 คะแนน)

ปรัชญาการศึกษา มี 5 ลัทธิ ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษา < Perennialism > แนวคิดการศึกษาที่เห็นว่ามนุษย์มีลักษณะที่เหมือนกันและควรได้รับการศึกษาเหมือนกัน ซึ่งลัทธินี้เป็นสิ่งที่เป็นอมตะ ไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และเชื่อว่าความรู้ที่แท้จริงคือความรู้ที่มนุษย์ได้มาโดยไม่ผ่านการเรียนรู้
2. ลัทธิมนุษยนิยม < Essentialism > แนวคิดการศึกษาที่เห็นว่าสาระสำคัญของความรู้ที่มนุษย์ได้มาคือความรู้ที่มนุษย์ได้มาโดยไม่ผ่านการเรียนรู้
3. ปรัชญาการศึกษา < Progressivism > แนวคิดการศึกษาที่เห็นว่ามนุษย์มีความรู้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และความรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้
4. ปรัชญาการศึกษา < Reconstructionism > แนวคิดการศึกษาที่เห็นว่ามนุษย์มีความรู้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และความรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้
5. ลัทธิอัตถิภาวนิยม < Existentialism > แนวคิดการศึกษาที่เห็นว่ามนุษย์มีความรู้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และความรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้

3. หลักคุณธรรมใดที่ท่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้
จงแสดงเหตุผลประกอบ (5 คะแนน)

หลักคุณธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะครูวิชาชีพได้ คือ
หลักกตัญญู มีมารยาท 7 ประการ ประกอบด้วย ปิยะ หมายถึง เป็นที่รักของผู้อื่น,
กรุ หมายถึง ให้อภัย มีอดทนหนักแน่น, ทศนีย หมายถึง เป็นที่เคารพเลื่อมใส,
อริยา หมายถึง เป็นผู้เพียรพร่ำสอน อมรมติ หมายถึง สดวกดีงาม หมายถึง อดทนต่อ
กลอนคำ ไม่ย่อท้อเสียสิ่งหนึ่ง และ คัมภีร์มงคลกตัญญู หมายถึง เป็นผู้ที่สำนึกถึง
- ให้สิ่งหนึ่ง ส่งให้ให้ให้ ได้เสมอแม้ว่า เรายังไม่รู้เรื่อง ฉะนั้น เราจึงต้อง
- สิ่งที่ดี ไม่สอนในสิ่งที่ไม่ดี

หลักกตัญญูมีมารยาท 7 ประการ ประกอบด้วย มงคลที่ทันทื่นหลังต้องทรง
โดยธรรม โดยเฉพาะครูรับฟังให้ไปใช้เป็นหลักสำหรับครูที่มีงานเพื่อสอน
เสียใจทันทื่นในอาชีพ และตามสิ่งที่มีสละสลวยของบุคคลทั่วไป

4. คุณธรรมมีความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างไร (5 คะแนน)

วิชาชีพครู ถือเป็นงานที่มีเกียรติยศ ที่สังคมได้มอบหมายให้คนคนหนึ่ง
ครูซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในวิชาชีพครู ต้องมีคุณธรรม เป็นหลักยึดเหนี่ยว
ในทางปฏิบัติงานให้สังคมที่สังคมไว้ใจได้ให้มีความเข้มแข็ง คุณธรรมมีความ
สำคัญต่อวิชาชีพครู และดังนี้คือ

1. ด้านจิตใจ คุณธรรมช่วยให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เป็นที่
เคารพของบุคคลทั่วไป และมีจิตใจอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข
2. ด้านสมรรถนะวิชาชีพ คุณธรรมช่วยให้ชื่อเสียงของวิชาชีพครูเป็นที่
เลื่อมใสศรัทธาจากสังคม งานพัฒนาการศึกษาต้องเป็นไปอย่างจริงจังเพราะสังคม
จำเป็นต้องยอมรับมีใจดี
3. ด้านสังคมและการประพฤติปฏิบัติ คุณธรรมช่วยให้สังคมมีความสงบสุข
เพราะสมาชิกของสังคมได้ร่วมกันสร้างคุณธรรมที่ดีงามร่วมกัน
ทางสังคม หรือ พระมหากษัตริย์ สังคมไทย เพราะครูอาจารย์ของเรามีส่วน
สำคัญในการพัฒนาสังคม

วิธีการสอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการสอน	ข้อดี	ข้อจำกัด
1. วิธีสอนแบบเลอิตท	เน้นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติของของความรู้ที่มี ทักษะมีคุณสมบัติของเลอิตท เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของความรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้	1. เริ่มให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ว่าจะทำอะไรในผู้เรียนอย่างไรในขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำอะไรในขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำอะไร 2. ผู้เรียนได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 3. ผู้เรียนได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 4. ผู้เรียนได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 5. ผู้เรียนได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 6. ผู้เรียนได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	- ช่วยในการเรียนรู้ - ช่วยในการเรียนรู้ - ช่วยในการเรียนรู้ - ช่วยในการเรียนรู้ - ช่วยในการเรียนรู้ - ช่วยในการเรียนรู้	- ข้อจำกัดของวิธีสอน - ข้อจำกัดของวิธีสอน - ข้อจำกัดของวิธีสอน - ข้อจำกัดของวิธีสอน - ข้อจำกัดของวิธีสอน - ข้อจำกัดของวิธีสอน

วิธีการสอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการสอน	ข้อดี	ข้อจำกัด
2. วิธีสอนแบบเกม บทบาทสมมติ/การ เล่นบทบาทสมมติ	เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ผ่านการเล่นบทบาทสมมติ	1. เลือกสถานการณ์สมมติ (เช่น การ เล่นบทบาทสมมติ) ซึ่ง สอดคล้องกับเนื้อหาที่ จะสอน 2. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม 3. มอบหมายให้นักเรียน แสดงบทบาทสมมติ 4. สังเกตและบันทึก พฤติกรรมของนักเรียน 5. สรุปและอภิปราย หลังการเล่น	- ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน - ช่วยเสริมสร้างทักษะการ คิดวิเคราะห์ - ช่วยเสริมสร้างทักษะการ แก้ปัญหา - ช่วยเสริมสร้างทักษะการ ทำงานเป็นทีม	- ในกรณีที่มีการเล่น บทบาทสมมติ - อาจใช้เวลาในการเล่น มากเกินไป - อาจมีการใช้ของ เล่นมากเกินไป

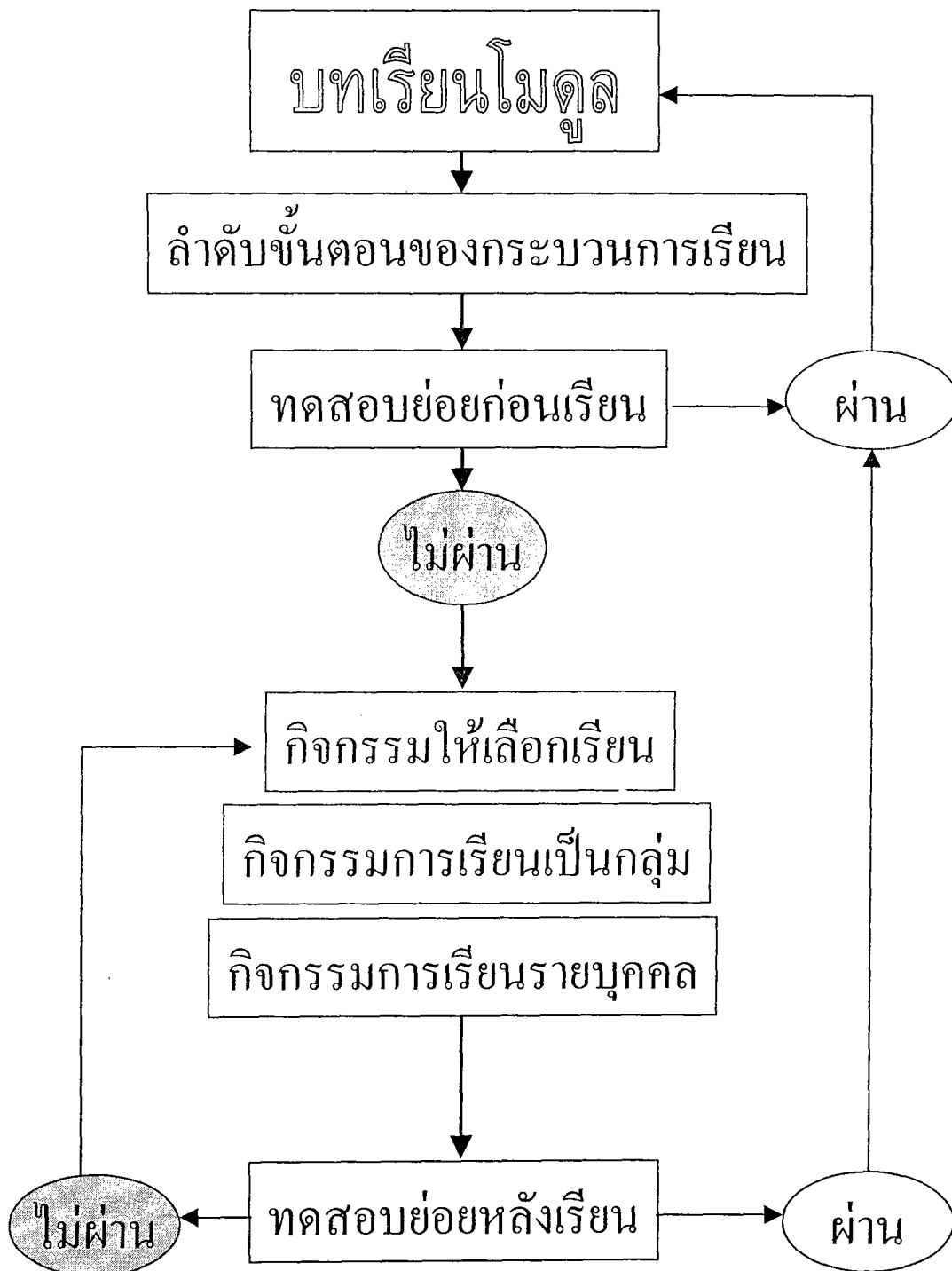

[illegible]

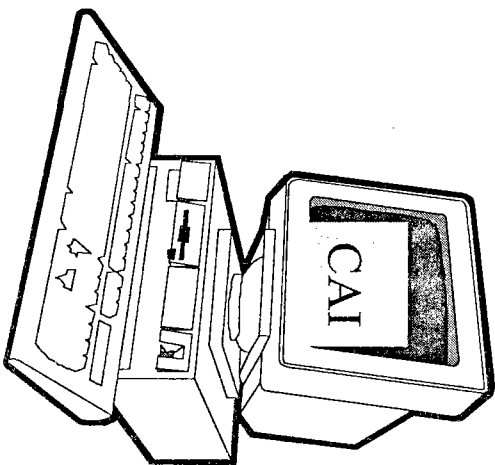
วิธีการสอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการสอน	ข้อดี	ข้อจำกัด
5. วิธีสอนแบบ โครงการ/ทีม/เทอร์ นัม/เครือข่าย/ช่วยเหลือ	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ในชีวิตจริงได้	1. ผู้เรียนสำรวจตนเอง (Reserating Information) 2. ผู้เรียนเรียนรู้ (Building the learner) 3. ผู้เรียนตอบคำถาม (Response by the learner) 4. ผู้เรียนตอบคำถาม (Immediate Feedback) 5. ผู้เรียนเสริมแรง (Reinforcement) 6. ผู้เรียนประเมินผล (Assessing learner Learning)	- ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม ความต้องการของตนเอง และสามารถนำความรู้ไป ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้	- ผู้เรียนต้อง มีความรู้พื้นฐาน ก่อนเรียน และต้องมีความรู้ ก่อนเรียนด้วย

ตัวอย่างผลงานการผลิตแผ่นโปรงใส

พจนนุกรม พ่วงพ์
พจนรังษเณร ๗๕๕๐๐๐๐

ลักษณะสำคัญของ CAI

- นำเสนอสารสนเทศ
- แนะนำผู้เรียน
- ให้ผู้เรียนตอบสนอง
- ให้ผลย้อนกลับทันที
- ให้การเสริมแรง
- ประเมินผลการเรียน

แผนการสอน

ชื่อผู้สอน.....ผ.ศ.ดร.นงน พันธ์อน.....คณะ.....ศิลปกรรม.....วิชาเอก.....ศิลปประดิษฐ์.....ชั้นปีที่.....3.....
 สอนวิชา.....ทฤษฎีสี.....ชั้น.....มอว. 1.....เรื่อง.....สาระของของสี.....เวลา.....30.....นาที
 จุดประสงค์ทั่วไป.....เพื่อให้นักเรียน.....
 1. .....เพื่อประกอบเรื่องของของสี.....
 2. .....เพื่อใช้ผสมผสานกับของสี.....

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	เวลา (นาที)	เนื้อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน	การวัดผล
1. จำแนกประเภทของของสี	5 นาที	<u>ของสี</u> สีที่มีรากฐานของของสีมี 3 อย่าง คือ ม่วง เหลือง แดง และสีที่เกิดจากทั้ง 3 อย่างนี้	<u>ขั้นท</u> 1. ครูให้นักเรียนดูภาพตัวอย่างของของสี 2. ครูให้นักเรียนดูตัวอย่างของสี	- ภาพตัวอย่างของของสี - ภาพตัวอย่างของของสี	- ให้นักเรียนดูตัวอย่างของของสี
2. อธิบายลักษณะของของสี					
3. อธิบายถึงคุณสมบัติของของสี					
4. อธิบายการผสมผสานของของสี					

[illegible]

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์

เกิดวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2512

สถานที่เกิด อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 59 หมู่ 6 ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
40170

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะศึกษาศาสตร์ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2531 ม.6 จากโรงเรียนหนองสองห้องวิทยา

พ.ศ. 2535 ค.บ. (การประถมศึกษา) โครงการครูทายาท จากสถาบันราชภัฏเลย

พ.ศ. 2537 ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2545 กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ